

АКАДЕМИЯ НАУК РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
ИНСТИТУТ ЯЗЫКА, ЛИТЕРАТУРЫ И ИСКУССТВА
имени Г. ИБРАГИМОВА

**РУССКО-ТАТАРСКИЙ СЛОВАРЬ
ГЕОДЕЗИЧЕСКИХ ТЕРМИНОВ**

Казань
2021

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ФӘННӨР АКАДЕМИЯСЕ
Г. ИБРАҖИМОВ исемдәге
ТЕЛ, ӘДӘБИЯТ ҺӘМ СӘНГАТЬ ИНСТИТУТЫ

**РУСЧА-ТАТАРЧА ГЕОДЕЗИЯ
ТЕРМИНАРЫ СҮЗЛЕГЕ**

Казан
2021

УДК 811.512.145'374.3
ББК 81.2Тат-4
Р88

Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе
Г. Ибраһимов исемдәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтының
гыйльми советы карары нигезендә басыла

*«2014–2022 елларда Татарстан Республикасы дәүләт телләрен
һәм Татарстан Республикасындагы башка телләрне саклау, өйрәнү
һәм үстерү» дәүләт программасы кысаларында нәшер ителә*

Төзүче авторлар

И. И. Сабитова, Э. И. Сафина, О. Н. Галимова, Ф. И. Таһирова

Фәнни редактор

Р. Т. Сәфәров

Р88 Русча-татарча геодезия терминнары сүзлегә / Төз.:
И. И. Сабитова, Э. И. Сафина, О. Н. Галимова, Ф. И. Таһирова;
ред.: Р. Т. Сәфәров. – Казан: Г. Ибраһимов исем. ТӘҺСИ,
2021. – 132 б.
ISBN 978-5-93091-406-1

Сүзлек якынча 15 мең сүзне үз эченә ала һәм геодезия, югары геодезия, гамәли геодезия, картография, аэрофотогеодезия, топография, геодезик астрономия, геодезия кораллары терминнарын колачлый.

Техник югары уку йортлары студентлары һәм укытучылары, тәржемәчеләр, журналистлар өчен гамәли кулланма буларак тәкъдим ителә.

УДК 811.512.145'374.3
ББК 81.2Тат-4

ISBN 978-5-93091-406-1

© ТР ФА Г. Ибраһимов исем. ТӘҺСИ, 2021

КЕРЕШ СҮЗ

Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтында тармак терминнары сүзлекләре төзеп бастыруның күптәннән килгән традициясе бар. Соңгы елларда гына да төрле авторлар тарафыннан төзелгән «Инглизчә-русча-татарча компьютер терминнары сүзлеген» (2015), «Лингвистик терминнарның русча-татарча аңлатмалы сүзлеген» (2016), «Татарча-русча хәрби лексика сүзлеген» (2017), «Татарча-русча тукучылык һәм тегүчелек атамалары сүзлеген» (2018), «Татарча-русча-латинча кош атамалары сүзлеген» (2018), «Балык атамаларының татарча-русча-латинча аңлатмалы сүзлеген» (2019), «Үсемлек атамаларының татарча-русча аңлатмалы сүзлеген» (2020) кебек хезмәтләр дөнья күрдә. «Русча-татарча геодезия терминнары сүзлеген» дә шул юнәлештәге эшен дәвам иткән буларак төзелде.

Һәр телдә терминнар даими ясалып һәм үзгәрәп тора. Аларның дөрес кулланылышын һәм бердәйлеген саклау максаты белән махсус сүзлекләр төзелә. Тәкъдим ителә торган сүзлектә геодезиянең төрле тармакларына (югары геодезия, гамәли геодезия, картографиягә) караган берәмлекләр, шулай ук геодезия белән чиктәш фән һәм техника (астрономия, гравиметрия һ. б. ш.) өлкәсендәге кайбер терминнар теркәлдә.

Картография терминологиясенә аерым игътибар ителде. Киң кулланышта йөргән кайбер картографик кыскартылмалар да тәржемә итеп бирелде.

Хезмәт киң катлау укучыларга, аерым алганда, техник уку йортлары студентлары һәм укытучылары, тәржемәчеләр, журналистлар өчен гамәли кулланма буларак тәкъдим ителә.

Сүзлек Г. Ибраһимов исем. Тел, әдәбия һәм сәнгать институтының лексикография бүлегендә төзелде. Эш күләме түбәндәгечә бүленде: сүзлекнең А – З хәрәфләрәнә караган өлешен И. И. Сабитова, Й – Н өлешен – Э. И. Сафина, О – Р өлешен – О. Н. Галимова, С – Я өлешен – Ф. И. Таһирова төзде. Томны тулысынча Р. Т. Сәфәров редакцияләде.

Сүзлекнең эшләнешенә, эчтәлегенә бәйлә фикер һәм теләк-тәкъдимнәрегезне түбәндәге адреска юллый аласыз:

420111, Казан шәһ., К. Маркс ур., 12/4 йорт
ТР ФА Г. Ибраһимов исем. Тел, әдәбият
һәм сәнгать институты.
Электрон адрес: iyali.anrt@mail.ru.

СҮЗЛЕКТӨН ФАЙДАЛАНУ ТУРЫНДА

Сүзлектө терминнар алфавит тәртибэндә урнаштырылды:

барóметр *м* барометр

барометр-анерóид *м* барометр-анероид

барóметр-высотомéр *м* биеклегулчэгеч барометр

барометрiческий барометрик

Күп кенә баш сүздән соң алфавитлы-оялы система нигезендә шул термин белән ясалган терминологик сүзтезмәләр китерелде. Төп термин ояда һәрвакыт беренче урынга куелды һәм тильда (~) белән алыштырылды:

раширéние *с* киңәю

~ **термiческое** термик киңәю

Төп сүзгә беренче урында тормаган сүзтезмәләр төп сүздән соң нокталы өтер белән аерып бирелде, мәсәлән:

ландшáфт *м* ландшафт, **лúнный** ~ Ай ландшафты

Кайбер терминнарга аңлатмалар бирү кирәк табылды. Алар түгәрәк жәяләр эчендә курсив белән бирелде, мәсәлән:

одóметр *м* (*счётчик оборотов колеса*) одометр (*тагәрмач айла-нешләрен санагыч*)

Терминның факультатив өлеше шулай ук түгәрәк жәяләр эчендә, ләкин туры шриффт белән бирелде, мәсәлән:

след *м* эз

~ **спутника (на аэроснiмке)** (аэросурәттә) иярченнең эзе

Синонимик вариантлар квадрат жәяләр эчендә урнаштырылды, мәсәлән:

закреплéние *с* ныгыту, беркетү

~ **гранiц, администратiвное [юридiческое]** чикләргә административ [юридик] яктан ныгыту

Синонимнар – өтер, ераграк мэгънәләр – нокталы өтер, төрле мэгънәләр цифрлар белән күрсәтелдеб

обозначéние *с* билгеләү, тамгалау; билге

размещéние *с* **1.** урнаштыру **2.** тоташтырма

Шартлы кыскартылмалар

жс – женский род

м – мужской род

с – средний род

см. т.ж. – смотри также

мн – множественное

число

А

аббревиатура *жс* аббревиатура
абберация *жс* абберация
 ~ **астрономическая** астрономик абберация
 ~ **вековая** гасырлык абберация
 ~ **геометрическая** геометрик абберация
 ~ **глаза** куз абберациясе
 ~ **годовая** еллык абберация
 ~ **зональная** зона абберациясе, зональ абберация
 ~ **местоположения геодезических пунктов** геодезия пунктлары урнашкан урын абберациясе
 ~ **монохроматическая** монохроматик абберация
 ~ **объектива** объектив абберациясе
 ~ **планетная** планета абберациясе
 ~ **поперечная** аркылы абберация
 ~ **продольная** буй абберация
 ~ **света** яктылык абберациясе
 ~ **суточная** тәулөккөк абберация
 ~ **сферическая** сферик абберация
 ~ **угловая** почмак абберациясе
 ~ **хроматическая** хроматик абберация
абрис *м* абрис
 ~ **горизонтальной съёмки** горизонталь план төшерү абрисы
 ~ **панорамный** панорамалы абрис
 ~ **полевой** кыр абрисы, геодезик абрис
 ~ **ситуационный** локаль абрис
 ~ **съёмки** план төшерү (төшереп алу) абрисы
абсорбция *жс* абсорбция
 ~ **атмосферная** атмосфера абсорбциясе
абсцисса *жс* абсцисса
 ~ **криволинейная** кәкре сызыклы абсцисса
 ~ **прямолинейная** туры сызыклы абсцисса
авиограф *м* авиограф
автограф *м* автограф
 ~ **универсальный** универсаль автограф
автодорога *жс* автоюл

автокартограф *м* автокартограф
автоколлиматор *м* автоколлиматор
автоколлимация *жс* автоколлимация
автокорелляция *жс* автокорелляция
автомагистраль *жс* автомагистраль
автоматизация *жс* автоматлаштыру
 ~ **вычислений** хисаплауларны (исәпләүләрне) автоматлаштыру
 ~ **интерпретации** интерпретацияларне автоматлаштыру
автопрограммирование *с* автопрограммалау
авторедуктор *м* авторедуктор
автострада *жс* автострада
агрегат *м* агрегат
 ~ **камер** камералар агрегаты
адаптация *жс* адаптация
азимут *м* азимут
 ~ **астрономический** астрономик азимут
 ~ **географический** географик азимут
 ~ **геодезический** геодезик азимут
 ~ **инструментальный** инструменталь азимут
 ~ **истинный** чын азимут
 ~ **исходного направления** баштагы юнәлеш азимуты
 ~ **исходный** баштагы (беренчел) азимут
 ~ **Лапласа** Лаплас азимуты
 ~ **магнитный** магнитлы азимут
 ~ **начального направления** башлангыч юнәлеш азимуты
 ~ **начальный** башлангыч азимут
 ~ **обратный** кире азимут
 ~ **оси фотографирования** фотога төшерү күчәре азимуты
 ~ **светила** яктырткыч азимуты
 ~ **Солнца** Кояш азимуты
 ~ **топографический** топографик азимут
азимутальный азимуталь
азимутный азимутлы; азимут ...-ы/-е
аккомодация *жс* аккомодация
акр *м* акр

- аксонометрический** аксонометрик,
аксонометрия ...-ы/-е
аксонометрия *ж* аксонометрия
алгоритм *м* алгоритм
~ **анаморфотного преобразования**
анаморфот үзгөрөш алгоритмы
~ **Гаусса** Гаусс алгоритмы
алидада *ж* алидада
~ **с диоптрами** диоптрлы алидада
~ **с диоптрическим визи́ром** диоптр
визирлы алидада
аллювий *м* аллювий
альбе́до *с* альбе́до
~ **геометрическое** геометрик альбе́до
~ **гórных порóд** тау токымнары аль-
бе́досы
~ **йстинное** чын альбе́до
альмукантарат *м* элмукантарат
альга́зимут *м* альгазимут
альтимéтр *м* альтиметр
~ **самопи́шущий** яздыргычлы альти-
метр
альтимéтрия *ж* альтиметрия
амплитúда *ж* амплитуда
~ **колебáний** тирбөнешлэр амплиту-
дасы
~ **колебáния маятника** маятник тиб-
рөнеше амплитудасы
~ **модуля́ции** модуляция амплитудасы
~ **прили́ва** су күтөрөлеше амплиту-
дасы
~ **температу́р** температуралар ампли-
тудасы
ампула *ж* ампула
ана́глиф *м* анаглиф
анагли́фия *ж* анаглифия
ана́граф *м* анаграф
ана́лиз *м* анализ
~ **векторный** вектор анализы
~ **гармонический** гармоник анализ
~ **дисперсионный** дисперсия анализы
~ **корреляцио́нный** корреляция ана-
лизы
~ **методами математической ста-
тистики** математик статистика метод-
лары белэн анализ
~ **многоспектрáльный** күпспектрлы
анализ
- ~ **статистический** статистик анализ
~ **то́чности** төгэллек анализы
~ **фотоизображения, общий** фото-
сурэтнең гомуми анализы
~ **численный** санлы анализ
ана́лизатор *м* анализатор
~ **полутенево́й** ярымкүлөгэ анализа-
торы
анаморфи́рование *с* анаморфлау
анаморфо́за *ж* анаморфо́за
анастигма́т *м* анастигмат
анастигматизм *м* анастигматизм
ангстрéм *м* ангстрем
анемомéтр *м* анемометр, жилүлчэгеч
анеро́ид *м* анероид, басымүлчэгеч
аномáлия *ж* аномалия
~ **Бугéра** Бугер аномалиясе
~ **вертика́льного градиéнта (силы
тя́жести)** (авырлык көченең) вертикаль
градиенты аномалиясе
~ **гравитацио́нная** гравитация ано-
малиясе
~ **изостати́ческая** изостатик анома-
лия
~ **йстинная** чын аномалия
~ **магнитная** магнит аномалиясе
~ **силы тя́жести** авырлык көче ано-
малиясе
~ **силы тя́жести Земли́** Жирнең
авырлык көче аномалиясе
~ **склонéния магнитной стрéлки**
магнит угы авышлыгы аномалиясе
~ **срédняя** уртача аномалия
~ **ускорéния силы тя́жести (Земли)**
(Жирнең) авырлык көче тизлэнеше ано-
молиясе
~ **эксцентри́ческая** уртақ үзэгө бул-
маган аномалия
антéна *ж* антенна
~ **направ́ленная** юнэлгэн антенна
~ **остро́направ́ленная парабо́личе-
ская** төгөл юнэлгэн параболик антенна
~ **радиопеленгáторного устрой́ства**
радиопеленгатор жайланмасы антен-
насы
~ **слежéния, автоматическая** авто-
мат рэвештэ күзэтү антеннасы
~ **стандáртная** стандарт антенна

~ **телеметрическая** телеметрия антеннасы

~ **телескопическая** телескоп антеннасы

антиква *жс* антиква

антициклон *м* антициклон

апекс *м* апекс

~ **движения Земли** Жир хэрэкате апексы

~ **движения Солнца** Кояш хэрэкате апексы

апертура *жс* апертура

апогей *м* апогей

аппарат *м* аппарат

~ **автоматический** автоматик аппарат

~ **аэрофотосъёмочный** планы аэрофотога төшерү аппараты

~ **для измерения длины** озынлык үлчү аппараты

~ **маятниковый** маятниклы аппарат

~ **множительный** күбэйткеч аппарат

~ **проекционный** проекция аппараты

~ **репродукционный** репродукция аппараты

~ **счётный** хисаплау аппараты

~ **съёмочный** (планга, картага) төшерү, төшереп алу аппараты

~ **фотографический** фотография аппараты (*см. тж. фотоаппарат*)

~ **фотосъёмочный** фотога төшерү аппараты

~ **штриховой** штрихлы аппарат

аппаратура *жс* аппаратура

~ **геодезическая** геодезия аппаратурасы

~ **измерительная** үлчү аппаратурасы

~ **съёмочная** план төшерү аппаратурасы

~ **электронная измерительная** электрон үлчү аппаратурасы

аппараты *м. мн* аппаратлар

~ **базисные** базис (төп) аппаратлар

аппроксимация *жс* аппроксимация, якынайту

~ **квадратичная** квадратик аппроксимация

~ **последовательная** эзлекле аппроксимация

~ **Чебышева** Чебышев аппроксимациясы

ар *м* ар

аранжировка *жс* съёмки (планга, картага) төшерү, төшереп алу аранжировкасы

арифмограф *м* арифмограф

арифмометр *м* арифмометр

арпан *м* арпан

арретир *м* маятникового компенсатора маятниклы компенсатор арретирсы

астероид *м* астероид

~ **телескопический** телескопик астероид

астигматизм *м* астигматизм

астрограф *м* астрограф

астролябия *жс* астролябия

~ **для астрономических наблюдений** астрономик күзэтүлөр астролябиясы

~ **призменная** призмалы астролябия

астрометрический астрометрик, астрометрия ...-ы/-е

астрометрия *жс* астрометрия

астронавтика *жс* астронавтика

астроном *м* астроном

астрономический астрономик, астрономия ...-ы/-е

астрономия *жс* астрономия

~ **геодезическая** геодезик астрономия

~ **звёздная** йолдыз астрономиясы

~ **космическая** космос астрономиясы

~ **навигационная** навигация астрономиясы

~ **наземная** жир өсте астрономиясы

~ **общая** гомуми астрономия

~ **практическая** гамели астрономия

~ **радиолокационная** радиолокацион астрономия

~ **сферическая** сферик астрономия

~ **теоретическая** теоретик астрономия

~ **физическая** физик астрономия

~ **экспериментальная** эксперименталь астрономия

астрономогеодезический астрономик геодезия ...-ы/-е

астрономогеодезия *жс* астрономик геодезия, астрономогеодезия

астрофизик *м* астрофизик
астрофизика *жс* астрофизика
 ~ **теоретическая** теоретик астрофизика
астрофотография астрофотография, астрофоторәсем
атлас *м* атлас
 ~ **географический** географик атлас
 ~ **гидрографический** гидрографик атлас
 ~ **звёздного неба** йолдызлы күк атласы
 ~ **звёздный** йолдызлар атласы
 ~ **изменения магнитного склонения** магнит авышлыгы үзгәрешләре атласы
 ~ **исторический** тарихи атлас
 ~ **Луны** Ай атласы
 ~ **мира** дөнья атласы
 ~ **морской** диңгез атласы
 ~ **национальный** милли атлас
 ~ **региональный** регион атласы, төбәк атласы
 ~ **фотоснимков** фотосурәтләр атласы
 ~ **экономический** икътисади атлас
атмосфера *жс* асмосфера
 ~ **техническая** техник атмосфера
 ~ **шахтная** шахта атмосферасы
афелий *м* афелий
ахромат *м* ахромат
ахроматизм *м* ахроматизм
 ~ **видимый** күренә торган, күренүчән ахроматизм
 ~ **положения** торыш ахроматизмы
 ~ **увеличения** зурайту ахроматизмы
ахроматический ахроматик
 ~ **линза** ахроматик линза
аэрогаммосъёмка планны аэрогамматөшерү
аэрогеоразведка *жс* аэрогеоразведка
аэрогеосъёмка *жс* планны аэрогеотөшерү
аэрограф *м* аэрограф
аэродинамика *жс* аэродинамика
аэродинамический аэродинамик, аэродинамика ...-ы/-е,
аэрокартограф *м* аэрокартограф
аэрометоды *м* *мн* аэроысуллар, аэрометодлар

аэронавигационный аэронавигацион, аэронавигация ...-ы/-е
аэронавигация *жс* аэронавигация
аэронивелирование *с* аэронивелирлау
аэроплёнка *жс* аэроплёнка, аэротасма
аэрополитонометрия *жс* аэрополитонометрия
аэропроектор *м* аэропроектор
аэросимплекс *м* аэросимплекс
аэроснимок *м* аэросәсем, аэросурәт (*см. т.жс. аэрофотоснимок*)
аэростат *м* аэростат
 ~ **привязной** бәйлә аэростат
 ~ **свободный** иреккә (бәйсез) аэростат
 ~ **с двигателем** двигательлә аэростат
аэросъёмка *жс* аэротөшерү, хавадан төшерү (*см. т.жс. аэрофотосъёмка*)
аэросъёмщик *м* аэротөшерүче, хавадан төшерүче
аэротопограф *м* аэротопограф
аэротопография *жс* аэротопография
аэротриангуляция *жс* аэротриангуляция
аэрофотоаппарат *м* аэрофотоаппарат
 ~ **автоматический** автоматик аэрофотоаппарат
 ~ **вертикальный автоматический** вертикаль автоматик аэрофотоаппарат
 ~ **маршрутный автоматический** маршрутлы автоматик аэрофотоаппарат
 ~ **многообъективный** күбобъективлы аэрофотоаппарат
 ~ **нормальноугольный** нормаль почмаклы аэрофотоаппарат
 ~ **пластиночный автоматический** пластинкалы автоматик аэрофотоаппарат
 ~ **плёночный** плёнкалы (тасмалы) аэрофотоаппарат
 ~ **плёночный автоматический** плёнкалы (тасмалы) автоматик аэрофотоаппарат
 ~ **сверхширокоугольный** үтә киң почмаклы аэрофотоаппарат
 ~ **со сверхширокоугольным объективом** үтә киң почмаклы объективлы аэрофотоаппарат

~ с **тремя объективами** өч объективлы аэрофотоаппарат

~ с **часовым механизмом, автоматический** сэгаты механизмлы автоматик аэрофотоаппарат

~ **широкоугольный** киң почмаклы аэрофотоаппарат

аэрофотоизъём *м* аэрофототизир

аэрофотограмма *жс* аэрофотограмма

аэрофотограмметрия *жс* аэрофотограмметрия

аэрофотография *жс* аэрофотография

аэрофотокамера *жс* аэрофотокамера

(*см. т.ж.* **аэрофотоаппарат**)

аэрофотокарта *жс* аэрофотокарта

аэрофоторазведка *жс* аэрофоторазведка

аэрофотоснимок *м* аэрофотосурет

~ **горизонтальный** горизонталь аэрофотосурет

~ **конвергентный** конвергент аэрофотосурет

~ **нетрансформированный** үзгэртелмэгэн (трансформациялэнмэгэн) аэрофотосурет

~ **обычный** гади аэрофотосурет

~ **панорамный** панорамалы аэрофотосурет

~ **перспективный** перспективалы аэрофотосурет

~ **плановый** планлы аэрофотосурет

~ **топографический** топографик аэрофотосурет

~ **традиционный** традицион аэрофотосурет

~ **трансформированный** үзгэртелгэн (трансформациялэнгэн) аэрофотосурет

~ **увеличенный** зурайтылган аэрофотосурет

аэрофотосъёмка *жс* планны аэрофототогө төшерү

~ **вертикальная** вертикаль аэрофототогө төшерү

~ **гамма-лучами** гамма-нурлар белэн аэрофототогө төшерү

~ **геофизическая** геофизик аэрофототогө төшерү

~ **косая** авыш аэрофототогө төшерү

~ **на цветных материалах** төсле материалларга аэрофототогө төшерү

~ **нормальная** нормаль аэрофототогө төшерү

~ **одиночными снимками** аерым кадрлар белэн аэрофототогө төшерү

~ **панорамная** панорамалы аэрофототогө төшерү

~ **перспективная** перспективалы аэрофототогө төшерү

~ **плановая** планлы аэрофототогө төшерү

~ **полосами** полосалар белэн аэрофототогө төшерү

~ **радиолокационная** радиолокация ярдэмдө аэрофототогө төшерү

~ **синхронная** синхрон аэрофототогө төшерү

~ **термическая** термик аэрофототогө төшерү

аэрофототопография *жс* аэрофототопография

аэрофототриангуляция *жс* аэрофототриангуляция

~ **аналитическая** аналитик аэрофототриангуляция

~ **аналоговая** аналог аэрофототриангуляция

Б

базис *м* базис

~ **аэросъёмки** хавадан төшерү базисы

~ **бинокулярного микроскопа** бинокуляр микроскоп базисы

~ **вспомогательный** ярдэмче базис

~ **геодезический** геодезик базис

~ **глазной** күз (күреме) базисы

~ **дополнительный** өстэмэ базис

~ **зрения** *см.* **базис глазной**

~ **контрольный** контроль базис

~ **наблюдения** күзөтү базисы

~ **наклонный** авыш базис

~ **стереоприбора** стереоприбор базисы

~ **стереоско́па** стереоскоп базисы
 ~ **съёмки** (планга, картага) төшерү (төшереп алу) базисы
 ~ **триангуля́ции** триангуляция базисы
 ~ **фотографиро́вания** фотога төшерү базисы
 ~ **эро́зии** эрозия базисы
бала́нс *м* баланс
 ~ **во́дный** су балансы
 ~ **радиацио́нный** нурланыш балансы
 ~ **тепловóй** жылылык балансы
баланси́р *м* балансир
балансиро́вка *ж* баланслау, тигезлек саклау
балансомо́р *м* балансомер
балли́стика *ж* баллистика
бальза́м *м* кана́дский Канада бэл-зэме
банк *м* банк
 ~ **да́нных** ма́ггүлүмат банкы
 ~ **цифровóх да́нных** санлы ма́ггүлүмат банкы
бараба́н *м* барабан
 ~ для **нама́тывания ме́рной про́волоки** үлчәү тимерчыбыгын чорнау барабаны
 ~ **измери́тельный** үлчәү барабаны
 ~ **опти́ческого микро́метра** оптик микрометр барабаны
 ~ с **деле́ниями** бүлемле барабан
бариче́ский ба́рик
барицентри́ческий барицентрик
барогра́мма *ж* барограмма
баро́граф *м* барограф
баро́метр *м* барометр
 ~ **металли́ческий** металл барометр
 ~ **орометри́ческий** орометрик барометр
 ~ **регистри́рующий** теркәп бара торган барометр
 ~ **ртутный** терекөмөшле барометр
 ~ с **дополнительной высотоме́рной шкало́й** өстәмә биеклек үлчәгеч шкала-лы барометр
 ~ **сифо́нный** сифонлы барометр
 ~ **станцио́нный** станция барометры
 ~ **стрелочный** уклы барометр
 ~ **ча́шечный** талинкәле барометр

баро́метр-анеро́ид *м* барометр-анероид
 ~ с **компенса́цией** компенсацияле барометр-анероид
баро́метр-высотоме́р *м* биеклегүлчәгеч барометр
барометри́ческий барометрик
барометри́я *ж* барометрия
баронивели́р *м* баронивелир
бассе́йн *м* бассейн
 ~ **водосбо́рный** сулык бассейны
 ~ **закры́тый** ябык бассейн
 ~ **испарите́льный** парга (буга) эйләндерү бассейны
 ~ **откры́тый** ачык бассейн
 ~ **речной** елга бассейны
батиме́трия *ж* батиметрия
башма́к *м* башмак
 ~ для **нивели́рной ре́йки, металли́ческий** нивелир рейкасы өчен металл башмак
 ~ **речный** рейкалы башмак
 ~ с **двумя́ вы́ступами** ике чыгынтылы башмак
бергштри́х *м* бергштрих
бе́рег *м* яр
 ~ **коренной** төп яр
 ~ **крутой** текә яр
 ~ **меняющийся** үзгәрүчән яр
 ~ **морской** дингез яры
 ~ **отвесный** вертикаль яр
бе́рма *ж* берма
бесконтро́льный контрольсез
библиогра́фия *ж* **карт** карталар библиографиясе
бино́кль *м* бинокль
 ~ **Галиле́я** Галилей бинокле
 ~ **дальноме́рный** ераклыгүлчәгечле бинокль
 ~ **инфракрасный** инфракызыл бинокль
 ~ **морской** дингез бинокле
 ~ **полевой** кыр бинокле
 ~ **призмeнный** призмалы бинокль
 ~ **стереоскопический** стереоскопик бинокль
бинокуля́рный бинокуляр
бинорма́ль *ж* биноормаль

бипрiзма *ж* бипрiзма
биссектор *м* биссектор
 ~ **угловóй** почмакча биссектор
биссектриса *ж* биссектриса
бистр *м* бистр
бленда *ж* бленда
 ~ **на объектiв, сóлнечная** объектив-
 тагы кояш блендасы
 ~ **сóлнечная** кояш блендасы
блок *ж* блок, чыгыр
 ~ **аэрофотоснiмков** аэрофотосурэт-
 лэр блогы
 ~ **гравиметрiческой сéти** гравимет-
 рия челтэре блогы
 ~ **измерiтельных мáрок** үлчэу мар-
 калары блогы
 ~ **комáндный** команда блогы
 ~ **объёмный** күлэмле блок
 ~ **оптiческий** оптик блок
 ~ **пáмяти** хэтер блогы
 ~ **прогрáмм** программалар блогы
 ~ **работáющий** эшли торган блок
 ~ **свúзок проектирующих лучéй**
 проекциялэу нурлары бэйлэме блогы
 ~ **электрóнный** электрон блок
блок-диагрáмма *ж* блок-диаграмма
блокирóвка *ж* блоклау, туктату
блок-схéма *ж* блок-схема
бобiна *ж* кэтүк
 ~ **плёночная** плёнка кэтүге
болiд *м* болид
болт *м* шарнирного соединения
 шарнирлы (тупсалы) тоташтыру болты
борт-визiр *м* борт-визир
брига́да *ж* бригада, эртил
 ~ **полевáя** кыр бригадасы
бúдка *ж* будка
 ~ **метеорологiческая** метеорология
 будкасы
буй *м* буй, калкавыч
 ~ **гидрографiческий промёрный**
 гидрографик үлчэу сызыгы буйе (калка-
 вычы)
бумáга *ж* кэгазы
 ~ **ватманская** ватман кэгазе
 ~ **картографiческая** картография
 кэгазе

~ **копировáльная** күчгереч кэгазы
 ~ **миллиметрóвая** миллиметрлы кэ-
 газы
 ~ **óфсетная** офсет кэгазы
 ~ **пергаментная** пергамент кэгазы
 ~ **реактiвная** реактив кэгазы
 ~ **светочувствiтельная** яктылыкка
 сизгер кэгазы
 ~ **синтетiческая** синтетик кэгазы
 ~ **фотографiческая** фото кэгазе
 ~ **чертёжная** сызым кэгазе
бúря *ж* давыл
 ~ **магнитная** магнит давылы
буссоль *ж*
 ~ **артиллерийская** артиллерия бус-
 соле
 ~ **геологiческая** геология буссоле
 ~ **зеркальная** көзгеле буссоле
 ~ **карманная** кесэ буссоле
 ~ **корóбчатая** тартма буссоле
 ~ **крúглая** түгэрэк буссоле
 ~ **маркшéйдерская** маркшейдер бус-
 соле
 ~ **мэнзульная** мензулалы буссоле
 ~ **подвесная** асылмалы буссоле
 ~ **полевáя** кыр буссоле
 ~ **портативная** портатив буссоле
 ~ **призмeнная** призмалы буссоле
 ~ **ручная** кул буссоле
 ~ **с вертикальным крúгом** вертикаль
 түгэрэкле буссоле
 ~ **с градусной шкалой, крúглая** гра-
 дуслы шкалалы түгэрэк буссоле
 ~ **с диоптрическим визiрным при-**
способлением диоптр визирлы жайлан-
 масы булган буссоле
 ~ **с приспособлением для измере-**
ния углов наклона авышлык почмагын
 үлчэу жайланмасы булган буссоле
 ~ **топографiческая** топография бус-
 соле
 ~ **трубчатая** торбалы буссоле
 ~ **универсальная** универсал буссоле
 ~ **штриховáя** штрихлы буссоле
бьеф *м* бьеф
 ~ **вёрхний** югары бьеф
 ~ **нижний** түбэн бьеф

В

- вал *м* вал
 ~ **ги́бкий** сыгылмалы (бөгөлүчөн) вал
 ~ **печа́тный** бастыру валы
ва́нна *жс* ванна
 ~ **рту́тная** терекөмөшлө ванна
 ~ **фикса́жная** фиксажлау ваннасы
 ~ **электроли́тческая** электролит ваннасы
варио́метр *м* вариометр
 ~ **авиацио́нный** авиация вариометры
 ~ **гравитацио́нный** гравитация вариометры
 ~ **магнито́нный** магнитлы вариометр
 ~ **радиотехни́ческий** радиотехник вариометр
ватерпа́с *м* ватерпас, тигезлөгөч
введе́ние *с* кертү
 ~ **попра́вок** төзөтмөлөр кертү
ввод *м* **да́нных** мэгълүмат кертү
веде́ние *с* **жу́рна́ла** **наблюде́ний** күзөтүлөр журналы алып бару
ведо́мость *жс* ведомость, исемлек
 ~ **вычисле́ний**, **вычисли́тельная** хисаплар ведомосте
 ~ **координáт** координатлар ведомосте
 ~ **расче́тная** исәпләп чыгару ведомосте
 ~ **результáтов** **наблюде́ний** күзөтү нәтижэләре ведомосте
 ~ **угло́в** почмаклар ведомосте
векто́р *м* вектор
 ~ **движе́ния** **маятника** маятник хэрәкәте векторы
 ~ **едини́чный** берәмлек вектор
 ~ **неизвёстных** билгесезләр векторы
 ~ **попра́вок** төзөтмөлөр векторы
 ~ **смеще́ния** **то́чки** нокта күчөшө векторы
величи́нá *жс* зурлык
 ~ **абсолю́тная** абсолют зурлык
 ~ **ба́зиса** базис зурлыгы
 ~ **векторная** вектор зурлык
 ~ **да́нная** бирелгән зурлык
 ~ **дискрётная** дискрет зурлык
 ~ **за́данная** билгеләнгән зурлык
 ~ **зави́симая** бәйлө зурлык
 ~ **зави́симая переме́нная** бәйлө үзгөрөшлө зурлык
 ~ **звёздная** йолдызча зурлык
 ~ **извёстная** билгелө зурлык
 ~ **изме́ренная** үлчәнгән зурлык
 ~ **иско́мая** эзләнө торган зурлык
 ~ **испра́вленная** төзөтөлгән зурлык
 ~ **исти́нная** чын зурлык
 ~ **исхо́дная** баштагы (беренчел) зурлык
 ~ **мни́мая** уйланма зурлык
 ~ **натурáльная** натураль зурлык
 ~ **нача́льная** башлангыч зурлык
 ~ **незави́симая переме́нная** бәйсез үзгөрөшлө зурлык
 ~ **неизвёстная** билгесез зурлык
 ~ **обра́тная** кире зурлык
 ~ **ожидáемая** көтөлгән зурлык
 ~ **опы́тная** тәжрибә зурлыгы
 ~ **отклонённый** тайпылыш зурлыгы
 ~ **относи́тельная** чагыштырма зурлык
 ~ **пере́менная** үзгөрөшлө зурлык
 ~ **постоя́нная** даими зурлык
 ~ **преде́льная** иң зур зурлык
 ~ **случáйная** очраклы зурлык
 ~ **случáйная переме́нная** очраклы үзгөрөшлө зурлык
 ~ **сре́дняя** уртача зурлык
 ~ **сре́дняя пропорциона́льная** уртача пропорциональ зурлык
 ~ **угла́** почмак зурлыгы
 ~ **угло́вая** почмакча зурлык
 ~ **уравне́нная** тигезләнгән (тинчлөштерелгән) зурлык
 ~ **экспериме́нтальная** эксперименталь зурлык
 ~ **экспози́ции** экспозиция зурлыгы
 ~ **эмпири́ческая** эмпирик зурлык
величи́ны *жс* **мн** зурлыклар (*см. тж.* **величи́нá**)
 ~ **геодези́ческие** геодезик зурлыклар
 ~ **гравиметри́ческие** гравиметрик зурлыклар

вернё́р *м* верньер
 ~ **десяти́чный** унарлы верньер
 ~ **кругово́й** түгэрэк верньер
 ~ **обра́тный** кире верньер
 ~ **опти́ческий** оптик верньер
 ~ **подви́жный** хэрэкәтле верньер
 ~ **прямо́й** туры верньер
 ~ **прямолине́йный** турысызыклы верньер
 ~ **шка́л паралла́ксов** параллакск шкалалары верньеры
веро́ятность *ж* ихтималлык
 ~ **наде́жности** ышанычлылык ихтималлыгы
веро́ятный ихтимал булган
верста́ *ж* чакрым
верти́ка́л *м* вертикал
 ~ **пе́рвый** беренче вертикал
верти́каль *ж* вертикаль, вертикаль сызык, асма сызык
 ~ **гла́вная** төп вертикаль
 ~ **лу́нная** ай вертикале
 ~ **снѝмка**, **гла́вная** сурәтнең төп вертикале
верти́кальность *ж* вертикальлек
 ~ **плоскостѝй** яссылыклар вертикальлеге
 ~ **фотоснѝмков** фотосурәтләр вертикальлеге
верти́кальный вертикаль, үрә
верту́шка *ж* бөтерчек
верши́на *ж* түбә
 ~ **квадрата́ сѝтки** челтәр квадраты түбәсе
 ~ **криво́й** кәкре түбәсе
 ~ **о́страя** үткен түбә
 ~ **плоская́** яссы түбә
 ~ **сѝтки** челтәр түбәсе
 ~ **угла́** почмак түбәсе
вес *м* авырлык
 ~ **едини́цы дли́ны ме́рной ле́нты** үлчәү тасмасының озынлык берәмлеге авырлыгы
 ~ **обра́тный** кире авырлык
 ~ **уде́льный** чагыштырма авырлык
 ~ **фу́нкции** функцияләр авырлыгы
весе́ *мн* үлчәү (*см. т.ж. варио́метр*)

~ **крути́льные** бөтерелмә үлчәү (*см. т.ж. варио́метр*)
 ~ **магнитные** магнитлы үлчәү
ветроме́р *м* жи́лүлчөгеч
вѝха *ж* маяк, казык; **ста́вить вѝхи** казык куярга
 ~ **плаву́чая** йөзмә маяк
 ~ **телескопи́ческая** телескопик казык
вѝшка *ж* колга, юл казыгы
 ~ **геодези́ческая** геодезия колгасы
 ~ **дерева́нная** агач колга
 ~ **из ста́льной тру́бы** корыч торба колга
 ~ **металли́ческая** металл колга
 ~ **складна́я металли́ческая** жыелмалы металл колга
взгляд *м* караш
 ~ **вперѝд** алга караш
 ~ **наза́д** артка караш
 ~ **отде́льный** аерым караш
вздѝтие *с* **по́чвы** туфрак кабару
вибра́ция *ж* **земли́** жир тибрәнеше
вид *м* күренеш, төр, рәвеш; **предста́влять в цифрово́м ви́де** саннарда чагылдырырга (саннар рәвешендә чагылдырырга)
 ~ **гла́вный** төп (гомуми) күренеш
 ~ **измери́тельной ма́рки** үлчәү маркасы күренеше
 ~ **картографи́ческой сѝтки** картография челтәре күренеше
 ~ **повѝрхности геби́да, волнообра́зный** геонд дулкынсыман өслеген күренеше
 ~ **развѝрнутый** жәелмә күренеш
 ~ **частичный** өлешчә (локаль) күренеш
ви́дение *с* күрү, күреп булу; күрү сәләте; күзаллау
 ~ **объѝмное** күдәмле күзаллау
 ~ **стереоскопи́ческое** стереоскопик күрү
ви́димость *ж* күренүчәнлек, күрү мөмкинлеге
 ~ **изображе́ний** сурәтләрне күрү мөмкинлеге
ви́димый күренмә, күренерлек
ви́доиска́тель *м* сурәтэзлөгеч; *см. т.ж. визир*

~ **фотокамеры** фотокамераның су-рәтэзлөгече

визир *м* визир

~ **бинокулярный электронно-оптический** электрон-оптик бинокуляр визир

~ **бортовой оптический** оптик борт визир

~ **диоптрический** диоптрлы визир

~ **зеркальный** көзгеле визир

~ **лазерный** лазерлы визир

~ **ломаный** сынык визир

~ **механический** механик визир

~ **оптический** оптик визир

~ **рамочный** рамлы визир

~ **с подсветкой, оптический** яктырт-кызлы оптик визир

~ **стеклянный** пияла визир

~ **телескопический** телескопик визир

визир-искатель *м* эзлөгеч визир

визирка *ж* визирка

визирование *с* визирлау

~ **вблизи поверхности Земли** Жир өстенә якыннан визирлау

~ **вертикальным лучом** вертикаль (үрә) нур белән визирлау

~ **грубое** тупас визирлау

~ **двустороннее** икеяклы визирлау

~ **диоптрическим визиром** диоптрлы визир белән визирлау

~ **на короткие расстояния** якын араларда визирлау

~ **наклонным лучом** авыш нур белән визирлау

~ **на марку** маркага визирлау

~ **на предмет** предметка (эйбергә) визирлау

~ **обратное** кире визирлау

~ **одностороннее** берьяклы визирлау

~ **предварительное** алдан визирлау

~ **при помощи биссектора** биссектор ярдәмдә визирлау

~ **прямое** туры визирлау

~ **способом перекрытия [покрытия]** каплау [ябу] ысулы белән визирлау

визировать визирларга

~ **вперёд** алга визирларга

~ **назад** артка визирларга

~ **на предмет** предметка визирларга

визуализация *ж* визуализация

визуальный визуаль

вилка *ж* **мензульная** мензула вилкасы

винт *м* винт

~ **алидады** алидада винты

~ **бесконечный** чиксез винт

~ **буссбли** буссоль винты

~ **гребной** ишү винты

~ **для дерева** агач винты

~ **зажимный** кыстыргыч винт

~ **закрепительный** ныгыткыч (беркеткеч) винт

~ **зрительной трубы** күзәтү торбасы винты

~ **исправительный** төзәткеч винт

~ **лимба** лимб винты

~ **окуляра** окуляр винты

~ **параллаксков** параллакслар винты

~ **подъемный** күтәргеч винт

~ **регулировочный** көйлөгеч винт

~ **стопорный** стопор (туктаткыч) винты

~ **тангенциальный** тангенциаль винт

~ **упора** терәк винты

~ **уровня** тигезлөгеч винты

~ **установочный** урнаштыргыч винт

~ **фокусирующий** фокуска жыйгыч винт, фокуслагыч винт

~ **элевационный** элевация винты

вирировать вирирларга

влагомер *м* дымүлчөгеч

влажность *ж* дымлылык

~ **абсолютная** абсолют дымлылык

~ **атмосферная** һава (атмосфера)

дымлылыгы

~ **относительная** чагыштырма дымлылык

влияние *с* йогынты, тәэсир

~ **дисторсии** дисторсия йогынтысы (тәэсире)

~ **магнитного поля** магнит кыры тәэсире

~ **ошибок** хаталар (ялгышлар) йогынтысы (тәэсире)

~ **рефракции** рефракция йогынтысы (тәэсире)

~ **преобразовани́я** үзгөртүлөр йогынтысы (тээсире)

~ **силы тяжести** авырлык көчө тээсире
вли́яния *с мн* йогынты, тээсир; ~ **атмосферные** хава (атмосфера) йогынтысы

вогну́тость *жс* батынкылык

вогнуто-выпуклый батынкы-кабарынкы

вогну́тый батынкы, эчкэ баткан

вода *жс* су

~ **грунтово́я** жир асты суы, грунт суы

~ **ма́лая** аз су

~ **по́лая** ташкын су

~ **по́льная** тулы су

~ **та́лая** кар суы

~ **те́рмальная** термаль су

водово́д *м* сүйөрткөч

водомер *м* сүүлчөгөч

водоотли́в *м* су агызу (*см. т.ж. водосли́в*)

водоприёмник *м* суалгыч

водопрово́д *м* сүүткөргөч

водоразде́л *м* субүлөр

~ **прямолинейный** туры субүлөр

водосбо́рник *м* сүжыйгыч

водосли́в *м* су агызу

водоспу́ск *м* сүтөшөргөч, сүжибэргөч

водосто́к *м* улак

возбудите́ль *м* колеба́ний, радио-частотный радиоешлыклы дулкыннар ярысткычы (кузгаткычы)

возведе́ние *с* земляно́й на́сыпи туфрак өөме күтэру

возмуще́ние *с* тайпылыш, тайпылу

~ **геомагнитное** геомагнит тайпылышы

~ **земно́го магнетизма** жир магнитизмы тайпылышы

~ **орби́т** орбиталар тайпылышы

~ **силы тяжести** авырлык көчө тайпылышы

возра́ст *м* Земли́ Жирнең яше

возра́стание *с* погрёшности [ошибки] [хатаның] төгөлсөзлеге арту

волна́ *жс* дулкын

~ **бегу́щая** йөгөрек дулкын

~ **взрывна́я** шартлау дулкыны

~ **возду́шная** хава дулкыны

~ **звукова́я** тавыш дулкыны

~ **модули́рованная** модуляциялэнгэн дулкын

~ **несу́щая** күтэргөч дулкын

~ **светова́я** яктылык дулкыны

~ **сейсмическая** сейсмик дулкын

~ **уда́рная** бэрме дулкын

~ **электромагнитная** электромагнит дулкыны

волново́д *м* дулкынйөрткөч

волноло́м *м* дулкынсундергөч

волномер *м* дулкынүлчөгөч

волнорез *м* дулкынтоткыч

волчо́к *м* 1. бөтөрчөк 2. тегермән (*фари ясагыч машина*)

воско́вка *жс* балавызлы кэгазы

восстановле́ние *с* (янадан) торгызу, төзөтү, кайтару

~ **границ** циклэрне (янадан) торгызу

~ **отвёсной линии** вертикаль (үрә) сызыкны торгызу

~ **связо́к** бэйлэмнэрне төзөтү

~ **связо́к луче́й** нур бэйлэмнэрен кайтару

восто́к *м* көнчыгыш

восхо́д *м* чыгу, калку

~ **Луны́** Ай калку

~ **Солнца** Кояш чыгу

восхожде́ние *с* калку, чыгу

~ **прямо́е** туры калку (чыгу)

~ **свети́ла** яктырткыч (күк яктырткычы) калку

впа́дина *жс* иңкүлек; уйсулык, батынкы урын

~ **морско́го дна** диңгез төбө иңкүлеге

~ **я́рко выра́женная** аермачык иңкүлек

впечатле́ние *с* сиземләу

~ **глубины́** тирәнлекне сиземләу

~ **релье́фа** рельефны сиземләу

вра́щение *с* эйләнөш, эйлөнү

~ **алида́ды** алидада эйлөнөшө

~ **Земли́, сүточное** Жирнең (Жир шарынын) бер тәүлек эчендөгө (тәүлеклек) эйлөнөшө

~ **зрительной трубы́** күзөтү торбасы эйлөнөшө

~ **зрительной трубы в горизонтальной плоскости** күзәтү торбасының горизонталь (ятма) өслектә әйләнеше

~ **зрительной трубы вокруг горизонтальной оси** күзәтү торбасының горизонталь (ятма) күчәр тирәли әйләнеше

~ **зрительной трубы вокруг своей оси** күзәтү торбасының үз күчәре тирәли әйләнеше

~ **зрительной трубы по азимуту** күзәтү торбасының азимут буенча әйләнеше

~ **зрительной трубы по высоте** күзәтү торбасының биеклек буенча әйләнеше

~ **лимба** лимб әйләнеше

~ **планеты, геоцентрическое** планетаның геоцентрик әйләнеше

время с вакыт

~ **астрономическое среднее** уртача астрономик вакыт

~ **атомное** атом вакыты

~ **всемирное** бөтендөнья вакыты

~ **года** ел фасылы

~ **гражданское** халыкча вакыт

~ **гринвичское среднее** уртача Гринвич вакыты

~ **декретное** декретча вакыт, декрет вакыт

~ **для ввода и вывода данных** мәгълүматны керту һәм чыгару вакыты

~ **задержки** тоткарлану вакыты

~ **звёздное** йолдызча вакыт

~ **зимнее** кышкы вакыт

~ **истинное** чын вакыт

~ **истинное звёздное** чын йолдызча вакыт

~ **истинное местное** чын жирле вакыт

~ **истинное солнечное** чын Кояш вакыты

~ **корреляции** корреляция вакыты

~ **летнее** жәйге вакыт

~ **местное** жирле вакыт

~ **наблюдения** күзәтүләр вакыты

~ **освещения** яктылык (яктырту, яктырттылу) вакыты

~ **по Гринвичу** Гринвич буенча вакыт

~ **поясное** пояс вакыты

~ **поясное декретное** декретча пояс вакыты

~ **распространения** таралыш (таралу) вакыты

~ **регулирования** көйләү вакыты

~ **солнечное** Кояш вакыты

~ **среднее звёздное** уртача йолдызча вакыт

~ **среднее местное** уртача жирле вакыт

~ **среднее солнечное** уртача Кояш вакыты

~ **среднеевропейское** Урта Европа вакыты

~ **экспозиции** экспозиция (выдержка) вакыты

~ **экспонирования** яктылык бирү (яктырту) вакыты

вселенная ж галәм

вспышка ж кабыну

вставка ж өстәмә

~ **прямая** (ике кәкрә трасса арасында) туры өстәмә

втулка ж втулка

вуаль ж вуаль

~ **фотографическая** фотография вуале

выбор м сайлау, сайлап алу

~ **геодезической системы** (координат) геодезия (координатлар) системасын сайлау

~ **масштаба** масштаб сайлау

~ **масштаба съёмки** төшерү масштаб сайлау

~ **масштаба фотографирования** фотога төшерү масштабын сайлау (сайлап алу)

~ **мест стояния прибора** прибор (эсбап) торган урынны сайлау

~ **местоположения** (урнашкан) урынны сайлап алу

~ **метода вычисления** хисаплау (исәпләү) алымнарын сайлау

~ **методов** алымнарны сайлау

~ **площадки** майданны сайлау

~ **системы проекции** проекция системасын сайлау

~ **средств** чаралар сайлау

~ **съёмочных точек** (план) төшерү нокталарын сайлау

~ **точек** нокталар сайлау

~ **трассы** трасса сайлау
 ~ **условных знаков** шартлы билгелэр сайлау
 ~ **формы** форма сайлау
 ~ **элементов** элементлар сайлау
 ~ **эллипсоида** эллипсоид сайлау
выборка *жэ данных* мэгълүмат сайланмасы
выверка *жэ* тикшереп дөреслэу
выверять тикшереп дөреслэргэ
вывод *м (уравнения) (тигезләмэ)* нэтижэсе
выдержка *жэ* выдержка
выемка *жэ* уем, уенты, ырмау, чоқыр
выключение сүндөрү, өзү
вымеривание *с* үлчәу, үлчәп чыгу
вымерять үлчәргэ
вынос *м (в натуру)* натурага чыгару
 ~ **горизонталей в натуру** горизонтальләрне (ятма сызыкларны) натурага чыгару
 ~ **направлений в натуру** юнәлешләрне натурага чыгару
 ~ **точек в натуру** нокталарны натурага чыгару
выносить (в натуру) натурага чыгарырга
выпукло-вогнутый кабарынкы-батынкы
выпуклый кабарынкы
выравнивание *с* тигезлэу, турайтү, турылау
 ~ **изостатическое** изостатик тигезлэу
 ~ **кривизны поля изображения** сурәтлэу мәйданынын кәкрелеген тигезлэу, турайтү
 ~ **оптическое** оптик тигезлэу
 ~ **почвы** туфракны тигезлэу
выравнивать тигезлэргэ, турайттырга, турыларга
высота *жэ* биеклек, югарылык
 ~ **абсолютная** абсолют биеклек
 ~ **аэрозёмки** навадан төшерү биеклеге
 ~ **барометрическая** барометрик биеклек
 ~ **визирной цели** визир целе биеклеге
 ~ **визирования** визирлау биеклеге

~ **в свету** яктыдагы биеклек
 ~ **геодезическая** геодезик биеклек
 ~ **геоида** геоид биеклеге
 ~ **геопотенциальная** геопотенциаль биеклек
 ~ **горизонта инструмента** инструмент (эш коралы) горизонты биеклеге
 ~ **динамическая** динамик биеклек
 ~ **звука** тавыш югарылыгы
 ~ **инструмента** инструмент (эш коралы) биеклеге
 ~ **исходная** баштагы биеклек
 ~ **круглая** түгәрәк биеклек
 ~ **максимальная** максималь биеклек
 ~ **минимальная** минималь биеклек
 ~ **над уровнем моря** дингез өсте биеклеге
 ~ **небесного тела** күк жисеме биеклеге
 ~ **нормальная** нормаль биеклек
 ~ **окончателная** соңгы (ахыргы) биеклек
 ~ **ортометрическая** ортометрик биеклек
 ~ **основного сечения** төп кисем биеклеге
 ~ **относительная** чагыштырма биеклек
 ~ **отрицательная** тискәре биеклек
 ~ **падения** төшү биеклеге
 ~ **полёта** очыш биеклеге
 ~ **полёта над местностью** жир өстеннән очыш биеклеге
 ~ **полёта над морем** дингез өстеннән очыш биеклеге
 ~ **полёта, относительная** очышның чагыштырма биеклеге
 ~ **плюса** полюс (котып) биеклеге
 ~ **приближённая динамическая** якынча динамик биеклек
 ~ **пункта триангуляции** триангуляция пункты биеклеге
 ~ **светила** яктырткыч биеклеге
 ~ **сечения рельефа** рельеф кисеме биеклеге
 ~ **сечения рельефа в масштабе карты** карта масштабында рельеф кисеме биеклеге

~ **Солнца** Кояш биеклеге
 ~ **средняя, материка** материкның уртача биеклеге
 ~ **съёмки, съёмочная** план төшерү (төшереп алу) биеклеге
 ~ **точки** нокта биеклеге
 ~ **точная динамическая** төгөл динамик биеклек
 ~ **уровня вод** су өсте биеклеге
 ~ **установки прибора** приборны урнаштыру биеклеге
 ~ **фотографирования** фотога төшерү биеклеге
высотомёр *м* биеклекулчөгеч
 ~ **геодезический** геодезик биеклекулчөгеч
 ~ **гидростатический** гидростатик биеклекулчөгеч
 ~ **самопишущий** яздыргычлы биеклекулчөгеч
 ~ **электромагнитный** электромагнитлы биеклекулчөгеч
высотопи́сец *м* биеклекязгыч
вы́ступ *м* **пружинный** пружиналы чыгынты
вытя́гивать сузарга, тартырга, сузып озайтырга
выход *м* чыгыш, чыгу
вычёрчивание *с* сызу, сызып төшерү
 ~ **абриса** абрис сызу
 ~ **абриса съёмки** план төшерү абрисы сызу
 ~ **автоматическое** автомат рәвештә сызу
 ~ **в условных знаках** шартлы билгеләр белән сызу
 ~ **горизонтáлей** горизонтальләр (ятма сызыklar) сызу
 ~ **издательского оригина́ла** кáрты картаның нәшрият оригиналын сызу
 ~ **карт** карталар сызу
 ~ **контуров** контурлар сызу
 ~ **кроки** кроки сызу
 ~ **непосредственное автоматическое** турыдан-туры автомат рәвештә сызу
 ~ **оригина́ла (плáна)** (планның) оригиналын сызу
 ~ **от руки** кулдан сызу

~ **пером** каләм белән сызу
 ~ **плáна** план сызу
 ~ **чистовое** акка сызу
вычёрчивать сызарга, сызып ясарга
вычислени́е *с* хисаплау, исәпләү (см. *т.ж.* **вычисления**)
 ~ **автоматическое** автоматик хисаплау (исәпләү)
 ~ **высот** биеклекләрне хисаплау (исәпләү)
 ~ **высот пунктов [точек]** пунктлар [нокталар] биеклеген хисаплау (исәпләү)
 ~ **высоты** биеклекне хисаплау (исәпләү)
 ~ **геодезических величин** геодезик зурлыкларны хисаплау (исәпләү)
 ~ **геодезическое** геодезик хисаплау (исәпләү)
 ~ **геодезической сѐти** геодезия челтәрен хисаплау (исәпләү)
 ~ **горизонтального положения пункта [точки]** пунктның [ноктаның] горизонталь торышын хисаплау (исәпләү)
 ~ **дирекционных углов** дирекцион покмаklarны хисаплау (исәпләү)
 ~ **длин (линии)** (сызык) озынлыкларын хисаплау (исәпләү)
 ~ **засѐчек** (*ноктаның координатлары*) билгеләп куюны хисаплау
 ~ **комбинированной засѐчки** (*ноктаның координатларын*) катнаш билгеләүне хисаплау (исәпләү)
 ~ **координат** координатларны хисаплау (исәпләү)
 ~ **координат пункта** пунктның координатларын хисаплау (исәпләү)
 ~ **координат пунктов триангуля́ции** триангуляция пунктлары координатларын хисаплау (исәпләү)
 ~ **координат точек сѐти** челтәр нокталары координатларын хисаплау (исәпләү)
 ~ **координат точки** нокта координатларын хисаплау (исәпләү)
 ~ **коэффициентов** коэффициентларны хисаплау (исәпләү)
 ~ **методом итерáции** итерация ысулы белән хисаплау (исәпләү)

~ **направлений** юнөлөшлөрнө хисаплау (исэплэү)

~ **объёма масс [земляных работ]** [жир эшлэре] массасы күлөмөн хисаплау (исэплэү)

~ **объёмов** күлөмнөрнө хисаплау (исэплэү)

~ **окончателное** соңгы (ахыргы) хисаплау (исэплэү)

~ **опёрной сёти** терэк челтэрен хисаплау (исэплэү)

~ **опускания порёд** токымнар иңүнө хисаплау (исэплэү)

~ **орбиты** орбитаны хисаплау (исэплэү)

~ **осадки** явым-төшемнө хисаплау (исэплэү)

~ **ошибок** хаталарны хисаплау (исэплэү)

~ **площадёй** майданнарны хисаплау (исэплэү)

~ **площадёй, графическое** майданнарны график хисаплау (исэплэү)

~ **погрёшностей** төгөлсезлеклөрнө хисаплау (исэплэү)

~ **поперёчных профилей** аркылы профильлөрнө хисаплау (исэплэү)

~ **поправки** төзөтмөнө хисаплау (исэплэү)

~ **предварительное** алдан хисаплау (исэплэү)

~ **приближённое** якынча хисаплау (исэплэү)

~ **приближённых координат пункта точки** нокта урынының якынча координатларын хисаплау (исэплэү)

~ **при помощи арифмометра** арифмометр ярдөмөндө хисаплау (исэплэү)

~ **продольных профилей** буй кисемнөрнө хисаплау (исэплэү)

~ **сёти** челтэрен хисаплау (исэплэү)

~ **топографическое** топографик хисаплау (исэплэү)

~ **триангуляции** триангуляцияне хисаплау (исэплэү)

~ **углов** почмакларны хисаплау (исэплэү)

~ **элементов редукции** редукция элементларын хисаплау (исэплэү)

вычисления *с мн* хисаплаулар, исэплэлүүлэр (*см. т.ж. вычисление*)

~ **тахсометрические** тахсометрик хисаплаулар

~ **теоретические** теоретик хисаплаулар

вычислять хисапларга, исэплэргэ

~ **с точностью до одной десятой секунды** секундның уннан беренэ кадэр төгөллек белен исэплэргэ

выявление *с ошибочных данных* хаталы мэгълүматны ачыклау

Г

габарит *м* габарит

Галактика *ж* Галактика

гармоника *ж* **сферическая** сферик гармоника

гаромат *м* гаромат

гаропён *м* гаропён

гвоздь *м* **деревянный** шырпы кадак, агач кадак

гектометр *м* гектометр

гектопъёза *ж* гектопъёза

гелиографюра *ж* гелиографюра

гелиография *ж* гелиография

гелиометр *м* гелиометр

гелиотроп *м* гелиотроп

гелиоцентрический гелиоцентрик

генерализация *ж* генерализация

~ **геометрическая** геометрик генерализация

~ **картографическая** картографик генерализация

~ **оптическая** оптик генерализация

генератор *м* генератор

~ **измерительный** үлчөгөч генератор

~ **кварцевый** кварцлы генератор

~ **колебаний** тирбөнөшлэр генераторы

~ **оптический квантовый** оптик квантлы генератор

~ **повышенной частоты** югары ешлык генераторы

~ **полупроводниковый квантовый** ярымүткәргечле квант генераторы
 ~ **шума** шау генераторы
география *жс* география
 ~ **математическая** математик география
 ~ **общая** гомуми география
 ~ **физическая** физик география
геодезист *м* геодезист
геодезист-землеустроитель *м* жирдән файдалануны оештыручы геодезист
геодезический геодезик, геодезия ...-ы/-е
геодезия *жс* геодезия
 ~ **высшая** югары геодезия
 ~ **динамическая** динамик геодезия
 ~ **инженерная** инженерлык геодезиясе
 ~ **космическая** космик геодезия
 ~ **математическая** математик геодезия
 ~ **низшая** түбән геодезия
 ~ **прикладная** гамәли геодезия
 ~ **спутниковая** спутник (иярчен) геодезиясе
 ~ **трёхмерная** өч үлчәнешле геодезия
 ~ **физическая** физик геодезия
геодиметр *м* геодиметр
геодинамика *жс* геодинамика
геодолит *м* геодолит
геоид *м* геоид
 ~ **динамический** динамик геоид
 ~ **европейский** Европа геоиды
геомагнитный геомагнит ...-ы/-е,
геометрический геометрик, геометрия ...-ы/-е
геометрия *жс* геометрия
 ~ **аналитическая** аналитик геометрия
 ~ **начертательная** сызма геометрия
геоморфологический геоморфологик, геоморфология ...-ы/-е
геоморфология *жс* геоморфология
 ~ **динамическая** динамик геоморфология
 ~ **побережья** яр буе геоморфологиясе
 ~ **структурная** структура геоморфологиясе

геоморфометрия *жс* геоморфометрия
геоплан *м* геоплан
геофизика *жс* геофизика
 ~ **общая** гомуми геофизика
 ~ **прикладная** гамәли геофизика
геохимия *жс* геохимия
геоцентрический геоцентрик
гигрограф *м* гигрограф
гигрометр *м* гигрометр
 ~ **волосной** кыллы гигрометр
 ~ **самопишущий** яздыргычлы гигрометр
гигрометрия *жс* гигрометрия
гигроскопичность *жс* дым тартучанлык
гидрогеология *жс* гидрогеология
гидрограф *м* гидрограф
гидрография *жс* гидрография
гидродинамика *жс* гидродинамика
гидролог *м* гидролог
гидрология *жс* гидрология
гидрометр *м* суулчәгеч, гидрометр
(см. т.жс. водомер)
гидрометрия *жс* гидрометрия
гидротопография *жс* гидротопография
гипоцентр *м* гипоцентр, гипоүзәк
гипсограф *м* гипсограф
гипсометр *м* гипсометр
гипсометрия *жс* гипсометрия
гипсотермометр *м* гипсотермометр
гироскопас *м* гироскопас
гиоробита *жс* гиоробита
гироскопас *м* гироскопас
гироскоп *м* гироскоп
 ~ **взрывобезопасный** шартлау куркынычы булмаган гироскоп
 ~ **направления** юнәлеш гироскобы
 ~ **топографический** топографик гироскоп
гиртеодолит *м* гиртеодолит
гистограмма *жс* гистограмма
гладкость *жс* *(поверхности)* *(өслек)* шомалыгы
глазок *м* **диоптра** диоптр күзе (күзчеге, тишеге)
глобус *м* глобус
 ~ **географический** географик глобус

~ **земной** Жир глобусы
 ~ **навигационный** навигация глобусы
 ~ **небесный** күк (йөзе) глобусы
глубина *ж* тирәнлек; **измерять** **глубину** тирәнлекне үлчәргә
 ~ **аккомодации** аккомодация тирән-
 леге
 ~ **горизонта** горизонт тирәнлеге
 ~ **модуляции** модуляция тирәнлеге
 ~ **средняя** уртача тирәнлек
 ~ **тона** тон тирәнлеге
глубиномер *м* тирәнлегүлчәгеч
глянцевый ялтыравыклы
гнездо *с* оя
 ~ **затвора** затвор оясы
 ~ **цапфенное** цапфа оясы
гнуомн *м* гномон
год *м* ел
 ~ **астрономический** астрономик ел
 ~ **Бесселев** Бессель елы
 ~ **високосный** кәбисә ел
 ~ **григорианский** григориан елы
 ~ **звёздный** йолдызча ел
 ~ **лунный** Ай елы
 ~ **световой** яктылык елы
 ~ **солнечный** Кояш елы
 ~ **тропический** тропик ел
 ~ **фиктивный** фиктив ел
 ~ **юлианский** юлиан елы
голова *ж* кометы комета башы
головка *ж* башчык, эшләпә
 ~ **винта** винт эшләпәсе
 ~ **винта угломера** почмагүлчәгеч
 винты эшләпәсе
 ~ **считывающая** танып алу (укуп
 алу) башчыгы
 ~ **фокусирующего винта** фокуска
 жыйгыч винт башчыгы
 ~ **шаровая** шарлы башчык
 ~ **штатива** штатив башчыгы
голограмма *ж* голограмма
голограмметрия *ж* голограмметрия
голография *ж* голография
 ~ **объёмная** күләмле голография
 ~ **трёхмерная** өч үчләнешле голо-
 графия
гомография *ж* гомография
гомология *ж* гомология

гомосфера *ж* гомосфера
гомотетия *ж* гомотетия
гониастрометр *м* гониастрометр
гониограф *м* гониограф
гониограф-дальномер *м* ераклыгүл-
 чәгеч гониограф
гониометр *м* гониометр
 ~ **зеркальный** көзгеле гониометр
 ~ **с диоптрами** диоптрлы гониометр
 ~ **со зрительной трубой** күзәткеч
 торбалы гониометр
гониометр *м* гониометр
горизонт *м* горизонт, офык
 ~ **видимый** күренмә горизонт
 ~ **воды** су горизонты
 ~ **естественный** табигий горизонт
 ~ **инструмента** инструмент (эш кора-
 лы) горизонты
 ~ **искусственный** ясалма горизонт
 ~ **истинный** чын горизонт
 ~ **небесный** күк горизонты, күк
 офыгы
 ~ **нормальный** нормаль горизонт
 ~ **нулевой** нуленче, шартлы горизонт
 (*см. т.ж.* ~ **условный**)
 ~ **ртутный** терекөмешле горизонт
 ~ **условный** нуленче, шартлы горизонт
горизонтáли *ж* *мн* горизонтальләр,
 ятма сызыклар (*см. т.ж.* **горизонтáль**);
вычерчивать ~ горизонтальләр (ятма
 сызыклар) сызарга
горизонтáль *ж* горизонталь, гори-
 зонталь сызык, ятма сызык (*см. т.ж.*
горизонтáли)
 ~ **гипотетическая** гипотетик гори-
 зонталь
 ~ **главная, ~ основная** төп горизон-
 таль
 ~ **дополнительная** өстәмә горизон-
 таль
 ~ **оцифрованная** цифрлаштырылган
 горизонталь
 ~ **полученная в процессе тахеометрической съёмки** тахеометрик план
 төшерүләр процессында алынган гори-
 зонталь
 ~ **утолщённая** калынайтылган гори-
 зонталь

горизонтальность *жс* горизонтальлек
горизонтальный горизонталь, ятма
готовальня *жс* готовальня
гравиметр *м* гравиметр
 ~ **барометрический** барометрик гра-
 виметр, барометрлы гравиметр
 ~ **газовый** газлы гравиметр
 ~ **динамический** динамик гравиметр
 ~ **для поисковых [для разведочных]**
работ эзлэнү эшлэре гравиметры
 ~ **кольцевой** эйлэнешле гравиметр
 ~ **морской** дингез гравиметры
 ~ **переносный** күчерелмэ гравиметр
 ~ **подводный** су асты гравиметры
 ~ **пружинный** пружиналы гравиметр
 ~ **статический** статик гравиметр
гравиметрия *жс* гравиметрия
 ~ **геодезическая** геодезик гравиме-
 трия
 ~ **морская** дингез гравиметриясе
 ~ **морского дна** дингез төбе гравиме-
 триясе
гравирование *с* гравёрлау
 ~ **камеральное** камерада гравёрлау
 ~ **кругов** эйлэнэлэрне гравёрлау
 ~ **фотомеханическое** фотомеханик
 гравёрлау
гравировать гравёрларга
гравитахеометр *м* гравитахеометр
гравитация *жс* гравитация
град *м* боз; боз яву
градиент *м* градиент
 ~ **вертикальный** вертикаль (үрә) гра-
 диент
 ~ **горизонтальный барический** го-
 ризонталь (ятма) барик градиент
 ~ **давления** басым градиенты
 ~ **силы тяжести** авырлык көче гра-
 диенты
градомат *м* градомат
градостроительство *с* шәһәр төзе-
 леше
градуирование *с* градусларга бүлү,
 бүлөмләү, градуслау
 ~ **лимбов** лимбларны градусларга
 бүлү, лимбларны градуслау
градуировать градусларга бүлүргә,
 бүлөмләргә

градуировка *жс см.* градуирование
градус *м* градус
 ~ **долготы** озынлык градусы
 ~ **широты** кидлек градусы
 ~ **абсолютный** абсолют градус
 ~ **Кельвина** Кельвин градусы
 ~ **Ранкина** Ранкин градусы
 ~ **Реомюра** Реомюр градусы
 ~ **условной вязкости** шартлы үзлелек
 градусы
 ~ **Фаренгейта** Фаренгейт градусы
 ~ **Цельсия** Цельсий градусы
 ~ **Энглера** Энглер градусы
граница *жс* чик (*см. тж. границы*);
устанавливать границы чикне билге-
 ләргә
 ~ **административная** административ
 чик
 ~ **государственная** дәүләт чиге
 ~ **двух сред** ике мохит (тирәлек) чиге
 ~ **кадра** кадр чиге
 ~ **контура** контур чиге
 ~ **между двумя сторонами Луны** Ай-
 ның ике ягы арасындагы чик
границы *жс мн* чикләр (*см. тж. гра-
 ница*)
 ~ **проекции** проекция чикләре
грань *жс* кыр
график *м* график
 ~ **высот** биеклекләр графигы
 ~ **нагрузки** йөкләнеш графигы
 ~ **ошибок** хаталар графигы
 ~ **сетевой** челтәрле график
 ~ **уровня воды** су биекlege графигы
графический график, график
 ...-ы/-е
графопостроитель *м* графатөзөгеч;
 графиктөзөгеч, плоттер
грёбень *м* сырт, өс, тезем
 ~ **водораздела** субүләр сырты
 ~ **горный** тау теземе
 ~ **складки** жыерчык сырты
груз *м* авырлык, йөк
 ~ **нижнего отвеса** жепле шакул
 (асма) йөгә (гере)
грунт *м* грунт **1.** жирнең табигыгый
 катлавы **2.** туфрак яки су бассейны
 нигезе

грунто́вка *ж* грунговка
гряда́ *ж* тезмэ, төркөм, өөм
густота́ *ж* ешлык, куельк
 ~ **контуров** контурлар куельгы

~ **тригонометри́ческой се́ти** тригонометрик челтэр ешлыгы
 ~ **уча́стков землепользования** жирдэн файдалану кишэрлеклэре ешлыгы

Д

давлéние *с* басым
 ~ **абсолютное** абсолют басым
 ~ **атмосфе́рное** атмосфера басымы
 ~ **барометри́ческое** барометрик басым
 ~ **воздуха** хава басымы
 ~ **звúка** тавыш басымы
 ~ **нормáльное** нормаль, гадэти басым
 ~ **нормáльное атмосфе́рное** нормаль атмосфера басымы
 ~ **радиацио́нное** нурланыш басымы
 ~ **свéта** яктылык басымы
дальноме́р *м* ераклыгүлчөгөч
 ~ **авторедукцио́нный** авторедукцион ераклыгүлчөгөч
 ~ **геодези́ческий** геодезик ераклыгүлчөгөч
 ~ **двойно́го изображе́ния** икелэтелгэн сурэт ераклыгүлчөгөч
 ~ **дифференциальный** дифференциаль ераклыгүлчөгөч
 ~ **коротковолно́вый** кыска дулкынлы ераклыгүлчөгөч
 ~ **ла́зерный** лазерлы ераклыгүлчөгөч
 ~ **монокуля́рный** монокуляр ераклыгүлчөгөч
 ~ **моностати́ческий** моностатик ераклыгүлчөгөч
 ~ **ни́тяный** жепле ераклыгүлчөгөч
 ~ **опти́ческий** оптик ераклыгүлчөгөч
 ~ **радиолокацио́нный** радиолокацион ераклыгүлчөгөч
 ~ **редукцио́нный** редукцион ераклыгүлчөгөч
 ~ **с о́братным изображе́нием** кире сурэтле ераклыгүлчөгөч
 ~ **с переме́нной ба́зой** үзгөрүчөн базалы ераклыгүлчөгөч
 ~ **с переме́нным углу́м** үзгөрүчөн почмаклы ераклыгүлчөгөч
 ~ **с постоя́нной ба́зой** даими базалы ераклыгүлчөгөч

~ **с постоя́нным углу́м** даими почмаклы ераклыгүлчөгөч
 ~ **с тангенциáльным винто́м** тангенциаль винтлы ераклыгүлчөгөч
 ~ **стереоскопи́ческий** стереоскопик ераклыгүлчөгөч
 ~ **топографи́ческий** топографик ераклыгүлчөгөч
 ~ **электромагнíтный** электромагнитлы ераклыгүлчөгөч
 ~ **электроопти́ческий** электрооптик ераклыгүлчөгөч
дальноме́р-высотоме́р *м* авторедукционнóй авторедукцион ераклыгүлчөгөч-биеклегүлчөгөч
дальноме́рный ераклыгүлчөгөч ...-ы/е
да́льность *ж* ераклык
 ~ **видимости** күренүчөнлек ераклыгы
 ~ **действия** көч ераклыгы
 ~ **освещéния** яктырту ераклыгы
да́нные *мн* мэгълүмат; **выявля́ть оши́бочные** ~ хаталы мэгълүматны ачыкларга; **дополня́ть** ~ мэгълүматны тууыландырырга; **обраба́тывать** ~ мэгълүматны эшкэртэргэ
 ~ **аналити́ческие** аналитик мэгълүмат
 ~ **анáлоговые** аналог (тиндэш, тэңгэл) мэгълүмат
 ~ **астрономи́ческие** астрономия мэгълүматы
 ~ **баллисти́ческие** баллистика мэгълүматы
 ~ **вво́да-выво́да** кертү-чыгару мэгълүматы
 ~ **вспомогáтельные** ярдэмче мэгълүмат
 ~ **высо́тные** биеклек мэгълүматы
 ~ **геофизи́ческие** геофизик мэгълүмат
 ~ **гидрографи́ческие** гидрографик мэгълүмат

~ **гравиметрические** гравиметрик мэгълүмат

~ **гравиметрической съёмки** гравиметрик план төшерү мэгълүматы

~ **графические** график мэгълүмат

~ **грубые** тупас мэгълүмат

~ **дополнительные** өстәмә мэгълүмат

~ **зондирования** зондлау мэгълүматы

~ **измерений на местности** урында үлчәү мэгълүматы

~ **измерений электронным прибором** электр приборы белән үлчәү мэгълүматы

~ **исходные** баштагы (беренчел) мэгълүмат

~ **исходные цифровые [численные]** баштагы (беренчел) цифрлы [санлы] мэгълүмат

~ **калибровки** калибрлау мэгълүматы

~ **картографические** картографик мэгълүмат

~ **метеорологические** метеорология мэгълүматы

~ **многоспектральной съёмки** күп-спектрлы план төшерү мэгълүматы

~ **наблюдений искусственных спутников** ясалма иярченнәрне күзәтү мэгълүматы

~ **начальные** башлангыч мэгълүмат

~ **нивелирования** нивелирлау мэгълүматы

~ **ошибочные** ялгыш мэгълүмат

~ **полевых наблюдений** кыр күзәтү-ләрә мэгълүматы

~ **предварительные** алдан алынган мэгълүмат

~ **радиометрические** радиометрик мэгълүмат

~ **регистрации** теркәү мэгълүматы

~ **собираемые** жыела торган мэгълүмат

~ **статистические** статистик мэгълүмат

~ **съёмки** план төшерү мэгълүматы

~ **топографические** топографик мэгълүмат

~ **угловые** почмак мэгълүматы

~ **фотограмметрические** фотограмметрик мэгълүмат

~ **численные** санлы мэгълүмат

датчик м датчик

~ **астроориентации** астроориентлашу датчигы

~ **времени** вакыт датчигы

~ **горизонта** горизонт датчигы

~ **координат** координатлар датчигы

~ **магнитометра** магнитометр датчигы

~ **ориентации** ориентлашу датчигы

~ **температуры** температура датчигы

даты *ж мн* **геодезические исходные** баштагы (беренчел) геодезия даталары

движение *с* хәрәкәт

~ **азимутальное** азимуталь хәрәкәт

~ **вдоль продольной оси** буй күчәре буйлап хәрәкәт

~ **волновое** дулкынча хәрәкәт

~ **волнообразное** дулкынсыман хәрәкәт

~ **вращательное** әйләнмә хәрәкәт, әйләнү хәрәкәте

~ **звезды, собственное** йолдызныц үз хәрәкәте

~ **земной коры** Жир кабыгы хәрәкәте

~ **земной коры, современное** Жир кабыгының хәзерге хәрәкәте

~ **искусственных спутников** ясалма иярченнәр хәрәкәте

~ **колебательное** тирбәнү хәрәкәте

~ **криволинейное** кәкресызыклы хәрәкәт

~ **круговое** әйләнмә хәрәкәт

~ **ледника** бозлык хәрәкәте

~ **Луны** Ай хәрәкәте

~ **маятниковое** маятниксыман хәрәкәт

~ **наклонное** авыш хәрәкәт

~ **направленное** юнәлешле хәрәкәт

~ **небесного светила** күк яктырткычы хәрәкәте

~ **непрерывное** өзлексез хәрәкәт

~ **неравномерное** тигезсез хәрәкәт

~ **обратное** кире хәрәкәт

~ **орбитальное** орбиталь хәрәкәт

~ **оси вращения** *Земли* Жирнең әйләнү күчәре хәрәкәте

~ **относительное** нисби хэрэкэт
 ~ **параллактическое** паралластик хэрэкэт
 ~ **планет, гелиоцентрическое** планеталарның гелиоцентрик хэрэкэте
 ~ **по высоте** биеклек буенча хэрэкэт
 ~ **полюса** полюс (котып) хэрэкэте
 ~ **по прямой** сызык буйлап хэрэкэт
 ~ **поступательное** йөреш хэрэкэте
 ~ **прямолинейное** турысызыклы хэрэкэт
 ~ **равномерное** тигез хэрэкэт
 ~ **реверсионное** реверсион хэрэкэт
 ~ **среднее суточное** уртача тәүлек хэрэкэте
 ~ **угловое** почмакча хэрэкэт
 ~ **ускоренное** тизләнешле хэрэкэт
 ~ **эллиптическое** эллиптик хэрэкэт
движок *м* движок, йөртке
двоение *с* изображений сурәтләрнең икеләнүе
двойный икешәрле, бинар
двойной куш, икеле
двокобовогнутый ике ягы да батынкы
двокобовыпуклый ике ягы да кабарынкы
двусторонний икеяклы
девиация *жс* девиация
 ~ **магнитной стрелки** магнит угы девиациясе
действие *с* гамәл
действительный чын, реаль
декаметр *м* декаметр
деклинатор *м* деклинатор
деклинометр *м* деклинометр
декремент *м* загухания сүнү декременты
деление *с* бүлем, бүлү
 ~ **верньера** верньер бүлеме
 ~ **выпуклое** кабарынкы бүлем
 ~ **градусное** градус бүлеме
 ~ **карты на отдельные листы** картаны аерым битләргә бүлү
 ~ **круга, градусное** түгәрәкнең градуслы бүлеме
 ~ **на две равные части** ике тигез өлешкә бүлү
 ~ **на две части** ике өлешкә бүлү

~ **на участки** кишәрлекләргә бүлү
 ~ **на части** өлешләргә бүлү
 ~ **нулевое** нуленче бүлем
 ~ **пополам** урталай бүлү
 ~ **пропорциональное** пропорциональ бүлү
 ~ **рейки** рейка бүлеме
 ~ **рельефное** рельефлы бүлем
 ~ **сантиметровое** сантиметрлы бүлем
 ~ **шкалы** шкала бүлеме
деления *с* *мн* бүлүләр, бүлемнәр;
двойные штриховые икеле штрихлы бүлемнәр
делить бүлүргә
 ~ **пополам** урталай бүлүргә
дело *с* эш
 ~ **маркшейдерское** маркшейдерлык эше
 ~ **межевое** ызанлау эше
 ~ **чертежное** сызым эше
демоуляция *жс* демодуляция
демпфер *м* демпфер, тынычлагыч
демпфирование *с* демпферлау, тынычландыру
 ~ **колебаний** тибрәнеше демпферлау (тынычландыру)
денситометр *м* денситометр
денситометрия *жс* денситометрия
денудация *жс* денудация, ялангачландыру
день *м* көн
 ~ **календарный** календарь көн
 ~ **полярный** поляр көн
депрессия *жс* депрессия
 ~ **горизонта** горизонт депрессиясе
дерево *с* отдельно стоящее аерым торган агач
держатель *м* негатива негатив тоткычы
деривометр *м* деривометр
десятичный унарлы
деталь *жс* деталь, кисәк, өлеш
детерминант *м* детерминант
дефект **1.** дефект **2.** кимчелек, житешсезлек
деформации *жс* *мн* земной коры, **современные** Жир кабыгының хәзерге деформацияләре

деформа́ция *ж* деформация; **вычи-
слить деформации** деформацияне хи-
саплагга (исэслэргэ)

~ **бума́ги** кэгазы деформациясе
~ **(графиче́ских) докуме́нтов** (гра-
фик) документлар деформациясе
~ **земно́й коро́й, земно́й пове́рхности**
Жир кабыгы, Жир өсте деформациясе
~ **изоста́тическая** изостатик дефор-
мация

~ **моде́ли** модель деформациясе
~ **оста́точная** калдык деформация
~ **подло́жки** подложка деформациясе
~ **переменная** үзгэрмэ деформация
~ **пласти́ческая** пластик деформация
~ **поперё́чная** аркылыга деформация
~ **продо́льная** буйга деформация
~ **растяже́ния** тарттыру (сузу) дефор-
мациясе

~ **релье́фа ме́стности** урын рельефы
деформациясе

~ **се́ти** челтэр деформациясе
~ **снѝмка** сурэт деформациясе
~ **углова́я** почмак деформациясе
~ **упру́гая (эласти́ческая)** эластик
деформация

~ **фотоплѝнки** фотоплѝнка (фототас-
ма) деформациясе

деформировать формасын (шэкеден)
үзгэртергэ, деформацияларгэ

децигра́д *м* дециград

дециме́тр *м* дециметр

дешифра́тор *м* дешифратор

дешифри́рование *с* дешифровкау

~ **аэрофото́снѝмков** аэрофотосурэт-
ларне дешифровкау

~ **аэрофото́снѝмков, камеральное**
аэрофотосурэтларне камераль дешиф-
ровкау

~ **аэрофото́снѝмков, полевое́** аэро-
фотосурэтларне кырда дешифровкау

~ **визуа́льное** визуаль дешифровкау
~ **географиче́ское** географик дешиф-
ровкау

~ **геологиче́ское** геологик дешифров-
калау

~ **геоморфологиче́ское** геоморфоло-
гик дешифровкау

~ **детальное́** жентеклэп дешифров-
калау

~ **полевое́** кырда дешифровкау

~ **предварите́льное** алдан дешифров-
калау

~ **снѝмков** сурэтларне дешифровка-
лау

~ **снѝмков, стереоскопиче́ское** су-
рэтларне стереоскопик дешифровкау

~ **специа́льное** махсус дешифровка-
лау

~ **топографиче́ское** топографик де-
шифровкау

~ **точек** нокталарны дешифровкау

~ **фотома́териалов** фотоматериаллар-
ны дешифровкау

дешифри́ровать дешифровкаларга

дешифровщик *м* шифрны ачучы

деюсти́ровка *ж* деюстировка

диагона́ль *ж* диагональ

~ **контро́льная** контроль диагональ

диагона́льный диагональ

диагра́мма *ж* диаграмма

~ **высо́т** биеклек диаграммасы

~ **дальноме́рная** ераклыгүлчэгеч диа-
граммасы

~ **кругова́я** түгэрэк диаграмма

~ **ошибо́к** хаталар диаграммасы

~ **состоя́ния** торыш диаграммасы

~ **сто́лбчатая** баганалы диаграмма

диамагнетиз́м *м* диамагнетизм

диа́метр *м* диаметр

~ **алида́ды** алидада диаметры

~ **види́мый** күрөnmэ диаметр

~ **вну́тренний** эчке диаметр

~ **ка́жущийся** тоелма диаметр

~ **небе́сного те́ла, види́мый** күк жи-
семенэ күрөnmэ диаметры

~ **нормальны́й** нормаль диаметр

~ **объекти́ва, светово́й** объективнын
яктылык диаметры

~ **отве́рстия диафра́гмы** диафрагма
тишеге диаметры

~ **углово́й** почмакча диаметр

диаметра́льный диаметраль

диапазо́н *м* диапазон

~ **измене́ния фо́кусных расто́яний**
фокуслар арасын үлчэу диапазоны

~ **измерений** үлчөү диапазоны
 ~ **поворота** борылыш диапазоны
 ~ **рабочий** эш диапазоны
 ~ **температурный** температура диапазоны
 ~ **установки** установка диапазоны
 ~ **фокусирования** фокууска жыю диапазоны
 ~ **частоты импульсов** импульслар ешлыгы диапазоны
диапозитив *м* диапозитив
 ~ **для стереоскопа** стереоскоп диапозитивы
 ~ **снимка, увеличенный** суратнең зурайтылган диапозитивы
 ~ **стереоскопический** стереоскопик диапозитив
диафрагма *жс* диафрагма
 ~ **апертурная** апертура диафрагмасы
 ~ **поля зрения** күз күреме диафрагмасы
 ~ **револьверная** револьвер диафрагмасы
 ~ **фотоаппаратная** фотоаппарат диафрагмасы
дивергенция *жс* дивергенция
дигрессия *жс* дигрессия
динамика *жс* динамика
 ~ **искусственных спутников** ясалма иярченнөр динамикасы
 ~ **фильма** фильм динамикасы
динамический динамик, динамика ...-ы/-е
динамометр *м* динамометр
 ~ **пружинный** пружиналы динамометр
диод *м* диод
 ~ **инжекционного лазера** инъекция лазеры диоды
диоптр *м* диоптр
 ~ **глазной** күз диоптры
 ~ **предметный** предмет диоптры
диоптриметр *м* диоптриметр
диоптрия *жс* диоптрия
директриса *жс* директриса, эксцентриситет
дирижабль *м* дирижабль
диск *м* диск

~ **затвора** затвор диски
 ~ **игольчатый** энэле диск
 ~ **Лунны** Ай диски
 ~ **с делениями** бүлемле диск
 ~ **солнечный** Кояш диски
дисперсия *жс* дисперсия
 ~ **распределения** бүлү дисперсиясе
 ~ **результатов измерения** үлчөү нәтижеләре дисперсиясе
 ~ **случайной величины** очраклы зурлык дисперсиясе
дистанция *жс* дистанция, ара, ераклык
дистомат *м* дистомат
дисторсия *жс* дисторсия
 ~ **бочкообразная** мичкәсыман дисторсия
 ~ **геометрическая** геометрик дисторсия
 ~ **объектива** объектив дисторсиясе
 ~ **отрицательная** кире (тискәре) дисторсия
 ~ **положительная** уңай дисторсия
 ~ **подушкообразная** мендәрсыман дисторсия
дифракция *жс* дифракция
дифференциация *жс* дифференциация
длина *жс* озынлык, буй
 ~ **базиса** базис озынлыгы
 ~ **визирного луча** визир нуры озынлыгы
 ~ **волны (света)** (яктылык) дулкыны озынлыгы (буе)
 ~ **выходной стороны** (*триангуляции*) (*триангуляциянең*) чыгу ягы озынлыгы
 ~ **дуги** дуга озынлыгы
 ~ **железа** жезл озынлыгы
 ~ **измеренная** үлчәнгән озынлык
 ~ **кривой** кәкрә озынлыгы
 ~ **линии** сызык озынлыгы
 ~ **линии хода** йөреш сызыгы озынлыгы
 ~ **маятника** маятник озынлыгы
 ~ **метра рейки** рейка метры озынлыгы
 ~ **общая** гомуми озынлык
 ~ **от исходной точки** баштагы ноктадан саналган озынлык

~ **пузырька́** (*уровня*) (*тигезлэгеч*)
 куыгы озынлыгы
 ~ **сторонí** якныц озынлыгы
 ~ **сторонí триангуля́ции** триангуля-
 ция ягы озынлыгы
 ~ **чи́сленная** санча озынлык
 ~ **ша́га** адым озынлыгы
длиннофокусный озынфокуслы
диномёр *м 1.* озынлыгүлчөгөч **2.** би-
 еклегүлчөгөч – тау эшендэ
длительность *жс* дөвамлылык
дождемёр яңгырүлчөгөч
документа́ция *жс* документация
 ~ **дешифрйруемая** шифрларны ачу
 документациясе
 ~ **землеустройте́льная** жирдэн фай-
 далануны оештыру документациясе
 (*см. т.ж. ~ када́стровая*)
 ~ **када́стровая** кадастр документа-
 циясе
 ~ **картографическая** картографик
 документация, картография документа-
 циясе
 ~ **техни́ческая** техник документация
 ~ **топографическая** топографик доку-
 ментация, топография документациясе
 ~ **фотографическая** фотографик
 документация, фотография документа-
 циясе
документа́нты *м мн* документлар
долготá *жс* озынлык
 ~ **астрономическая** астрономик
 озынлык
 ~ **восточная** көнчыгыш озынлык
 ~ **географическая** географик озын-
 лык
 ~ **геодези́ческая** геодезик озынлык
 ~ **геоцентри́ческая** геоцентрик озын-
 лык
 ~ **за́падная** көнбатыш озынлык
 ~ **исти́нная** чын озынлык
 ~ **небе́сного тела, эклиптическая**
 күк жисеменец эклиптик озынлыгы
 ~ **отрица́тельная** тискәре озынлык
 ~ **положи́тельная** уңай озынлык
 ~ **свети́ла, эклиптическая** яктырт-
 кычнын (күк яктырткычынын) эклиптик
 озынлыгы

~ **сре́дняя** уртача озынлык
доли́на *жс* үзән, үзәнлек
 ~ **V-образного про́филя** V-сыман
 профилье үзән (үзәнлек)
доля *жс* өлөш
 ~ **деле́ния** бүлөм өлөшө
 ~ **деле́ния шкалы́** **ре́йки** рейка шка-
 ласы бүлөмө өлөшө
 ~ **деся́тая** уннан бер өлөш
 ~ **со́тая** йөздөн бер өлөш
дополне́ние *с* өстәмә; өстәү
 ~ (**до 90°**) **географическо́й широты́**
 (90° ка кадәр) географик киңлек өстәү
 ~ **угла́ (до 90°)** (90° ка кадәр) почмак
 өстәмәсе
дополни́тельный өстәмә
дополни́ть өстэргә, тутырырга, тулы-
 ландырырга
до́пуски *м мн* тайпылыш чикләре
 ~ **основны́е** төп тайпылыш чикләре
допусти́мость *жс* рөхсәт ителгәнлек,
 мөмкин саналганлык
допусти́мый рөхсәт ителгән, мөмкин
 булган, мөмкин саналган, соңгы чик
доро́га *жс* юл
 ~ **автомобильная** автомобиль юлы
 ~ **велосипе́дная** велосипед юлы
 ~ **вре́менная** вакытлы юл
 ~ **грунтово́я** грунт юл
 ~ **желе́зная** тимерь юл
 ~ **запреще́нная** тыелган юл
 ~ **лесна́я** урман юлы
 ~ **лесово́зная** урман (агач) ташу юлы
 ~ **моше́нная** таш юл
 ~ **обществе́нная** жәмәгать юлы
 ~ **объезна́я** эйләнеч юл
 ~ **пешехо́дная** жәяүлеләр юлы
 ~ **подземна́я желе́зная** жир асты ти-
 мерь юлы
 ~ **полево́я** кыр юлы
 ~ **пригоро́дная** шәһәр яны юлы
 ~ **проезжа́я** йөрү юлы
 ~ **просе́лочная** авылара юл
 ~ **улу́ченная** **грунтово́я** яхшыртыл-
 ган грунт юл
доро́жка *жс* тар юл, сукмак
доска́ *жс* такта
 ~ **ме́нзульная** мензула тактасы

~ **объективная** объектив тактасы
 ~ **счётная** санау тактасы
 ~ **чертёжная** сызым тактасы
доснимать төшереп бетерергэ
достоверность *ж* **карты** картаның
 ышанычлылыгы
досъёмка *ж* төшереп бетерү
 ~ **полевая** (планны) кырда төшереп
 бетерү
дренаж *м* дренаж
дренировка *ж* дренажлау, дренаж ясау
дубликат *м* дубликат
дуга *ж* дуга
 ~ **дневная** көндөзгө дуга

~ **круга** түгэрэк дугасы
 ~ **меридиана** меридиан дугасы
 ~ **ночная** төнгө дуга
 ~ **окружности** эйлэнэ дугасы
 ~ **орбиты** орбита дугасы
 ~ **параллели** параллель дугасы
 ~ **с делениями** бүлөмлө дуга
 ~ **электрическая** электр дугасы
дуплекс *м* дуфекс
дымка *ж* монар
 ~ **атмосферная** атмосфера монары
 ~ **воздушная** хава монары
дыра *ж* тишек, тишем
дюйм *м* дюйм

Е

единица *ж* берәмлек
 ~ **времени** вакыт берәмлеге
 ~ **длины** озынлык берәмлеге
 ~ **длины, астрономическая** астроно-
 мик озынлык берәмлеге
 ~ **измерения** үлчөү берәмлеге
 ~ **объёма** күлөм берәмлеге

~ **относительная** чагыштырма бе-
 рәмлек
 ~ **поверхности** өслөк берәмлеге
 ~ **тяжести** авырлык берәмлеге
ёмкость *ж* **запоминающего устрой-**
ства хәтер жайланмасының сыйдырыш-
 лыгы

Ж

жезл *м* жезл
 ~ **инварный** инвар жезл
 ~ **мерный** үлчөү жезлы, үлчөгөч
 жезл
журнал *м* журнал; **записывать в**
 ~ журналга язып барырга
 ~ **буссольных наблюдений** буссоль
 күзөтүләрне теркөү журналы
 ~ **вычислений, вычислительный**
 хисаплаулар (исәпләүләр) журналы, хи-
 саплау (исәпләү) журналы
 ~ **измерений** үлчөүләрне теркөү жур-
 налы
 ~ **измерения координат** координат-
 лар үлчөүне теркөү журналы
 ~ **измерения углов в триангуляции**
 триангуляциядө почмаклар үлчөүне тер-
 көү журналы
 ~ **маркшейдерский** маркшейдер
 журналы

~ **наблюдений** күзөтүләрне теркөү
 журналы, күзөтүләр журналы
 ~ **наблюдений при триангуляции**
 триангуляция вакытында күзөтүләр жур-
 налы
 ~ **нивелирования, ~ нивелировоч-**
ный нивелирлау журналы
 ~ **пикетажный** пикетаж журналы
 ~ **полевой, полевых наблюдений**
 кыр журналы, кыр күзөтүләрн теркөү
 журналы
 ~ **рабочий** эш журналы
 ~ **тахеометрический** тахеометрия
 журналы
 ~ **тахеометрической съёмки** тахео-
 метрик план төшерүләр журналы
 ~ **топографической съёмки** топогра-
 фик план төшерүләр журналы
 ~ **тригонометрического нивелиро-**
вания тригонометрик нивелирлау жур-
 налы

3

- зави́симость *ж* бэйлелек
 ~ случа́йная очраклы бэйлелек
 ~ функциона́льная функциональ бэйлелек
 завихре́ния *с мн* вокру́г со́лнечных пя́тен Кояш таплары тирэсендөгө бөтөрүлүр (өөрөлүлүр)
 зада́ча *ж* масьэлэ
 ~ Га́нзена Ганзен масьэлэсе
 ~ геодези́ческая геодезик масьэлэ
 ~ гравиметри́ческая гравиметрик масьэлэ
 ~ обратная геодези́ческая геодезик кире масьэлэ
 ~ прямая геодези́ческая геодезик туры масьэлэ
 ~ разрешима́я чишелешле масьэлэ
 за́жим *м* кыстыргыч
 ~ винтовой винтлы кыстыргыч
 зажимать кысага, кыстырырга
 зазо́р *м* ярык, ярыкчык, кылара
 ~ ме́жду о́сью и вту́лкой күчэр белән втулка арасындагы ярык
 ~ осевой күчэр ырыгы
 зазубри́на *ж* китек
 зака́т *м* баю, бату
 ~ звезды йолдыз бату
 ~ Луны Ай бату
 ~ Со́лнца Кояш баю
 закла́дка *ж* 1. салу 2. тутыру
 ~ геодези́ческих пун́ктов геодезия пунктлары салу
 зако́н *м* закон
 ~ Бэ́ра Бэр законы
 ~ больш́их чи́сел зур саннар законы
 ~ всеми́рного тяготе́ния бөтөндөнья тарту законы
 ~ Га́усса Гаусс законы
 ~ гравита́ции гравитация законы
 ~ ине́рции инерция законы
 ~ квадра́тного ко́рня квадрат тамыр законы
 ~ норма́льного распределе́ния нормаль бүлү законы
 ~ площаде́й майданнар законы
 ~ подоби́я охшашлык законы
 ~ пониже́ния (*форм рельефа*) (*рельеф формасын*) киметү законы
 ~ распределе́ния оши́бок хаталарны бүлү законы
 ~ рефра́кции рефракция законы
 ~ си́лы тя́жести авырлык көчө законы
 ~ си́нусов синуслар законы
 ~ случа́йных оши́бок очраклы хаталар законы
 закра́шивать буярга, буяп куярга
 закреплéние *с* ныгыту, беркетү
 ~ винта́ винтны беркетү
 ~ грани́ц чиклэрне ныгыту
 ~ грани́ц, административное [юри́дическое] чиклэрне административ [юридик] ныгыту
 ~ магнíтной стрéлки магнит угын беркетү
 ~ пун́ктов пунктларны ныгыту
 ~ то́чек нокталарны беркетү
 ~ тригонометри́ческого це́нтра тригонометрик үзэклэрне ныгыту
 ~ це́нтров үзэклэрне ныгыту
 закреплáть ныгытырга, беркетергэ
 закру́глéние *с* пу́ти юлны түгэрэклэу
 замедлíтель *м* тоткарлагыч, экренойткеч, акрынайтыкыч
 замена́ *ж* алмаш
 заменяе́мый алмаштырыла торган
 заме́р *м* үлчэу, үлчөп чыгу
 за́пад *м* көнбатыш
 запáс *м* прóчности ныклык запасы
 запира́ние *с* биклэу, биклап куо
 запи́ски *ж* *мн* полевы́е кыр язмалары
 запи́сывающий *м* яза торган, язып бара торган, язгыч
 за́пись *ж* язма
 ~ числова́я санлы язма
 заполне́ние *с* се́ти челтэр тулу
 заполня́ть тутырырга; тулырга
 заполня́ющий тутыра торган
 запомина́ние *с* хэтердэ калдыру, күңөлдө (истэ) калдыру

заятя́я *ж* өтөр
 ~ **плава́ющая** тотрыксыз өтөр
 ~ **фиксиро́ванная** тотрыклы өтөр
зару́ба́ть киртлэргэ, киртеклэргэ,
 кирт, киртек ясарга
зару́бка *ж* киртек, тамга; **де́лать за-
 ру́бки** кирт, киртек ясарга
за́рядка *ж* корылма
 ~ **автомати́ческая** автоматик ко-
 рылма
 ~ **кассéты** кассета корылмасы
за́ряжа́ть корырга, корып куярга
за́ряже́нный корылган
засека́ть тэгаенлэргэ, билгелэргэ
засе́чка *ж* (*ноктаның координатла-
 рын*) билгелэу
 ~ **геодези́ческая** (*ноктаның коорди-
 натларын*) геодезик билгелэу
 ~ **графи́ческая** (*ноктаның коорди-
 натларын*) график билгелэу
 ~ **комбини́рованная** (*ноктаның ко-
 ординатларын*) катнаш билгелэу
 ~ **линейна́я** (*ноктаның координатла-
 рын*) сызыкча билгелэу
 ~ **пряма́я** (*ноктаның координатла-
 рын*) туры билгелэу
 ~ **пряма́я графи́ческая** (*ноктаның
 координатларын*) туры график билгелэу
 ~ **фотограмметри́ческая** (*ноктаның
 координатларын*) фотограмметрик бил-
 гелэу
засе́чки *ж* *мн* **боковы́е** яннан [кы-
 рыйдан] билгелэу
засло́нка *ж* капкач
затво́р *м* затвор
 ~ **дисковый́** дискилы затвор
 ~ **лепестко́вый** аерчалы затвор
 ~ **междули́нзовый́** линза арасындагы
 затвор
 ~ **объекти́ва** объектив затворы
 ~ **с вы́держкой** выдержжалы затвор
 ~ **сегме́нтный** сегментлы затвор
 ~ **сэкто́рный** секторлы затвор
 ~ **центра́льный** үзэк затвор
 ~ **четырёхдисковый́** дүрт дискилы
 затвор
 ~ **шарово́й** шарлы затвор
 ~ **што́рный** япкыч затворы

~ **шелевóй** ярлыклы затвор
 ~ **электри́ческий** электр затвор
затмева́ть капларга, томаларга
затме́ние *с* тотылыш, тотылу
 ~ **колецеобра́зное** божрасыман тоты-
 лыш
 ~ **Луны́** Ай тотылу
 ~ **по́льное** тулы тотылыш
 ~ **со́лнечное** Кояш тотылу (*см. т.ж.*)
 ~ **Солнца́**)
 ~ **Со́лнца** Кояш тотылу
 ~ **части́чное** өлөшчэ тотылыш
зато́чка *ж* үткенлэу, кайрау, чарлау
затуха́ние *с* **колеба́ний** тирбөнөш
 сүнү
захо́д *м* бату, баю
 ~ **звезды́** йолдыз бату
 ~ **Луны́** Ай бату
 ~ **Со́лнца** Кояш баю
зашифро́вывание *с* (*картографиче-
 ских документов*) (*картографик доку-
 ментлар*) шифрлау
заше́лка *ж* 1. келэ, капка келэсе
 2. йозак теле
защи́та *ж* саклау; саклану
звезда́ *ж* йолдыз
 ~ **двойна́я** куш йолдыз
 ~ **неподви́жная** хэрэкэссез йолдыз
 ~ **но́вая** яңа йолдыз
 ~ **околополю́рная незаходя́щая** по-
 ляр түгэрэк тирэсендэге батмый торган
 йолдыз
 ~ **пере́менная** үзгөрөшлө йолдыз
 ~ **Полю́рная** Тимерказык йолдызы
 (Поляр йолдыз)
 ~ **постоя́нная** даими йолдыз
 ~ **сверхно́вая** ультраяңа йолдыз, өр-
 яңа йолдыз
 ~ **фундаментальна́я** фундаменталь
 йолдыз
 ~ **циркумпольна́я незаходя́щая**
 батмый торган циркумпольяр йолдыз
звёздный́ йолдызлы, йолдызча
звено́ *с* буын, звено
 ~ **механи́зма** механизм буыны
 ~ **полигонометри́ческого хо́да** поли-
 гонометрик йөрөш буыны
 ~ **се́ти** челтэр буыны

~ **теодолитного хода** теодолит йөреш буыны
 ~ **триангуляции** триангуляция буыны
 ~ **триангуляции первого класса** беренче класслы триангуляция буыны
здание бина, йорт
 ~ **жилоё** торак йорт
 ~ **общественное** жәмәгать бинасы
землемёр *м* жир үлчәүче
землеустроитель *м* жирдән файдалануны оештыручы
землеустроительный жирдән файдалануны оештыру ...-ы/-е
землеустройство *с* жирдән файдалануны оештыру
 ~ **многоцелевоё** жирдән күпмаксатлы файдалануны оештыру эше
Земля *жс* Жир
земной жир ...-ы/-е
зенит *м* зенит
 ~ **астрономический** астрономик зенит
 ~ **геодезический** геодезик зенит
зенитный зенит ...-ы/-е
зенит-телескоп *м* зенит телескобы
зёркало *с* көзге
 ~ **вогнутое** батынкы көзге
 ~ **воды** су көзгесе
 ~ **вращающееся осветительное** яктырткыч эйләнмә көзге
 ~ **выпуклое** кабарынкы көзге
 ~ **наклоняющееся осветительное** яктырткыч авышма көзге
 ~ **направляющее** юнәлдергеч көзге
 ~ **осветительное** яктырткыч көзге
 ~ **параболическое** параболик көзге
 ~ **плоское** ясси көзге
 ~ **поворачивающееся** борылмалы көзге
 ~ **сферическое** сферик көзге
 ~ **тройное** өчле көзге
зернистость *жс* бөртеклелек, ярмалылык
 ~ **фотоснимка** фотосурәт бөртеклеге
зерно *с* фотоэмульсия фотоэмульсия бөртеге
знак *м* билге, тамга (*см. т.ж. зна́ки*)
 ~ **геодезический** геодезик билге

~ **грунто́вый** грунт билгесе
 ~ **двой́чный** икешәрле билге
 ~ **десяти́чный** унарлы билге
 ~ **доро́жный** юл билгесе
 ~ **киломе́тровый** километр билгесе
 ~ **кодо́вый** код билгесе
 ~ **контро́льный двой́чный** икешәрле тикшерү билгесе
 ~ **маркше́йдерский** маркшейдер билгесе; **устанавли́вать маркше́йдерские зна́ки** маркшейдер билгеләре куярга
 ~ **межево́й** ызан билгесе
 ~ **на ме́стности, вре́менный** урындагы вакытлы билге
 ~ **нару́жный геодези́ческий** тышкы геодезик билге; **устанавли́вать нару́жные геодези́ческие зна́ки** тышкы геодезик билгеләр куярга
 ~ **пограни́чный** чик буе билгесе
 ~ **сокраще́ния** кыскарту билгесе
 ~ **триангуля́ции** триангуляция билгесе
 ~ **усло́вный** шартлы билге
зна́ки *м* *мн* билгеләр, тамгалар (*см. т.ж. зна́к*)
 ~ **геодези́ческие** геодезик билгеләр
 ~ **внемасшта́бные картографи́ческие усло́вные** масштаблардан тыш шартлы картографик билгеләр
 ~ **зоди́ака** зодиак билгесе
 ~ **картографи́ческие усло́вные** шартлы картографик билгеләр
 ~ **топографи́ческие** топографик билгеләр
 ~ **усло́вные** шартлы билгеләр
знаме́натель *м* **масшта́ба** масштабның ваклаучысы
значе́ние *с* кыйммәт
 ~ **абсолю́тное** абсолют кыйммәт
 ~ **арифмети́ческого сре́днего, о́братное** уртача кире арифметик кыйммәт
 ~ **величи́ны** зурлык кыйммәте
 ~ **в ради́анах, углово́е** радианнарда почмакча кыйммәт
 ~ **высо́ты, кру́глое** биеклекнең тулы кыйммәте
 ~ **гради́ента** градиент кыйммәте
 ~ **дирекцио́нного угла́, исти́нное** дирекцион почмакның чын кыйммәте

~ **заданное** билгелэнгэн кыйммэт
 ~ **исправленное** төзөтөлгөн кыйммэт
 ~ **истинное** чын кыйммэт
 ~ **исходное, начальное** баштагы, беренчел кыйммэт
 ~ **ожидаемое** көтөлгөн кыйммэт
 ~ **окончательное** соңгы [ахыргы] кыйммэт
 ~ **оптимальное** оптималь кыйммэт
 ~ **относительное** чагыштырма кыйммэт
 ~ **оценённое «на глаз»** күз белән чамаланган кыйммэт
 ~ **ошибки, численное** хатаның санча кыйммэте
 ~ **потенциала силы тяжести Земли, нормальное** Жирнең авырлык көче потенциалының нормаль кыйммэте
 ~ **предельное** чик кыйммэт
 ~ **приближённое** якынча кыйммэт
 ~ **силы тяжести Земли, нормальное** Жирнең авырлык көченең нормаль кыйммэте
 ~ **собственное** үз кыйммэте
 ~ **среднее** уртача кыйммэт
 ~ **среднее арифметическое** уртача арифметик кыйммэт
 ~ **среднее весовое** уртача үлчәү кыйммэте
 ~ **среднее гармоническое** уртача гармоник кыйммэт
 ~ **среднее геометрическое** уртача геометрик кыйммэт
 ~ **среднее истинное** уртача чын кыйммэт
 ~ **среднее квадратическое** уртача квадратик кыйммэт
 ~ **угла, истинное** почмакның чын кыйммэте
 ~ **угла, точное** почмакның төгәл кыйммэте
 ~ **угловое** почмакча кыйммэт
 ~ **ускорения силы тяжести Земли, нормальное** Жирнең авырлык көче тизләнешең нормаль кыйммэте
 ~ **центральное** үзәк кыйммэт
 ~ **численное, числовое** санлы кыйммэт, санча кыйммэт

~ **экспериментальное** эксперименталь кыйммэт
 ~ **эмпирическое** эмпирик кыйммэт
значения *с мн* кыйммәттәр (см. *тжс. значение*)
 ~ **измеренные** үлчәнгән кыйммәттәр
 ~ **измеренных величин** үлчәнгән зурлыктар кыйммәттәр
зона *жс* зона
 ~ **аномальная** аномаль зона
 ~ **географическая** географик зона
 ~ **гидроморфная** гидроморф зона
 ~ **городская** шәһәр зонасы
 ~ **меридианная** меридиан зонасы
 ~ **мёртвая** үле зона
 ~ **нейтральная** нейтраль зона
 ~ **пассатная** пассат зонасы
 ~ **переломы линии ската** сөзәклекнең [авышлыкның] сыну сызыгы зонасы
 ~ **пограничная** чик буе зонасы
 ~ **проводимости** үткәрүчәнлек зонасы
 ~ **сканирования** сканерлау зонасы
зоны *жс мн* зоналар (см. *тжс. зона*)
 ~ **полярные** поляр зоналар
зонд *м* зонд
зондирование *с* зондлау
 ~ **активным методом** актив метод белән зондлау
 ~ **геологическое** геологик зондлау
 ~ **дистанционное** дистанцион зондлау, читтән зондлау
 ~ **пассивным методом** пассив метод белән зондлау
зондировать зондларга
зонт *м* топографический топографик зонт [чагыр]
зрачок *м* күзчек
 ~ **входной** керү күзчеге
 ~ **выходной** чыгу күзчеге
зрение *с* күрү (*сәләте*)
 ~ **бинокулярное** бинокуляр күрү
 ~ **моноклярное** монокуляр күрү
 ~ **стереоскопическое** стереоскопик күрү
зрительный карау ...-ы/-е; күзәтү ...-ы/-е

И

игла *ж* энэ
 ~ **гравировальная** гравёрлау энэсе
 ~ **для наклоа точек** нокта төшергеч энэ
 ~ **копировальная** күчермә энэсе
 ~ **магнитная** магнитлы энэ
 ~ **пуансона** пуансон энэсе
изаномала *ж* изаномала
изготовлѐние *с* эшләү, эшләп чыгару, ясау, әзерләү
 ~ **карт** карталар ясау
 ~ **центровых углублѐний** үзек уем-нар ясау
 ~ **чертежа** путѐм **гравировани**я сызымны гравёрлау юлы белән ясау
издани *с* бастыру, бастырып чыгару
 ~ **в три краски** өч төс белән бастыру
 ~ **планов** планнар бастыру
 ~ **предварительное** алдан бастыру, бастырып карау
 ~ **рельѐфных карт**, ~ **с объѐмным изображѐнием рельефа** рельефлы карталар бастыру; рельефны күләмле сурәтле итеп бастыру
 ~ **с плоским изображѐнием рельефа** рельефны яссы сурәтле итеп бастыру
излучѐние *с* нурланыш
 ~ **инфракрасное** инфракызыл нурланыш
излучина *ж* борылыш, борылма
изменѐние *с* үзгәреш, үзгәрү
 ~ **аккомодации** аккомодация үзгәреше
 ~ **граніц** чикләр үзгәрү
 ~ **долготы** озынлык үзгәрү
 ~ **конвергенции** конвергенция үзгәреше
 ~ **координат** координатлар үзгәреше
 ~ **масштаба** масштаб үзгәрү
 ~ **направлѐния** юнәлеш үзгәрү
 ~ **нуль-пункта** нуленче пункт үзгәрү
 ~ **нуль-пункта шкалы гравимѐтра** гравиметр шкаласының нуленче пункты үзгәрү
 ~ **нуль-пункта шкалы прибора** прибор шкаласының нуленче пункты үзгәрү
 ~ **параллакса** параллакс үзгәреше

~ **параллакса, видимое** параллаксның күренә торган үзгәреше
 ~ **повѐрхности** өслек үзгәрү
 ~ **сезонное** сезонлы үзгәреш
 ~ **силы тяжести** авырлык көче үзгәрү
 ~ **склонѐния магнитной стрѐлки, случайное** магнит угының очраклы авышуы
 ~ **склонѐния магнитной стрѐлки с переменной (географического) мѐста** магнит угының (географик) урын үзгәрүенә бәйлә авышуы
 ~ **стереоскопического параллакса** стереоскопик параллакс үзгәреше
 ~ **сүточное** тәүлеклек үзгәреш
 ~ **температуры** температура үзгәрү
 ~ **угла падѐния, ~ уклона** төшү почмагы үзгәреше, авышлык үзгәреше
 ~ **частоты** ешлык үзгәреше
 ~ **широты** кинлек үзгәреше
измѐнчивость *ж* **форм рельефа** рельеф формалары үзгәрүчәнлеге
измѐняться үзгәргә
измѐняющийся үзгәрүчән
измерѐние *с* (*с.м. т.ж.* **измерения**) үлчәү, үлчәнеш; **контролировать с помощью измерения** үлчәп контрольдә тоту, үлчәү ярдәмендә контрольләү
 ~ **абсолютное** абсолют үлчәү
 ~ **автоматическое** автомат (рәвшәтә) үлчәү
 ~ **азимутов** азимутларны үлчәү
 ~ **вертикальной плѐскости** вертикаль яссылыкны үлчәү
 ~ **в горизонтальной плѐскости** горизонталь яссылыкта үлчәү
 ~ **вертикальных движѐний** вертикаль хәрәкәтләрне үлчәү
 ~ **вертикальных углов** вертикаль почмакларны үлчәү
 ~ **вляжности** дымлылыкны үлчәү
 ~ **в радианах** радианнарда үлчәү
 ~ **высот** биеклеке үлчәү
 ~ **высоты (геодезического) сигнала** (геодезик) сигналның биеклеген үлчәү

~ **глубины** тирэнлекне үлчәү
 ~ **горизонтальных углов** горизонталь почмакларны үлчәү
 ~ **горизонтальных углов и расстояний** горизонталь почмакларны һәм араларны үлчәү
 ~ **графическое** график үлчәү
 ~ **дальномерное, ~ дальности** ераклыкны үлчәү
 ~ **дифференциальное** дифференциаль үлчәү
 ~ **дистанционное** дистанцион үлчәү
 ~ **длины** озынлыкны үлчәү
 ~ **земной поверхности** жир өслеген үлчәү
 ~ **зенитного расстояния** зенит ераклыгын үлчәү
 ~ **контрольное** контроль үлчәү
 ~ **координат места наблюдения** күзәтү урыны координатларын үлчәү
 ~ **микрoметром** микрометр белән үлчәү
 ~ **модели** модельне үлчәү
 ~ **монокулярное** монокуляр үлчәү
 ~ **наклонной площади в горизонтальной проекции** авыш майданны горизонталь проекциядә үлчәү
 ~ **наклонов** авышлыкларны үлчәү
 ~ **направлений** юнәлешләрне үлчәү
 ~ **непосредственное** турыдан-туры үлчәү
 ~ **«обратно», ~ обратное** кирегә үлчәү, кире үлчәү
 ~ **объёма** күләмне үлчәү
 ~ **оптическое** оптик үлчәү
 ~ **отклонений** тайпылышларны үлчәү
 ~ **относительное** чагыштырма үлчәү
 ~ **параллакса** параллаксны үлчәү
 ~ **параллактического угла** параллакс почмакны үлчәү
 ~ **парное** парлы үлчәү
 ~ **площади** майданны үлчәү
 ~ **повторное** кабат үлчәү
 ~ **по меридиану, градусное** меридиан буенча градусны үлчәү
 ~ **пространственное** пространствода үлчәү

~ **расстояний дальномéром** араларны ераклыгүлчәгеч белән үлчәү
 ~ **расстояний лазером** араларны лазер белән үлчәү
 ~ **расстояний, механическое** араларны механик юл белән үлчәү
 ~ **расстояний, оптическое** араларны оптик юл белән үлчәү
 ~ **расстояний радиодальномером** араларны радиоераклыгүлчәгеч белән үлчәү
 ~ **расстояний светодальномером** араларны яктырткычлы ераклыгүлчәгеч белән үлчәү
 ~ **расстояний с применением радиосистемы Шоран** араларны Шоран радиосистемасы ярдәмендә үлчәү
 ~ **расстояний, электромагнитное** араларны электромагнит ярдәмендә үлчәү
 ~ **расстояний, электронное** араларны электрон юл белән үлчәү
 ~ **расстояний, электрооптическое** араларны электрооптик үлчәү
 ~ **расстояния в двух взаимно противоположных [в прямом и обратном] направлениях** араларны капма-каршы ике [туры һәм кире] юнәлештә үлчәү
 ~ **рельефа** рельефны үлчәү
 ~ **силы тяжести** авырлык көчен үлчәү
 ~ **силы тяжести, абсолютное** авырлык көчен абсолют үлчәү
 ~ **силы тяжести маятниковым прибором** авырлык көчен маятниклы прибор белән үлчәү
 ~ **силы тяжести, относительное** авырлык көчен чагыштырма үлчәү
 ~ **скорости, фотограмметрическое** тизлекне фотограмметрик үлчәү
 ~ **смещения** күчешләрне үлчәү
 ~ **со спутника, дистанционное** иярченнән дистанцион үлчәү
 ~ **способом повторений** кабатлау ысулы белән үлчәү
 ~ **стереоскопическое** стереоскоп белән үлчәү
 ~ **углов** почмакларны үлчәү
 ~ **форм рельефа** рельеф формаларын үлчәү

~ **фотоэлектрическое** фотоэлектрик үлчөү

~ **шагами** адымнар белән үлчөү

~ **элементов и форм рельефа** рельеф формаларын һәм элементларын үлчөү

измерения *с. мн (см. т.ж. измерение)* үлчөөлөр; **производить** ~ **по снимку** сурәт буенча үлчөөлөр ясарга

~ **астрономические** астрономик үлчөөлөр

~ **в англосаксонской системе (единиц)** англосаксон берәмлекләр системасында үлчөөлөр

~ **в метрической системе (единиц)** метрик берәмлекләр системасында үлчөөлөр

~ **в сети трилатерации** трилатерация чөлтөрөндө үлчөөлөр

~ **в туннелях** туннельлөрдө үлчөөлөр

~ **в ходе** [эш] барышында үлчөөлөр

~ **в шахтах** шахталарда үлчөөлөр

~ **геодезические** геодезик үлчөөлөр

~ **для определения планового положения** план торышын билгеләү өчен үлчөөлөр

~ **дополнительные** өстәмә үлчөөлөр

~ **космические** космик үлчөөлөр

~ **лазерные** лазер белән үлчөөлөр

~ **магнитные** магнитлы үлчөөлөр,

~ **магнитных полёй** магнит кырларын үлчөөлөр

~ **магнитных полёй, подводные** су астында магнит кырларын үлчөөлөр

~ **наивысшей точности** иң югары төгәллек белән үлчөөлөр

~ **на местности** урында үлчөөлөр

~ **на местности, деталиные** урында жентекләп үлчөөлөр

~ **научные** фәнни үлчөөлөр

~ **независимые** бәйсез үлчөөлөр

~ **неравноотчные** бер төрлө үк төгәллектә булмаган үлчөөлөр

~ **ночные** төнгө үлчөөлөр

~ **обычные** гадәти үлчөөлөр

~ **при двух положениях зрительной трубы** күзәтү торбасының ике төрлө торышында үлчөөлөр

~ **равноточные** бер үк төгәллектәгә үлчөөлөр

~ **световые** яктылык ярдәмендә үлчөөлөр

~ **систематические** системалы үлчөөлөр

~ **с помощью космических носителей** космик чаралар (жайланмалар) ярдәмендә үлчөөлөр

~ **с помощью теодолита и ленты** теодолит һәм лента ярдәмендә үлчөөлөр

~ **тахеометрические** тахеометр белән үлчөөлөр

~ **топографические** топографик үлчөөлөр

~ **топографо-геодезические** топографик-геодезик үлчөөлөр

~ **точные** төгәл үлчөөлөр

~ **условные** шартлы үлчөөлөр

~ **фотограмметрические** фотограмметрик үлчөөлөр

измеримость *ж* үлчөнөшлек

измеритель *м* үлчөгеч

~ **истинной высоты полёта** очышың чын биеклеген үлчөгеч

~ **производных** чыгарылмаларны үлчөгеч

~ **скороности** тизлекне үлчөгеч, тизлегүлчөгеч

~ **скороности течения** агым тизлеген үлчөгеч

измеряемый үлчөнә торган

измерять үлчәргә

~ **в километрах**, ~ **километрами** километрларда үлчәргә, километрлар белән үлчәргә

~ **метром** метр ярдәмендә, метр белән үлчәргә

изобара *ж* изобара

изобата *ж* изобата

изображать сурәтләргә

~ **в масштабе** масштабта сурәтләргә

~ **горизонтальными** горизонтальләрдә сурәтләргә

~ **графически** график итеп сурәтләргә

изображение сурәт, рәсем, сурәтләү; **сопоставлять** [сравнивать] **изображения** сурәтләрне чагыштырырга

~ **автоматическое графическое** автоматик график сурэт
 ~ **аксонометрическое** аксонометрик сурэт
 ~ **анаглифическое** анаглифик сурэт
 ~ **вертикальное перспективное** вертикаль перспективалы сурэт
 ~ **в зрительной трубё** күзэтү торбасындагы сурэт
 ~ **в зрительной трубё, прямое** күзэтү торбасындагы туры сурэт
 ~ **в инфракрасном тепловом диапазоне** инфракызыл жылы диапазондагы сурэт
 ~ **виртуальное** виртуаль сурэт
 ~ **в натуральную величину** үз зурлыгындагы (натураль зурлыктагы) сурэт
 ~ **геометрическое** геометрик сурэт
 ~ **горизонта** горизонт сурэте
 ~ **графическое** график сурэт
 ~ **графическое перспективное** график перспективалы сурэт
 ~ **действительное** чын сурэт
 ~ **искажённое** бозылган сурэт
 ~ **картографическое** картографик сурэт
 ~ **контура** контур сурэте
 ~ **конформное** конформ сурэт
 ~ **местности** урын сурэте
 ~ **местности, перспективное** урынның перспективалы сурэте
 ~ **местности, рельефное** урынның рельефлы сурэте
 ~ **местности, стереоскопическое** урынның стереоскопик сурэте
 ~ **мнимое** уйланма сурэт
 ~ **многоспектральное** күпспектрлы сурэт
 ~ **на определённый момент времени, картографическое** вакытның билгеле бер моментына картографик сурэт
 ~ **на плане** пландагы сурэт
 ~ **на плёнке** плёнкадагы сурэт
 ~ **негативное** негатив сурэт
 ~ **неискажённое** бозылмаган сурэт
 ~ **нерезкое** ачык булмаган сурэт
 ~ **обратное** кире сурэт
 ~ **плоское** яесы сурэт

~ **позитивное** позитив сурэт
 ~ **преобразованное** үзгэртелгэн сурэт
 ~ **промежуточное** арадаш сурэт
 ~ **пространственное** күләмле сурэт
 ~ **прямое** туры сурэт
 ~ **псевдостереоскопическое** псевдостереоскопик сурэт
 ~ **радиолокационное** радиолокацион сурэт
 ~ **резкое** ачык сурэт
 ~ **рельефа** рельеф сурэте
 ~ **рельефа горизонталями** рельефны горизонталь белэн сурэтлэу
 ~ **рельефа отмывкой** рельефны күлгәлэп сурэтлэу
 ~ **рельефа штрихами** рельефны штрихлап сурэтлэу
 ~ **рельефное** рельефлы сурэт
 ~ **с грубыми искажениями** тупас бозылган сурэт
 ~ **скрытое** яшерен сурэт
 ~ **соответственное** тәңгәл сурэт
 ~ **стереоскопическое** стереоскопик сурэт
 ~ **топографическое** топографик сурэт
 ~ **точки** нокта сурэте
 ~ **точки, стереоскопическое** ноктаның стереоскопик сурэте
 ~ **увеличенное** зурайтылган сурэт
 ~ **уменьшенное** кечерәйтелгэн сурэт
 ~ **фотографическое** фотографик сурэт
 ~ **чёткое** ачык сурэт
 ~ **шкалы круга** түгәрэк шкаласы сурэте
 ~ **яркое** якты сурэт
изогипса *ж* изогипса
изогнутый бөгелгэн
изогоны *ж* изогоннар
изоклина *ж* изоклина
изокла *ж* изокола
изолиния *ж* изолиния, изосызык
изостазия *ж* изостазия
изотаха *ж* изотаха
изотерма *ж* изотерма
изотропный изотроп
изоцентр *м* изоүзәк

изучение *с* өйрөнү
 ~ **движения земной коры** Жир кабыгының хэрэкэтен өйрөнү
 ~ **океанографическое** океанографик өйрөнү
 ~ **осадочных пород** утырма токымнарны өйрөнү
 ~ **поверхности Земли** Жир өслеген өйрөнү
 ~ **природных ресурсов Земли** Жир ресурсларын өйрөнү
 ~ **рельефа** рельефны өйрөнү
 ~ **тектонических движений** тектоник хэрэкэتلэрне өйрөнү
импульс *м* импульс
 ~ **звуковой** тавышлы импульс
импульсы *м* *мн* импульслар
 ~ **непосредственно излучаемые** турыдан-туры тарала (чэчелэ) торган импульслар
 ~ **отражённые** чагылган импульслар
инвар *м* инвар
инверсия *ж* инверсия
 ~ **рельефа** рельеф инверсиясе
инверсор *м* инверсор
 ~ **гиперболический** гиперболик инверсор
 ~ **диагональный** диагональ инверсор
 ~ **прямоугольный** турыпочмаклы инверсор
индекс *м* индекс
 ~ **высот** биеклеклэр индексы
 ~ **неподвижный** үзгэрми торган индекс
 ~ **оптический** оптик индекс
 ~ **светящийся** янып торган индекс
 ~ **транспортира** транспортир индексы
индикатор *м* индикатор
 ~ **расстояния** ераклык индикаторы
 ~ **электронный** электрон индикатор
индикация *ж* индикация
 ~ **расстояний** аралар (ераклыклар) индикациясе
 ~ **цифровая** санлы индикация
индукция *ж* индукция
 ~ **магнитная** магнитлы индукция
инерция *ж* инерция
 ~ **тепловая** жылылык инерциясе

~ **участков земной поверхности, тепловая** Жир өслеге өлешлэрнең жылылык инерциясе
инженёр-геометр *м* инженер-геометр
инженёр-картограф *м* инженер-картограф
инженёр-маркшейдер *м* инженер-маркшейдер
инclinатор *м* инклинатор
инclinометр *м* инклинометр
институт *м* **Геодезический** Геодезия институты
инструкция *ж* **по эксплуатации** эксплуатация (қуллану) инструкциясе
инструмент *м* инструмент, корал;
вернуть ~ **на 180°** инструментны 180° ка кайтару (бору)
 ~ **аналоговый** аналог инструмент
 ~ **астрономический** астрономик инструмент
 ~ **верньёрный** верньер инструмент
 ~ **геодезический** геодезик инструмент, геодезия коралы
 ~ **для дифференциального трансформирования снимков** сурэтлэрне дифференциаль трансформацияләү инструменты
 ~ **для измерения высот точек** нокталарның биеклеген үлчәү инструменты
 ~ **для измерения расстояний, электронный** араларны (ераклыкларны) үлчи торган электрон инструмент
 ~ **для измерения углов** почмакларны үлчәү инструменты
 ~ **для обрезания бумаги** кәгазь кису инструменты
 ~ **для оптического измерения длины** ераклыкны оптик үлчәү инструменты
 ~ **для полевых измерений** кырда үлчәү эшләрә алып бару өчен инструмент
 ~ **измерительный** үлчәү инструменты
 ~ **маркшейдерский** маркшейдер инструменты
 ~ **меридианный** меридиан инструменты
 ~ **оптический** оптик инструмент
 ~ **пассажный** пассаж инструменты
 ~ **полевой** кыр инструменты

~ **прецизи́онный** прецизион инструмент

~ с **верньёрами** верньерлы инструмент

~ с **двумя осями вращения** ике эйләнү күчәре булган инструмент

~ с **одной осью вращения** бер эйләнү күчәре булган инструмент

~ **топографический** топографик инструмент

~ **угломерный** почмак үлчәү инструменты

~ **угломерный электрооптический** почмак үлчи торган электрооптик инструмент

~ **универсальный** универсаль инструмент

~ **чертежный** сызу инструменты, сызу коралы

интегратор *м* интегратор

интервал *м* интервал

~ **времени** вакыт интервалы

~ **между экспозициями** экспозициялар арасындагы интервал

~ **совпадений** тәңгәлләкләр интервалы

~ **частотный** ешлык интервалы

интервалометр *м* интервалометр

интерполя́ция *ж* интерполяция

интерпрета́ция *ж* интерпретация

~ **геологическая** геологик интерпретация

~ **геофизическая** геофизик интерпретация

~ **космических снимков** космик сурәтләр интерпретациясе

~ **теоретическая** теоретик интерпретация

интерпретировать интерпретацияләү, интерпретация ясау

интерпретоскоп *м* интерпретоскоп

интерферен́ция *ж* интерференция

~ **света** ут интерференциясе

интерферометр *м* интерферометр

~ **в инфракрасном диапазоне** инфракызыл диапазон интерферометры

~ **миллиметрового диапазона** миллиметрлы диапазон интерферометры

информация *ж* мәгълүмат

~ **картографическая** картографик мәгълүмат

~ **об установке межевых знаков** ызан билгеләре кую турында мәгълүмат

~ **об установке центров** үзәкләр билгеләү турында мәгълүмат

~ **цифровая** санлы мәгълүмат

ионосфе́ра *ж* ионосфера

искажа́ть бозып күрсәтергә, үзгәртәргә

иска́тель *м* **телескопический** телескопик эзли торган прибор, телескопик эзләгеч

искривле́ние *с* кәкрәю

искривлённый кәкрәйгән

использование *с* куллану

исправле́ние *с* төзәтү, төзәтмә

~ **абера́ций** аберрацияларне төзәтү

~ **астигматизма** астигматизмны төзәтү

~ **ошибок** ялгышларны төзәтү

~ **результатов измерения** үлчәү нәтижеләрен төзәтү

~ **хроматической аберрации** хроматик аберрацияларне төзәтү

исправля́ть төзәтергә

испытания *с ми* сынаулар

~ **контрольные, ~ повторные** контроль сынаулар, кабат сынаулар

испытывать сынарга, сынап карарга, тикшерергә

иссле́дования *с ми* тикшеренүләр

~ **геодезические** геодезик тикшеренүләр

~ **геодинамические** геодинamik тикшеренүләр

~ **геофизические** геофизик тикшеренүләр

~ **космические** космик тикшеренүләр

~ **методами математической статистики** математик статистика ысуллары ярдәмендә тикшеренүләр

~ **стереоскопические** стереоскопик тикшеренүләр

~ **точности** төгәллекне тикшер(ен)үләр

иссле́довать (фәнни яктан) тикшерергә

истинный дөрес, хакыйкий
источник *м* (см. *тж.* **источники**)
 чыганак
 ~ **данных, основной** мэгълүматның төп чыганагы
 ~ **излучающий, ~ излучения** тарату чыганагы, нурланыш чыганагы
 ~ **информации** мэгълүмат чыганагы
 ~ **ошибок** ялгышлар чыганагы
 ~ **света** яктылык чыганагы
 ~ **света, точечный** аерым бер урын-нарга юнәлтелгән яктылык чыганагы
источники *м* *мн* (см. *тж.* **источник**)
 чыганаклар

исчисление *с* исәпләү, исәпләп чыгару
 ~ **вероятностей** ихтималлыкларны исәпләп чыгару
 ~ **дифференциальное** дифференциаль исәпләп чыгару
 ~ **интегральное** интеграл исәпләп чыгару
 ~ **погрешностей** төгәлсезлекләرنә исәпләп чыгару
 ~ **редукционное** редукцион исәпләп чыгару
исчисляемый исәпләнә торган
исчислять исәпләп чыгарырга
итерация *ж* итерация

К

кабель *м* кабелъ
 ~ **питания** тээмин итү кабеле
 ~ **соединительный** тоташтыру кабеле
кабельтов *м* кабельтов
кадастр *м* кадастр; **составлять** ~ кадастр төзергә
кадастровый кадастр ...-ы/-е
кадр *м* кадр
кадрирование *с* кадрлау
 ~ **фотокамеры** фотокамерада кадрлау
кадрировать кадрларга төшерү ноктасын [ракурсын, юнәлешен] сайларга
калибр *м* калибр
калибратор *м* калибратор
 ~ **частоты, атомный** ешлыкның атом калибраторы
калибровать калибрларга
калибровка *ж* калибрлау
 ~ **прибора** приборны калибрлау
 ~ **фотокамеры** фотокамераны калибрлау
калька *ж* калька; **снимать на кальку** калькага төшерергә
 ~ **высот** биеклеп калькасы
 ~ **генерализации** генерализация калькасы
 ~ **для графического построения** график төзү өчен калька
 ~ **кадастрового плана** кадастр планы калькасы
 ~ **контуров** контурлар калькасы

~ **корректур** корректура калькасы
 ~ **направлений** юнәлешләр калькасы
 ~ **на тканевой основе** тукыма нигезле калька
 ~ **оценочного плана** бәяләү планы калькасы
калькирование *с* калькалау
калькировать калькаларга
калькулятор *м* **экспозиции** экспозиция калькуляторы
камень *м* таш
 ~ **бордюрный** бордюр ташы
 ~ **граничный** чик ташы
 ~ **литографский** литография ташы
 ~ **межевой** ызан ташы
камера *ж* камера
 ~ **автоматическая измерительная** автомат үлчәү камерасы
 ~ **аэросъемочная** һавадан төшерү камерасы
 ~ **аэрофотоаппарата** аэрофотоаппарат камерасы
 ~ **баллистическая** баллистик камера
 ~ **Максимова** Максумов камерасы
 ~ **многообъективная** күбөөбъективлы камера
 ~ **многообъективная измерительная** күбөөбъективлы үлчөгеч камера
 ~ **многообъективная фотограмметрическая** күбөөбъективлы фотограмметрик камера

~ **плёночная** плёнкалы камера
 ~ **проектирующая**, ~ **проекционная**
 проекцияләү камерасы, проекция каме-
 расы
 ~ **револьверная** револьвер камера
 ~ **ручная** кул камерасы
 ~ **ручная фотографическая** кул фо-
 токамерасы
 ~ **стереообработывающего прибора**
 стереоэшкарту приборы камерасы
 ~ **стереоскопическая** стереоскопик
 камера
 ~ **стереофотограмметрическая** сте-
 реофотограмметрик камера
 ~ **счётверённая маршрутная** дүртлө-
 телгөн маршрут камерасы
 ~ **съёмочная** төшерү камерасы
 ~ **телевизионная** телевизион камера
 ~ **фотограмметрическая** фотограм-
 метрик камера
 ~ **фотографическая** фотография ка-
 мерасы
 ~ **фоторепродукционная** фоторепро-
 дукция камерасы
 ~ **фототрансформатора** фототранс-
 форматор камерасы
 ~ **широкоугольная** киндочмаклы ка-
 мера
 ~ **широкоугольная стереофотограм-
 метрическая** киндочмаклы стереофото-
 грамметрик камера
 ~ **Шмидта** Шмидт камерасы
 ~ **штативная фотограмметрическая**
 штативлы фотограмметрик камера
 ~ **электронная астрографическая**
 электрон астрографик камера
 ~ **электронная съёмочная** электрон
 төшерү камерасы
камера-клары *жс* камера-клары
камера-обскура *жс* камера-обскура
 ~ **для топографической съёмки**
 топографик план төшерү өчен камера-
 обскура
камера-люцида *жс* камера-люцида
 ~ **полуперископическая** ярымпери-
 скопик камера-люцида
канавы *жс* **дренажная** дренаж канавы
канал *м* канал

~ **коллиматорный** коллиматор канал
 ~ **оптический** оптик канал
 ~ **передачи данных [информации]**
 мәгълүмат тапшыру каналы
 ~ **спектра** спектр каналы
 ~ **фильмовый** фильм каналы
канат *м* канат, аркан
 ~ **головной** төп канат
 ~ **нейлоновый** нейлон канат
 ~ **пеньковый** сүс канат, сүс аркан
 ~ **пробочный** тимерчыбык канат
 ~ **стальной** корыч канат
капсула *жс* капсула
карандаш *м* карандаш
 ~ **графического прибора, подвижной**
 график приборның күчмә карандашы
 ~ **литографский** литография каран-
 дашы
кардан *м* кардан
каретка *жс* каретка
 ~ **базисная** базис кареткасы
 ~ **высот** биеклек кареткасы
 ~ **горизонтальных параллакс** го-
 ризонталь параллакслар кареткасы
 ~ **лампы** лампа кареткасы
 ~ **микроскопа** микроскоп кареткасы
 ~ **направлений** юнәлешләр кареткасы
 ~ **параллакс**, ~ **параллактическая**
 параллакслар кареткасы, паралластик
 каретка
 ~ **снимкодержателя** сурәттоткыч ка-
 реткасы
карта *жс* карта; **выпускать карты в**
свет карта эшләп чыгарырга; **вычер-**
чивать карту картаны сызып чыгарга;
издавать карты карталар нөшер итәргә;
производить [создавать] карту карта
 ясарга [эшләргә]; **составлять карту**
 карта төзәргә
 ~ **агрономическая** агрономик карта
 ~ **административная** административ
 карта
 ~ **анаглифическая** анаглифик карта
 ~ **аномалий** Буге Буге аномалияләре
 картасы
 ~ **аномалий вертикального гради-**
ента вертикаль градиентның аномалия-
 ләр картасы

- ~ **аномáлий магнѣтного пóля** магнит кыры аномалиялэре картасы
- ~ **аэронавигациóнная** аэронавигация картасы
- ~ **аэрофотограмметри́ческая** аэрофотограмметрик карта
- ~ **батиметри́ческая** батиметрик карта
- ~ **береговóй полосы́** яр буе картасы
- ~ **вертика́льных гради́ентов сы́лы тѣжести** авырлык көченең вертикаль градиентлары картасы
- ~ **высóт** биеклеклэр картасы
- ~ **генерáльная** генераль карта
- ~ **географическая** географик карта
- ~ **геодези́ческая** геодезик карта
- ~ **геологическая** геологик карта
- ~ **геомагнѣтная** геомагнит карта
- ~ **геоморфологическая** геоморфологик карта
- ~ **геофизи́ческая** геофизик карта
- ~ **геофизи́ческой изу́ченности** геофизик яктан өйрэнгэнлек картасы
- ~ **гидрогеологическая** гидрогеологик карта
- ~ **гидрографическая** гидрографик карта
- ~ **гипсометри́ческая** гипсометрик карта
- ~ **глуби́н** тирэнлеклэр картасы
- ~ **госуда́рственная** дәүләт картасы
- ~ **гравиметри́ческая** гравиметрик карта
- ~ **демографическая** демографик карта
- ~ **дорóжная** юл картасы
- ~ **звёздная** йолдызлар картасы
- ~ **звёздного не́ба** йолдызлы күк картасы
- ~ **землепóльзований** жирдән файдалану картасы
- ~ **землетрясе́ний** жир тетрәүлэр картасы
- ~ **земно́го магнети́зма** жир магнетизмы картасы
- ~ **изменения температу́р** температуралар үзгәрү картасы
- ~ **изоаномáл** изоаномаллар картасы
- ~ **изобáр, ~ изобари́ческая** изобаралар картасы, изобарик карта
- ~ **изогóн, ~ изогони́ческая** изогоналар картасы
- ~ **изодина́м** изодинамалар картасы
- ~ **изокли́н** изоклиналар картасы
- ~ **изорадиоактѣвности** изорадиоактивлык картасы
- ~ **изотéрм, ~ изотерми́ческая** изотермалар картасы, изотермик карта
- ~ **иллюстри́рованная** иллюстрацияле карта
- ~ **испóльзования почв** туфрактан файдалану картасы
- ~ **исправленная** төзәтмәле карта
- ~ **истори́ческая** тарихи карта
- ~ **када́стровая** кадастр картасы
- ~ **класси́ческая** классик карта
- ~ **кóмплексная** комплекслы карта
- ~ **кóнтурная** контурлы карта
- ~ **крупномасшта́бная** зур масштаблы карта
- ~ **крупноформáтная** зур форматлы карта
- ~ **линеа́ментов** линеаментлар картасы
- ~ **лесóв** урманнар картасы
- ~ **ли́ний ра́вных магнѣтных скло́нений** тигез магнит авышлыгы линиялэре картасы
- ~ **Луны́** Ай картасы
- ~ **магнѣтных аномáлий** магнит аномалиялэре картасы
- ~ **магнѣтных полей́** магнит кырлары картасы
- ~ **магнѣтных явлéний** магнит күренешлэре картасы
- ~ **малоформáтная** кече форматлы карта
- ~ **маршру́тная** маршрут картасы
- ~ **мелкомасшта́бная** кече масштаблы карта
- ~ **месторождéний** чыганаclar картасы
- ~ **ми́ра** дөнья картасы
- ~ **многocвѣ́тная** күп төсле карта
- ~ **монохромати́ческая** монохроматик карта
- ~ **морскáя** диңгез картасы
- ~ **морских течéний** диңгез агымнары картасы

~ **навигационная морская** диңгездә-ге навигация картасы
 ~ **национальная** милли карта
 ~ **неба**, ~ **небесная**, ~ **небосвода** күк картасы, күк гөмбәзе картасы
 ~ **немая** язусыз карта
 ~ **обзорная** күзәтү картасы
 ~ **обновленная** яңартылган карта
 ~ **общая** гомуми карта
 ~ **общегеографическая** гомумгеографик карта
 ~ **одинаковой эрозии берегов** ярларның бертөрле эрозия картасы
 ~ **одноцветная** бер төслә карта
 ~ **океаническая** океан картасы
 ~ **оперативная** оператив карта, операция картасы
 ~ **осадков** явым-төшем картасы
 ~ **основная** төп карта
 ~ **отдельного района** аерым район картасы
 ~ **отраслевая** тармак картасы
 ~ **первичная** беренчел карта
 ~ **переизданная** яңадан басылган карта
 ~ **планшетная** планшет карта
 ~ **плоская** ясси карта
 ~ **погоды** һава торышы картасы
 ~ **полезных ископаемых** файдалы казылмалар картасы
 ~ **полушарий** ярымшарлар картасы
 ~ **политико-административная** сәяси-административ карта
 ~ **политическая** сәяси карта
 ~ **полихроматическая** полихроматик карта
 ~ **потенциалов** потенциаллар картасы
 ~ **почв**, ~ **почвенная** туфрақлар картасы, туфрақ картасы
 ~ **приливных течений** су күтәрелешә агымнары картасы
 ~ **прогностическая** проноз картасы
 ~ **рабочая** эш картасы
 ~ **радиогониометрическая** радиогониометрик карта
 ~ **растительного покрова**, **региональная** үсемлек капламының региональ картасы

~ **растительности** үсемлекләр дөньясы картасы
 ~ **региональная** региональ карта
 ~ **рудничная** мәгдән учагы (рудник) картасы
 ~ **рудных тел** мәгдән ятмалары картасы
 ~ **рыболовная** балыкчылык картасы
 ~ **сводная** жыелма карта
 ~ **с горизонталями** горизонтальле карта
 ~ **северного неба**, **звездная** төньяк күгенә йолдызлар картасы
 ~ **сельского хозяйства** авыл хужалыгы картасы
 ~ **сельскохозяйственных угодий** авыл хужалыгы жирләре картасы
 ~ **серийная** серияле карта
 ~ **с изображением рельефа** рельефлы карта
 ~ **с изображением рельефа отметками точек** рельефлары нокталар белән күрсәтелгән карта
 ~ **с изображением рельефа штрихами** рельефлары штрихлар белән күрсәтелгән карта
 ~ **силы тяжести** авырлык көчә картасы
 ~ **синоптическая** синоптиклар картасы
 ~ **синтетическая** синтетик карта
 ~ **сопротивлений** каршылыклар картасы
 ~ **составленная по аэроснимкам** аэросурәтләрдән төзелгән карта
 ~ **специального назначения** махсус карта
 ~ **среднего масштаба** уртача масштабтагы карта
 ~ **статистическая** статистик карта
 ~ **старая** иске карта
 ~ **стратиграфическая** стратиграфик карта
 ~ **сүши** коры жир картасы
 ~ **тектоническая** тектоник карта
 ~ **телекоммуникаций** телекоммуникацияләр картасы
 ~ **тематическая** тематик карта

~ **топографическая** топографик карта
 ~ **точная** төгөл карта
 ~ **транспорта** транспорт картасы
 ~ **туристская** туристик карта
 ~ **урбанизированной территории** шәһәрләшкән территория картасы
 ~ **устаревшая** искергән карта
 ~ **физико-географическая** физик-географик карта
 ~ **фотогеографическая** фотогеографик карта
 ~ **фотограмметрическая** фотограмметрик карта
 ~ **цветная** төсле карта
 ~ **школьная** мәктәп картасы
 ~ **экономико-географическая** икътисади-географик карта
 ~ **южного неба, звёздная** көньяк күгенә йолдызлар картасы
карта-атлас *жс* атлас карта
карта-основа *жс* нигез карта
карта-схема *жс* карта-схема
картирование *с см.* **картографирование** карта рәвешендә сурәтләү, картага төшерү
картировать картага төшерергә
картобиблиография *жс* картобиблиография
картоведение *с* карта белеме
картограмма *жс* картограмма
картограф *м* картограф
картографирование *с* картага төшерү
 ~ **городов**, ~ **городское** шәһәрләрне картага төшерү
 ~ **гравиметрическое** гравиметрик картага төшерү
 ~ **крупномасштабное** зур масштабта картага төшерү
 ~ **мелкомасштабное** кече масштабта картага төшерү
 ~ **морского дна** дингез төбен картага төшерү
 ~ **первоначальное** беренче тапкыр картага төшерү
 ~ **по фотоматериалам** фотоматериаллар буенча картага төшерү
 ~ **систематическое** системалы картага төшерү

картографировать карта төшерергә
картографический картографик
картография *жс* картография
 ~ **автоматическая** автоматик картография
 ~ **геологическая** геологик картография
 ~ **интегральная** интеграль картография
 ~ **классическая** классик картография
 ~ **математическая** математик картография
 ~ **морская** дингез картографиясе
 ~ **школьная** мәктәп картографиясе
картодиаграмма *жс* картодиаграмма
картометрия *жс* картометрия
картон *м* катыргы
картосхема *жс* карта схемасы
картушка *жс* компасная компас картушкасы
картфабрика *жс* карта фабрикасы
карты *жс мн* **разных масштабов** төрле масштабтагы карталар
карьер *м* карьер
касание *с* кагылу, орын
касательная *жс* орынма сызык, орынма
 ~ **вспомогательная** өстәмә орынма сызык
касательный орынма
кассета *жс* кассета; **заряжать кассету** кассетаны кору
 ~ **двойная**, ~ **двусторонняя** ике яклы кассета
 ~ **для плоских плёнок** яссы плёнкалар өчен кассета
 ~ **матерчатая** материя нигезле кассета
 ~ **металлическая** металл кассета
 ~ **плёночная** плёнкалы кассета
 ~ **смённая пластиночная** алыштырыла торган пластинкалы кассета
 ~ **смённая плёночная** алыштырыла торган плёнкалы кассета
кассетодержатель *м* кассетатоткыч
каталог *м* каталог
 ~ **данных** мәгълүмат каталогы
 ~ **звёзд**, ~ **звёздный** йолдызлар каталогы

~ **зoнный звёздный** йолдызлар зона-сы каталогы

~ **кадастровый** кадастр каталогы

~ **координат** координатлар каталогы

~ **координат, определённых мето-дами космической геодезии** космик геодезия алымнары белэн билгелэнгэн координатлар каталогы

~ **фототеки** фототека каталогы

~ **фундаментальный** фундаменталь каталог

каталогизировать каталоглашты-рырга

категория *жс* **земельного участка** жир кишэрлеге категориясе

катетометр *м* катетометр

катушка *жс* катук

~ **плёночная, ~ (фото)плёнки** плён-калы катук, (фото)плёнка катуге

квадрат *м* квадрат

~ **сетки** сетка квадраты

квазигеоид *м* квазигеоид

кёрнер *м* кернер

кёрн-пункт *м* керн-пункт

километр *м* километр

километраж *жс* километраж

киноварь *жс* киноварь

киногеодезит *м* киногеодезит

~ **для съёмки в инфракрасных лу-чах** инфракызыл нурлар астында тө-шерү өчен киногеодезит

кипрегель *м* кипрегель

класс *м* класс

~ **точности** төгэллек классы

~ **хода** йөреш классы

классификация *жс* классификация

~ **кадастровая** кадастр классифика-циясе

классифицировать классификация-лэргэ

клизиметр *м* клизиметр

клин *м* чөй

~ **геодезический** геодезик чөй

~ **дальномера** ераклыгүлчөгеч чөе

~ **зажимный** кысу чөе

~ **измерительный** үлчәү чөе, үлчөгеч чөй

~ **нейтральный** нейтраль чөй

~ **оптический** оптик чөй

~ **поворотный** борылма чөй

~ **фотометрический** фотометрик чөй

клиновидный чөйсыман

клинометр *м* клинометр, авышлыгүл-чөгеч

клинообразный чөйсыман

клише *с* клише

~ **растровое** растрлы клише

~ **штриховое** штрихлы клише

клотоида *жс* клотоида

книжка *жс* **абрисная** абрис китабы

когерентность *жс* когерентлык

кодирование *с* кодлау, кодлаштыру

~ **символами** символлар белэн код-лаштыру

кол *м* **деревянный** агач казык

колебания *с* *мн* тирбәлүләр, тирбә-нешләр

~ **атмосферные** атмосфера тирбәнеш-ләрә

~ **барометра, периодические** баро-метрның периодик тирбәнешләрә

~ **годовые** еллык тирбәнешләр

~ **почвы** жир тирбәнешләрә

~ **свободные** ирекле тирбәлүләр

~ **сточные** тәүлеклек тирбәлүләр

~ **широты** киялек тирбәнешләрә

колесо *с* тәгәрмәч

~ **зубчатое** тешле тәгәрмәч, йолдызча

~ **измерительное** үлчәү тәгәрмәче

~ **мерное** үлчөгеч тәгәрмәч

~ **с кремальерой, зубчатое** кремаль-ералы тешле тәгәрмәч

~ **счётное** санагыч тәгәрмәч

коллиматор *м* коллиматор

~ **диафрагменный** диафрагмалы кол-лиматор

~ **зеркальный** көзгеле коллиматор

~ **лабораторный** лаборатория колли-маторы

~ **угломера, основной** почмагүлчә-гечнең төп коллиматоры

коллиматор-искатель *м* эзлөгеч кол-лиматор

коллимация *жс* коллимация

коллимировать коллимациялэргэ

коллинеарность *жс* коллинеарлык

коллинеарный коллинеар
колодец *м* кое
 ~ водосборный су жыелу коесы
 ~ контрольный контроль коесы
колонка *жс* колонка (*геодезик приборныкы*)
 ~ для крепления горизонтальной рейки горизонталь рейканы беркету колонкасы
 ~ кипрегеля кипрегель колонкасы
 ~ подпорная терәу колонка
 ~ стратиграфическая стратиграфик колонка
колонна *жс* колонна
 ~ листов карты карта битләре колоннасы
колпачок *м* капкак, капкач
 ~ компаса компас капкачы
 ~ объектива объектив капкачы
кобышек *м* кечкенә казык
 ~ для закрепления точки местности жирдәге ноктаны билгеләу казыгы
кольца *с мн* Сатурна Сатурн божралары
кольцо *с* божра, балдак, түгәрәк
 ~ азимутальное азимут божрасы
 ~ буссоли, градусное буссольнен градуслы божрасы
 ~ буссольное буссоль божрасы
 ~ градуированное градусланган божра
 ~ диоптрийное диоптрий божрасы
 ~ зажимное кыстыргыч божра
 ~ кардана, ~ карданное кардан божрасы
 ~ окулярное окуляр божрасы
 ~ опорное терәк божра
 ~ промежуточное ике ара божрасы
 ~ с насечкой киртле божра
 ~ с угломерной шкалой почмак үлчәу шкаласы булган божра
 ~ фокусирующее фокуслагыч божра
колюр *м* колнор
 ~ равноденствий көн-төн тигезлеге коллары
 ~ солнцестояний Кояш торгынлыгы коллары
 ~ судово́й судно коллары
кома *жс* кома

команда *жс* команда
комета *жс* комета
компаратор компаратор
 ~ Аббе Аббе компараторы
 ~ интерференционный интерференцион компаратор
 ~ кольцевой божралы компаратор
 ~ штриховой штрихлы компаратор
компас *м* компас
 ~ гиромангнитный гиромангнитлы компас
 ~ гироскопический гироскопик компас
 ~ горный тау компасы
 ~ дистанционный дистанцион компас
 ~ дорожный юл компасы
 ~ индукционный дистанционный индукцион дистанцион компас
 ~ магнитный магнитлы компас
 ~ морской диңгез компасы
 ~ навигационный навигация компасы
 ~ путевой юл компасы
 ~ сухой коры компас
 ~ цилиндрический цилиндрик компас
 ~ шлюпочный шлюпка компасы
компенсатор *м* компенсатор
 ~ автоматический маятниковый маятниклы автоматик компенсатор
 ~ жидкостный сыекчалы компенсатор
 ~ зеркальный көзгеле компенсатор
 ~ маятниковый маятниклы компенсатор
 ~ механический маятниковый маятниклы механик компенсатор
 ~ наклона авышлык компенсаторы
компенсация *жс* компенсация
 ~ барометрическая барометрик компенсация
 ~ изостатическая изостатик компенсация
 ~ оптическая оптик компенсация
 ~ температурная температура компенсациясе
компенсировать компенсацияләргә
компиляция *жс* компиляция
комплекс *м* комплекс

комплéкт *м* комплект
 ~ **карт** карталар комплекты
 ~ **полигонометрический** полигонометрик комплект
 ~ **шпíлек** шпилькалар комплекты
компонéнт *м* компонент
компонéнта *жс* компонента
компоновка *жс* **кáрты** карта компоновкасы
конвергéнтность *жс* конвергентлык
конвергéнтный конвергент
конвергéнция *жс* конвергенция
 ~ **абсолютная** абсолют конвергенция
конвергíровать конвергенцияләү
конвёрсия *жс* конверсия
кондeнсáтор *м* конденсатор
 ~ **барометрический** барометрик конденсатор
 ~ **Кёрра** Керр конденсаторы
кондeнсop *м* конденсор
конéц *м* ахыр, азак
 ~ **бáзиса** базис ахыры
 ~ **кривóй** кэкре сызык ахыры
конíческий коник
консóль *жс* консоль
констáнта *жс* константа
контáкт *м* контакт
континéнт *м* континент
континeнтáльный континенталь
контрáст *м* контраст
 ~ **негатíва** негатив контрасты
контрáстность *жс* контрастлык
 ~ **изображéния** сурэтнең контрастлыгы
 ~ **объекта** объектның контрастлыгы
 ~ **снимка** фоторасем (фотосурэт) контрастлыгы
 ~ **фотобумáги** фотокегаз контрастлыгы
контрáстный контраст
контроли́ровать контрольдә тотарга
контроль *м* контроль, тикшерү, контрольдә тоту
 ~ **автоматический** автоматик контроль
 ~ **аналитический** аналитик контроль
 ~ **визуáльный** визуаль контроль
 ~ **высóтного положения** югары то-рышны тикшерү

~ **добáвочными измерениями** өстәмә үлчәүләр белән тикшерү
 ~ **заключительный** соңгы контроль
 ~ **измерéния** үлчәүләрне контрольдә тоту
 ~ **карт** карталарны тикшерү
 ~ **кóсвенный** турыдан-туры булмаган контроль
 ~ **непосрédственный** турыдан-туры контроль
 ~ **основной** төп контроль
 ~ **плáнового положения** план торышын контрольләү (тикшерү)
 ~ **повтóрными измерениями** кат-кат үлчәп контрольдә тоту
 ~ **полевой** кырдагы контроль
 ~ **полевых измерéний** кырдагы үлчәүләр контроле
 ~ **предварительный**, ~ **промежyточный** арадаш контроль
 ~ **строительства** төзелешне контрольләү
кóнтур *м* контур
 ~ **жилых учáстков** торак кишәр-лекләр контуры
 ~ **многоугóльный** күпчочмаклы контур
 ~ **полигонáльный** полигональ контур
кóнтуры *м* *мн* **мéстных предметов** урындагы предметларның контурлары
кóнус *м* конус
 ~ **касáтельный** орынма конус
 ~ **накоплéния** тупланыш конусы
 ~ **насыпи** өем конусы
 ~ **обрушéния** жимерелү конусы
 ~ **эрозии** эрозия конусы
кóнусный конус ...ы/-е, конус кебек
конусообráзный конуссыман
конфигурация *жс* конфигурация
 ~ **делéний** бүлемнәр конфигурациясе
 ~ **измерительных мáрок** үлчәү маркалары конфигурациясе
 ~ **мéстности** урын конфигурациясе
 ~ **планét на небе** **относительно Сóлнца** күктә планеталарның Кояшка карата конфигурациясе
 ~ **полигонометрических ходóв** полигонометрик юллар конфигурациясе

~ **сѣти** чѣлтѣр конфигурациясе
 ~ **элементов ситуаци**и ситуация элементлары конфигурациясе
конфóрмность *ж* конформлык
 ~ **прое́кции** проекция конформлыгы
конфóрмный конформ
концентра́ция *ж* концентрация
 ~ **в по́ле сил тя́жести**, ~ **гравитационная** авырлык кече кырындагы концентрация, гравитацион концентрация
концентри́рование *с* концентрация-ләү
концентри́ровать концентрацияләргә
концентри́ческий концентрик
концентри́чность *ж* концентриклык
координáта *ж* координат
координáтограф *м* координатограф
 ~ **автоматический** автоматик координатограф
 ~ **полярный** поляр координатограф
 ~ **прямоугольный** турыпочмаклы координатограф
 ~ **с градусной шкало́й**, **полярный** градус шкаласы булган поляр координатограф
 ~ **с лѣнточной передáчей**, **автоматический** тасмалы тапшыргычлы автоматик координатограф
 ~ **фотограмметри́ческого прибора** фотограмметрик прибор координатографы
координáтомер *м* координатомер
 ~ **электрoнный** электрон координатомер
координáтор *м* координатор
координáты *ж мн* координатлар;
вычисля́ть ~ координатларын исәпләп чыгарырга; **наноси́ть по координáтам** координатлар буенча төшерергә; **определя́ть** ~ координатларын билгеләргә; **определя́ть** ~ **пункта в плане** пландагы пунктның координатларын билгеләргә; **определя́ть** ~ **пунктов геодезической сѣти** геодезия чѣлтѣренѣң координатларын билгеләргә; **определя́ть** ~ **точки** ноктаның координатларын билгеләргә; **переноси́ть по координáтам** координатлар буенча күчерергә

~ **абсолютные** абсолют координатлар
 ~ **аксиальные** аксиаль координатлар
 ~ **астрономические** астрономик координатлар
 ~ **барицентри́ческие** барицентрик координатлар
 ~ **биполярные** биполяр координатлар
 ~ **вершины́ (хода)** түбә координатлары
 ~ **видимые географические** күренмә географик координатлар
 ~ **в локальной [в местной] системе** локаль [урындагы] система координатлары
 ~ **в проекции Га́усса-Крю́гера, плоские прямоугольные** Гаусс-Крюгер проекциясендәге ясы турыпочмаклы координатлар
 ~ **в равноугольной проекции** тигез почмаклы проекциядәге координатлар
 ~ **в системе карты** карта системасындагы координатлар
 ~ **в системе координáт (фото)снимка** фотосурәт координатлар системасындагы координатлар
 ~ **в системе прибора** прибор системасындагы координатлар
 ~ **в системе проекции Ламбérта** Ламберт проекциясе системасындагы координатлар
 ~ **в системе фотоснимка** фотосурәт системасындагы координатлар
 ~ **в цифровом виде** санлы координатлар
 ~ **вычисленные** исәпләп чыгарылган координатлар
 ~ **Га́усса, плоские конфóрмные** Гауссның ясы конформ координатлары
 ~ **Га́усса-Крю́гера** Гаусс-Крюгер координатлары
 ~ **гелиоцентри́ческие** гелиоцентрик координатлар
 ~ **географические** географик координатлар
 ~ **геодезические** геодезик координатлар
 ~ **геодезические полярные** геодезик поляр координатлар

~ **геодезические прямоугольные плоские** геодезик турыпочмаклы яссы координатлар

~ **геоцентрические** геоцентрик координатлар

~ **горизонтальные** горизонталь координатлар

~ **границ** чик координатлары

~ **декартовы** Декарт координатлары

~ **идеальные** идеаль координатлар

~ **известные** билгелен координатлар

~ **измеренные** үлчэнгэн координатлар

~ **изометрические** изометрик координатлар

~ **искомой точки**, ~ **искомые** эзлэнэ торган нокта координатлары, эзлэнэ торган координатлар

~ **исправленные** төзөтөлгөн координатлар

~ **истинные** чын координатлар

~ **косоугольные** кыек почмаклы координатлар

~ **криволинейные** кэкре сызыклы координатлар

~ **линейные** сызыклы координатлар

~ **логарифмические** логарифмик координатлар

~ **месторождения, географические** чыганакның географик координатлары

~ **модели** модель координатлары

~ **модели, преобразованные** модельнең үзгәртелгән координатлары

~ **на небесной сфере, сферические** күк йөзөндөгө координатлар, сфера координатлары

~ **небесного тела, средние** күк жисеменен урта координатлары

~ **небесные** күк координатлары

~ **обобщенные** гомумиләштерелгән координатлар

~ **окончательно вычисленные**,

~ **окончательно определённые**, ~ **окончательные** билгеленеп беткән координатлар

~ **опорных точек** терәк нокталар координатлары

~ **опорных точек на местности** урындагы терәк нокталар координатлары

~ **определяемой точки**, ~ **определяемые** билгеләнэ торган нокта координатлары, билгеләнэ торган координатлар

~ **ортогональные** ортогональ координатлар

~ **осевые** күчәр координатлары

~ **относительные** чагыштырма координатлар

~ **отрицательные** тискәре координатлар

~ **ошибочные** ялгыш координатлар

~ **параллельные** параллель координатлар

~ **переменные** үзгәрүчән координатлар

~ **плánовые** план координатлары

~ **плоские** яссы координатлар

~ **плоские прямоугольные** яссы турыпочмаклы координатлар

~ **полуполярные** ярымполяр координатлар

~ **полярные** поляр координатлар

~ **полюса Земли** Жир полюсы координатлары

~ **предварительные** алдан билгеләнгән координатлар

~ **преобразованные** үзгәртелгән координатлар

~ **приближенные** якынча координатлар

~ **прямолинейные прямоугольные** турысызыклы турыпочмаклы координатлар

~ **прямоугольные** турыпочмаклы координатлар

~ **реальные** реаль координатлар

~ **стандартные** стандарт координатлар

~ **стереографические** стереографик координатлар

~ **сферические** сферик координатлар

~ **сфероидические** сфероидик координатлар

~ **тангенциальные** тангенциаль координатлар

~ **теоретические** теоретик координатлар

~ **топоцентрические** топоцентрик координатлар

~ **точек в системе модели** модель системасындагы нокталарның координатлары

~ **точек, геодезические** ноктаның геодезик координатлары

~ **точек на снимке** сурәттәге нокталарның координатлары

~ **точек стереомодели** стереомодель нокталары координатлары

~ **словные** шартлы координатлар

~ **фотограмметрические** фотограмметрик координатлар

~ **центра проекции снимка** сурәт проекциясе үзәге координатлары

~ **циклические** циклы координатлар

~ **цилиндрические** цилиндр координатлар

~ **экваториальные** экваториаль координатлар

~ **эклиптические** эклиптик координатлар

~ **эллиптические** эллиптик координатлар

координация *жс* координация

координирование *с* координацияләү

копирование *с* күчермә алу

копировать күчермә алырга

копировка *жс* күчермә алу, күчерү

(*см. т.ж. копирование*)

копировщик *м* күчермә алучы

копия *жс* күчермә

кора *жс* земная Жир кабыгы

корабль *м* корабль, кораб

~ **воздушный** һава корабле

~ **двухместный космический** ике урынлы космик корабль

~ **космический** космик корабль

коробка *жс* кап, тартма

~ **анероидная**, ~ **барометрическая** анероид тартмасы, барометр тартмасы

~ **буссоли**, ~ **буссольная** буссоль тартмасы

~ **для заглушения колебаний** тирбәнешләрне басу тартмасы

~ **латунная** жиз тартма

~ **скоростей** тизлек тартмасы

корбление *с* калтау

коромысло *с* **вариометра** вариометр иңсәсе

корона *жс* **солнечная** Кояш тажы

короткофокусный кыска фокуслы

корпус *м* корпус

~ **аэрофотокамеры** аэрофотокамера корпусы

~ **рулетки** рулетка корпусы

корректирование *с*, **корректировка** корректировка, коррекцияләү

корректор *м* корректор

~ **дисторсии** дисторсия корректоры

~ **скороности и широты** тизлек һәм кинлек корректоры

корректүра *жс* корректүра

~ **карты** карта корректүрасы

~ **оригиналов** оригиналлар корректүрасы

коррекция *жс* коррекция

~ **аббераций** абберацияләр коррекциясе

~ **автоматическая** автоматик коррекция

~ **базиса** базис коррекциясе

~ **вертикальной оси** вертикаль күчәр коррекциясе

~ **восстановления связей лучей** нурлар бәйләмен кире кайтару коррекциясе

~ **геометрическая** геометрик коррекция

~ **главной вертикали** төп вертикаль коррекциясе

~ **главной горизонтали** төп горизонталь коррекциясе

~ **главной точки** төп нокта коррекциясе

~ **горизонтальной оси** горизонталь күчәр коррекциясе

~ **дополнительная** өстәмә коррекция

~ **нуль-пункта** нуленче пункт коррекциясе

~ **приливных явлений** су күтәрелеше күренешләре коррекциясе

~ **радиометрическая** радиометрик коррекция

~ **установки** жайланма коррекциясе

~ **хроматическая** хроматик коррекция

корреля́та *жс* коррелата
корреля́тивный коррелятив
корреля́тор *м* коррелятор
 ~ **изображений** сурэтлэр корреляторы
 ~ **оптический** оптик коррелятор
корреля́ция *жс* корреляция
 ~ **математическая** математик корреляция
 ~ **обратная**, ~ **отрицательная** кире корреляция, тискэре корреляция
 ~ **физическая** физик корреляция
косинус *м* косинус
 ~ **направления** юнэлеш косинусы
 ~ **космический** космик косинус
 ~ **космография** *жс* космография
космос *м* космос
косоуго́л *м* тау бите
котлова́н *м* нигез чоқыры
котлови́на *жс* казанлык
коэффицие́нт *м* коэффициент
 ~ **атмосферный** атмосфера коэффициент
 ~ **безопасности** куркынычсызлык коэффициенты, иминлек коэффициенты
 ~ **вероятности** ихтималлык коэффициенты
 ~ **весовой** авырлык коэффициенты
 ~ **дисперсии** дисперсия коэффициенты
 ~ **изменения** үзгэреш коэффициенты
 ~ **контрастности** контрастлык коэффициенты
 ~ **корреляции** корреляция коэффициенты
 ~ **масштабный** масштаб коэффициенты
 ~ **места** урын коэффициенты
 ~ **накло́на** авышлык коэффициенты
 ~ **нута́ции** нутация коэффициенты
 ~ **осадки** утыру коэффициенты
 ~ **отрицательный** тискэре коэффициент
 ~ **планиметра** планиметр коэффициенты
 ~ **порядковый** тэртип коэффициенты
 ~ **постоянный** даими коэффициент
 ~ **прецессии** прецессия коэффициенты

~ **пропорциональности** пропорциональлек коэффициенты
 ~ **Пуассона** Пуассон коэффициенты
 ~ **расширения** кинэю коэффициенты
 ~ **регрессии** регрессия коэффициенты
 ~ **редукции** редукция коэффициенты
 ~ **рефракции** рефракция коэффициенты
 ~ **температурный** температура коэффициенты
 ~ **трансформирования** трансформациялэу коэффициенты
 ~ **увеличения** зураю коэффициенты
 ~ **угловой** почмак коэффициенты
 ~ **удлинения** озынаю коэффициенты
 ~ **уплотнения** тыгызлану коэффициенты
 ~ **упругости** сыгылмалылык коэффициенты
 ~ **усадки** утыру коэффициенты
 ~ **условный** шартлы коэффициент
 ~ **устойчивый** тотрыклы коэффициент
край *м* кырый, чит
 ~ **нижний** аскы кырый
 ~ **обрыва** текэ яр кырые
 ~ **пластинки** пластинка кырые
 ~ **скло́на** битлэу кырые
 ~ **троту́ара** тротуар кырые
краковя́ны *мн* краковяннар
краси́тель *м* буягыч
краси́ть буярга
краска *жс* буяу
 ~ **коричневая** көрэн буяу
 ~ **пастельная** пастель буяу
крате́р *м* лу́нный Ай кратеры
край *м* *мн* **прое́кции** проекция кырыйлары
кремале́ра *жс* кремальера
крен *м* крен
крено́метр *м* кренометр
крива́я *жс* кэкре, кэкре сызык
 ~ **абера́ции** аберрация кэкресе
 ~ **Га́усса** Гаусс кэкресе
 ~ **геодезическая** геодезик кэкре
 ~ **давлéний** басымнар кэкресе
 ~ **движения́ по́люса** полюс хэрэкэте кэкресе
 ~ **дисторсии** дисторсия кэкресе

~ **колоколообразная** кыңгыраусыман кэкре
 ~ **логарифмическая** логарифмик кэкре
 ~ **нагрузки** йөклөнеш кэкресе
 ~ **обратная** кире кэкре
 ~ **осадков** явым-төшем кэкресе
 ~ **оседания** утыру кэкресе
 ~ **оседания поверхности** өслек утыру кэкресе
 ~ **основания** нигез кэкресе
 ~ **основная** төп кэкре
 ~ **отклонения** тайпылыш кэкресе
 ~ **ошибок** ялгышлар кэкресе
 ~ **плоская** ясы кэкре
 ~ **погрешностей** төгәлсезлекләр кэкресе
 ~ **пути** юл кэкресе
 ~ **распределения** таралыш кэкресе
 ~ **расстояния** ераклык (ара) кэкресе
 ~ **синусоидальная** синусоидаль кэкре
 ~ **сложная** катлаулы кэкре
 ~ **суммарная** суммар кэкре
 ~ **температурная** температура кэкресе
 ~ **теоретическая** теоретик кэкре
 ~ **трассы, вертикальная** трассаның вертикаль кэкресе
 ~ **трассы, круговая** трассаның түгәрәк кэкресе
 ~ **уровней** дәрәжәләр кэкресе
 ~ **уровня воды** су биекlege кэкресе
 ~ **фотометрическая** фотометрик кэкре
 ~ **характеристики, ~ характеристическая** характеристика кэкресе, характеристик кэкре
 ~ **экстраполяционная** экстраполяциян кэкре
 ~ **кривизна** *ж* кэкрелек
 ~ **аффинная** аффин кэкрелеге
 ~ **дуги** дуга кэкрелеге
 ~ **Земли** Жир кэкрелеге
 ~ **поверхности** өслек кэкрелеге
 ~ **поля** кыр кэкрелеге
 ~ **поя изображения** сурәт кыры кэкрелеге
 ~ **средняя** уртача кэкрелек
кривые *ж мн* (см. т.ж. **кривая**) кэкреләр

кристалл *м* кристалл
 ~ **кварцевый** кварц кристаллы
 ~ **оптически отрицательный** оптик тискәре кристалл
 ~ **оптически положительный** оптик уңай кристалл
критерий *м* критерий
 ~ **светочувствительности** яктыга сизгерлек критерие
 ~ **случайности** очраклылык критерие
 ~ **точности** төгәллек критерие
критический критик
кроки *с* кроки; **составлять** ~ кроки төзәргә
 ~ **дополнительное** өстәмә кроки
 ~ **основное** төп кроки
 ~ **составленное в масштабе** масштабта ясалган кроки
 ~ **тахеометрической съёмки** тахеометрик төшерү крокине
 ~ **трассировки** трассировка крокине
 ~ **установки межевых знаков** ызан билгеләре куя крокине
кронглас *м* кронглас
кронциркуль *м* кронциркуль
 ~ **для измерения толщины** калынык үлчәгеч кронциркуль
 ~ **измерительный** үлчәгеч кронциркуль
круг *м* түгәрәк
 ~ **азимутальный** азимуталь түгәрәк
 ~ **алидадный** алидада түгәрәк
 ~ **вертикальный** вертикаль түгәрәк
 ~ **вертикальный градуированный** градусланган вертикаль түгәрәк
 ~ **горизонтальный** горизонталь түгәрәк
 ~ **горизонтальный градуированный** градусланган горизонталь түгәрәк
 ~ **горизонтальный стеклянный** горизонталь пыяла түгәрәк
 ~ **делений** бүлемнәр түгәрәк
 ~ **меридианный** меридиан түгәрәк
 ~ **металлический** металл түгәрәк
 ~ **нивелира, горизонтальный** нивелирның горизонталь түгәрәк
 ~ **параллели** параллель түгәрәк
 ~ **позиционный** позицион түгәрәк

~ **поля́рный** поляр түгэрэк
 ~ **ра́вных а́зимутов** тигез азимутлар түгэрэге
 ~ **ра́вных широт** тигез киңлеклэр түгэрэге
 ~ **с делениями** бүлемнэре булган түгэрэк
 ~ **с диаграммой** диаграммалы түгэрэк
 ~ **с компенсатором, вертикальный** компенсаторлы вертикаль түгэрэк
 ~ **часовой** сэгаты түгэрэге
 ~ **широты** киңлек түгэрэге
 ~ **экваториальный** экваториаль түгэрэк
круговой, кругообразный түгэрэк, түгэрэксман
кружок *м* түгэрэк
 ~ **окулярный**, ~ **Рамсдена** окуляр түгэрэк, Рамсден түгэрэге
крутизна *ж* **ската** сөзөклекнең текэ-леге

крутой текэ
крышка *ж* капкач
 ~ **объектива** объектив капкачы
 ~ **окулярная** окуляр капкачы
крюк *м* ыргак
 ~ **грузоподъемный** йөк күтэрү ыргагы
 ~ **прицепной** прицеп ыргагы
крючок *м* **для отвеса** асма ыргагы
кульминация *ж* кульминация
 ~ **верхняя** өске кульминация
 ~ **нижняя** аска кульминация
курвиметр *м* курвиметр
курс *м* курс, юл
 ~ **истинный** чын юл
 ~ **компасный** компас юлы
 ~ **магнитный** магнит юлы
 ~ **полёта** очыш юлы
курсив курсив
курсограф *м* курсограф

Л

лаборатория *ж* лаборатория
 ~ **астрономическая** астрономик лаборатория
 ~ **метрологическая** метрологик лаборатория
лаг *м* лаг
 ~ **гидравлический** гидравлик лаг
 ~ **механический** механик лаг
лаглинь *м* лаглинь
лазер *м* лазер
 ~ **газовый** газ лазеры
 ~ **генераторный** генератор лазеры
 ~ **с коллиматором** коллиматорлы лазер
 ~ **усилительный** көчөйткеч лазер
лампа *ж* лампа
 ~ **импульсная** импульс лампасы
 ~ **кварцевая** кварц лампасы
 ~ **ртутная** терекөмөшле лампа
 ~ **трёхэлектродная** өч электродлы лампа
ландшафт *м* ландшафт, **лунный** ~ Ай ландшафты
лекало *с* **чертёжное** сызым лекалосы

ленкер *м* ленкер
 ~ **направляющий** юнөлткөч ленкер
лента *ж* лента, тасма
 ~ **базисная** базис тасма
 ~ **бумажная** кәгазь тасма
 ~ **инварная** инвар тасма
 ~ **магнитная** магнитлы тасма
 ~ **магнитофонная** магнитофон тасмасы
 ~ **мерная** үлчөү тасмасы, үлчөгөч тасма
 ~ **стальная** корыч тасма
 ~ **штриховая мерная** штрихлы үлчөгөч тасма
либрация *ж* либрация
 ~ **лунная** Ай либрациясе
лиmb *м* лиmb
 ~ **буссольного теодолита** буссоль теодолиты лиmbы
 ~ **металлический** металл лиmb
 ~ **стеклянный** пыяла лиmb
 ~ **тахеометра** тахеометр лиmbы
лимниграф *м* лимниграф
линеаризация *ж* линеаризация
линейка *ж* линейка, сызгыч

- ~ **высѳт** биеклек линейкасы
- ~ **вычислительная** исэплэу линейкасы
- ~ **измерительная** үлчөгөч линейка
- ~ **кипрегеля** кипрегель линейкасы
- ~ **контрольная** контроль линейка
- ~ **логарифмическая** лагарифмик линейка
- ~ **масштабная** масштабы линейка
- ~ **мерная** (длинной 20 см) үлчөгөч линейка (20 см озынлыкта)
- ~ **направлений** юнөлөшлэр линейкасы
- ~ **направляющая** юнөлткөч линейка
- ~ **основная** (напр. у кипрегеля) төп линейка (мэс. кипрегельнеке)
- ~ **параллакс** параллакслар линейкасы
- ~ **параллактическая** параллактик линейка
- ~ **с делениями** бүлөмлө линейка
- ~ **тахеометрическая** тахеометрик линейка
- ~ **топографическая** топографик линейка
- ~ **чертежная** сызым линейкасы
- линза** жс линза, ясмык пъяла
- ~ **аналлатическая** аналлатик линза
- ~ **коллективная**, ~ **коллекторная** коллектив линза, коллектор линзасы
- ~ **отрицательная** тискэрө линза
- ~ **положительная** уңай линза
- ~ **тонкая** юка линза
- ~ **цилиндрическая** цилиндрик линза
- ~ **эквивалентная** эквивалент линза
- ~ **линза-конденсор** жс конденсор линза
- линии** мн (см. тжс. линия) линиялэр, сызыклар
- ~ **контуров** контур сызыклары
- ~ **местности** урын сызыклары
- ~ **рельефа** рельеф сызыклары
- ~ **штриховые** штрихлы сызыклар
- ~ **горизонта** горизонт сызыклары
- ~ **горизонта на снимке** сурэттө горизонт сызыклары
- ~ **земной поверхности** жир өслөгө сызыклары
- ~ **координатной сетки** координат челтэрэ сызыклары
- ~ **равных высот** тигез биеклек сызыклары
- ~ **равной оптической плотности** тигез оптик тыгызлык сызыклары
- ~ **равной температуры** тигез температура сызыклары
- ~ **равных глубин** тигез тирэнлек сызыклары
- ~ **сетки** челтэр сызыклары
- линия** жс линия, сызык
- ~ **береговая** яр сызыгы
- ~ **вертикальная** вертикаль сызык
- ~ **визирная**, ~ **визирования** визир сызыгы, визирлау сызыгы
- ~ **геодезическая** геодезик сызык
- ~ **геометрическая** геометрик сызык
- ~ **главная** төп сызык
- ~ **горизонтальная** горизонталь сызык
- ~ **контрольная** контроль сызык
- ~ **координатная** координат сызыгы
- ~ **красная** кызыл сызык
- ~ **кривая** кэкрө сызык
- ~ **магистральная** магистраль сызык
- ~ **монтажная** монтаж сызыгы
- ~ **наклонная** авыш сызык
- ~ **нивелирования** нивелирлау сызыгы
- ~ **ориентирная** ориентир сызык
- ~ **параллельная** параллель сызык
- ~ **подземная** жир асты сызыгы
- ~ **проектная** проект сызыгы
- ~ **прямая** туры сызык; **проводить [прочеркивать]** прямую линию туры сызык сызу
- ~ **пунктирная** пунктир сызык
- ~ **разделительная** бүдү сызыгы
- ~ **соединительная** тоташтыру сызыгы
- ~ **соединяющая точки апогея и перигея** апогей һәм перигей нокталарын тоташтыру сызыгы
- ~ **спектральная** спектр сызыгы
- ~ **толстая** калын сызык
- ~ **тонкая** юка сызык
- ~ **условная** шартлы сызык
- ~ **центральная** үзөк сызык

лист *м* бит
 ~ **бума́ги** кэгазы бите
 ~ **геологической ка́рты** геологик карта бите
 ~ **ка́льки** калька бите
 ~ **ка́рты** карта бите
 ~ **пла́на** план бите
 ~ **полевой съёмки** кырда төшерү бите
 ~ **съёмочный** төшерү бите
 ~ **фотосхемы** фотосхема бите
литография *жс* литография
литосфера *жс* литосфера
локация *жс* Луны, лазерная Айның лазерлы локациясе
локоть *м* терсек
локсодромия *жс* локсодромия
лот *м* лот
лотаппарат *м* лотаппарат
лотлинь *м* лотлинь
лощина *жс* уйсулык, уйсу жир
Луна́ *жс* Ай
луноход *м* луноход

лу́па *жс* лупа
 ~ **апланатическая** апланатик лупа
 ~ **ахроматическая** ахроматик лупа
 ~ **для наблюдения́** күзөтү лупасы
 ~ **для рассма́тривания то́чек** нокталарны карау лупасы
 ~ **ориенти́рующая** ориентирлау лупасы
 ~ **с ма́ркой** маркалы лупа
луч *м* нур
 ~ **визи́рный** визир нуры
 ~ **лазерный** лазер нуры
 ~ **параксиальный** параксиаль нур
 ~ **проекти́рующий, ~ проекцион-ный** проекцияләү нуры
 ~ **проходя́щий че́рез то́чку снимка** фоторәсем ноктасы аша үтә торган нур
 ~ **све́та** яктылык нуры
лучеиспуска́ние *с* нур чөчү, нур тарату
лучепреломле́ние *с* нур сыну
лучи́ *м* *мн* нурлар
лье *с* лье

М

магистра́ль *жс* магистраль
магнетизм *м* магнетизм
 ~ **земно́й** Жир магнетизмы
 ~ **отрица́тельный** тискәре магнетизм
 ~ **постоянный** даими магнетизм
магнит *м*
 ~ **естественный** табигый магнит
 ~ **искусственный** ясалма магнит
 ~ **постоянный** даими магнит
магнитный магнит ...-ы/-е, магнитлы
магнитометр *м* магнитометр
 ~ **вертикальный** вертикаль магнитометр
 ~ **горизонтальный** горизонталь магнитометр
 ~ **с кварцевой нитью** кварц жепле магнитометр
 ~ **универсальный** универсаль магнитометр
ма́зер *м* мазер
 ~ **оптического диапа́зона** оптик диапазон мазеры

маке́т макет
 ~ **ме́стности** урын макеты
макрокосмос *м* макрокосмос
макрофотография *жс* макрофотография
макрофотоснимок *м* макрофотосурәт
макрофотосъёмка *жс* макрофотога төшерү
ма́ксимум *м* максимум
 ~ **абсолютный** абсолют максимум
 ~ **атмосферного давле́ния** атмосфера басымы максимумы
мантисса *жс* мантисса
ма́нтия *жс* мантия
мареограф *м* мареограф
марео́метр *м* мареометр
ма́рка *жс* (*см. т.ж.* ма́рки, ме́тка)
 марка; **обознача́ть ма́ркой** марка белән билгеләү
 ~ **визи́рная** визир маркасы
 ~ **враща́ющаяся** эйланмә марка
 ~ **измери́тельная** үлчәү маркасы

- ~ на **рѐйке** рейкадагы марка
- ~ **оптiческая** оптик марка
- ~ **полигонометрическая** полигонометрик марка
- ~ **центра геодезического пункта** геодезик пункт үзөгө маркасы
- ~ **центральная** үзөк марка
- марки** *ж мн (см. тж. марка)* маркалар
- маркировать** маркаларга
- маркировка** *ж* марка куюу, маркалау
- ~ **фотоснимков** фотосурәтләрне маркалау
- маркировщик** *м* марка куючы, келәймә сугучы
- маркшейдер** *м* маркшәйдер
- маркшейдерия** *ж* маркшәйдерия
- маршрут** *м* маршрут
- ~ **аэрофотосъёмочный** аэрофотога төшөрү маршруты
- ~ **полёта** очу маршруты
- массив** *м* массив
- ~ **болотный** сазлык массивы
- ~ **лесной** урман массивы
- масштаб** *м* масштаб
- ~ **вертикальный** вертикаль масштаб
- ~ **главный** төп масштаб
- ~ **горизонтальный** горизонталь масштаб
- ~ **графический** график масштаб
- ~ **изображения** сурәт масштабы
- ~ **картографический** картографик масштаб
- ~ **карты** карта масштабы
- ~ **крупный** зур масштаб
- ~ **мелкий** кече масштаб
- ~ **модели** модель масштабы
- ~ **первоначальный** беренчел масштаб
- ~ **плана** план масштабы
- ~ **пропорциональный** пропорциональ масштаб
- ~ **сети** челтәр масштабы
- ~ **снимка** сурәт масштабы
- ~ **средний** уртача масштаб
- ~ **стереофотограмметрического прибора** стереофотограмметрик прибор масштабы
- ~ **съёмки** төшөрү масштабы
- ~ **увеличения** зурайту масштабы
- ~ **увеличенный** зурайтылган масштаб
- ~ **уменьшения** кечерәйтү масштабы
- ~ **чертежа** сызым масштабы
- масштабирование с сети** челтәрне масштаблау
- материал** *м (см. тж. материалы)* материал
- ~ **графический** график материал
- материалы** *м мн (см. тж. материал)* материаллар
- ~ **картографические** картографик материаллар
- ~ **рабочие** эш материаллары
- ~ **топографические** топографик материаллар
- ~ **фотографические** фотографик материаллар
- материк** *м* материк
- матрица** *ж* матрица
- ~ **вертикальная** вертикаль матрица
- ~ **горизонтальная** горизонталь матрица
- ~ **диагональная** диагональ матрица
- ~ **обратная** кире матрица
- ~ **прямая** туры матрица
- ~ **прямоугольная** турыпочмаклы матрица
- ~ **симметричная** симметрик матрица
- ~ **треугольная** өчпочмаклы матрица
- машина** *ж* машина
- ~ **вычислительная** исәпләү машинасы
- ~ **делительная** бүлү машинасы
- ~ **офсетная** офсет машинасы
- ~ **печатная** бастыру машинасы
- ~ **цифровая вычислительная** санлы исәпләү машинасы
- ~ **цифровая электронная** санлы электрон машина
- ~ **электронно-вычислительная** электрон исәпләү машинасы
- маятник** *м* маятник
- ~ **горизонтальный** горизонталь маятник
- ~ **математический** математик маятник
- ~ **ртутный** терекөмешле маятник

маятник-гравимётр *м* маятник-гравиметр

мегабар *м* мегабар

мегагерц *м* мегагерц

мегаметр *м* мегаметр

межа *жс* ызан, межа

межевание *с* ызанлау, межалау

межевать ызанларга, межаларга

мезорельеф *м* мезорельеф

мезосфера *жс* мезосфера

мекометр *м* мекометр

мензула *жс* мензула

мениск *м* мениск

~ **отрицательный** тискәре мениск

~ **положительный** уңай мениск

мера *жс* үлчәм, үлчәү берәмлеге

~ **абсолютная** абсолют үлчәү берәмлеге

~ **времени** вакыт үлчәү берәмлеге

~ **длины** озынлык үлчәү берәмлеге

~ **маркшейдерская** маркшейдер

үлчәме

~ **площади** мәйдан үлчәү берәмлеге

меридиан *м* меридиан

~ **астрономический** астрономик меридиан

~ **графический** географик меридиан

~ **геодезический** геодезик меридиан

~ **геомагнитный** геомагнит меридиан

~ **гринвичский** Гринвич меридианы

~ **земной** Жир меридианы

~ **нулевой** нуленче меридиан

мерильщик *м* үлчәүче (эшче)

мерить үлчәргә

мерцание *с* жемелдәү

местность *жс* урын, жир

~ **горная** таулы урын

~ **открытая** ачык урын

~ **плоская**, ~ **равнинная**, ~ **ровная** жсы, тигез жир

~ **сельская** авыл жире

~ **скалистая** кыялы урын

~ **холмистая** калкулыклы урын

место *с* урын

~ **астрономическое** астрономик урын

~ **графическое** географик урын

~ **геометрическое** геометрик урын

~ **наблюдения** күзәтү урыны

~ **открытое** ачык урын

~ **рабочее** эш урыны

местонахождение *с* урын, табылу урыны, чыга торган урын

местоположение *с* [урнашкан] урын, жир

метеор *м* метеор

метеорит *м* метеорит

метеорограф *м* метеорограф

метка *жс* (*см. тж. марка*) билге, тамга

~ **координатная** координат тамгасы

~ **окулярная** окуляр тамга

~ **снимка**, **координатная** сурәтнен координат тамгасы

метод *м* (*см. тж. методы*) метод, ысул, алым, юл

~ **аналитический** аналитик метод

~ **астрономический** астрономик метод

~ **вычисления** исәпләү методы

~ **геодезический** геодезик метод

~ **геодезических измерений** геодезик үлчәүләр методы

~ **геометрический** геометрик метод

~ **графический** график метод

~ **доплеровский** Доплер методы

~ **измерения** үлчәү методы

~ **инверсии** инверсия методы

~ **информации** мәгълүмат методы

~ **классический топографический** классик топографик метод

~ **конденсации** конденсация методы

~ **контроля** контроль методы

~ **наблюдения** күзәтү методы

~ **обработки** эшкәртү методы

~ **обследования**, **аналитический** аналитик тикшерү методы

~ **оптический** оптик метод

~ **ортогональный** ортогональ метод

~ **полярных координат** поляр координатлар методы

~ **сбора географических названий** географик атамалар жью методы

~ **спектральный** спектраль метод

~ **стереоскопический** стереоскопик метод

~ **стереофотограмметрический** стереофотограмметрический метод

~ **съёмки, графический** график төшеру методы

~ **съёмки, классический** классик төшеру методы

~ **съёмки, стереофотограмметрический** стереофотограмметрический төшеру методы

~ **съёмки, тахеометрический** тахеометрик төшеру методы

~ **съёмки, топографический** топографик төшеру методы

~ **съёмки, фотограмметрический** фотограмметрический төшеру методы

~ **съёмки, фотоэлектронный** фотоэлектрон төшеру методы

~ **тригонометрический** тригонометрик метод

~ **фотограмметрический** фотограмметрический метод

~ **Шеймпфлюга** Шеймпфлюг методы

~ **Шрейбера** Шрейбер методы
методы *м мн (см. т.ж. метод)* методлар

метр *м* метр

~ **квадратный** квадрат метр

~ **кубический** куб метр

~ **международный** халыкара метр

метраж *м* метраж

метрический метрик

метрология *жс* метрология

метр-прототип *м* прототип метр

мех *м (фотокамеры)* күрек

механизм *м* механизм

механика *жс* механика

микробар *м* микробар

микробарограф *м* микробарограф

микробарометр *м* микробарометр

микрoгaл *м* микрогал

микрoгpaфия *жс* микрография

микроизмеритель *м* микроүлчөгөч

микрoкoсмoс *м* микрокосмос

микрoмeтp *м* микрометр

~ **механический** механик микрометр

~ **окулярный** окуляр микрометр

~ **оптический** оптик микрометр

микрометрический микрометрический

микрoмeтpия *жс* микрометрия

микрoн *м* микрон

микронивелир *м* микронивелир

микрoпepемeшeниe *с* микрокүчөш

микрoрeльeф *м* микрорельеф

микрoсeкyндa *жс* микросекунд

микрoскoп *м* микроскоп

~ **бинокулярный** бинокуляр микроскоп

~ **монокулярный** монокуляр микроскоп

~ **оптический** оптик микроскоп

~ **электронный** электрон микроскоп

~ **электрооптический** электрооптик микроскоп

микрoскoп-микрoмeтp *м* микроскоп-микрометр

микрoснiмoк *м* микросурет

микрoтpиaнгуляция *жс* микротриангуляция

микрoфoрмa *жс* микроформа

микрoфoтoмeтp *м* микрофотометр

микрoфoтoснiмoк *м* микрофотосурет

миллибар *м* миллибар

миллиград *м* миллиград

миллиметр *м* миллиметр

~ **ртутного столба** (133, 332 Pa) терекөмөш баганасы миллиметры

миллимикрон *м* миллимикрон

миля *жс* миль

минута *жс (при градусном разделении круга)* минут

мираж *м* мираж, сагым

мириаметр *м (10 км)* мириаметр

многоугольник *м* күпчочмаклык

многоугольный күпчочмаклы

моделирование *с* модельлөү

~ **статистическое** статистик модельлөү

~ **цифровое** санлы модельлөү

модель *жс* модель

~ **графическая** график модель

~ **математическая** математик модель

~ **стереоскопическая** стереоскопик модель

~ **уменьшенная** кечерэйтелгән модель

~ **фотограмметрическая** фотограм-
метрик модель
~ **цифровая** санлы модель
модификация *жс* модификация
модуль *м* модуль
~ **упругости** сыгылмалылык модуле
модулятор *м* модулятор
~ **импульсный** импульс модуляторы
~ **света** ут модуляторы
~ **частотный** ешлык модуляторы
модуляция *жс* модуляция
~ **амплитудная** амплитуда модуля-
циясе
~ **света** ут модуляциясе
~ **частоты** ешлык модуляциясе
момент *м* момент
~ **гироскопический** гироскопик мо-
мент

~ **инерции** инерция моменты
монокомпаратор *м* монокомпа-
ратор
монокуляр *м* монокуляр
монокулярный монокуляр
монокит *м* монокит
~ **бетонный** бетон монокит
монофотограмметрия *жс* монофото-
грамметрия
монтаж *м* монтаж
~ **аэроснимков** аэросурет монтажи
~ **фотоснимков** фотосурет монтажи
~ **фотосхемы** фотосхема монтажи
монтировать (*снимки*) монтажларга
морфометрия *жс* морфометрия
мотор *м* гироскопический гироско-
пик мотор
мультиплекс *м* мультиплекс

Н

набирать жыярга
наблюдать күзөтөргө
наблюдение *с* (*см. тж. наблюдения*)
күзөтү
~ **астрометрическое** астрометрик кү-
зөтү
~ **геодезическое** геодезик күзөтү
~ **лазерным лучом** лазер нуры белән
күзөтү
~ **монокулярное** монокуляр күзөтү
~ **направлений** юнөлөшлөрне күзөтү
~ **рельефа** рельефны күзөтү
~ **стереоскопическое** стереоскопик
күзөтү
~ **фотоснимков** фотосуретләрне кү-
зөтү
наблюдения *с мн* (*см. тж. наблюде-
ние*) күзөтүләр
~ **геофизические** геофизик күзөтүләр
~ **метеорологические** метеорологик
күзөтүләр
~ **ночные** төнгө күзөтүләр
~ **топографические** топографик күзө-
түләр
набрасывать сызгаларга
надпись *жс* язма, язү

~ **на топографических картах** топо-
график карталардагы язү
название *с* исем, атама
названия *с мн* атамалар, исемнәр
~ **на карте, географические** картада-
гы географик атамалар
~ **местные географические** жирле
географик атамалар
~ **официальные** официал атамалар
~ **синонимические** синоним атама-
лар
~ **упорядоченные географические**
тәртипкә салынган географик атамалар
наземный жир өсте, жир өстендөгө
наименование *с* пункта пункт исеме
накалывание *с* (*точек*) тишү, тиш-
кәләү
~ **опорных точек** терек нокталар тишү
накалывать тишәргө
наклеивание *с* ябыштыру
наклейка *жс* (*действие*) ябыштыру
(*зи-хәрәкәт*)
~ **бумаги (на жесткую основу)** кагазы
ябыштыру (*каты өслеккә*)
наклон *м* авышлык, авышу
~ **аэроснимка** аэросурет авышлыгы

~ **бáзиса** базис авышлыгы
 ~ **горизонтáльной óси** горизонталь күчэр авышлыгы
 ~ **кáмеры** камера авышлыгы
 ~ **кривóй** кэкре [сызык] авышлыгы
 ~ **относительно горизонта** горизонтка карата авышлык
 ~ **пластинки** пластинка авышлыгы
 ~ **плóскости орбиты** орбита яссылыгы авышлыгы
 ~ **поперéчный** аркылыга авышу
 ~ **продóльный** буйга авышу
 ~ **срédний** уртача авышлык
 ~ **углá обзора** күзэтү почмагы авышлыгы
 ~ **фотоснймка** фотосурэт авышлыгы
наклонéние с авышлык
 ~ **магнítное, ~ магнítной стрéлки** магнит авышлыгы, магнит угы авышлыгы
 ~ **орбítы** орбита авышлыгы
 ~ **эклíптики** эклиптика авышлыгы
наклóнный авыш, авышкан
наконéчник м оч
 ~ **металлiческий** металл оч
 ~ **стальной** корыч оч
 ~ **сферiческий** сфера оч
накоплéние с тупланыш
 ~ **геодезiческих дáнных** геодезик күрсэткечлэр тупланышы
 ~ **информáции** мэгълүмат тупланышы
 ~ **ошiбок** ялгышлар тупланышы
наладка ж көйлэнеш
наладживать көйлэргэ, жайларга, рэтлэргэ
наложéние с салу, кую, ясау
 ~ **крóмок** кырыларын ясау
намагничивание с магнитлау
намагничивать магнитларга
нанесéние с төшерү
 ~ **на кáрту** картага төшерү
 ~ **на план** планга төшерү
 ~ **опóрных тóчек** терэк нокталарны төшерү
 ~ **тóчек** нокталар төшерү
 ~ **тóчек по координáтам** координатлар буенча нокталар төшерү

наносiть төшерергэ
направлéние с юнэлеш; **измеря́ть** ~ юнэлешен үлчэргэ; **определя́ть** ~ юнэлешен билгелэргэ; **ориентировать по направлéнию** юнэлеш буенча ориентир бирергэ
 ~ **вертика́льное** вертикаль юнэлеш
 ~ **в зенит** төшлеккэ (зенитка) юнэлеш (юнэлү)
 ~ **визуáльное** визуаль юнэлеш
 ~ **возрастáния** үсү юнэлеше
 ~ **востóк – запад** көнчыгыш – көнбатыш юнэлеш
 ~ **вращéния** эйлэнү юнэлеше
 ~ **вспомогáтельное** ярдэмче юнэлеш
 ~ **вы́хода (луча) (нур)** чыгу юнэлеше
 ~ **географiческого меридиáна** географик меридиан юнэлеше
 ~ **горизонтáльное** горизонталь юнэлеш; **измерять горизонтальное** ~ горизонталь юнэлешне үлчэргэ
 ~ **движéния** хэрэкэт юнэлеше
 ~ **движéния часовóй стрéлки** сэгаты уклары хэрэкэте юнэлеше
 ~ **изменéния координáт** координатлар үзгэреше юнэлеше
 ~ **исправленное** төзэтэлгэн юнэлеш
 ~ **исходное** баштагы юнэлеш
 ~ **контрóльное** контроль юнэлеш
 ~ **магнítное** магнит юнэлеше
 ~ **на сéвер** төньякка юнэлеш
 ~ **отрэзка** кисемтэ юнэлеше
 ~ **ошiбочное** ялгыш юнэлеш
 ~ **противополóжное** каршы якка юнэлеш
 ~ **сéвер – юг** төньяк – көньяк юнэлеше
 ~ **сéверное** төньяк юнэлеш
 ~ **силы тiжести** авырлык көче юнэлеше
 ~ **течéния** агым юнэлеше
 ~ **южное** көньяк юнэлеш
направлéния с ми (см. тж. **направлéние**) **взаимно перпендикулярные** узара перпендикуляр юнэлешлэр
направляемый юнэлтелэ торган
направля́ть юнэлтергэ
направляющая ж юнэлтүче

напряжёние *с* көчөнөш
 ~ **допустимое** рөхсәт ителә торган көчөнөш
 ~ **критическое** критик көчөнөш
небесный күктәге, күк ...-ы/-е
небо *с* күк
 ~ **звёздное** йолдызлы күк
 ~ **лунное** айлы күк
 ~ **лунное совершенно чёрное** айлы кап-кара күк
небосклон *м* күк йөзе
невязка *ж* туры килмәү
 ~ **в координатах** координатлар туры килмәү
 ~ **в направлении** юнәлешләр туры килмәү
 ~ **по высоте** биекlege туры килмәү
 ~ **по оси координат** координатлар күчәрендә туры килмәү
 ~ **практическая** гамәлдә туры килмәү
 ~ **продольная** бue туры килмәү
 ~ **угловая** почмак туры килмәү
негатив *м* негатив
 ~ **аэроснимка с координатными метками** координат билгеләре төшерелгән аэросурәт негативы
 ~ **плотный** тыгыз негатив
 ~ **прозрачный** үткүрәнмәле негатив
 ~ **радиограммы** радиограмма негативы; ~ **рентгенограммы** рентгенограмма негативы
 ~ **фотографический** фотография негативы
неоднородность *ж* **исходных данных** баштагы күрсәткечләрнең бериш булмавы
неопределённость *ж* билгесезлек, билгеле булмау
неперпендикулярность *ж* перпендикуляр булмау
непостоянство *с* **нуль-пункта** нуленче пунктның даимсезлеге
непрерывность *ж* өзлексезлек, өзлексез булу
 ~ **ска́тов** сөзәклекләрнең өзлексез булуы
неравенство *с* тигезсезлек

неровность *ж* тигезсезлек, төз булмау
 ~ **земной поверхности** жир өслегенен тигезсезлеге
 ~ **поверхности** өслекнең тигезсезлеге
неровный тигез булмаган, тигез түгел
нивелир *м* нивелир
 ~ **высототочный** үтә төгәл нивелир
 ~ **гидростатический** гидростатик нивелир
 ~ **землемерный** жир үлчәү нивелиры
 ~ **карманный** кесә нивелиры
 ~ **маркшейдерский** маркшейдер нивелиры
 ~ **ручной** кул нивелиры
 ~ **с диоптрами** диоптрлы нивелир
 ~ **с коллиматором** коллиматорлы нивелир
 ~ **с компенсатором** компенсаторлы нивелир
 ~ **с оптическим микрометром, техни́ческий** оптик микрометрлы техник нивелир
 ~ **технический** техник нивелир
 ~ **точный** төгәл нивелир
нивелир-ли́ра *м* нивелир-лира
нивелирование *с* нивелирлау
 ~ **астрономическое**, ~ **астро́номо-геодези́ческое** астрономик нивелирлау, астрономик-геодезик нивелирлау
 ~ **астро́номо-гравиметри́ческое** астрономик-гравиметрик нивелирлау
 ~ **барометри́ческое** барометрик нивелирлау
 ~ **в прямом и обратном направлении** туры һәм кире юнәлешләрдә нивелирлау
 ~ **высототочное** үтә төгәл нивелирлау
 ~ **геодезическое** геодезик нивелирлау
 ~ **гидростатическое** гидростатик нивелирлау
 ~ **глазомерное** күз белән чамалап нивелирлау
 ~ **горизонтальным визи́рным лучо́м** горизонталь визир нуры белән нивелирлау
 ~ **кипрёгелем, тригонометри́ческое** кипрегель белән тригонометрик нивелирлау

~ **механическое** механик нивелирлау
 ~ **наклонным визирным лучом**
 авыш визир нуры белән нивелирлау
 ~ **поверхности** өслекне нивелирлау
 ~ **полярным способом** поляр ысул
 белән нивелирлау
 ~ **простое** гади нивелирлау
 ~ **сложное** катлаулы нивелирлау
 ~ **специальное** махсус нивелирлау
 ~ **тахеометрическое** тахеометрик нивелирлау
 ~ **топографическое** топографик нивелирлау
 ~ **точное** төгәл нивелирлау
 ~ **тригонометрическое** тригонометрик нивелирлау
нивелировать нивелирларга
нивелировщик *м* нивелирлаучы
нивелир-теодолит *м* нивелир-теодолит
нить *ж* жеп
 ~ **вертикальная** вертикаль жеп
 ~ **горизонтальная** горизонталь жеп
 ~ **дальномерная** ераклык үлчәү жебе
новолуние *с* яңа ай
ножка *ж* аяк
 ~ **выдвижная** тартып чыгарыла торган (шудырма) аяк
 ~ **двойная** икеле аяк
 ~ **сменная** алмаш аяк
номенклатура *ж* листóв кáрты карта битләре номенклатурасы
номер *м* номер, сан
 ~ **базиса** базис номеры
 ~ **маршрута** маршрут номеры
 ~ **порядковый** тәртип номеры
 ~ **снимка** сурәт номеры
номограмма *ж* номограмма
 ~ **высот** биеклек номограммасы

~ **кривых** кәкре сызыклар номограммасы
 ~ **превышенный геодезического прибора** геодезик прибор артытулары номограммасы
 ~ **расстояний геодезического прибора** геодезик прибор аралары номограммасы
номограф *м* номограф
номография *ж* номография
нониюс *м* нониус
нормативы *м* *мн* нормативлар
нормирование *с* нормалаштыру
нормы *ж* *мн* нормалар
 ~ **выработки** эшләп чыгару нормалары
 ~ **количественные** күләм нормалары
 ~ **точности** төгәллек нормалары
нуль *м* нуль; **устанавливать на**
 ~ нульгә куярга
 ~ **абсолютный** абсолют нуль
 ~ **вернера** верньер нуле
 ~ **карты (гидрографический уровень)** карта нуле
 ~ **мареографа** мареограф нуле
 ~ **нивелирной рейки** нивелир рейкасы нуле
 ~ **футштока** футшток нуле
нуль-пункт *м* нуленче пункт
номератор *м* номератор, номерлагыч
нумерация *ж* нумерация
 ~ **координатной сетки** координатлар челтәре нумерациясе
нумеровать номер сугарга, номер куярга
нутация *ж* нутация
 ~ **сточная** тәүлеклек нутация

О

обвал *м* 1. ишелү, ишелеп төшү, убылу, убылып (жимерелеп) төшү
 2. (*груда камней, земли*) ишелмә (*ишелеп төшкән өем*)
обведение *с* (*напр. игло́й планиметра*) кырыйлап сызып чыгу (*мәс. планиметр энәсе белән*)

~ **фигуры** фигураны кырыйлап сызып чыгу
обзор *м* күзәтү
область *ж* өлкә
 ~ **высокого давления** югары басым өлкәсе
 ~ **деформации** деформация өлкәсе

~ **допустимых значений** кабул итэр-лек зурлыклар өлкөсө
 ~ **допустимых отклонений** кабул итэрлек төгөлсезлеклар өлкөсө
 ~ **использования** файдалану өлкөсө
 ~ **материковая** материк өлкөсө
 ~ **низкого давления** түбөн басым өлкөсө
 ~ **применения** кулланыш өлкөсө
 ~ **сходимости** (*напр. результатов*) туры килү, кисешү (*мас. нәтижелер-нен*) өлкөсө
обман *м* ялган
 ~ **оптический** оптик ялган
обмер *м* үлчөү; үлчөп чыгу
обнаружение *с* табу
 ~ **ошибок** хаталарны табу
 ~ **ошибочных данных** хаталы мэгъ-лүматларны табу
обнаруживать табарга
обновление *с* яңарту
 ~ **карты** картаны яңарту
обобщение *с* гомумиләштерү
обозначать билгеләргә
обозначение *с* билгеләү, тамгалау; билге
 ~ **вехами** маяклар белән билгеләү
 ~ **границы** чикне билгеләү
 ~ **условное** шартлы билге
 ~ **матричное** матрицалы билгеләү
 ~ **на карте** картада билгеләү
 ~ **направления** юнәлешне билгеләү
 ~ **планет** планеталарны билгеләү
 ~ **пунктов на местности** урында пунктларны билгеләү
 ~ **фотоснимков** фоторәсемнәрне билгеләү
 ~ **центра на межевом столбе** ызан баганасында үзәкне билгеләү
обозначения *с* *мн* билгеләр
 ~ **условные** шартлы билгеләр
обойма *ж* обойма; кыса
 ~ **центрировочная** үзәккә туры китерү обоймасы
оболочка *ж* тышча; сүрү
 ~ **Земли** Жир тышчасы
 ~ **воздушная** нава сүрү
 ~ **световая** яктылык сүрү

оборачивание *с* бору
 ~ **изображения** сурәтне бору
оборот *м* әйләнеш
 ~ **винта** винт әйләнеше
оборудование *с* жиһаз[лар]
 ~ **геодезическое** геодезия жиһаз[лар]ы
 ~ **камеральное** камераль жиһаз[лар]
 ~ **лабораторное** лаборатория жиһаз-лар]ы, лаборатор жиһаз[лар]
 ~ **съёмочное** төшерү жиһаз[лар]ы
обоснование *с* нигез
 ~ **высотное** биеклек нигезе
 ~ **геодезическое** геодезик нигез
 ~ **полученное аналитическим методом** аналитик ысул белән табылган нигез
 ~ **съёмочное** [планга] төшерү нигезе
 ~ **рабочее** эш нигезе
 ~ **съёмки** [планга] төшерү нигезе
обочина *ж* юл чите, юл кыры
обработка эшкәртү
 ~ **автоматическая** автомат [рәвештә] эшкәртү
 ~ **аналитическая** аналитик эшкәртү
 ~ **аналоговая** аналог эшкәртү
 ~ **аэроснимков** аэрорәсемнәрне эшкәртү
 ~ **аэроснимков на стереоприборах** аэросурәтләрне стереожайланмаларда эшкәртү
 ~ **аэроснимков стереофотограмметрическая** аэросурәтләрне стереофотограмметрик эшкәртү
 ~ **аэроснимков фотограмметрическая** аэросурәтләрне фотограмметрик эшкәртү
 ~ **аэрофотоснимков** аэрофотосурәтләрне эшкәртү
 ~ **визуальная** визуаль эшкәртү
 ~ **данных** мэгълүматны эшкәртү
 ~ **данных космической геодезии** космик геодезия мэгълүматларын эшкәртү
 ~ **изображений** сурәтләрне эшкәртү
 ~ **информации** мэгълүматны эшкәртү
 ~ **математическая** математик эшкәртү
 ~ **методами математической статистики** математик статистика ысуллары белән эшкәртү

~ **наблюдений** күзөтүлөрнө эшкэртү
 ~ **непосредственная фотограмметрическая** турыдан-туры фотограмметрик эшкэртү
 ~ **предварительная** алдан эшкэртү
 ~ **результатов** нәтижеләрнө эшкэртү
 ~ **результатов геодезических измерений** геодезик үлчәү нәтижеләрән эшкэртү
 ~ **результатов наблюдений** күзөтү нәтижеләрән эшкэртү
 ~ **результатов съёмки** төшөрү нәтижеләрән эшкэртү
 ~ **рентгенограмм** рентгенограммаларны эшкэртү
 ~ **сигналов** сигналларны эшкэртү
 ~ **снимков** сурәтләрнө эшкэртү
 ~ **статистическая** статистик эшкэртү
 ~ **статистическими методами** статистика ысуллары белән эшкэртү
 ~ **стереопары** стереопарны эшкэртү
 ~ **стереоскопическая** стереоскопик эшкэртү
 ~ **фотограмметрическая** фотограмметрик эшкэртү
 ~ **хода** йөрөшнө эшкэртү
 ~ **цифровая** цифрлы эшкэртү
образец *м* үрнәк
 ~ **карты** карта үрнәгә
 ~ **надписей** яззулар үрнәгә (*мәс. картадагы*)
 ~ **случайный** очраклы үрнәк
 ~ **шрифтов** шрифтар үрнәгә
обратимость *ж* кайтмалык
 ~ **лучей** нурларның кайтмалыгы
 ~ **процесса фотографирования** фотота төшөрү процессының кайтмалыгы
обращение *с* кире кайтарылу
 ~ **зеркальное** көзгедөгөдөй кире кайтарылу
 ~ **модели** модельнең кире кайтарылуы
обрезание *с* кисү, кисеп алу
 ~ **краёв** кырыйларны кисеп алу
обрезать кисэргә, кисеп алырга
обрыв *м* текә яр
обрывистый текә, ерымлы
обсерватория *ж* обсерватория

~ **астрономическая** астрономия обсерваториясе
 ~ **геодезическая** геодезия обсерваториясе
 ~ **магнитная** магнит обсерваториясе
 ~ **метеорологическая** метеорология обсерваториясе
 ~ **наземная** коры жир обсерваториясе
 ~ **орбитальная** орбиталь обсерватория
объект *м* объект
 ~ **измерения** үлчәү объект
 ~ **съёмки** төшөрү объект
 ~ **удалённый** ерак[тагы] объект
объектив *м* объектив
 ~ **астрономический** астрономик объектив
 ~ **ахроматический** ахроматик (төс-сез) объектив
 ~ **аэрофотоаппарата** аэрофотоаппарат объективы
 ~ **гиперхроматический** гиперхроматик объектив
 ~ **длиннофокусный** озын фокуслы объектив
 ~ **зрительной трубы** күзәтү торбасы объективы
 ~ **ортоскопический** ортоскопик объектив
 ~ **проекционный** проекцияле объектив
 ~ **с большой разрешающей способностью** жетелек дәрәжәсе зур [булган] объектив
 ~ **сверхширокоугольный** үтә кин почмаклы объектив
 ~ **сменный** алмаш объектив
 ~ **с нормальным углом поля зрения** күз күрү почмагы гадәти булган объектив
 ~ **с переменным фокусным расстоянием** фокус арасы үзгәрүчән объектив
 ~ **с регулируемым фокусом** көйләнүле фокуслы объектив
 ~ **с универсальной хроматической коррекцией** универсаль хроматик коррекцияле (төсләрнө төрлечә үзгәртә алган) объектив

~ **съёмочной камеры** төшерү камера-сы объективы

~ **фотографический** фотография объективы

~ **фототрансформатора** фототрансформатор объективы

~ **хроматический** хроматик (төсле) объектив

~ **широкоугольный** киң почмаклы объектив

~ **объектив-анастигмат** *м* анастигмат объектив

~ **объектив-ахромат** *м* ахромат объектив, төссөз объектив

~ **однородность** *ж* бертөрлөлек, бертөслөк, беришлөк

~ **съёмка** төшерүлэрнең бертөрлөге

~ **фотограмметрической обработки** фотограмметрик эшкөртүгөң бертөрлөге

~ **одометр** *м* (*счётчик оборотов колесá*) одометр (*тэггэрмэч гйлэнешлэрен санагыч*)

~ **окно** *с* күз

~ **на карте** картадагы күз

~ **отсчётное** башлангыч күз

~ **околозенитный** зенит янындагы, зенит яны ...-ы/-е

~ **околомеридианный** меридиан янындагы, меридиан яны ...-ы/-е

~ **околополярный** полюс янындагы; котып янындагы, котып яны ...-ы/-е

~ **окраска** *ж* төс

~ **гипсометрическая** гипсометрик төс, биеклекне үлчәу төсө

~ **окружность** *ж* эйләнә

~ **геодезическая** геодезик эйләнә

~ **окуляр** *м* окуляр

~ **ахроматический** ахроматик [төсез] окуляр

~ **вращающийся** эйләнмәле окуляр

~ **Гюйгенса** Гюйгенс окуляры

~ **для наклонного визирования** авыш визирлау окуляры

~ **для отсчитывания** башлап санау окуляры

~ **для рассматривания штрихов кругов** божраларның штрихларын карау окуляры

~ **земной** жир окуляры

~ **зрительной трубы** күрү торбасы окуляры

~ **изогнутый** бөгелгән окуляр

~ **колéнчатый** терсәкле окуляр

~ **ломанный** сынык окуляр

~ **микроскопа** микроскоп окуляры

~ **микрофотографический** микрофотография окуляры

~ **монокрический** берүзәкле окуляр

~ **наблюдательной системы** күзәтү системасы окуляры

~ **однолинзовый** бер линзалы окуляр

~ **ортоскопический** ортоскопик окуляр

~ **отрицательный** кире окуляр

~ **положительный** уңай окуляр

~ **прямого изображения** туры сурәт окуляры

~ **Рамсдена** Рамсден окуляры

~ **сложный** катлаулы окуляр

~ **стереоскопа** стереоскоп окуляры

~ **фотоаппарата** фотоаппарат окуляры

~ **окуляр-микрометр** *м* окуляр-микрометр

~ **омниметр** *м* омниметр

~ **оператор** *м* оператор

~ **исчисления** исәпләп чыгару операторы

~ **обратной матрицы** кире матрица операторы

~ **описание** *с* тасвирлама

~ **геометрическое** геометрик тасвирлама

~ **гранец** чикләр тасвирламасы

~ **математическое** математик тасвирлама

~ **поверхности Луны** Ай өслеге тасвирламасы

~ **расположения пунктов** пуктларның урнашу тасвирламасы

~ **топографическое** топографик тасвирлама

- опознавание** с тану
 ~ **точек** нокталарны тану
 ~ **точек на фотоматериалах** фотоматериаллардагы нокталарны тану
опознавать танырга
оправа ж кыса
 ~ **кольцевая** түгэрэк кыса
 ~ **линзы** линза кысасы
 ~ **объектива** объектив кысасы
 ~ **цилиндрическая** цилиндр кыса
 ~ **окуляра** окуляр кысасы
 ~ **металлическая** металл кыса
определение с билгеләү
 ~ **абсолютных уклонений отвеса** шакулның (асманың) абсолют тайпылышларын билгеләү
 ~ **азимута и угла места** азимутны һәм урынның почмагын билгеләү
 ~ **аномалий силы тяжести** авырлык көчө аномалияләрен билгеләү
 ~ **астрономическое** астрономик билгеләү
 ~ **веса** авырлыкны билгеләү
 ~ **высот** биеклекләрне билгеләү
 ~ **высотного положения** биеклекләре күрсәтелгән торышны билгеләү
 ~ **высоты точки** ноктаның биеклеген билгеләү
 ~ **географического местоположения** географик урынны билгеләү
 ~ **географической долготы** географик озынлыкны билгеләү
 ~ **географической широты** географик киңлекне билгеләү
 ~ **геоида** геоидны билгеләү
 ~ **границ кадра** кадрның чикләрен билгеләү
 ~ **графическое** график билгеләү
 ~ **избыточное** кирәгеннән артык билгеләү
 ~ **контрольное** контроль билгеләү
 ~ **контура** контурны билгеләү
 ~ **координат** координатларны билгеләү
 ~ **координат места наблюдения** күзәтү урыны координатларын билгеләү
 ~ **координат пункта** пункт координатларын билгеләү
 ~ **координат точек на плане** нокталарның координатларын планда билгеләү
 ~ **координат точки** нокта координатларын билгеләү
 ~ **места** урынны билгеләү
 ~ **местоположения** урнашу урынын билгеләү
 ~ **местоположения на местности** [бер] жирдә урнашу урынын билгеләү
 ~ **местоположения пунктов в аналитических координатах** пунктларның урнашу урынын аналитик координатларда билгеләү
 ~ **объёма** күләмне билгеләү
 ~ **оптическое** оптик билгеләү
 ~ **параметров геоида** геоид параметрларын билгеләү
 ~ **площадёй** майданнарны билгеләү
 ~ **положения** торышны билгеләү
 ~ **поправки хронометров** хронометр төзәтмәләрен билгеләү
 ~ **потенциала силы тяжести** авырлык көчө потенциалын билгеләү
 ~ **превышения** артуны билгеләү
 ~ **проектирующих лучей** проекцияләү нурларын билгеләү
 ~ **расстояний** араларны билгеләү
 ~ **резонансных гармоник** резонанс-лы гармоникаларны билгеләү
 ~ **сети** челтәрне билгеләү
 ~ **сети пунктов** пунктлар челтәрен билгеләү
 ~ **силы тяжести** авырлык көчен билгеләү
 ~ **силы тяжести маятниковым прибором** авырлык көчен маятниклы корал белән билгеләү
 ~ **скороности** тизлекне билгеләү
 ~ **стабильности земной коры** Жир кабыгының тотрыклылыгын (стабильлеген) билгеләү
 ~ **топографическое** топографик билгеләү
 ~ **точное** төгәл билгеләү
 ~ **траектории** траекторияне билгеләү
 ~ **уклонения отвесной линии** шакул (асма) сызыгының тайпылышын билгеләү

~ **фотограмметрическое** фотограмметрик билгеләү

~ **числовое** санча билгеләү

~ **широты** киңлекне билгеләү

~ **широты по способу Талькóтта** киңлекне Талькóтт ысулы белән билгеләү

определитель *м* билгеләгеч

~ **матрицы** матрица билгеләгече

определять билгеләргә

~ **аналитически** аналитик [юл белән] билгеләргә

~ **обратной засéчкой** (*ноктаның координатларын*) табыласы пункттан билгеләргә [киредән билгеләргә]

~ **по высоте** биеклеп буенча (биеклепкә карап) билгеләргә

~ **прямой засéчкой** (*ноктаның координатларын*) башлангыч пункттан билгеләргә [турыдан билгеләргә]

óптик *м* оптик

óптика *ж* оптика

~ **геометрическая** геометрик оптика

~ **инструментальная** инструменталь оптика

~ **лучевая** нурлы оптика

~ **осветительная** яктырткыч оптика

~ **просветлённая** яктыртылган оптика

~ **теоретическая** теоретик оптика

~ **увеличительная** зурайткыч оптика

~ **физиологическая** физиологик оптика

~ **физическая** физик оптика

~ **фокусирующая** фокуслагыч оптика, фокуска жыю оптикасы

оптический оптик

~ **нивелир** оптик нивелир

оптометр *м* оптометр

оптометрия *ж* оптометрия

орбита *ж* орбита

~ **гелиоцентрическая** гелиоцентрик орбита

~ **геосинхронная** геосинхрон орбита

~ **геоцентрическая** геоцентрик орбита

~ **Земли** Жир орбитасы

~ **искусственного спúтника** ясалма иярчен орбитасы

~ **круговая** түгэрэк орбита

~ **Луны** Ай орбитасы

~ **околозёмная промежуточная** Жир тирәсендәге арадаш орбита

~ **полярная** поляр орбита

~ **прямолинейная** туры орбита

~ **спúтника** иярчен орбитасы

~ **экваториальная** экваториаль орбита

~ **эксцентрическая** эксцентрик орбита

~ **эллиптическая** эллиптик орбита

орбитальный орбиталь

ордината *ж* ордината

ореол *м* ореол, якты кайма

оригинал *м* оригинал

~ **гидрографии (карты)** гидрография (карта) оригиналы

~ **издательский** нәшрият оригиналы

~ **кадастрового плана** кадастр планының оригиналы

~ **камеральной стереообработки** камераль стереозшкәртү оригиналы

~ **карты** карта оригиналы

~ **мензульной съёмки** мензулалы [планга] төшерү оригиналы

~ **надписей на прозрачной основе** үтәкүренмәле нигездәге язударның оригиналы

~ **обновлённой карты** яңартылган карта оригиналы

~ **плана** планының оригиналы

~ **фотоснимка** фотосурәтнең оригиналы

ориентир *м* ориентир

~ **береговой** яр ориентиры

~ **оптический** оптик ориентир

ориентир-буссоль *м* ориентир-буссоль

ориентирование *с* ориентлау

~ **абсолютное** абсолют ориентлау

~ **астрономическое** астрономик ориентлау

~ **аэроснимка** аэросурәтне ориентлау

~ **буровых скважин** бораулау скважиналарын ориентлау

~ **взаимное** уртап ориентлау

~ **внешнее** тышкы ориентлау

~ **внутреннее** эчке ориентлау

~ **горизонтального круга** горизонталь түгэрәкне ориентлау

~ **зрительной трубы** күзэтү торбасын ориентлау

~ **карты** картаны ориентлау

~ **лимба** лимбны ориентлау

~ **мэнзулы** мензуланы ориентлау

~ **«на глаз»** чама белән ориентлау
~ **назёмных фотоснимков** жир өсте фотосурәтләрэн ориентлау

~ **на фотограмметрическом приборе** фотограмметрик жайланмада ориентлау

~ **начальное** башлангыч ориентлау

~ **относительное** чагыштырма ориентлау

~ **перспективных изображений** перспектива сурәтләрэн ориентлау

~ **по звёздам** йолдызларга карап (йолдызлар буенча) ориентлау

~ **по магнитному меридиану** магнит меридианы буенча ориентлау

~ **по Солнцу** Кояшка карап ориентлау

~ **приближённое** якынайтылган ориентлау, якыннан алынган ориентлау

~ **проектирующих лучей** проекцияләү нурларын ориентлау

~ **промежуточное** арадаш ориентлау

~ **системы координат** координатлар системасын ориентлау

~ **слóжных камер** катлаулы камера-ларны ориентлау

~ **тóчное** төгәл ориентлау

~ **фотоснимка** фотосурәтне ориентлау

~ **шахты** шахтаны ориентлау

~ **ориентировать** ориентларга

орогидрография *жс* орогидрография

орографический орографик

орография *жс* орография

ортогональность *жс* ортогональлек
(*мас. картографик чөлтәрләрнеке*)

ортогональный ортогональ

~ **метод** ортогональ ысул

ортограф *м* ортограф

ортодрómия *жс* ортодромия

ортонормированный ортонормалы

~ **бáзис** ортонормалы базис

ортопроектирование *с* ортопроектлау

~ **координатных систем** координат системаларын ортопроектлау

ортоскопический ортоскопик

ортоскопия *жс* ортоскопия

ортофотогра́мма *жс* ортофотограмма

ортофотограммётрия *жс* ортофотограмметрия

ортофотограф *м* ортофотограф

ортофотографический ортофотографик, ортофотосурәт ...-ы/-е

ортофотография *жс* ортофотография, ортофотосурәт

ортофотоплáн *м* ортофотоплан

ортофотопринтер *м* ортофотопринтер

ортофотопрофилирование *с* ортофотопрофильләштерү

ортофотоско́п *м* ортофотоскоп

ортофотоснёмок *м* ортофотосурәт

ортофототрансформáтор *м* ортофототрансформатор

ортофототрансформирование *с* ортофотосурәтне трансформацияләү

ортохроматический ортохроматик
(*зәңгәр һәм яшел төсләргә сизсер*)

ортоцентр *м* ортоүзәк

осáдка *жс* утыру

освещáть яктыртырга

освещение *с* яктылык, яктыртылу

освещённость *жс* яктыртылганлык

~ **визирной цели** визир целенең яктыртылганлыгы

~ **предмета** предметның яктыртылганлыгы

осевóй күчәр ...-ы /-е

~ **меридиáн** күчәр меридианы

оседáние *с* утыру

оснóва *с* нигез

~ **высóтная** югарылык нигезе, биеклек нигезе

~ **географическая** географик нигез

~ **геодезическая** геодезик нигез

~ **для трансформирования** трансформацияләү (үзгәртү) өчен нигез

~ **исхóдная** баштагы нигез

~ **када́стра** кадастр нигезе

~ **картографическая** картографик нигез

~ **ка́рты** карта нигезе

~ **металлическая** металл нигез

~ **рабóчая** эш нигезе
 ~ **плáна** план нигезе
 ~ **плáстиковая** пластик нигез
 ~ **прозра́чная** үтәкүренмәле нигез
 ~ **съёмочная** [планга] төшерү нигезе
 ~ **топографическая** топографик нигез
 ~ **трансформацио́нная** трансформацияләү (үзгәртү) нигезе
 ~ **фототрансформиро́вания** фото-трансформацияләү нигезе
 ~ **острие́** с оч
 ~ **иглы́ пуансо́на** пуансон энәсенен очы
 ~ **обводно́е** кырыйлап сызу очы
 ~ **сапфи́ровое** сапфир оч
 ~ **стрелки** ук очы (*мәс. магнит угы-ның*)
 ~ **циркуля** жәзбә очы, циркуль очы
остро́та́ ж 1. үткенлек 2. ачыклык
3. кискенлек
 ~ **зрения́** күзнен үткенлеге
 ~ **изобра́жения** сурәтнен ачыклығы
 ~ **ощуще́ния** **глуби́ны** тирәнлекне тоемлауның кискенлеге
осцилло́граф м осциллограф
осциллоско́п м (*см. т.ж.* **осцилло-граф**) осциллоскоп
осыпъ ж ишелмә
ось ж күчәр; **закрепля́ть** ~ күчәрне ныгытырга; **направля́ть по о́си** күчәр буенча юнәлдерергә
 ~ **абсци́сс** абсциссалар күчәре
 ~ **аэрофотока́меры** аэрофотокамера күчәре
 ~ **вертика́льная** вертикаль күчәр
 ~ **видимая** күренмә күчәр
 ~ **визи́рная** визир күчәре
 ~ **визи́рного** **приспособле́ния** визир жайланмасы күчәре
 ~ **враще́ния** әйләнү (әйләнеш) күчәре
 ~ **второстепенна́я** икенче дәрәжәдәге күчәр, ярдәмче күчәр
 ~ **высо́т** биеклекләр күчәре
 ~ **геометри́ческая** геометрик күчәр
 ~ **гироско́па** гироскоп күчәре
 ~ **разб́ивочная** бүлү күчәре, бүлгеч күчәр
 ~ **горизонта́льная** горизонталь күчәр

~ **земна́я** Жир күчәре
 ~ **зрите́льная** күрү күчәре
 ~ **зрите́льной тру́бы** күзәтү торбасы-ның күчәре
 ~ **исхо́дная** баштагы күчәр
 ~ **кача́ния** тирбәлү күчәре
 ~ **ке́рновая** керн күчәре
 ~ **колеба́ния** **ма́ятника** маятникның тирбәлү күчәре
 ~ **коллимацио́нная** коллимацион күчәр
 ~ **кони́ческая** конус күчәре
 ~ **координáт** координатлар күчәре
 ~ **крене́** крен күчәре, янтау күчәре
 ~ **ма́лая** кече күчәр
 ~ **ми́ра** дөнья күчәре
 ~ **накло́на** авышу күчәре
 ~ **нейтра́льная** нейтраль күчәр
 ~ **нивели́ра** нивелир күчәре
 ~ **нивели́рования** нивелирлау күчәре
 ~ **объекти́ва** объектив күчәре
 ~ **окуля́ра** окуляр күчәре
 ~ **опо́рная** терәк күчәр
 ~ **опти́ческая** оптик күчәр
 ~ **орди́нат** ординатлар күчәре
 ~ **основа́я** төп күчәр
 ~ **отсче́та** башлап санау күчәре
 ~ **перспекти́вы** перспектива күчәре
 ~ **подви́жная** хәрәкәтчән күчәр
 ~ **по́лая** куыш күчәр
 ~ **поля́рная** поляр күчәр, котыш күчәре
 ~ **постоя́нная** даими күчәр
 ~ **продол́ная** буй күчәр
 ~ **разб́ивочная** бүлү күчәре, бүлгеч күчәр
 ~ **симме́трии** симметрия күчәре
 ~ **теодоли́та** теодолит күчәре
 ~ **тра́ссы** трасса күчәре
 ~ **фотоаппара́та** фотоаппарат күчәре
 ~ **фотока́меры** фотокамера күчәре
 ~ **фотосни́мка** фотосурәт күчәре
 ~ **фототеодоли́та** фототеодолит күчәре
 ~ **ца́пфы** цапфа күчәре
 ~ **цилиндри́ческая** цилиндр күчәр
 ~ **экли́птики** эклиптика күчәре
 ~ **эпиполя́рная** эпиполяр күчәр
отбо́р м сайлап алу
 ~ **да́нных** мәгълүмат сайлап алу

- отведёние** с читкэ жибэру
 ~ **воды** суны читкэ жибэру
отвёрстие с тишек, тишем
 ~ **в крышке окуляра** окуляр капка-чындагы тишек
 ~ **входное** керу тишеге
 ~ **глазного диоптра** күз диоптры тишеме
 ~ **действительное** чын тишем
 ~ **действующее** гамэлдэге тишем
 ~ **объектива** объектив тишеме
 ~ **относительное** чагыштырма тишек
 ~ **перфорационное** перфорация тишеге
 ~ **свободное** ирекле тишем
 ~ **точечное** нокта тишем
отвёс м шакул, асма
 ~ **высокоточный** үтө төгэл шакул (асма)
 ~ **жёсткий** каты шакул (асма)
 ~ **неподвижный** хэрэкэтсез шакул (асма)
 ~ **нитяный** жепле шакул (асма)
 ~ **обратный** кире шакул (асма)
 ~ **оптический** оптик шакул (асма)
 ~ **самонипущий** яздыргычлы шакул (асма)
 ~ **штанговый** штангалы шакул (асма)
отвёсный шакул ...-ы/-е, асма ...-ы/-е
отклонение с тайпылыш, тайпылу
 ~ **в горизонтальной плоскости** горизонталь ясылыкта тайпылыш
 ~ **вероятное** ихтимал тайпылыш
 ~ **видимое** күренмэ тайпылыш
 ~ **допустимое** мөмкин [булган] тайпылыш
 ~ **изображения предмета** предмет суретенең тайпылышы
 ~ **камеры** камера тайпылышы
 ~ **лучей** нурлар тайпылышы
 ~ **магнитной стрелки** магнит угының тайпылышы
 ~ **максимальное** максимал тайпылыш
 ~ **маятника** маятник тайпылышы
 ~ **нормальное** нормаль тайпылыш
 ~ **остаточное** калдык тайпылыш
 ~ **от арифметической середины** арифметик урталыктан тайпылыш
 ~ **отвеса** шакул (асма) тайпылышы
 ~ **астрономо-геодезическое** астрономик-геодезик тайпылыш
 ~ **от направления** юнэлештән тайпылыш
 ~ **относительное** чагыштырма тайпылыш
 ~ **от среднего арифметического** арифметик уртачадан тайпылыш
 ~ **принятое** кабул ителгән тайпылыш
 ~ **продольное** буйга тайпылыш
 ~ **среднее квадратическое** уртача квадратик тайпылыш
 ~ **стандартное** стандарт тайпылыш
 ~ **углового** почмакча тайпылыш
отклонять тайпылдырырга
отклоняться тайпылырга
отложение с катлам, утырма
 ~ **элювиальное** элювий катламы
отмеривание үлчөп алу
 ~ **верёвкой** жеп белән үлчөп алу
отметка ж тамга, билге
 ~ **абсолютная** абсолют тамга
 ~ **бровки канала** канал кыры тамгасы
 ~ **высоты** биеклек тамгасы
 ~ **геопотенциальная** геопотенциаль тамга
 ~ **глубины** тирэнлек тамгасы
 ~ **горизонта инструмента** корал горизонты тамгасы
 ~ **горизонталей** горизонтальләр тамгасы
 ~ **графическая** график тамга
 ~ **гребня** сырт тамгасы
 ~ **динамическая** динамик тамга
 ~ **приближенная** якынча тамга
 ~ **точная** төгөл тамга
 ~ **земли** жир тамгасы
 ~ **исходная** баштагы тамга
 ~ **исходного уровня** баштагы биеклек (тигезлек) тамга
 ~ **катастрофического паводка** һәләкәтле ташкын тамгасы
 ~ **конечная** соңгы тамга
 ~ **красная** кызыл тамга
 ~ **крутая** түгәрәк тамга
 ~ **максимальная** максимал тамга

~ **начальная** башлангыч тамга
 ~ **нивелирoвочная** нивелирлау тамгасы
 ~ **нуля поста** нуль пост тамгасы
 ~ **ортометрическая** ортометрик тамга
 ~ **относительная** чагыштырма тамга
 ~ **планирoвки** планировка тамгасы
 ~ **поверхности** өслек тамгасы
 ~ **порога** бусага тамгасы
 ~ **приближённая динамическая** якынча динамик тамга
 ~ **проектная** проект тамгасы
 ~ **произвольная** ирекле тамга
 ~ **профиля** профиль тамгасы
 ~ **пъезометрическая** пьезомертрик тамга, пьезомертрия тамгасы
 ~ **репера** репер тамгасы
 ~ **точки** нокта тамгасы
 ~ **точная динамическая** төгөл динамик тамга
 ~ **уединённая** ялгыз тамга
 ~ **уединённой точки** ялгыз нокта тамгасы
 ~ **уровня воды** су биекlege тамгасы
 ~ **устья шахтового ствола** шахта коесы авызының тамгасы
 ~ **фактическая** фактик тамга
 ~ **чёрная** кара тамга
 ~ **шкалы** шкала тамгасы
отмечать билгеләргә
отмывка *ж* юьлу
 ~ **рельефа** рельеф юьлу
отражатель *м* чагылдыргыч, кайтаргыч
 ~ **зеркальный** көзгеле чагылдыргыч
 ~ **многосекционный** күпсекцияле чагылдыргыч
 ~ **светодальномера** яктырткычлы ераклыгүлчөгеч чагылдыргычы
отрезок *м* кисемтә
 ~ **прямой** туры кисемтәсе
 ~ **ориентированный** ориентлаштырылган кисемтә
отсчёт *м* башлап санау; **установливать нулевой** ~ нульдән башлап санауны билгеләү
 ~ **азимутов** азимутларны башлап санау

~ **в градах** градларда башлап санау
 ~ **грубый** тупас башлап санау
 ~ **дирекционного угла** дирекцион почмакны башлап санау
 ~ **исправленный** төзәтелгән башлап санау
 ~ **исходный** баштагы башлап санау
 ~ **методом совмещения** берләштерү ысулы белән башлап санау
 ~ **«на глаз»** чамалап башлап санау, чама белән башлап санау
 ~ **направления** юнәлешне башлап санау
 ~ **начальный** башлангыч башлап санау
 ~ **окончательный** соңгы башлап санау
 ~ **отражённый** кире кайтарылган башлап санау
 ~ **по барабану** барабан буенча башлап санау
 ~ **по верньеру** верньер буенча башлап санау
 ~ **по вертикальной рейке** вертикаль рейка буенча башлап санау
 ~ **по вертикальной шкале** вертикаль шкала буенча башлап санау
 ~ **по вертикальному кругу** вертикаль әйләнә буенча башлап санау
 ~ **по дальномерной нити** ераклыгүлчөгеч жеп буенча башлап санау
 ~ **по дальномерной рейке** ераклыгүлчөгеч рейка буенча башлап санау
 ~ **по задней рейке** арткы рейка буенча башлап санау
 ~ **по лимбу** лимб буенча башлап санау
 ~ **полный** тулы башлап санау
 ~ **положения** торышны башлап санау
 ~ **по микрометру** микрометр буенча башлап санау
 ~ **по микроскопу** микроскоп буенча башлап санау
 ~ **по передней рейке** алгы рейка буенча башлап санау
 ~ **по рейке** рейка буенча башлап санау
 ~ **по средней нити** урта жеп буенча башлап санау

~ по шкалѣ шкала буенча башлап санау
 ~ по штриху штрих буенча башлап санау
 ~ приближённый якынча башлап санау
 ~ при «двух кругах» «ике эйлэнэ»дә башлап санау
 ~ прямой туры башлап санау
 ~ средний уртача башлап санау
 ~ точный төгәл башлап санау
 ~ цифровой цифрлы башлап санау
 отсчитывание с башлап санау
 ~ координат точек координат нокталарын башлап санау
 отсчитывать башлап санарга
 оттиск м оттиск, эз
 ~ карты с изображением рельефа рельеф төшерелгән карта оттискы
 ~ контактный контактлы оттиск
 ~ пробный сынау оттискы
 ~ трансформированный трансформациялэнгән оттиск
 ~ фотомеханический фотомеханик оттиск
 офсет м офсет
 охрана ж саклау
 ~ недр жир (су) астын саклау
 оценивать бәяләргә
 оценка ж бәяләү
 ~ глазомёрная чамалап (чама белән) бәяләү
 ~ количественная саннарда бәяләү
 ~ ошибок хаталарны бәяләү

~ приближительная якынча бәяләү
 ~ природных ресурсов Земли Жирнең табигый ресурсларын бәяләү
 ~ точности төгәллекне бәяләү
 оцифровка ж цифрлаштыру, цифрлы форматка күчерү
 ~ в двух (взаимно противоположных) направлениях (бер-берсенә капмакаршы) ике юнәлештә цифрлаштыру
 ~ выпуклая кабарынкы цифрлаштыру
 ~ горизонталей горизонтальләрне цифрлаштыру
 ~ делений шкалы шкала бүлемнәрне цифрлаштыру
 ~ координатной сетки координатлар челтәрен цифрлаштыру
 ~ обратная кире цифрлаштыру
 ~ перевёрнутая асты өскә эйләнде-релгән цифрлаштыру
 ~ по направлению измерения үлчәү юнәлешендә цифрлаштыру
 ~ прямая туры цифрлаштыру
 ~ рельефная рельефлы цифрлаштыру
 ~ сетки челтәрне цифрлаштыру
 ~ штрихов верньера верньер штрихларын цифрлаштыру
 ~ штрихов лимба лимб штрихларын цифрлаштыру
 очки мн күзлек
 ~ анаглифические анаглиф күзлеге
 ошибка хата (с.м. т.ж. погрешность)
 ощущение с сиземләү, тою
 ~ рельефа рельефны сиземләү

П

пазы м мн ырмаулар
 ~ фиксирующие беркетү ырмаулары, беркеткеч ырмаулар
 пакет м пакет
 ~ волновой дулкыннар пакеты
 палеогеография ж палеогеография
 палетка ж палетка
 ~ для интерполирования горизонталей горизонтальләрне интерполяцияләр палеткасы

~ для нанесения точек по координатам координатлар буенча нокталар төртү палеткасы
 ~ для построения координатной сетки координатлар челтәрен төзү палеткасы
 палетка-клетчатка ж күзәнәкле палетка
 память ж хәтер
 ~ магнитная магнит хәтере

панора́ма *ж* панорама, манзара
 ~ **кругова́я** түгэрэк панорама
 ~ **Луны́** Ай панорамасы
панто́граф *м* пантограф
 ~ **высокото́чный** үтэ төгэл пантограф
 ~ **прецизио́нный** прецизион (бик төгөл) пантограф
 ~ **с ре́жущим приспособле́нием** кискеч жайланмалы пантограф
пантографиро́вать пантографлау, пантограф куллану
панто́метр *м* пантометр
панхроматический панхроматик, кызыл нурларга сизгер
па́пка *ж* папка
 ~ **планше́тная** планшет папка
пара́бола *ж* парабола
 ~ **куби́ческая** кубик парабола
парабо́лический параболик
паралла́кс *м* параллакс
 ~ **абсолю́тный** абсолют параллакс
 ~ **вековой** гасырлык параллакс
 ~ **вертика́льный** вертикаль параллаксы
 ~ **видимый** күренэ торган (күренмэ) параллаксы
 ~ **годи́чный** еллык параллаксы
 ~ **горизонта́льный** горизонталь параллаксы
 ~ **изображе́ния** сурэт параллаксы
 ~ **нулевой** нуленче параллаксы
 ~ **оста́точный** калдык параллаксы
 ~ **поперё́чный** аркылы параллаксы
 ~ **продо́льный** буй параллаксы
 ~ **се́тки нитей** жеплэр челтэре параллаксы
 ~ **стереоскопи́ческий** стереоскопик параллаксы
 ~ **сүточны́й** тәулөклөк параллаксы
 ~ **физиологический** физиологик параллаксы
 ~ **фотограмметри́ческий** фотограмметрик параллаксы
 ~ **экваториáльный** экваториаль параллаксы
параллаксо́метр *м* параллаксометр
паралла́ктический параллаксы ...-ы/-е, параллактик

паралле́ль параллель
 ~ **географи́ческая** географик параллель
 ~ **исхо́дная** баштагы параллель
 ~ **нача́льная** башлангыч параллель
 ~ **небе́сная** күк параллель
 ~ **нулевы́х искаже́ний** нуленче бозылулар параллель
паралле́льность *ж* параллельлек
пара́метр *м* параметр
 ~ **аэронави́гации** аэронавигация параметры
 ~ **враще́ния** эйләнү параметры
 ~ **земно́го эллипсои́да** Жир эллипсоиды параметры
 ~ **земны́х прили́вов** жир күтэрелешлэре параметры
 ~ **физи́ческий** физик параметр
 ~ **эллипсои́да** эллипсоид параметры
парсе́к *м* парсек
пéленг *м* пеленг
 ~ **исти́нный** чын пеленг
 ~ **ко́мпасный** компас пеленгы
 ~ **магнитный** магнит пеленгы
пеленга́тор *м* пеленгатор
 ~ **призматический** призмалы пеленгатор
пеленга́ция *см.* пеленговáние
пéленг-ко́мпас *м* пеленг-компас
пеленговáние *с* пеленглау
пеленговáть пеленгларга
пенепле́н *м* пенеплен
пентапри́зма *ж* пентапризма
передáтчик *м* тапшыргыч
 ~ **импульсный** импульс тапшыргычы
 ~ **инфракрасный** инфракызыл тапшыргыч
 ~ **лазерный** лазер тапшыргыч
 ~ **радиогеодези́ческой систе́мы** радиогеодезик система тапшыргычы
 ~ **радиолокацио́нный** радиолокацион тапшыргыч
передáча *ж* 1. тапшыру 2. күчергеч
 ~ **áзимута** азимутны тапшыру
 ~ **вре́мени** вакытны тапшыру
 ~ **высо́т** биеклеклэрне тапшыру
 ~ **географи́ческих назва́ний** географик атамаларны тапшыру

~ **дирекціоннаго угла** дирекцион почмакны тапшыру
 ~ **направлѣния в шахту с помощью отвѣсов** шакуллар (асмалар) ярдѣмендѣ шахтага юнѣлешне тапшыру
 ~ **ножная** аяк күчергече
 ~ **ручная** кул күчергече
 ~ **сигналов времени** вакыт сигналлары тапшыру
переключатель *м* күчереп ялгагыч, күчергеч
 ~ **изображения кругов** түгэрэклернең сурѣтен күчереп ялгагыч
 ~ **сигнала** сигналны күчереп ялгагыч
перекрёсток *м* чат, киселеш
перелом *м* сыну
 ~ **профиля** профиль сыну
перемена *жс* алмашыну, үзгѣру
 ~ **знака** билге алмашыну
 ~ **направлѣния** юнѣлеш үзгѣру
 ~ **пластинок [плѣнки] при дневном свете** кѣн яктысында [плѣнка] пластинкалар[ы] үзгѣру
перемѣтка *жс* урау
 ~ **плѣнки** плѣнканы урау
перенос *м* күчѣру
 ~ **изображения** сурѣтне күчѣру
 ~ **координатных осей** координатлар күчѣрен күчѣру
 ~ **направлѣний** юнѣлешлѣрне күчѣру
 ~ **опорной точки** терѣк ноктаны күчѣру
перепад *м* сикѣру
пересѣчение *с* кисешу
 ~ **крестообразное** эвернѣсыман кисешу
 ~ **линий сѣтки** челтѣр сызыкларының кисешу
пересѣченный кисешкѣн
перестановка *жс* икенче урынга күчѣру, күчѣреп куу
 ~ **лимба** лимбны икенче урынга күчѣру
 ~ **механическая** механик күчѣреп куу
 ~ **рѣек** рейкаларны күчѣреп куу
перигей *м* перигей
перигелий *м* перигелий

периметр *м* периметр
 ~ **смѣченный** юешлѣтелгѣн периметр
период *м* период
 ~ **вращѣния** ѣйлѣну периоды
 ~ **колебаний** тирбѣну периоды
 ~ **наблюдѣний** күзѣтүлѣр периоды
 ~ **обращѣния** ѣйлѣну (ѣйлѣнеп чыгу) периоды
периодически периодик, периодик рѣвештѣ
периодический периодик
периодичность *жс* периодиклык
перископ *м* перископ
перо *с* калѣм
 ~ **для вычѣрчивания кривых** кѣкрелѣр сызу калѣме
 ~ **чертѣжное** сызым калѣме
перпендикулярный перпендикуляр
перспектива *жс* перспектива
 ~ **вертикальная** вертикаль перспектива
 ~ **изометрическая** изометрик перспектива
 ~ **коническая** коник перспектива
 ~ **линейная** сызыкча перспектива
 ~ **произвольная** ирекле перспектива
 ~ **центральная** үзѣк перспектива
перспектограф *м* перспектограф
перфокарта *жс* перфокарта
перфолента *жс* перфотасма, перфолента
 ~ **с программой** программалы перфотасма
перфорация *жс* перфорация
перфорирование *с* перфорациялѣу
печатание *с* бастыру
печать *жс* басма
 ~ **высокая** югары басма
 ~ **гелиографическая** гелиографик басма
 ~ **глубокая** тирѣн басма
 ~ **контактная** контактлы басма
 ~ **литографическая** литографик басма
 ~ **однокрѣсочная** бер буяулы басма
 ~ **одноцѣтная** бер тѣсле басма
 ~ **офсетная** офсет басма
 ~ **плѣская** яссы басма

~ **проекционная** проекцион (проекцияле) басма

~ **фотографическая** фотографик (фотосурәтле) басма

~ **цветная** төсле басма

пик *м* пик

пикет *м* пикет; **устанавливать пикеты** пикетлар куеп чыгарга

~ **высотный** биеклек пикеты

~ **промежуточный** ара пикет

~ **съёмочный** төшерү пикеты

~ **трассы** трасса пикеты

пикетаж *м* пикетаж

пирамида *ж* пирамида

~ **деревянная** агач пирамида

~ **наружная** эчке пирамида

план *м* план; **вычерчивать** ~ план сызарга; **наносить на** ~ планга төшерергә; **привязывать в плане** планда бәйләргә; **создавать** ~ план төзәргә

~ **высотный** биеклек планы

~ **генеральный** генераль план

~ **глазомерной съёмки** чамалап төшерү планы

~ **глубин морского дна** диңгез төбе планы

~ **горных работ** тау эшләре планы

~ **города** шәһәр планы

~ **графический** график план

~ **железных дорог** тимерьюллер планы

~ **застройки** йортлар (биналар) салу планы

~ **землепользования** жирдән файдалану планы

~ **землеустроительный** жирдән файдалануны оештыру планы

~ **исполнительный** башкарма план

~ **кадастровый** кадастр планы

~ **контурный** контурлар планы

~ **крупномасштабный** зур масштабы план

~ **лесонасаждений** урман утыртылган жирләр планы

~ **лесоустроительный** урманнан файдалануны оештыру планы

~ **межевой** ызыннар планы

~ **местности** урын планы

~ **оперативный** оператив план

~ **основной** төп план

~ **подробный** жентекле план

~ **предварительного издания** алдан бастыру планы

~ **рабочий** эш планы

~ **разделения на земельные участки** жир кишәрлекләренә бүлү планы

~ **реконструкции** реконструкция планы

~ **рельефный** рельеф планы

~ **рубок** кисү планы

~ **рудника** рудник планы

~ **сборный** жыйма план

~ **свободный** жыйма план

~ **ситуационный** ситуацион план

~ **составленный по координатам** координатлар буенча төзелгән план

~ **строительства** төзелеш планы

~ **схематический** схематик план

~ **тахеометрический** тахеометрик план

~ **текущих изменений** агымдагы үзгәрешләр планы

~ **топографический** топографик план

~ **точный** төгәл план

~ **участка** кишәрлек планы

~ **шахтного поля** шахта кыры планы

планета *ж* планета

~ **внешняя** тышкы планета

~ **внутренняя** эчке планета

~ **малая** кече планета

~ **телескопическая** телескопик планета

планетонд *м* планетоид

планимат *м* планимат

планиметр *м* планиметр

~ **дисковый** дисклы планиметр

~ **компенсационный** компенсацияле планиметр

~ **круговой** әйләнмә планиметр

~ **полярный** поляр планиметр

~ **прецизионный** прецизияле планиметр

~ **радиальный** радиаль планиметр

~ **со счётным колесом на диске** дискында исәпләү төгәрмәче булган планиметр

- ~ **роликовый** роликлы планиметр
планиметрический планиметрик,
 планиметр ...-ы/-е, планиметрия ...-ы/-е
планиметрия жс планиметрия
планирование с планлаштыру
планировка жс планлаштыру
 ~ **городов** шәһәрләрне планлаштыру
 ~ **местности** урынны планлаштыру
 ~ **вертикальная** вертикаль планлаштыру
 ~ **наклонных площадок** авыш мейданнарны планлаштыру
 ~ **поверхности земли** жир өслеген планлаштыру
 ~ **территории** территорияне планлаштыру
 ~ **горизонтальная** горизонталь планлаштыру
планисфера жс планисфера
планшет м планшет
 ~ **для глазомёрной съёмки** чамалап төшерү планшеты
 ~ **для составления кроки** кроки төзү планшеты
 ~ **картонный** катыргы планшет
 ~ **мензульный** мензула планшеты
 ~ **металлический** металл планшет
 ~ **ориентированный по магнитному меридиану** магнит меридианына ориентлаштырылган планшет
 ~ **полевой** кыр планшеты
 ~ **съёмочный** төшерү планшеты
 ~ **топографический** топография планшеты
пласт м катлам
пластина жс пластина
 ~ **калибровочная** калибрлау пластинасы
 ~ **опорная** терәк пластина
пластинка жс пластинка
 ~ **компенсационная** компенсацияләу пластинкасы
 ~ **микрометра** микрометр пластинкасы
 ~ **плоскопараллельная** параллель яссылыклы пластинка
 ~ **полупрозрачная** ярымүтәкүрәнмәле пластинка
- ~ **поляризующая** полярлаштыргыч пластинка
 ~ **разделяющая** бүлгеч пластинка
 ~ **светоделительная** яктылык бүлгеч пластинка
 ~ **с сеткой нитей** жепләр челтәре булган пластинка
 ~ **стеклянная** пыяла пластинка
пластинкодержатель м пластинка-тоткыч
пластичность жс сыгылмалылык
 ~ **изображения** сурәтнең сыгылмалылыгы
 ~ **общая** гомуми сыгылмалылык
 ~ **рельефа** рельефның сыгылмалылыгы
 ~ **стереоскопической модели** стереоскопик модельнең сыгылмалылыгы
 ~ **максимальная** максималъ сыгылмалылык
платформа жс платформа
плёнка жс плёнка
 ~ **магнитная** магнитлы плёнка
 ~ **прозрачная** үтәкүрәнмәле плёнка
 ~ **рулонная** төргәкле плёнка
 ~ **фотографическая** фотография[гә төшерү] плёнкасы
 ~ **фотолитографическая** фотолитографик плёнка
 ~ **фототехническая** фототехник плёнка
 ~ **целлулоидная** целлулоид плёнка
плёнкодержатель м плёнкатоткыч
плечо с иңсә
 ~ **нивелирное** нивелир иңсәсе
 ~ **рисующее** төшергеч иңсә, төшерү иңсәсе
плита жс плита
 ~ **опорная** терәк плита
 ~ **центрировочная** үзәккә туры килерү плитасы
плоский яссы
плоско-вогнутый яссы-батынкы
плоско-выпуклый яссы-кабарынкы
плоскопараллельный параллель яссылыклы
плоскостность жс яссылыкчанлык;
отклонение от плоскости яссылыкчанлыктан тайпылыш

плóбкость *жс* яссылык
 ~ **азимутáльная** азимуталь яссылык
 ~ **астрономическогo меридиáна** астрономик меридиан яссылыгы
 ~ **аэроснймка** аэросурэт яссылыгы
 ~ **бáзисная** базис яссылыгы
 ~ **вертикáльная** вертикаль яссылык
 ~ **визирóвания** визирлау яссылыгы
 ~ **географическогo меридиáна** географик меридиан яссылыгы
 ~ **геодезическогo меридиáна** геодезик меридиан яссылыгы
 ~ **гáвная** төп яссылык
 ~ **горизóнта** горизонт яссылыгы
 ~ **горизонтáльная** горизонталь яссылык
 ~ **зáднего фóкуса** арткы фокус яссылыгы
 ~ **зрительная** күрү яссылыгы
 ~ **истинногo горизóнта** чын горизонт яссылыгы
 ~ **истинногo меридиáна** чын меридиан яссылыгы
 ~ **исхóдная** баштагы яссылык
 ~ **картины** картина (рәсем, сурэт) яссылыгы
 ~ **кáрты** карта яссылыгы
 ~ **касáтельная** орынма яссылык
 ~ **кёрновая** керн яссылыгы
 ~ **коллимациóнная** коллимация яссылыгы
 ~ **координáтная** координат[лар] яссылыгы
 ~ **магнитногo меридиáна** магнит меридианы яссылыгы
 ~ **мéстности** урын яссылыгы
 ~ **наклóнная** авыш яссылык
 ~ **начáльная** башлангыч яссылык
 ~ **начáльного меридиáна** башлангыч меридиан яссылыгы
 ~ **небéсного меридиáна** күк меридианы яссылыгы
 ~ **нивелирóвания** нивелирлау яссылыгы
 ~ **нормáльная** нормаль яссылык
 ~ **объектíва** объектив яссылыгы
 ~ **окулýра** окуляр яссылыгы
 ~ **фока́льная** фокус яссылыгы

~ **опóрная** терәк яссылык
 ~ **орбиты** орбита яссылыгы
 ~ **ортогонáльная** ортогональ яссылык
 ~ **основnáя** төп яссылык
 ~ **отражéния** чагылуу яссылыгы
 ~ **падéния лучá** нур төшү яссылыгы
 ~ **перспектíвы** перспектива яссылыгы
 ~ **пластíнки** пластинка яссылыгы
 ~ **плéнки** плёнка яссылыгы
 ~ **поляриза́ции** полярлашу яссылыгы
 ~ **прое́кции** проекция яссылыгы
 ~ **сётки нитей** жепләр челтәре яссылыгы
 ~ **сечéния** кисем яссылыгы
 ~ **симмётрии** симметрия яссылыгы
 ~ **снймка** [фото]сурэт яссылыгы
 ~ **схóда** кисешү яссылыгы
 ~ **трансформирóвания** трансформацияләу яссылыгы
 ~ **фотографирóвания** фотога төшерү яссылыгы, фотографияләу яссылыгы
 ~ **фронтáльная** фронталь яссылык
 ~ **часовóго кру́га** сәгать әйләнәсе яссылыгы
 ~ **эквáтора** экватор яссылыгы
 ~ **экли́птики** эклиптика яссылыгы
 ~ **экрана** экран яссылыгы
 ~ **эпиполярная** эпиполяр яссылык
плóтность *жс* тыгызлык
 ~ **верóятности** ихтималлык тыгызлыгы
 ~ **измерéний** үлчәүләрнең тыгызлыгы
 ~ **кóнтуров** контурларның тыгызлыгы
 ~ **опт́ическая** оптик тыгызлык
 ~ **при цветнóм изображéнии** төслә сурэт булгандагы тыгызлык
 ~ **пунктов** пунктлар тыгызлыгы
 ~ **пунктов геодезическо́й сéти** геодезия челтәре пунктлары тыгызлыгы
 ~ **распределéния** бүлү тыгызлыгы
 ~ **учástков землепóльзования** жердән файдалану кишәрлекләре тыгызлыгы
площáдка *жс* майдан[чык]
 ~ **рабо́чая** эш майданы
 ~ **строительная** төзү майданы

площадь *ж* майдан; **измерять** ~ **планиметром** майданны планиметр белән үлчәргә

~ **водосбора** сулык [бассейны] майданы

~ **заснятая стереоскопически** стереоскопик төшереп алынган майдан

~ **изучаемая** өйрәнелә торган майдан

~ **обводимой фигуры** кырылап сызыла торган фигура майданы

~ **полезная** файдалы майдан

~ **поперечного сечения** аркылы кисем майданы

~ **рабочая** эш майданы

~ **снимка** сурәт майданы

поверка *ж* тикшерү

~ **базиса** базисны тикшерү

~ **инструмента** коралны тикшерү

~ **мензульной съёмки** мензулалы төшерүне тикшерү

~ **окончательная** соңгы тикшерү

~ **плана** планын тикшерү

~ **по точке схода** кисешү ноктасы буенча тикшерү

~ **хронометров** хронометрларны тикшерү

поверхностный өстәге

поверхность *ж* өслек

~ **боковая** ян өслек

~ **вертикальная** вертикаль өслек

~ **водная** су өслеге

~ **вращения** әйләнү өслеге

~ **геоида** геоид өслеге

~ **горизонтальная** горизонталь өслек

~ **дневная** көндөзге өслек

~ **Земли** Жир өслеге, Жир өсте

~ **физическая** физик өслек

~ **изображения** сурәт өслеге

~ **вспомогательная** ярдәмче өслек

~ **изостатическая** изостатик өслек

~ **касательная** орынма өслек

~ **компенсации** компенсация өслеге

~ **кривая** кәкре өслек

~ **линии визирования** визирлау сызыгы өслеге

~ **моря** дингез өслеге

~ **начальная** башлангыч өслек

~ **нулевая** нуленче өслек

~ **опорная** терәк өслек

~ **основная** төп өслек

~ **отражения** [кире] кайтару өслеге, кайтаргыч өслек

~ **полуотражающая** ярымкайтаргыч өслек

~ **преломляющая** сындыру өслеге, сындыргыч өслек

~ **проекция** проекция өслеге

~ **промежуточная** ара өслек

~ **раздела** бүлем өслеге

~ **рассеивающая** тараткыч өслек

~ **рейки** рейка өслеге

~ **склеивания** ябыштыру өслеге

~ **топографическая** топографик өслек

~ **шаровая** шарсыман өслек, шар өслек

~ **эквипотенциальная** эквипотенциаль өслек

~ **эллипсоида** эллипсоид өслеге

поверять тикшерергә

поворот *м* борылыш

~ **алидады** алидада борылышы

~ **зрительной трубы вокруг горизонтальной оси** күзәтү торбасының горизонталь күчәр тирәли борылышы

~ **изображения** сурәт борылышы

поглощение *с* йоту, йотылу

~ **атмосферное** атмосфера йотуы

~ **внутреннее** эчке йотылу

~ **света** яктылык йотылу

погрешность *ж* төгәлсезлек; **исключать погрешности** төгәлсезлекләргә юл калдырмаска

~ **абсолютная** абсолют төгәлсезлек

~ **абсциссы** абсцисса төгәлсезлеге

~ **автоматической установки отсчётного индекса вертикального круга** вертикаль түгәрәкнең башлангыч индексын автомат рәвештә көйләү төгәлсезлеге

~ **азимута** азимут төгәлсезлеге

~ **азимутальная** азимуталь төгәлсезлек

~ **буссоли** буссоль төгәлсезлеге

~ **в вычислениях** исәпләүләрдәге төгәлсезлек

~ **в делениях рейки** рейка бүлемнө-рендөгө төгөлсөзлөк

~ **вероятная** ихтимал төгөлсөзлөк

~ **вертикальная** вертикаль төгөлсөзлөк

~ **визирования** визирлау төгөлсөзлөк

~ **в направлении линии** сызык (линия) юнөлөшөндөгө төгөлсөзлөк

~ **в определении высоты** биеклекне билгелөөдөгө төгөлсөзлөк

~ **в положении опорных точек** терек нокталар торышындагы төгөлсөзлөк

~ **вызванная наклоном оси вращения зрительной трубы** күзөтү торбасының айлану күчөрө авышудан килеп чыккан төгөлсөзлөк

~ **выравнивания** тигезлөө төгөлсөзлөк

~ **высотного положения** биеклектөгө торыш төгөлсөзлөк

~ **средняя квадратическая** урта квадратча төгөлсөзлөк

~ **геометрическая** геометрик төгөлсөзлөк

~ **горизонтального положения** горизонталь торыш төгөлсөзлөк

~ **горизонтального угла** горизонталь почмак төгөлсөзлөк

~ **графическая** график төгөлсөзлөк

~ **делений** бүлемнөр төгөлсөзлөк

~ **диаметров шкалы лимба** лимб шкаласы диаметрлары төгөлсөзлөк

~ **допустимая** мөмкин [булган] төгөлсөзлөк

~ **единицы веса** авырлык беремлеге төгөлсөзлөк

~ **заданного отклонения** [алдан] билгеленген тайпылыш төгөлсөзлөк

~ **измерения** үлчөө төгөлсөзлөк

~ **изображения** сурет (рәсем) төгөлсөзлөк

~ **индекса** индекс төгөлсөзлөк

~ **интерполяции** интерполяция төгөлсөзлөк

~ **искусственная** ясалма төгөлсөзлөк

~ **истинная** чын төгөлсөзлөк

~ **исходных данных** баштагы магълумат төгөлсөзлөк

~ **картографических работ** картографик эшләр төгөлсөзлөк

~ **квазивероятная** квазиихтимал төгөлсөзлөк

~ **коллимационная** коллимацион төгөлсөзлөк

~ **компарирования** компарациялөө төгөлсөзлөк

~ **конвергенции** конвергенция төгөлсөзлөк

~ **копирования** күчөрмө алуу төгөлсөзлөк

~ **короткопериодическая** кыска периодлы төгөлсөзлөк

~ **крена** крен төгөлсөзлөк

~ **линейная** сызыкча төгөлсөзлөк

~ **максимальная** максималь төгөлсөзлөк

~ **наблюдателя** күзөтүчө төгөлсөзлөк

~ **наблюдения** күзөтү төгөлсөзлөк

~ **наведения** юнөлтү төгөлсөзлөк

~ **нанесения** төшөрү төгөлсөзлөк

~ **направления** юнөлөш төгөлсөзлөк

~ **недопустимая** ярамаган төгөлсөзлөк

~ **неизбежная** котылгысыз төгөлсөзлөк

~ **нивелирования** нивелирлау төгөлсөзлөк

~ **ничтожно малая** үтө вак төгөлсөзлөк

~ **нуля** нуль төгөлсөзлөк

~ **однородности** бертөслөк төгөлсөзлөк

~ **ожидаемая** көтелгән төгөлсөзлөк

~ **округления** түгэрәклөө төгөлсөзлөк

~ **опознавания** тану төгөлсөзлөк

~ **ординаты** ординат төгөлсөзлөк

~ **ориентирования** ориентлашу төгөлсөзлөк

~ **остаточная** калдык төгөлсөзлөк

~ **откладывания расстояния** ераклыкны кичектерү төгөлсөзлөк

~ **отклонения** тайпылыш төгөлсөзлөк

~ **от неточной установки в створе** створда төгөл урнашмаудан килеп чыккан төгөлсөзлөк

~ **относительная** чагыштырма төгөлсезлек
 ~ **отсчёта** башлап санау төгөлсезлеге
 ~ **параллакса** параллакс төгөлсезлеге
 ~ **переменная** алмашучан төгөлсезлек
 ~ **планового положения** план торышы төгөлсезлеге
 ~ **поворота** борылыш төгөлсезлеге
 ~ **положения** торыш төгөлсезлеге
 ~ **поперечная** аркылы төгөлсезлек
 ~ **постоянная** даими төгөлсезлек
 ~ **построения угла** почмак төзү төгөлсезлеге
 ~ **превышения** арттыру төгөлсезлеге
 ~ **предварительная** алдан булган төгөлсезлек
 ~ **предвычисленная** исәпләүгә кадәрге төгөлсезлек
 ~ **предельная** чик төгөлсезлеге
 ~ **пренебрегаемо малая** игътибар итмәслек вак төгөлсезлек
 ~ **прибора** корал төгөлсезлеге
 ~ **привязки** бәйләү төгөлсезлеге
 ~ **провешивания** элү төгөлсезлеге
 ~ **продольная** буй төгөлсезлек
 ~ **расстояния** ераклык төгөлсезлеге
 ~ **регулирования** көйләү төгөлсезлеге
 ~ **редукции** редукция төгөлсезлеге
 ~ **резкости** ачыклык төгөлсезлеге
 ~ **сбьйки** беркетү төгөлсезлеге
 ~ **связи** элемтә төгөлсезлеге
 ~ **систематическая** системалы төгөлсезлек
 ~ **скоса** кыеклык (кыйшаю) төгөлсезлеге
 ~ **случайная** очраклы төгөлсезлек
 ~ **смыкания встречных заббев** каршы забойларның кушылу төгөлсезлеге
 ~ **средняя** уртача төгөлсезлек
 ~ **суммарная** гомумиләштерелгән (суммар) төгөлсезлек
 ~ **съёмки** төшерү төгөлсезлеге
 ~ **угловая** почмакча төгөлсезлек
 ~ **установки** урнаштыру төгөлсезлеге
 ~ **фокусирования** фокуска жыю төгөлсезлеге

~ **фотограмметрической обработки** фотограмметрик эшкәртү төгөлсезлеге
 ~ **эталонирования** эталонлаштыру төгөлсезлеге
 ~ **эфемерид** эфемеридалар төгөлсезлеге
подвёска *ж* асылма
 ~ **аэрофотокамеры** аэрофотокамера асылмасы
 ~ **гироскопа** гироскоп асылмасы
 ~ **карданная** кардан асылмасы
 ~ **противоударная** бәрелүгә каршы асылма
 ~ **треугольная** өчпочмаклы асылма
подготовка *ж* эзерлек; эзерләнү; эзерләү
 ~ **к аэросъёмке** хавадан төшерүгә эзерлек (эзерләнү)
 ~ **к измерению** үлчәүгә эзерлек (эзерләнү)
 ~ **к полёту** очышка эзерлек (эзерләнү)
 ~ **плана** план эзерләү
 ~ **фотоснимков** фотосурәтләрне эзерләү
подложка *ж* асжәймә
подсветка *ж* 1. асыяктырткыч; яньяктырткыч 2. өстәмә яктырткыч
 ~ **оптическая** оптик өстәмә яктырткыч
 ~ **электрическая** электрик өстәмә яктырткыч
подсистема *ж* ассистема
 ~ **передающая** тапшыргыч ассистема
 ~ **принимающая** кабул иткеч ассистема
подставка *ж* асқуйма
 ~ **без оптического отвёса** оптик шакулсыз (асмасыз) асқуйма
 ~ **геодезического прибора** геодезия коралы асқуймасы
 ~ **для зрительной трубы** күзәтү торбасы өчен асқуйма
 ~ **для отражателя** кайтаргыч өчен асқуйма
 ~ **для уровня** тигезләгеч өчен асқуйма
 ~ **металлическая** металл асқуйма
 ~ **механическая** механик асқуйма

~ на шаровом шарнире шарлы шар-
 нирлы асқуйма
 ~ ориентирующая ориентлаштыргыч
 асқуйма
 ~ сменная алмаш асқуйма
 ~ с оптическим отвесом оптик ша-
 куллы (асмалы) асқуйма
 ~ с подъёмными винтами күтэртмэ
 винтлы асқуйма
 ~ с фиксатором беркеткечле асқуйма
 подсчёт *м* исәпләу, санау
 подсчитывать исәпләргә, санарга
 подчистка *ж* чистарту
 подъём *м* 1. күтәрелү 2. үр 3. кү-
 тэртмэ
 ~ дороги үр
 ~ карты карта күтэртмәсе
 ~ регрессии регрессия күтәрелү
 позитив *м* позитив
 показатель *м* күрсәткеч
 ~ степени дәрежә күрсәткече
 ~ съёмки [план] төшерү күрсәткече
 покáтость *ж* сөзәклек
 покрытие *с* 1. тотылу; каплану 2. кап-
 лама
 ~ звезды йолдыз тотылу (каплану)
 ~ прозрачное үтәкүренмәле каплама
 полдень *м* төш [вакыты], төшлек,
 өйлә, көн уртасы
 ~ истинный чын төш [вакыты]
 ~ местный жирле төш [вакыты]
 ~ средний уртача төш [вакыты]
 полё *с* кыр
 ~ вероятностей ихтималлыклар
 кыры
 ~ видимости күренүчәнлек кыры
 ~ визируемое визирлана торган кыр
 ~ визуальное визуаль кыр
 ~ гравитационное гравитация кыры
 ~ гравитационных сил гравитация
 көчләре кыры
 ~ Земли Жир кыры
 ~ зрения күз күреме
 ~ изображения сурәтләү кыры
 ~ полное тулы кыр
 ~ магнитное магнит кыры
 ~ потенциальное потенциал кыр
 ~ проекции проекция кыры

~ резкого изображения ачык сурәт
 кыры
 ~ углово́е почма́кча кыр
 ~ фотометрическое фотометрик кыр
 полевой кыр ...-ы/-е
 полёт очу, очыш
 ~ аэрофотосъёмочный аэрофотога
 төшерү очышы
 ~ в атмосфере атмосферада очу
 ~ космический космик (галәмгә)
 очыш
 ~ по приборам приборларга (корал-
 ларга) карап очу
 ~ съёмочный төшерү очышы
 ползун *м* шудырма
 полигон *м* полигон
 ~ вытянутый озынча (сузынкы) по-
 лигон
 ~ геофизический геофизик полигон
 ~ для геофизических исследований
 геофизик тикшеренүләр полигоны
 ~ замкнутый йомык полигон
 ~ разомкнутый ачык (өзек) полигон
 ~ сети челтәр полигоны
 ~ с четырьмя сторонами дүрт яклы
 полигон
 ~ эталонный эталон полигон
 полигонометрический полигономет-
 трик
 полигонометрия *ж* полигонометрия
 ~ городская шәһәр полигонометриясе
 ~ заменяющая триангуляцию 1, 2,
 3 и 4 классов 1, 2, 3 һәм 4 класслы три-
 ангуляцияне алыштыра торган полиго-
 нометрия
 ~ наземная жир өсте полигономет-
 риясе
 ~ повышенной точности үтә төгәл
 полигонометрия
 ~ подземная жир асты полигономет-
 риясе
 ~ с измеренными углами по трёх-
 штативной системе өчштативлы си-
 стема буенча үлчәнгән почмаклы поли-
 гонометрия
 ~ точная төгәл полигонометрия
 полином *м* полином
 ~ Лежандра Лежандр полиномы

~ **ортогона́льный** ортогональ полином

полнолу́ние с тулы ай, тулган ай

пóлночь ж төн уртасы

~ **и́стинная** чын төн уртасы

~ **ме́стная** жирле төн уртасы

~ **срédняя** уртача төн уртасы

положе́ние 1. торыш **2.** халэт; **опреде́лять вы́сотное** ~ биеклектәге торышны билгеләргә; **устанáвливать** ~ торышны билгеләргә

~ **абсолю́тное** абсолют торыш

~ **вертиkáльное** вертикаль торыш

~ **географическое** географик торыш

~ **горизонта́льного крýга** горизонталь түгәрәк торышы

~ **горизонта́льное** горизонталь торыш; **приводи́ть в горизонта́льное** ~ горизонталь торышка китерәргә

~ **графическое** график торыш

~ **за́данное** билгеләнгән торыш

~ **зрительной тру́бы** күзәтү торбасы торышы

~ **испра́вленное** төзәтелгән торыш

~ **исхо́дное** баштагы торыш

~ **ли́мба** лимб торышы

~ **ме́ста** урын торышы

~ **нача́льное** башлангыч торыш

~ **нулево́е** нуленче торыш

~ **относи́тельное** якынча торыш

~ **пла́новое** пла́нча торыш; план торышы

~ **поко́я** хәрәкәтсезлек халәте

~ **проекти́рующих луче́й** проекцияләү нурларының торышы

~ **прое́ктное** проектагы торыш

~ **простра́нственное** пространстводагы торыш

~ **равнове́сия** тигезләнеш торышы

~ **рабо́чее** эшләү торышы

~ **теорети́ческое** теоретик торыш

~ **центра́льное** үзәк торыш

полоса́ 1. полоса; тезем **2.** полоса, буй

~ **бума́жная** кәгазь буй

~ **зеле́ных насажде́ний** яшел утыртмалар теземе (полосасы)

~ **инва́рная** инвар буй (полоса)

~ **мери́дианная** меридиан полосасы

~ **перекры́тия** түшәмә полосасы

~ **плёнки** плёнка буе (полосасы)

~ **спе́ктра** спектр буе

полуавтомати́ческий ярымавтомат

полугоризонта́ль ярымгоризонталь

полукрýг ярымтүгәрәк

полуо́сь ярымкүчәр

~ **больша́я** зур ярымкүчәр

~ **ма́лая** кече ярымкүчәр

~ **полю́сная** полюс ярымкүчәре

~ **экваториáльная** экватор ярымкүчәре

полуприём м ярымалым

~ **измере́ния** үлчәү ярымалымы

полусфе́ра ж ярымсфера

~ **небе́сная** күк ярымсферасы

полусфериче́ский ярымсфера ...-ы/-е; ярымсферик

полутон м ярымтон

полуша́рие с ярымшар

~ **земно́е** Жир ярымшары

полюс м полюс

~ **вне фигу́ры** фигурадан читтәге полюс

~ **внутри́ фигу́ры** фигура эчендәге полюс

~ **враще́ния** әйләнү полюсы

~ **географиче́ский** географик полюс

~ **геомагнитный** геомагнит полюс

~ **Земли́** Жир полюсы

~ **земно́го магнетизма** Жир магнетизмы полюсы

~ **земно́й** Жир полюсы

~ **игольчатый** энәле полюс

~ **и́стинный** чын полюс

~ **магнитный** магнит полюсы

~ **небе́сный** күк полюсы

~ **отрица́тельный** кире полюс

~ **положи́тельный** уңай полюс

~ **се́верный** төньяк полюс

~ **шарови́дный** шарсыман полюс

~ **эква́тора** экватор полюсы

~ **экли́птики** эклиптика полюсы

~ **ю́жный** көньяк полюс

полю́сный полюс ...-ы/-е; полюслы, полюстагы

поляриза́тор м полярлаштыргыч, поляризатор

поляризация *жс* полярлашу, поляризация

~ **света** яктылык полярлашу

полярный поляр, котып, котып ...-ы/-е

поляроид *м* поляроид

понижение *с* түбәнәю

~ **горизонта** горизонт түбәнәю

~ **местности** урын түбәнәю

~ **уровня** кимәл түбәнәю

поправка *жс* төзәтмә

~ **атмосферная** атмосфера төзәтмәсе

~ **барометрическая** барометр төзәтмәсе

~ **буссоли** буссоль төзәтмәсе

~ **вторичная** икенчел төзәтмә

~ **в угол** почмакка төзәтмә

~ **высотная** биеклек төзәтмәсе

~ **динамическая** динамик төзәтмә

~ **за атмосферную рефракцию** атмосфера рефракциясе исәбенә төзәтмә

~ **за высоту** биеклек исәбенә төзәтмә

~ **за компарирование** компарацияләү исәбенә төзәтмә

~ **за наклон** авышканлык исәбенә төзәтмә

~ **за переход на эллипсоид** эллипсоидка күчү исәбенә төзәтмә

~ **за переход от кривой к хорде** кәкердән хордага күчү исәбенә төзәтмә

~ **за редукцию** редукция исәбенә төзәтмә

~ **за центрировку** үзәккә жыю исәбенә төзәтмә

~ **изостатическая** изостатик төзәтмә

~ **из уравнивания** тигезләүдән төзәтмә

~ **инструментальная** инструменталь төзәтмә

~ **компас** компас төзәтмәсе

~ **к силе тяжести** авырлык көченә төзәтмә

~ **локсодромическая** локсодромик төзәтмә

~ **наиболее вероятная** иң ихтимал төзәтмә

~ **ортометрическая** ортометрик төзәтмә

~ **постоянная** даими төзәтмә

~ **температурная** температура төзәтмәсе

~ **топографическая** топографик төзәтмә

~ **угловая** почмакка төзәтмә

~ **хронометра** хронометр төзәтмәсе

~ **широты** киңлек төзәтмәсе

поправлять төзәтергә

портал *м* портал

~ **туннеля** туннель порталы

посадки *жс мн* утыртма (утыртылган агачлар)

пост *м* пост

~ **водомерный** суулчөгеч пост, су үлчәү посты

~ **прилиномерный** су күтәрелүне үлчәү посты

~ **саморегистрирующий** үзтеркөгеч пост

постоянная *жс* даими зурлык, константа

~ **аберрации** аберрациянең даими зурлыгы

~ **времени** вакытның даими зурлыгы

~ **гравитационная** гравитациянең даими зурлыгы

~ **g** *g* даими зурлыгы

~ **дальномера** ераклыгүлчөгечнең даими зурлыгы

~ **затухания** сүнүнең даими зурлыгы

~ **нута́ции** нутациянең даими зурлыгы

~ **планиметра** планиметрның даими зурлыгы

~ **прецессии** прецессиянең даими зурлыгы

~ **произвольная** ирекле даими зурлык

~ **распространения волн** дулкыннар таралуның даими зурлыгы

~ **рефракции** рефракциянең даими зурлыгы

~ **тяготения** тартылышның даими зурлыгы

~ **фазовая** фазаның даими зурлыгы

постоянство *с* даимилек

~ **температуры** температураның даимилеге

~ **укло́на** сөзәклек даимилеге

- потенциал** *м* потенциал
 ~ **гравитационный** гравитация потенциалы
 ~ **действительный** чын потенциал
 ~ **Земли** Жир потенциалы
 ~ **нормальный** нормаль потенциал
 ~ **нулевой** нуленче потенциал
 ~ **притяжения** тартым потенциалы
 ~ **силы тяжести** авырлык көче потенциалы
 ~ **тяготения** тартылу потенциалы
 ~ **центробежной силы** үзэктэн куу көчө потенциалы
 ~ **электростатической силы** электростатик көч потенциалы
поток *м* агым
 ~ **атмосферный** атмосфера агымы
 ~ **воздушный** хава агымы
 ~ **модулированный световой** модуляциялэнгэн яктылык агымы
пояс *м* пояс
 ~ **тропический** тропик пояс
 ~ **экваториальный** экватор поясы
правила *с мн* кагыйдэлэр
 ~ **безопасности** куркынычсызлык кагыйдэлэр
 ~ **по созданию международной карты мира** халыкара дөнья картасын түзү кагыйдэлэр
 ~ **эксплуатации** эксплуатация (куллану) кагыйдэлэр
правильность *ж* дөреслек
 ~ **глазомера** күз үлчөмөнөң дөрес-леге
превышение *с* артым; **определять** ~ артымны билгелэргэ
 ~ **измеренное** үлчөнгөн артым
 ~ **исправленное** төзөтөлгөн артым
 ~ **истинное** чын артым
 ~ **между точками** нокталар арасындагы артым
 ~ **ортометрическое** ортометрик ар-тым
 ~ **относительное** чагыштырма артым
 ~ **приближённое** якынча артым
 ~ **точки** нокта артымы
 ~ **уравнённое** тигезлэтөлгөн артым
предварение *с* иртэлэү
 ~ **равноденствий** көн-төн тигезлеге-нең иртэлэве
предел *м* чик
 ~ **аккомодации** аккомодация чиге
 ~ **допустимый** мөмкин [булган] чик
 ~ **измерений** үлчәүләр чиге
 ~ **наклона** авышу (сөзөклек) чиге
 ~ **общая** гомуми чик
 ~ **ошибки** хата чиге
 ~ **стереоскопического наблюдения** стереоскопик күзәтү чиге
 ~ **увеличения** арттыру чиге
 ~ **фотограмметрической обработки** фотограмметрик эшкәртү чиге
преломление *с* сындыру, сыну
преломлять сындырырга
преобразование *с* үзгәртү
 ~ **автоматическое** автомат [рәвшәтә] үзгәртү
 ~ **аналого-цифровое** аналоглы-санлы үзгәртү
 ~ **анаморфное** анаморфот үзгәртү
 ~ **афинное** афин үзгәртү
 ~ **двойное** икеләтелгән үзгәртү
 ~ **дискретных величин в аналого-вые** дискрет зурлыкларны аналог зур-лыкларга үзгәртү
 ~ **конформно-анаморфное** конформ-анаморф үзгәртү
 ~ **конформное** конформ үзгәртү
 ~ **линейное** сызыкча үзгәртү
 ~ **на основе подбоя** охшашлык ни-гезендә үзгәртү
 ~ **по Гельмерту** Гельмерт буенча үз-гәртү
 ~ **проективное** проекцияле үзгәртү
 ~ **пространственное** пространство-дагы үзгәртү
 ~ **Фурье** Фурье үзгәртү
преобразователь *м* үзгәрткеч
 ~ **аналого-цифровой** аналоглы-санлы үзгәрткеч
 ~ **изображения** сурәт үзгәрткеч
 ~ **кода** код үзгәрткеч
 ~ **частоты** ешлык үзгәрткеч
 ~ **электронно-оптический** электрон-оптик үзгәрткеч
преобразовывать үзгәрттергә

прецессия *жс* прецессия
 ~ **вековая** гасырлык прецессия
 ~ **годовая** еллык прецессия
 ~ **общая** гомуми прецессия
 ~ **планетная** планета[лар] прецессиясе
 ~ **солнечно-лунная** Кояш-Ай прецессиясе

прибор корал, прибор; **зажимать подвижные части прибора** коралның хәрәкәтчән өлешләрән кысарга; **закреплять** ~ коралны беркетергә; **нивелировать** ~ коралны нивелирларга

~ **автоматический** автомат корал
 ~ **аналоговый** аналог корал
 ~ **астрономический** астрономик корал, астрономия коралы

~ **базисный** базис коралы
 ~ **буссольный** буссоль коралы
 ~ **верньерный** верньер коралы
 ~ **высокоточный** үтә төгәл корал
 ~ **геодзический** геодезик корал, геодезия коралы

~ **гироскопический** гироскоп коралы
 ~ **для абсолютного определения** абсолют билгеләү коралы

~ **для автоматического вычерчивания горизонталей** горизонтальләрне автомат рәвештә сызу коралы

~ **для автоматического измерения среднего уровня приливов** су күтәрелешләрәнеч уртача биюклеген автомат рәвештә үлчәү коралы

~ **для автоматического построения плана** планны автомат рәвештә төзү коралы

~ **для автоматического считывания графической информации** график мәгълүматны автомат рәвештә уку (хәтергә алу) коралы

~ **для аналитической обработки фотоснимков** фотосурәтләрне аналитик эшкәртү коралы

~ **для вешения линий** сызыклар буенча казыклар кадау коралы
 ~ **для дешифрирования (фото)снимков** фотосурәтләрне дешифровкау коралы

~ **для измерения базиса** базисны үлчәү коралы

~ **для измерения вертикальных расстояний** вертикаль араларны үлчәү коралы

~ **для измерения глубин** тирәнлек[ләр]не үлчәү коралы

~ **для измерения горизонтальных углов и расстояний** горизонталь почмакларны һәм араларны үлчәү коралы

~ **для измерения длины** озынлыкны үлчәү коралы

~ **для измерения контрастности** контрастлылыкны үлчәү коралы

~ **для измерения одиночных снимков** аерым сурәтләрне үлчәү коралы

~ **для измерения пары снимков** парлы сурәтләрне үлчәү коралы

~ **для измерения полярных координат** поляр координатларны үлчәү коралы

~ **для измерения превышений** артымнарны үлчәү коралы

~ **для измерения прямоугольных координат** турыпочмаклы координатларны үлчәү коралы

~ **для измерения расстояний** араларны үлчәү коралы

~ **для измерения углов** почмакларны үлчәү коралы

~ **для измерения уклонов** сөзәклекләрне үлчәү коралы

~ **для испытаний** сынау[лар] коралы

~ **для контроля плоских поверхностей** яссы өслекләрне тикшерү коралы

~ **для накалывания точек** нокталар тишу коралы

~ **для обработки аэроснимков** аэросурәтләрне эшкәртү коралы

~ **для определения математических величин** математик зурлыкларны табу коралы

~ **для переноса точек** нокталарны күчерү коралы

~ **для проведения изолиний** изолиниялар үткәү коралы

~ для регистра́ции горизонτάль-ных угло́в и измере́ния рассто́йний горизонталь почмакларны теркәү һәм араларны үлчәү коралы

~ для стереоскопического рассма́т-ривания стереоскопик карау коралы

~ для стереофотограмметрической обрабо́тки фотосни́мков фотосурәтләр-не стереограмметрик эшкәртү коралы

~ для счита́вания графическо́й информáции график мәгълүматны уку коралы

~ для фотограмметрической обра-бо́тки снiмков фотосурәтләрне фото-грамметрик эшкәртү коралы

~ для фотограмметрической съёмки фотограмметрик [планга] төшерү коралы

~ для центра́рования үзәккә туры китерү коралы

~ записывающий яздыру коралы

~ измерительный үлчәү коралы

~ копировальный күчәрмә (копия) алу коралы

~ ме́рный үлчәгеч корал

~ метеорологический метеорология коралы, метеорологик корал

~ наземной фотограмметрии жир фотограмметриясе коралы

~ низкочастотный түбән ешлыклы корал

~ опти́ческий оптик корал

~ осветительный яктырту коралы

~ пассажный пассаж коралы

~ прямоугóльного визи́рования ту-рыпочмаклап визирлау коралы

~ с верньерами верньерлы корал

~ с двойной систе́мой наблюде́ния ике күзәтү системалы корал

~ светосигна́льный яктылык сигнал-лы корал

~ стациона́рный стационар корал

~ стереоскопический стреоскопик корал

~ стереофотограмметрический сте-реофотограмметрик корал

~ съёмочный планга төшерү коралы

~ топографический топографик корал

~ угломе́рный почмагүлчәгеч корал

~ углоначертательный почмак сыз-гыч корал

~ управле́ния идарә итү коралы

~ широ́кого диапазо́на рабо́ты эш диапазоны киң булган корал

~ штрихо́вальный штрихлагыч ко-рал, штрихлау коралы

~ электромагнитный электромагнит корал

~ электро́нный электрон корал

~ приведе́ние с китерү

~ в горизонτάльное положе́ние гори-зонталь торышка китерү

~ в де́йствие хәрәкәткә китерү

~ в отве́сное положе́ние вертикаль хәлгә китерү

~ к горизóнту горизонтка китерү

~ к за́данному масшта́бу билгелән-гән масштабка китерү

~ к меридиáну меридианга китерү

~ к нача́лу го́да ел башына китерү

~ к однорóдности бертөрлелеккә ки-терү

~ к сре́днему ме́сту уртача урынга китерү

~ опти́ческой о́си аэрофотоаппара́та в отве́сное положе́ние аэрофотоаппа-рат оптик күчәрен вертикаль торышка китерү

~ о́си враще́ния прибора в отве́сное положе́ние коралның әйләнү күчәрен вертикаль торышка китерү

~ пузырька́ ўровня в нуль-пункт тигезләгеч куыгын нуленче пункта ки-терү

~ пузырька́ ўровня на сре́дину ти-гезләгеч куыгын уртага китерү

~ се́ти к еди́ному масшта́бу челтәрне бердәм масштабка китерү

~ фотосни́мков к за́данной опти́ческой плóскости фотосурәтләрне бил-геләнгән оптик ясылыкка китерү

привод *м* йөрткеч

~ но́жной аяк йөрткече

~ ручно́й кул йөрткече

привязка *ж* бәйләү

~ аэросни́мков аэросурәтләрне бәй-ләү

~ **геодезическая** геодезик бэйлэу
 ~ **к контурам** контурларга бэйлэу
 ~ **снимков** сурэтлэрне бэйлэу
пригóрок *м* кашлак
приёмник *м* алгыч
 ~ **многоспéктрального излучения** күпспектрлы нурланыш алгычы
 ~ **супергетеродинный** супергетеродин алгыч
приёмопредагчик *м* алгыч-тапшыргыч
при́зма *ж* призма
 ~ **Амичи** Амичи призмасы
 ~ **дальномера** ераклыгүлчөгөч призмасы
 ~ **для наблюдений** күзэту призмасы
 ~ **для обращения изображения** сурэтне эверелдеру призмасы
 ~ **Довé** Довé призмасы
 ~ **дренажная** дренаж призмасы
 ~ **корректирующая** коррекциялөгөч призма
 ~ **оборáчивающаяся** борылучан призма
 ~ **окулярная** окуляр призмасы
 ~ **оптическая** оптик призма
 ~ **отклоняющая** тайпылдыргыч призма
 ~ **отражательная** кайтаргыч призма
 ~ **поворотная** борылма призма
 ~ **подвижная** хэрэкэтчэн призма
 ~ **подсветки** өстэмэ яктылык призмасы
 ~ **преломляющая** сындыргыч призма
 ~ **пятигранная** бишпочмаклы призма
 ~ **равноугольная** тигезпочмаклы призма
 ~ **разделительная** бүлгөч призма
 ~ **разделяющая** бүлүчө призма
 ~ **свободновращающаяся** иреккө айлануучэн призма
 ~ **с малым углом** кечкенэ почмаклы призма
 ~ **с полным внутренним отражением** тулы эчке кайтарулы призма
 ~ **с сеткой нитей** жеплэр челтэре булган призма
 ~ **солнечная** кояш призмасы

~ **треугольная** өчпочмаклы призма
 ~ **центральная** үзөк призма
приклеивание *с* ябышу; ябыштыру
прилив *м* су күтөрөлү, су күтөрөлөшө
 ~ **гравитационный** гравитацион су күтөрөлү
 ~ **действительный** чын су күтөрөлү
 ~ **зональный** зональ су күтөрөлү
 ~ **местный** жирле су күтөрөлү
 ~ **океанический** океан күтөрөлөшө
 ~ **теоретический** теоретик су күтөрөлү (су күтөрөлөшө)
приливомёр *м* күтөрөлөшүлчөгөч
принцип *м* принцип
 ~ **автоколлимирования** автоколлимация принцибы
 ~ **геометрический** геометрик принцип
 ~ **измерения** үлчөү принцибы
 ~ **Пóрро** Пóрро принцибы
притяжение *с* тартым
 ~ **магнитное** магнит тартымы
 ~ **солнечное** Кояш тартымы
пробёл *м* бушлык
 ~ **на карте** картадагы бушлык
проверка *ж* тикшеру
проверять тикшерергэ; ~ **по отвёсу** шакулга карап тикшерергэ
провёс *м* салынып төшү
 ~ **мёрной ленты** үлчөгөч тасма асылып төшү
провешивание *с* казык белэн [чиклэрне] билгелэу
провешивать казык белэн [чиклэрне] билгелэргэ
прóволока *ж* тимерчыбык
 ~ **для натяжения мёрного прибора** үлчөгөч коралны (приборны) тарту тимерчыбыгы
 ~ **инварная** инвар тимерчыбык
 ~ **мёрная** үлчөгөч тимерчыбык
програ́мма *ж* программа
 ~ **анализа** анализ программасы
 ~ **вычислений** исәпләүлэр программасы
 ~ **дешифрирования изображения** сурэтлэрне дешифровкалау программасы

- ~ **измерения** үлчэү программасы
- ~ **интерполирования** интерполяция-лэү программасы
- ~ **компо́нующая** туплагыч программа
- ~ **контр́оля** контроль (тикшерү) программасы
- ~ **косм́ических иссле́дований** космик тикшеренүлэр программасы
- ~ **наблюдений** күзөтүлэр программасы (*мас. деформацияларне*)
- ~ **обработ́ки** эшкэртү программасы (*мас. үлчэүларне*)
- ~ **по́иска да́нных** мэгълүмат эзлэү программасы
- ~ **цифр́о́вая** цифрлы программа
- ~ **соста́вления ка́рты** карта төзү программасы
- программи́рование** с программалау
- ~ **автоматическое** автомат [рэвештэ] программалау
- ~ **линейное** сызыкча программалау
- продви́г** *м* алга күчеш
- продвигать́ся** алга күчөргө
- прое́кт** *м* проект
- ~ **городско́й застро́йки** шәһәр төзелеше проекты
- ~ **картографичес́ких рабо́т** картография эшлэре проекты
- ~ **планиро́вки** планировка проекты
- ~ **полигонометри́ческой се́ти** полигонометрик челтэр проекты
- ~ **сьёмочных рабо́т** төшерү эшлэре поекты
- проекти́вный** проекция ...ы, проекцияле
- проекти́рование** с проекциялэү
- ~ **вертика́льное** вертикаль проекциялэү
- ~ **механи́ческое** механик проекциялэү
- ~ **опти́ческое** оптик проекциялэү
- ~ **ортогона́льное** ортогональ проекциялэү
- ~ **электр́онное** электрон проекциялэү
- проекти́ровать** проекциялэргө
- прое́ктор** *м* проектор
- ~ **двойно́й** икеле проектор
- ~ **оди́ночный** аерым проектор
- ~ **опти́ческий** оптик проектор
- прое́кция** *жс* проекция
- ~ **азимута́льная** азимуталь проекция
- ~ **аксонометри́ческая** аксонометрик проекция
- ~ **ба́зиса** базис проекциясе
- ~ **Бо́нне** Бонне проекциясе
- ~ **вертика́льная** вертикаль проекция
- ~ **вза́йная гномони́ческая** үзара гномонимик проекция
- ~ **Га́усса-Кри́огера** Гаусс-Криöger проекциясе
- ~ **Гельмерта** Гельмерт проекциясе
- ~ **геометри́ческая** геометрик проекция
- ~ **горизонта́льная** горизонталь проекция
- ~ **зенита́льная** зениталь проекция
- ~ **изометри́ческая** изометрик проекция
- ~ **картографичес́кая** картографик проекция
- ~ **кони́ческая** коник проекция
- ~ **косоуго́льная** кыекпочмаклы проекция
- ~ **Ламбе́рта** Ламбэрт проекциясе
- ~ **Мерка́тора** Меркатор проекциясе
- ~ **многогра́нная** күпкырлы проекция
- ~ **обра́тная гномони́ческая** кире гномонимик проекция
- ~ **опти́ческая** оптик проекция
- ~ **ортогона́льная** ортогональ проекция
- ~ **ортографичес́кая** ортографик проекция
- ~ **перспекти́вная** перспектив проекция
- ~ **полицентра́льная** күбүзөклө проекция
- ~ **положе́ния спúтника на референц-эллипсоид** иярченнең референц-эллипсоидка торышы проекциясе
- ~ **поля́рная** поляр проекция
- ~ **поперё́чная** аркылы проекция
- ~ **поперё́чно-цилиндри́ческая** аркылы-цилиндрик проекция

~ **произвольная** ирекле проекция
 ~ **прямая** туры проекция
 ~ **прямоугольная** турыпочмаклы проекция
 ~ **псевдоконическая** псевдоконик проекция
 ~ **псевдоцилиндрическая** псевдоцилиндрик проекция
 ~ **равновеликая** тигез зурлыклы проекция
 ~ **равнопромежуточная** тигезаралыклы проекция
 ~ **равноугольная** тигезпочмаклы проекция
 ~ **реципрокальная** реципрок проекция
 ~ **стереографическая** стереографик проекция
 ~ **стереоскопическая** стереоскопик проекция
 ~ **топографическая** топографик проекция
 ~ **угла** почмак проекциясе
 ~ **центральная** үзэк проекция
 ~ **цилиндрическая** цилиндрик проекция
 ~ **экваториальная** экваториаль проекция
произведение с тапкырчыгыш
 ~ **вероятностей** ихтималлыклар тапкырчыгышы
производительность ж эшлэу тизлеге, нәтижелелек
 ~ **съёмки** төшерүең тизлеге (нәтижелелеге)
производная ж чыгарылма
 ~ **векторная** вектор чыгарылмасы
 ~ **логарифмическая** логарифм чыгарылмасы
 ~ **частная** өлөшчө чыгарылма
прокладка ж үткэрү, салу
 ~ **курса** курс салу
 ~ **трассы** трасса үткэрү
прокладывать үткэрергә, салырга
положение с үткэрелеш
 ~ **горизонтальное** горизонталь үткэрелеш
промер м үлчәу
 ~ **глубины** тирәнлекне үлчәу

~ **звуковой** тавышлы (тавыш ярдәмендә) үлчәу
 ~ **ультразвуковой** ультратавышлы үлчәу
промывание с юдыру
промывать юдырырга
промывка ж юу
проницаемость ж үткэрүчәнлек
 ~ **диэлектрическая** диэлектрик үткэрүчәнлек
прорез ж уем
 ~ **визирного приспособления** визир жайланмасы уемы
пресека ж урман ызаны
пространство с пространство
 ~ **«мёртвое»** «үле» пространство
 ~ **свободное** ирекле пространство
просушка ж киптерү (мәс. аэросу-рәтләрне)
противовес м каршылама, каршы авырлык
протрактор м протрактор (*навигация коралы*)
протуберанец м протуберанец
профилирование с профильләү
 ~ **автоматическое** автомат [рәвештә] профильләү
профилограф м профилограф
профилоскоп м профилоскоп
профиль м профиль
 ~ **астрономо-геодезический** астрономик-геодезик профиль
 ~ **выпуклый** кабарынкы профиль
 ~ **геоида** геоид профиле
 ~ **геологический** геологик профиль
 ~ **дугообразный** дуга профиль
 ~ **земной поверхности** жир өслеге профиле
 ~ **магистрالی** магистраль профиле
 ~ **местности** урын профиле
 ~ **поперечный** аркылы профиль
 ~ **продольный** буй профиль
 ~ **равных абсцисс** тигез абсциссалар профиле
 ~ **равных высот** тигез биеклекләр профиле
 ~ **равных линейных параллэкссов** тигез сызыкча параллэкслар профиле

~ **топографический** топографик профиль

~ **трассы нивелирования** нивелирлау трассасы профиле

проявитель м ачыгайткыч

проявление с ачыгайту

~ **замедленное** акрынайтылган ачыгайту

проявлять ачыгайтырга

прямая жс туры

~ **вспомогательная** ярдәмче туры

~ **главная** баш туры

~ **опорная** терәк туры

~ **основная** нигез туры

~ **проектирующая** проекцияләү турысы

~ **регрессии** регрессия турысы

прямоугольный турыпочмаклы

псевдоордината жс псевдоординат

псевдорельеф м псевдорельеф

псевдоскопический псевдоскопик, псевдоскопия ...-ы/-е

псевдоскопия жс псевдоскопия

псевдостереоскопия жс псевдостереоскопия

псевдоэффект м псевдоэффект

психометр м психометр

пуансон м пуансон

пузырёк м куык

~ **уровня** тигезләгеч куыгы; **приводить** ~ **уровня в нуль-пункт** тигезләгеч куыгын нуленче пунктка китерергә

пункт пункт; **закреплять пункты геодезической сети** геодезия челтәре пунктларын беркетергә; **наблюдать пункты геодезической сети** геодезия челтәре пунктларын күзәтергә; **обозначать пункты** пунктларны билгеләргә

~ **аналитической сети** аналитик челтәр пункты

~ **астрономический** астрономик пункт, астрономия пункты

~ **барометрического нивелирования** барометрлы нивелирлау пункты

~ **боковой** ян пункт

~ **геодезический** геодезик пункт, геодезия пункты

~ **государственной границы** дәүләт чиге пункты

~ **государственной нивелирной сети** дәүләт нивелирлау челтәре пункты

~ **гравиметрический** гравиметрик пункт, гравиметрия пункты

~ **для высотных измерений** биеклек үлчәүләре пункты

~ **закрепленный на местности** урынга беркетелгән пункт

~ **искомый** ачыкланасы пункт; **определять высоту искомого пункта** ачыкланасы пунктның биеклеген билгеләргә

~ **исходный** баштагы пункт

~ **конечный** ахыргы пункт

~ **контрольный** контроль (тикшерү) пункты

~ **космической триангуляции** космик триангуляция пункты

~ **Лапласа** Лаплас пункты

~ **маркшейдерский** маркшейдер пункты

~ **метеорологический** метеорологик пункт, метеорология пункты

~ **населенный** торак пункт

~ **начальный** башлангыч пункт

~ **нивелирный** нивелирлау пункты

~ **опорный** терәк пункт

~ **ориентирный** ориентир пункт

~ **полигонометрии** полигонометрия пункты

~ **полигонометрический** полигонометрик пункт, полигонометрия пункты

~ **прямой засечки** (ноктаның координатларын) турыдан билгеләү пункты

~ **сети** челтәр пункты

~ **тахеометрический** тахеометрик пункт, тахеометрия пункты

~ **топографический** топографик пункт, топография пункты

~ **триангуляции** триангуляция пункты

~ **тригонометрический** тригонометрик пункт

~ **удаленный** ерак пункт

~ **хода** адым пункты

путемёр *м* юлүлчөгөч
пучение *с* күтөрөлү
 ~ **грунта** грунт күтөрөлү
пучок *м* бэйлэм
 ~ **кёрновых лучей** керн нурлары бэй-
 лэме
 ~ **лазерный** лазер бэйлэме
 ~ **лучей** нурлар бэйлэме
 ~ **прямых** турылар бэйлэме
 ~ **световой** яктылык бэйлэме
 ~ **сфокусированный в точке** [бер]
 ноктада фокусланган бэйлэм
 ~ **ультразвуковых лучей** ультрата-
 выш нурлары бэйлэме

~ **эпилярных лучей** эпиполяр нур-
 лар бэйлэме
пыль *жс* тузан
 ~ **космическая** космик тузан
 ~ **межзвёздная** йолдызара тузан
 ~ **межпланетная** планетаара тузан
пьезограф *м* пьезограф
пьезокристалл *м* пьезокристалл
пятка табан
 ~ **рейки** рейка табаны
пятна *с* *мн* таплар
 ~ **солённые** Кояш таплары
пятно *с* тап
 ~ **белое** ак тап (*картада*)

Р

равенство *с* тигезлек
 ~ **пролётов** торыклар тигезлеге
 ~ **расстояний** аралар тигезлеге (*мэс.*
нивелирдан рейкага кадәрге)
 ~ **толщины** калынык тигезлеге
равнина *жс* тигезлек
 ~ **глубоководная** тирэн су асты ти-
 гезлеге
 ~ **континентальная** континенталь
 тигезлек
 ~ **предельная** чик тигезлек
равновесие *с* тигезлэнеш
 ~ **гидростатическое** гидростатик ти-
 гезлэнеш
 ~ **изостатическое** изостатик тигезлэ-
 неш
 ~ **термическое** термик тигезлэнеш
равносторонний тигезьяклы
равноточность *жс* бердэй төгөллөк
 ~ **фотограмметрических построе-**
ний фотограмметрик төзелмэлэрнең
 бердэй төгөллөге
равноугольный тигезпочмаклы
радар *м* радар
радиал-триангулятор *м* радиал-
 триангулятор
радиалтриангуляция *жс* радиалтри-
 ангуляция
радиан *м* радиан
радиовысотомёр *м* радиобиеклегүл-
 чөгөч

радиодальномер *м* радиоерак-
 лыгүлчөгөч
радиолокация *жс* радиолокация
радиосигнал *м* радиосигнал
радиотелескоп *м* радиотелескоп
радиус *м* радиус
 ~ **Земли** Жир радиусы
 ~ **кривизны земного эллипсоида**
 Жир эллипсоиды кэкрелеге радиусы
 ~ **кривой** кэкре радиусы
 ~ **меридианного сечения** меридиан
 кисеме радиусы
разбивка *жс* бүлеп беркетү (*мэс.* *ко-*
рылмаларны)
 ~ **границ** чиклэрне бүлеп беркетү
 ~ **на части** өлөшлэргэ бүлеп беркетү
 ~ **по высоте** биеклеккэ карап бүлеп
 беркетү
 ~ **прямолинейных сооружений**
 туры линияле корылмаларны бүлеп бер-
 кетү
 ~ **сетки квадратов** квадратлар чел-
 тэрен ясау
 ~ **трассы дороги** юл трассасын бүлеп
 беркетү
разведка *жс* разведка
 ~ **буровая** буровой разведкасы
 ~ **воздушная** нава разведкасы
 ~ **геологическая** геологик разведка
 ~ **гравиметрическая** гравиметрик
 разведка

развѣтие с үсеш
 ~ **базисной сѣти** базис челтәре үсеше
 ~ **рабочего обоснования** эшләү нигезләмәсе үсеше
 ~ **съёмочного обоснования** төшерү нигезләмәсе үсеше
разграничение с чикләү
разграничивать чикләргә
разграфка *жс* графалау
 ~ **листов карты** карта битләрен графалау
 ~ **планшетов** планшетларны графалау
 ~ **по меридианам и параллелям** меридианнар һәм параллельләр буенча графалау
 ~ **прямоугольная** турыпочмаклы графалау
раздвоение с икешәрләнү, икеләнү, ике булып күренү
 ~ **изображений** сурәтләрнең икеләнүе
разделение с бүлү
 ~ **земной поверхности на участки** жир өслеген кишәрлекләргә бүлү
 ~ **на классы** классларга бүлү
 ~ **стереопар** стереопарларга бүлү
разделять бүлүргә
различение с аеру
 ~ **в долготѣ** озынлыкта аеру
 ~ **в широтѣ** киңлектә аеру
разложение с таркату
 ~ **в ряд** рәткә таркату (*мәс. Тейлор яки Фурье рәтенә*)
 ~ **потенциала** потенциалны таркату
размах *м* колач
 ~ **колебаний** тирбәнешләр колачы
размечать билгеләп чыгарга
размещение с 1. урнаштыру 2. таштырма
 ~ **зарамочного оформления** рамка тышын формалаштыру
 ~ **подписей** асызямаларны урнаштыру (*мәс. картада*)
 ~ **станций** станцияләрне урнаштыру
разномасштабность *жс* төрле масштаблылык
разность *жс* аерма
 ~ **альтитуд** альтитудалар аермасы

~ **во времени** вакыт аермасы
 ~ **высот** биеклекләр аермасы
 ~ **высотных отметок** биеклик тамгалары аермасы
 ~ **дисторсий** дисторсияләр аермасы
 ~ **координат** координатлар аермасы
 ~ **между динамической и ортометрической высотами** динамик һәм ортометрик биеклекләр арасындагы аерма
 ~ **показаний сухого и смоченного термометров** коры һәм дымландырылган термометрлар күрсәткече аермасы
 ~ **пробольных параллакс** буй параллакслар аермасы
 ~ **фаз** фазалар аермасы
 ~ **фокусная** фокус[лар] аермасы
разрез *м* киселеш; кисем
 ~ **вертикальный** вертикаль киселеш
 ~ **геологический** геологик киселеш
 ~ **горных выработок** тау казылмалары урыны киселеше
 ~ **грунта** грунт кисеме
 ~ **поперечный** аркылы киселеш
 ~ **по простиранию** жәелү буенча киселеш
 ~ **схематический** схематик киселеш
 ~ **чертежа** сызым киселеше
разрезка *жс* кисү
 ~ **листов карты** карта битләрен кисү
разрыв *м* на карте картада өзеклек
разряд *м* разряд
 ~ **двойчный** икешәрле разряд
 ~ **кодовый** кодлы разряд
 ~ **тройчный** өчәрле разряд
разьюстировка *жс* разьюстировка
рама *жс* кыса
 ~ **вертикальная** вертикаль кыса
 ~ **для проявления** ачыкландыру кысасы
 ~ **копировальная** күчәрмә (нөсхә) алу кысасы
 ~ **направляющая** юнәлдергеч кыса
 ~ **проявочная** ачыкландыргыч кыса
рамка *жс* рамка
 ~ **видоискателя** сурәт эзләгеч рамкасы
 ~ **визирная** визир рамкасы

~ для заготовки надписи язма заготов-
товкасы өчен рамка

~ кадрíрующая кадрлагыч рамка,
кадрлау рамкасы

~ кáрты карта рамкасы

~ копировáльная күчермә алу рам-
касы

~ опорная терәк рамка

~ подвижная хәрәкәтчән рамка

~ прижимная кыскыч рамка, кысу
рамкасы

~ снимкодержáтеля сурәттоткыч
рамка

раскраска *жс* буяу

~ (реек) в шахматном порядке (рей-
каларны) шахмат тәртибендә буяу

~ рельефа по ступеням высот релье-
ефны биеклек баскычларына карап
буяу

раскрашивать буярга

располагать урнаштырырга

расположение *с* урнашу, урын

~ взаимное кара-каршы урнашу

~ наблюдателя күзәтүче урыны

~ планет на небе относительно
Солнца планеталарның күктә Кояшка
карата урнашуы

~ пунктов пунктларның урнашуы

распределение *с* бүленеш, бүленү

~ биномиáльное биномиаль бүле-
неш

~ на клáссы классларга бүленеш

~ нормáльное нормаль бүленеш

~ ошибок по Гауссу Гаусс буенча ха-
талар бүленеше

~ статистическое статистик бүленеш

~ Стьюдента Стьюдент бүленеше

~ Фишера Фишер бүленеше

~ хи-квaдрáта хи-квадрат бүленеше

распределять бүлөргә

распространение *жс* таралыш

~ гидрографической сèти гидрогра-
фик челтәр таралышы

распространяться таралырга

рассвет *м* таң

~ астрономический астрономик
таң

рассеивание *с* таралу, таралыш

расставлять урнаштырырга

расстановка *жс* урнаштыру

расстановщик *м* урнаштыручы

расстояние *с* ара, ераклык; изме-
рять ~ араны үлчәргә

~ горизонтáльное горизонталь ара

~ графическое график ара

~ до наблюдаемой тóчки күзәтү нок-
тасына кадәрге ара

~ Земля – Луна Жир – Ай арасы

~ зенитное зенит ераклыгы

~ зрительной трубы күзәтү торбасы
ераклыгы

~ линейное сызыкча ара

~ между горизонтáлиями горизон-
тальләр арасындагы ераклык

~ между дальномёрными нитями
ераклыгүлчәгеч жепләр арасы

~ между осями рельсов рельслар
күчәре арасы

~ минимáльное минималь ара

~ надирное надир арасы

~ на плане пландагы ераклык

~ номинальное фокусное номиналь
фокусча ара

~ от нивелира до передней рёйки
нивелирдан алгы рейкага кадәрге ара

~ от тóчки надира надир ноктасын-
нан башланган ара

~ полярное поляр ераклык

~ постоянное даими ераклык

~ приближённое якынча ара

~ светíла яктырткыч арасы

~ стереоскопа стереоскоп арасы

~ тóчное төгәл ара

~ угловбе почмакча ара

~ фокусное фокусча ара

~ фототеодолита фототеодолит
арасы

~ эквивалентное эквивалент ара

~ эталонное эталон ара

растр *м* растр

расчёт *м* расчёт, исәпләү

~ аналитический аналитик расчёт

~ графический график расчёт

~ оптических систем оптик система-
лар расчёты

~ сетей челтәрләр расчёты

расшире́ние *с* киңәю
 ~ **термическое** термик киңәю
расширя́ться киңэргә
расшифр́овка *ж* шифрын ачу
расшифр́овывать шифрын ачарга
ревизия *ж* ревизия
 ~ **топографических карт** топографик карталар ревизиясе
регистратор *м* регистратор, теркәгеч
 ~ **координат** координатлар теркәгече
регистра́ция *ж* теркәү, регистрация
 ~ **автоматическая** автомат [рәвештә]
 теркәү
 ~ **вращения** Землі Жир әйләнүен теркәү
 ~ **времени** вакытны теркәү
 ~ **земельных участков** жир кишәр-лекләрен теркәү
 ~ **на фотографической плёнке** фоторәсем плёнкасында теркәү
 ~ **оптическая** оптик теркәү
 ~ **предварительная** алдан теркәү
 ~ **тепловым инфракрасным излучением** инфракызыл жылылык нурланышы белән теркәү
 ~ **уровня воды** су биеклеген теркәү
 ~ **фотографическая** фотографик теркәү, фоторәсем ярдәмендә теркәү
 ~ **цифровая** цифрлы теркәү
 ~ **числовая** санлы теркәү
 ~ **электромагнитная** электромагнитлы теркәү
регули́рование *с* көйләү
 ~ **автоматическое** автомат [рәвештә]
 көйләү
 ~ **света** яктылыкны көйләү
регули́ровать көйләргә
регулир́овка *ж* көйләү
 ~ **чувствительности** сеземлекне көйләү
регуля́тор *м* көйләгеч, регулятор
 ~ **времени** вакытны көйләгеч
 ~ **перекры́тий** түшәмәләрне көйләгеч
 ~ **скоро́сти** тизлекне көйләгеч
 ~ **уровня** биеклекне көйләгеч
реду́кция *ж* редукция
 ~ **изостатическая** изостатик редукция

~ **силы тяжести** авырлык көче редукциясе
ре́зец *м* кискеч
 ~ **гравировальный** гравировка (чыю) кискече
ре́зкий кискен
ре́зкость *ж* ачыклык
 ~ **изображения** сурәтнең ачыклыгы
 ~ **на краю** снімка фотосурәт читендә ачыклык
резона́тор *м* резонатор
 ~ **объёмный** күләмле резонатор
ре́йка *ж* рейка
 ~ **базисная** базис рейкасы
 ~ **вертикальная** вертикаль рейка
 ~ **водомерная** суульгәгеч рейка
 ~ **выдвижная** шудырма рейка
 ~ **дальномерная** ераклыгүлгәгеч рейка
 ~ **двусторонняя** ике яклы рейка
 ~ **для измерения глубины** тирәнлекне үлчәү рейкасы
 ~ **для мезульной съёмки** мензулалы төшерү рейкасы
 ~ **для нивелирования** нивелирлау рейкасы
 ~ **для отметки уровня воды** су биеклеген билгеләү рейкасы
 ~ **задняя** арткы рейка
 ~ **зубчатая** тешле рейка
 ~ **инварная** инвар рейка
 ~ **нивелирная** нивелирлау рейкасы
 ~ **облегченная** жиңеләйтелгән рейка
 ~ **параллактическая** параллактик рейка
 ~ **передняя** алгы рейка
 ~ **подвесная** элмә рейка
 ~ **прецизионная** үтә төгәл (прецизион) рейка
 ~ **с верньером** верньерлы рейка
 ~ **с выдвигающейся подставкой** шудырма асқуймалы рейка
 ~ **с двойной шкалой** ике шкалалы рейка
 ~ **с инварной полосой** инвар буйлы рейка
 ~ **складная** жыелма рейка

~ с **постоянным базисом** даими базислы рейка

~ с **целью** цельле рейка

~ **тахеометрическая** тахеометрик рейка

~ **телескопическая** телескопик рейка

~ **топографическая** топографик рейка

~ **трёхгранная** өчкырлы рейка

~ **шашечная** шашкалы рейка

~ **штриховая** штрихлы рейка

рейсфедер *м* рейсфедер

~ **двойной** икеле рейсфедер

~ для **вычерчивания горизонталей** горизонтальлэр сызу рейсфедеры

~ для **вычерчивания кривых** кэк-релэр сызу рейсфедеры

~ **сменный** алмаш рейсфедер

рейшина *ж* рейшина

рекогносцировка *ж* рекогносцировка

~ **визуальная** визуаль рекогносцировка

рельеф *м* рельеф; **отмывать** ~ рельефны юдырырга

~ **местности** урынның рельефы

~ **пересечённый** таулы-чокырлы рельеф

репер *м* репер (*билге*)

~ **нивелирный** нивелир реперы

~ **стенной** стена реперы

репродукция *ж* репродукция

~ с **фотоплана** фотопланнан репродукция

ретушировать ретушларга

ретушь *ж* ретушь

референц-эллипсоид *м* референц-эллипсоид

рефлектор *м* рефлектор

рефракция *ж* рефракция

~ **атмосферная** атмосфера рефракциясе

~ **боковая** ян рефракция

~ **земная** жир рефракциясе

~ **средняя** ургача рефракция

решётка *ж* рэшэткэ

~ **Готье** Готье рэшэткэсе

~ **параллактическая** параллактик рэшэткэ

рисунок *м* рәсем

~ **графический** график рәсем

~ **от руки** кулдан ясалган рәсем

~ **перспективный** перспектива рәсеме

ролик *м* ролик, тәгәрмәч

~ **направляющий** юнәлдергеч ролик

ротор *м* ротор

~ **гироскопа** гироскоп роторы

рубашка *ж* күлмәк

~ **планшета** планшет күлмәге

рукоятка *ж* тотка

~ **деревянная** агач тотка

~ с **динамометром** динамометрлы тотка

рулетка *ж* рулетка, үлчәү тасмасы

~ **инварная** инвар рулетка

~ **мерная** үлчәгеч рулетка

~ **стальная** корыч тасма

~ **тесьяная** үлчәү тасмасы

румб *м* румб

~ **морской** дингез румбы

русло *с* елга юлы

ручка *ж* тотка

~ **круглая** йомры тотка

~ **откидная** төшерелмә тотка

~ **управления** идарә тоткасы

рычаг *м* рычаг

~ **ведущий** йөрткеч рычаг

~ **обводной** кырыллап сызу рычагы

~ **отражателя** подсыткы өстәмә

утны кайтаргыч рычаг

~ **полюсный** полюс рычагы

~ **чертежный** сызым рычагы

рэн *м* рэн

~ **оптического микрометра** оптик

микрометр рэны

ряд *м* рэт

~ **геодезической сети** геодезия чел-тәре рәте

~ **измерений** үлчәүләр рәте

~ **Лежандра** Лежандр рәте

~ **наблюдений** күзәтүләр рәте

~ **пунктов** пунктлар рәте

~ **стратиграфический** стратиграфия рәте, стратиграфик рэт

~ **Тейлора** Тейлор рәте

~ **триангуляции** триангуляция рәте

~ **Фурье** Фурье рәте

С

сажён *ж* сажин
 ~ **морская** (1,83 м) дингез сажины
самолёт *м* очкыч, самолёт
 ~ **аэрофотосъёмочный** аэрофотога
 төшерү очкычы
самописец *м* яздыргыч
 ~ **глубин** тирәнлекләрне яздыргыч
 ~ **ленточный** тасмалы яздыргыч
 ~ **уровня воды** су биеклеген яздыр-
 гыч
самофокусировка *ж* үзфокусланьш
сбор *м* жыю
 ~ **данных** мәгълүмат жыю (эше)
сведения *с мн* мәгълүмат
 ~ **об установке межевых знаков**
 межа [ызан] билгеләре кую турындагы
 мәгълүмат
 ~ **об установке межевых центров**
 межа [ызан] үзәкләре кую турындагы
 мәгълүмат
свёрка *ж* чагыштырып (дөреслеген)
 тикшерү эше
сверять чагыштырып (дөреслеген)
 тикшерергә
свет *м* яктылык
 ~ **актиничный** актиник яктылык
 ~ **белый** ак яктылык
 ~ **дневной** көндөзгә яктылык, көн як-
 тысы
 ~ **когерентный** когерент яктылык
 ~ **направленный** юнәлтелгән якты-
 лык
 ~ **невидимый** күренмәгән яктылык
 ~ **поляризованный** полярлашкан як-
 тылык
 ~ **поляризованный монохроматич-
 еский** полярлашкан монохром якты-
 лык
 ~ **проникший** үтеп кERGән яктылык
 ~ **рассеянный** чәчелгән яктылык
 ~ **«чёрный»** «кара» яктылык
светило *с* яктырткыч
 ~ **небесное** кук яктырткычы
световод *м* яктылыгүткәргеч

светодальномер *м* яктылык белән
 ераклыгүлчәгеч
светодиод *м* яктылык диоды
свойство *с* үзлек
 ~ **бинокулярного зрения** бинокуляр
 күрү үзлеге
 ~ **систематическое** систематик үзлек,
 системалы үзлек
связка *ж* бәйләм
 ~ **аффинная** аффин бәйләм
 ~ **лучей** нурлар бәйләмә
 ~ **проектирующих лучей** проекция-
 ләү нурлары бәйләмә
 ~ **фотографических лучей** фотогра-
 фик нурлар бәйләмә
связность *ж* бәйлелек
 ~ **аффинная** аффин бәйлелек
связь *ж* бәйлелек, бәйләнеш
 ~ **алгебраическая** алгебраик бәй-
 лелек
 ~ **геодезическая** геодезик бәйлелек
 ~ **дуплексная** дуплекслы бәйлелек
 ~ **корреляционная** корреляцион бәй-
 лелек
 ~ **математическая** математик бәйле-
 лек
 ~ **прямолинейная корреляционная**
 туры корреляцион бәйлелек
 ~ **ходов** линияләр бәйлелеге
сглаживание *с* тигезләү, тигезләп
 күрсәтү
 ~ **уступов** (*при изготовлении рельеф-
 ной карты*) киртләчләрне (*рельеф кар-
 таларын төзөгәндә*) тигезләп күрсәтү
сгущать ешлатырга
сгущение *с* ешлану; ешлату
 ~ **геодезического обоснования** геоде-
 зик нигезләнүне ешлату
 ~ **геодезической сети** геодезик чел-
 тәрне ешлату
 ~ **исходной основы** башлангыч ни-
 гезне ешлату
 ~ **нивелирных сетей** нивелир челтәр-
 ләрен ешлату

~ **сѣти** чөлтәрне ешлату
 ~ **сѣти опóрных тóчек** терэк нокталар [төп нокталар] чөлтәрөн ешлату
 ~ **сѣти тóчек** нокталар чөлтәрөн ешлату
 ~ **фотограмметрической сѣти графическим способом** фотограмметрик чөлтәрне график ысул белән ешлату
сдваивать ике катларга; парларга
сдвиг *м* күчеш, урыныннан кузгалу, шуу
 ~ **изображения** сурәтнең күчеше
 ~ **относительный** чагыштырма күчеш
 ~ **фаз** фазаларның күчеше
 ~ **фáзовый** фазача күчеш
сдвигать күчерергә, шудырырга
сдирать (*эмульсию*) (*эмульсияне*) кырып төшерергә
сеанс *м* сеанс
 ~ **наблюдений** күзәтү сеансы
сѣвер *м* төньяк; **поворáчивать на** ~ төньякка борылырга
 ~ **географический** географик төньяк
 ~ **системы координат** координатлар системасындагы төньяк
сегмент *м* сегмент
 ~ **шаровой** шарлы сегмент
седло *с* ияр
седловина *ж* билдәү, сыртлавык
сейсмограф *м* сейсмограф
сейсмология *ж* сейсмология
 ~ **прикладная** гамәли сейсмология
сейсмометр *м* сейсмометр
секстант *м* секстант
секунда *ж* секунд
 ~ **градовая** град секунды
 ~ **градусная** градус секунды
 ~ **дуги** дуга секунды
 ~ **угловая** почмак секунды
секундомѐр *м* секундомер
секúщая *ж* кисүче
секúщий кисүче
сѣкция *ж* секция; **разбивать на сѣкции** секцияләргә бүлгәләргә
 ~ **аэросъёмочная** һавадан төшерү секциясе

~ **нивелирного хода** нивелир сызыгы секциясе
селенография *ж* селенография
семейство *с* семьялык
 ~ **прямых** турылар семьялыгы
сѣрия *ж* серия
 ~ **измерений** үлчәүләр сериясе
 ~ **листов (карты)** (карта) битләре сериясе
 ~ **топографических карт** топографик карталар сериясе
сертификат *м* сертификат
 ~ **повѣрочный** чагыштырып (дөрөслеген) тикшерү сертификаты
сѣти *ж мн* чөлтәрләр
 ~ **съёмочные** сурәткә төшерү чөлтәрләр
сѣтка *ж* чөлтәр (*см. т.ж. сеть*)
 ~ **в проекции Ламберта, координатная** Ламберт проекциясендәге координатлар чөлтәре
 ~ **географическая** географик чөлтәр
 ~ **гониометрическая** гониометрик чөлтәр
 ~ **Готье** Готье чөлтәре
 ~ **для измерения углов** почмаклар үлчәү чөлтәре
 ~ **для измерения углов на фотоснимках** фоторәсемнәрдә почмаклар үлчәү чөлтәре
 ~ **измерительная** үлчәү чөлтәре
 ~ **испытательная** сынау чөлтәре
 ~ **картографическая** картографик чөлтәр
 ~ **картографической проекции, кося** кыек картографик проекция чөлтәре
 ~ **карты** карта чөлтәре
 ~ **квадратов с дециметровыми сторонами** дециметрлы яклы квадратлар чөлтәре
 ~ **километровая** километрлы чөлтәр
 ~ **контрольная** контроль чөлтәр
 ~ **координатная** координатлар чөлтәре
 ~ **масштабная** масштаблы чөлтәр
 ~ **Мёбиуса** Мёбиус чөлтәре
 ~ **меридианов и параллелей** меридианнар һәм параллельләр чөлтәре

- ~ **нивели́рная** нивелир чөлтөре
- ~ **ни́тей** жеплэр чөлтөре
- ~ **нормальная** гадэти чөлтөр
- ~ **прямоуго́льная** турыпочмаклы чөлтөр
- ~ **разб́ивочная** бүлгэлэнеш чөлтөре
- ~ **стереографическая** стереографик чөлтөр
- ~ **стереоскопическая** стереоскопик чөлтөр
- ~ **строительная** төзелеш чөлтөре
- ~ **топографическая** топографик чөлтөр
- сётки** *мн* чөлтөрлөр
- ~ **проекти́вные** проектив чөлтөрлөр
- сётъ** *жс* чөлтөр (*см. т.ж. сётка*)
- ~ **аналитическая** аналитик чөлтөр
- ~ **астроно́мо-геодези́ческая** астрономик-геодезик чөлтөр
- ~ **ба́зисная** базис чөлтөре
- ~ **блóчная ана́логовая** блоклы аналог чөлтөр
- ~ **высоко́тóчная полигонометри́ческая** югары төгөллөклө [үтэ төгөл] полигонометрик чөлтөр
- ~ **высóтная** биеклеклэр күрсөтөлгөн чөлтөр
- ~ **вы́численная в еди́ной систéме координáт, геодези́ческая** бер координатлар системасында исэплэп чыгарылган геодезик чөлтөр
- ~ **вы́численная в мéстной систéме координáт, геодези́ческая** жирле координатлар системасында исэплэп чыгарылган геодезик чөлтөр
- ~ **геодези́ческая** геодезик чөлтөр; **вычисля́ть геодези́ческую** ~ геодезик чөлтөрне исэплэп чыгарырга; **проекти́ровать геодези́ческую** ~ геодезик чөлтөрне проектларга; **разбива́ть геодези́ческую** ~ геодезик чөлтөрне бүлгөлөргө; **составля́ть схéму геодези́ческой сёти** геодезик чөлтөр схемасын төзөргө
- ~ **геодези́ческая съёмочная** геодезик төшөрү чөлтөре
- ~ **геодези́ческого обосновáния** геодезик нигезлэу чөлтөре
- ~ **геометри́ческая** геометрик чөлтөр
- ~ **гла́вная** төп чөлтөр
- ~ **госуда́рственная геодези́ческая** геодезик дөүлөт чөлтөре
- ~ **деформиро́ванная** деформациялэнгөн чөлтөр
- ~ **дорóжная** юл чөлтөре
- ~ **заполня́ющая** тутыручы чөлтөр
- ~ **заполня́ющая нивели́рная** тутыручы нивелир чөлтөре
- ~ **искажё́нная** хаталы чөлтөр
- ~ **квадрáтов** квадратлар чөлтөре
- ~ **нивели́рных ходóв** нивелир сызыктары чөлтөре
- ~ **ни́зших клáссов (тóчности)** (төгөл-леге) түбөн класслы чөлтөр
- ~ **опóрная** терэк чөлтөр
- ~ **опóрная высóтная** биеклеклэр күрсөтөлгөн терэк чөлтөр
- ~ **опóрных геодези́ческих пúнктов** геодезик терэк пунктлар чөлтөре
- ~ **опóрных плáновых пúнктов** планлы терэк пунктлар чөлтөре
- ~ **опóрных пúнктов** терэк пунктлар чөлтөре
- ~ **опóрных тóчек** терэк нокталар чөлтөре
- ~ **ориенти́рующих тóчек** ориентир булып хезмэт иткэн нокталар чөлтөре
- ~ **основная** төп чөлтөр
- ~ **плáновая** планлы чөлтөр
- ~ **плáновая опóрная** планлы терэк чөлтөр
- ~ **плóской фототриангуля́ции, ромбическая** яссы фототриангуляциянен ромбик чөлтөре
- ~ **полигонометри́ческая** полигонометрик чөлтөр
- ~ **пúнктов** пунктлар чөлтөре
- ~ **пúнктов, определённых графическими постро́ениями** график төзүлөр ярдөмөндө билгелэнгөн пунктлар чөлтөре
- ~ **пúнктов с координáтами, полúченными аналитически** аналитик юл белэн билгелэнгөн координатлы пунктлар чөлтөре
- ~ **путéй сообщéния** элемтэ юллары чөлтөре

~ **радиалтриангуля́ции, радиа́ль-ная** радиалтриангуляциянең радиа́ль челтәре
 ~ **разбивочная** бүлгәләү челтәре
 ~ **ромбическая** ромбик челтәре
 ~ **ромбическая фототриангуляци-онная** ромбик фототриангуляция чел-тәре
 ~ **сгущения** ешлату челтәре
 ~ **сгущения, геодезическая** геодезик ешлану челтәре
 ~ **ста́рая нивели́рная** иске нивелир челтәре
 ~ **съёмочная** сурәткә төшерү челтәре
 ~ **теодолитных ходов** теодолит ярдә-мендә үткәрелгән сызыклар челтәре
 ~ **топографическая** топографик чел-тәр
 ~ **точек** нокталар челтәре
 ~ **точек, произво́льная** нокталарның ирекле челтәре
 ~ **трансформированных точек** трансформациялэнгән нокталар челтәре
 ~ **треугольников** өчпочмаклар чел-тәре
 ~ **триангуля́ции** триангуляция чел-тәре
 ~ **триангуля́ции, заполня́ющая** три-ангуляциянең тугыргыч челтәре
 ~ **триангуля́ции, ме́стная** триангуля-циянең жирле челтәре
 ~ **триангуля́ции, опорная госуда́р-ственная** триангуляциянең терәк дәү-ләт челтәре
 ~ **триангуля́ции пе́рвого клáсса** триангуляциянең беренче класслы чел-тәре
 ~ **триангуля́ции, свободная** триангу-ляциянең ирекле челтәре
 ~ **триангуля́ции госуда́рственная** триангуляциянең дәүләт челтәре
 ~ **тригонометри́ческая** тригономет-рик челтәр
 ~ **фотограмметри́ческая** фотограм-метрик челтәр
 ~ **фототриангуля́ции, ромбиче-ская** фототриангуляциянең ромбик челтәре

~ **ходов** сызыклар челтәре
 ~ **четырёхуго́льников** дүртпочмак-лыклар челтәре
сечение с кисем
 ~ **вертика́льное** вертикаль кисем
 ~ **го́рных вы́работок** казылма табу урыннарының кисеме
 ~ **живо́е** тере кисем
 ~ **коническое** коник кисем
 ~ **норма́льное** гадәти кисем
 ~ **обра́тное норма́льное** кире гадәти кисем
 ~ **плоское** яссы кисем
 ~ **по долготё** озынлыкка кисем
 ~ **под прямы́м углу́м** туры почмаклы кисем
 ~ **поперё́чное** аркылы кисем
 ~ **пото́ка, живо́е** агымның тере ки-семе
 ~ **продо́льное** буй кисем
 ~ **прямо́е норма́льное** туры гадәти кисем
 ~ **реки́, живо́е, поперё́чное** елганың тере аркылы кисеме
 ~ **ша́хтного ствола́** шахта коесының кисеме
сжатие с кысылу
 ~ **гравитационное** гравитацион кы-сылу
 ~ **динамическое** динамик кысылу
 ~ **еди́нчное поперё́чное** бер тапкыр аркылыга кысылу
 ~ **Земли́** Жир кысылу
 ~ **пове́рхности (фото)снѳ́мка** (фото) сурәт өслеге кысылу
сигна́л м сигнал (*см. т.ж. сигна́лы*)
 ~ **вре́мени** вакыт сигналы
 ~ **геодезический** геодезик сигнал
 ~ **геодезический триангуляцио́н-ный** геодезик триангуляция сигналы
 ~ **опти́ческий** оптик сигнал
 ~ **освети́тельный** яктырткыч сигнал
 ~ **радиолокацио́нной ста́нции** ра-диофикация станциясе сигналы
 ~ **светово́й** яктылык сигналы
 ~ **трѳ́хгранный** өч кырлы сигнал
 ~ **электри́ческий** электр сигналы
сигнализа́ция жс сигнализация

сигна́лы *м мн* сигналлар (*см. тж.* **сигна́л**)

~ **вре́мени, непрерывные** өзлексез вакыт сигналлары

~ **вре́мени, постоя́нные** даими вакыт сигналлары

си́ла *жс* көч; егәр

~ **гравитацiонная** гравитация көче

~ **излучения́** нурланыш көче

~ **линзы, опти́ческая** линзаның оптик көче

~ **магнитная** магнит көче

~ **натяжения́ (мёрной про́волоки или лэ́нты)** тартылыш көче

~ **опти́ческая** оптик көч

~ **освещения́** яктыртылыш көче

~ **свёта** яктылык көче

~ **тяготения́, ~ тяжёсти** авырлык көче

~ **тяжёсти, абсолютная** абсолют авырлык көче

~ **тяжёсти, нормальная** гадәти авырлык көче

~ **тяжёсти, относительная** чагыштырма авырлык көче

символ *м* символ

симметри́чно симметрик рәвештә, симметрияле итеп

симметри́чный симметрик, симметрияле

симме́трия *жс* симметрия

синхронность *жс* синхронлык

систе́ма *жс* система

~ **автоколлимацио́нная** автоколлимация системасы

~ **автомати́ческая** автоматик система

~ **автомати́ческой устано́вки ли́нии визи́рования** визирлау линиясен автоматик рәвештә билгеләү системасы

~ **азимута́льная** азимуталь система

~ **аналити́ческая опти́ческая** аналитик оптик система

~ **англосаксо́нская (едини́ц измерения́)** (*үлчәү берәмлекләренең*) англосакс системасы

~ **астрономи́ческая** астрономик система

~ **астрономи́ческая геоцентри́ческая** геоцентрик астрономик система

~ **астрономи́ческого ориентиро́вания** астрономик ориентлашу системасы

~ **астрономи́ческого ориентиро́вания, бортова́я** борттагы астрономик ориентлашу системасы

~ **астроориента́ции** астроориентлашу системасы

~ **афока́льная** афокаль [фокусыз] система

~ **афока́льная опти́ческая** афокаль [фокусыз] оптик система

~ **аэрофотосъёмки** аэрофотога төшерү системасы

~ **бинокуля́рная** бинокуляр система

~ **высо́т** биеклекләр системасы

~ **галакти́ческая** галактик система

~ **гелиоцентри́ческая** гелиоцентрик система

~ **геоцентри́ческая** геоцентрик система

~ **гироскопи́ческая** гироскопик система, гироскоплы система

~ **дека́ртова** Декарт системасы

~ **десяти́чная** унарлы система

~ **динамиче́ная** динамик система

~ **доплеровская рада́рная** Доплерча радар системасы

~ **еди́ная** бердәй система

~ **за́писи** язү (яздыру) системасы, теркәү системасы

~ **звёздная** Земля – Луна Жир – Ай йолдызлар системасы

~ **измерений́, измери́тельная** үлчәмнәр системасы, үлчәү системасы

~ **изображения́** сурәтләү системасы

~ **изображения́, пла́новая** планлы сурәтләү системасы

~ **инерциа́льная** инерциаль система

~ **информа́ционная** информацийон система, мәгълүмат системасы

~ **исхо́дная** баштагы система

~ **исхо́дная высо́тная** биеклекләр күрсәтелгән баштагы система

~ **исхо́дная геодези́ческая** баштагы геодезик система

~ **исходная оптическая** баштагы оптик система
 ~ **итерационная** итерацион система
 ~ **каналов** каналлар системасы
 ~ **карданная** кардан системасы
 ~ **когерентная** когерент система
 ~ **коллимлирующая** коллимация системасы
 ~ **компенсационная** компенсацион система
 ~ **контроля** контроль системасы
 ~ **координат аэроснимка** аэросурет координатлары системасы
 ~ **координат, государственная** дәүләт координатлар системасы
 ~ **координат, декартова пространственная** Декартча пространство координатлары системасы
 ~ **координат карты** карта координатлары системасы
 ~ **координат, местная жирле** координатлар системасы
 ~ **координат на снимке** сурәттәге координатлар системасы
 ~ **координат, прямоугольная** турыпочмаклы координатлар системасы
 ~ **координат стереофотограмметрического прибора** стереофотограмметрик приборның координатлар системасы
 ~ **координат, фотограмметрическая** фотограмметрик координатлар системасы
 ~ **координатных осей** координат күчәрләре системасы
 ~ **крепления беркету** системасы
 ~ **крепления прибора** приборның беркету системасы
 ~ **линейных уравнений** сызыкча тигезләмәләр системасы
 ~ **линейных уравнений, симметричная** симметрик сызыкча тигезләмәләр системасы
 ~ **линз** линзалар системасы
 ~ **линз, панкратическая, ~ линз с регулируемой оптической силой** панкратик линзалар системасы, оптик көчө көйләнүле линзалар системасы

~ **локальная** локаль система
 ~ **«Лоран», радионавигационная** «Лоран» радионавигация системасы
 ~ **мерная** үлчәү системасы
 ~ **местная жирле** система
 ~ **метрическая** метрик үлчәүләр системасы
 ~ **микрометренного вращения** микрометрик әйләнү системасы
 ~ **наблюдательная** күзәтү системасы
 ~ **наблюдательная оптическая** оптик күзәтү системасы
 ~ **наведения** төзәү [төбәү, юнәлтү] системасы
склонение с авышу
 ~ **астрономическое** астрономик авышу
 ~ **магнитное** магнитик авышу
 ~ **магнитной стрелки** магнит угының авышуы
 ~ **магнитной стрелки, восточное** магнит угының көнчыгышка авышуы
 ~ **магнитной стрелки, западное** магнит угының көнбатышка авышуы
 ~ **магнитной стрелки, местное** магнит угының жирле авышуы
 ~ **светила** яктырткычның нелүе
скопление с тупланыш
 ~ **звездное рассеянное** сибелгән йолдызлар тупланышы
скорость жс тизлек
 ~ **ветра** жил тизлеге
 ~ **волны** дулкын тизлеге
 ~ **групповая** төркем тизлеге
 ~ **движений земной коры** Жир кабыгы хәрәкәтләре тизлеге
 ~ **затвора** затвор тизлеге
 ~ **звука, звуковая** тавыш тизлеге
 ~ **изменения** үзгәреш тизлеге
 ~ **линейная** сызыкча тизлек
 ~ **начальная** башлангыч тизлек
 ~ **распространения волн** дулкыннар таралу тизлеге
 ~ **распространения света** яктылык таралу тизлеге
 ~ **счета** исәпләү тизлеге
 ~ **угловая** почмакча тизлек
 ~ **фазовая** фаза тизлеге

скос кыешлык
 ~ **влéво** сулга кыешлык
 ~ **впра́во** унга кыешлык
скреплéние с беркетү
скру́чивание с ишү; ишелү
слагáемое с кушылучы
 ~ **мёрной ре́йки, постоянное** үлчөгөч
 рейканың даими кушылучысы
 ~ **нитяно́го дальномéра** жепле ерак-
 лыгүлчөгөчнөң кушылучысы
 ~ **опти́ческого дальномéра** оптик
 ераклыгүлчөгөч кушылучысы
 ~ **постоянное** даими кушылучы
слагáющая жс кушучы (см. тж. со-
 ставля́ющая)
 ~ **дальномéра, постоянная** ераклы-
 гүлчөгөчнөң даими кушучысы
 ~ **слагáющая** кушучы
 ~ **постоянная** даими кушучы
след м эз
 ~ **гла́вной опти́ческой о́си** төп оптик
 күчэрнөң эзе
 ~ **горизонтáли** горизонталь эзе
 ~ **карти́нной плóскости** картина яс-
 сылыгы эзе
 ~ **ла́зерного лучá** лазер нур эзе
 ~ **опти́ческой о́си** оптик күчэр
 эзе
 ~ **опти́ческой о́си ка́меры** камера-
 ның оптик күчэре эзе
 ~ **плóскости** ясылык эзе
 ~ **плóскости визи́рования** визирлау
 ясылыгы эзе
 ~ **спу́тника (на аэросни́мке)** (аэро-
 сурэттэ) иярченнөң эзе
сле́жение с күзэтү
 ~ **за иску́ственными спу́тниками**
 ясалма иярченнөрнө күзэтү
слия́ние с кушылу
 ~ **в зрительном впечатлéнии двух**
изображéний стереоскопическое ике
 сурэтнөң караучы күзенэ стереоскопик
 кушылып күренүе
сложéние с кушу; кушылу
 ~ **графическое** график кушылу
слой м катлам
 ~ **атмосфэ́ры** атмосфера катламы
 ~ **вёрхний** өске катлам

~ **гравировáльный** гравировка кат-
 лама
 ~ **квазиизотермический** квазиизо-
 термик катлам
 ~ **непрозра́чный гравировáльный**
 үтөкүрөнмәүчөн гравировка катламы
 ~ **ни́жний** аска катлам
 ~ **пласти́нки, эмульсионный** пла-
 стинканың эмульсияле катламы
 ~ **подсти́лающий** түшәүче катлам
 ~ **покрывáющий** каплаучы катлам
 ~ **пóчвы** туфрак катламы
 ~ **прозра́чный гравировáльный**
 үтөкүрөнмәле гравировка катламы
 ~ **просветля́ющий, противореф-
 лексный** рефлекска каршы яктырткыч
 катлам
 ~ **противооребóльный** ореолга каршы
 катлам
 ~ **светочувствительный** яктылыкка
 сизгер катлам
 ~ **с диазосоединéниями, светочув-
 ствительный** яктылыкка сизгер диазо-
 катнашмалы катлам
 ~ **срédний тёплый** жылы урта катлам
 ~ **трéния** ышкылу катламы
 ~ **фотографический** фотографик кат-
 лам
 ~ **холо́дный** салкын катлам
 ~ **цветно́й эмульсионный** төсле
 эмульсияле катлам
 ~ **эмульсионный** эмульсияле катлам
служба жс хезмэт
 ~ **вре́мени геодези́ческая** геодезик
 вакыт хезмэте
 ~ **када́стровая** кадастр хезмэте
 ~ **картографическая** картография
 хезмэте
 ~ **компа́рирования** компарирование
 хезмэте
 ~ **уско́ренного определéния (вре́ме-
 ни)** (вакытны) тизлэтелгән ысул белән
 билгеләү хезмэте
 ~ **широ́т** киндекләр хезмэте
 ~ **широ́т, междунаро́дная** халыкара
 киндекләр хезмэте
 ~ **эталонирóвания** эталонлаштыру
 хезмэте

случай *м* очрак
 ~ **дивергенции** дивергенция очрагы
 ~ **конвергенции** конвергенция очрагы
 ~ **назёмной стереосъёмки, нормальный жир** өслегендә гадәти стереотөшерү очрагы
 ~ **назёмной стереосъёмки, общий жир** өслегендә гомуми стереотөшерү очрагы
 ~ **общий нормальный** гомуми гадәти очрак
 ~ **стереосъёмки, нормальный** гадәти стереотөшерү очрагы
 ~ **фототеодолитной съёмки, конвергентный** фототеодолитлы конвергент төшерү очрагы
 ~ **фототеодолитной съёмки с нескольких базисов** берничә базистан фототеодолитлы төшерү очрагы
 ~ **фототеодолитной съёмки, нормальный** фототеодолитлы гадәти төшерү очрагы
 ~ **фототеодолитной съёмки, общий** фототеодолитлы гомуми төшерү очрагы
 ~ **фототеодолитной съёмки с одного базиса** аерым бер базистан фототеодолитлы төшерү очрагы
 ~ **фототеодолитной съёмки, параллельный** фототеодолитлы параллель төшерү очрагы
смена *ж* алмашу; алмаштыру
 ~ **объектива** объективны алмаштыру
смещать күчерергә, шудырырга
смещение *с* күчеш; күчү, шуу
 ~ **горизонтальное** горизонталь күчеш
 ~ **за рельеф** рельеф артына шуу
 ~ **изображений, видимое** сурәтләрнең күзгә күренгән күчеше
 ~ **изображений, действительное** сурәтләрнең чынлыкта булган күчеше
 ~ **изображения** сурәтнең күчеше
 ~ **изображения предмета** предмет сурәтенең күчеше
 ~ **линейное** сызыкча күчеш
 ~ **объектива** объективның күчеше
 ~ **объектива, угловое** объективның почмакча күчеше

~ **плáновое** план күчеше
 ~ **радиальное** радиусча күчеш, радиаль күчеш
 ~ **систематическое** систематик күчеш
 ~ **случайное** очраклы күчеш
 ~ **тóчек** нокталар күчеше
 ~ **тóчки** нокта күчеше
 ~ **углово́е** почмакча күчеш
 ~ **фáзовое** фаза күчеше
снаряжение *с* кирәк-ярак, кораллар
 ~ **полевое** кыр эшләре кирәк-ярагы
снясение *с* (аска) төшерү
 ~ **координат с вершины знака на зéмлю** координатларны билгә очыннан жиргә төшерү
снимать **1.** (фотога) төшерергә
2. (эмульсияне) бетерергә
снимок *м* (*см. т.ж. фотоснимок*)
 расем; сурәт
 ~ **анаглифический** анаглифик сурәт
 ~ **аэрофотограмметрический** аэрофотограмметрик сурәт
 ~ **горизонтальный** горизонталь сурәт
 ~ **космический** космик сурәт
 ~ **назёмный** жирдән торып төшерелгән сурәт
 ~ **нормальный** гадәти сурәт
 ~ **однóчный** аерым сурәт
 ~ **панорáмный** панорама сурәте
 ~ **перспективный** перспектива сурәте
 ~ **плáновый** план сурәте
 ~ **стереоскопический** стереоскопик сурәт
 ~ **стереофотограмметрический** стереофотограмметрик сурәт
 ~ **фотографический** фотографик сурәт
совмещать туры китерергә
 ~ **марку с точкой** марканы ноктага туры китерергә
 ~ **с контрольными пунктами,**
 ~ **с опорными пунктами** контроль нокталар белән туры китерергә, терәк нокталар белән туры китерергә
совмещение *с* туры китерү, турылау; тәңгәлләк
 ~ **видимое** күренгән тәңгәлләк

~ **измерительной марки** үлчәү маркасының туры килүе

~ **измерительной марки со стереомоделью местности** үлчәү маркасының урынның стереомоделе белән тәңгәл килүе

~ **кажущееся** күзалланган тәңгәллек

совокупность *ж* бөтенлек; жыелма

~ **отдельных значений**, ~ **статистическая** аерым күрсәткечләрнең жыелмасы, статистик бөтенлек

совпадать туры килергә; тәңгәл килергә

совпадение *с* туры килү; тәңгәллек

~ **концов** очлар туры килү

~ **стереоскопическое** стереоскопик тәңгәллек

~ **фаз** фазаларның туры килүе

согласование *с* бердәйләшү, ярашу

согласованность *ж* бердәйлек, ярашкан булу

содержание *с* эчтәлек

~ **карты** картаның эчтәлеге

соединение *с* кушу, берләштерү, тоташтыру [*эше*]

~ **фотоснимков** фотографик сурәтләрне берләштерү

соединять кушарга, берләштерергә, тоташтырырга

попарно парлап (икешәрләп) берләштерү

созвездие *с* йолдызлык

~ **зодиакальное** зодиак йолдызлыгы

создание *с* төзү, ясау

~ **геодезической (опорной) сети** геодезик (терәк) челтәр төзү

главной государственной геодезической основы дәүләтнең төп геодезик нигезен төзү

~ **карты** карта төзү

~ **сети (пунктов)** (пунктлар) челтәре төзү

сокращение *с* кыскартылма

~ **условное** шартлы кыскартылма

Солнце *с* Кояш

~ **действительное**, ~ **истинное** чын Кояш

~ **среднее** уртача Кояш

солнцестояние *с* Кояш торгынлыгы

~ **зимнее** кышкы Кояш торгынлыгы

~ **летнее** жәйге Кояш торгынлыгы

сооружение *с* корылма

~ **гидротехническое** гидротехник корылма

сообный күчәрдәш

соответствие *с* тәңгәллек

~ **томографическое** томографик тәңгәллек

~ **коллинеарное** коллинеар тәңгәллек

~ **углов и расстойный** почмаклар һәм аралар тәңгәллеге

соотношение *с* нисбәт

~ **фазовое** фазалар нисбәте

сопоставление *с* чагыштыру

~ **сигналов** сигналларны чагыштыру

сопротивление *с* каршылык

~ **воздушное** һава каршылыгы

сопряжение *с* бәйләнеш; бәйләнү; тоташу

сопряжённый бәйле

составитель *м* төзүче

~ **абриса (кроки)** абрис (кроки) төзүче

составление *с* төзү

~ **графического плана** график план төзү

~ **кальки (высот)** (*биеклекләр*) калькасы төзү

~ **карты** карта төзү

~ **карты по клеткам** шакмаклар бунча карта төзү

~ **карты по фотоснимкам** фотографик сурәтләр нигезендә карта төзү

~ **кроки** кроки төзү

~ **плана** план төзү

~ **программ** программалар төзү

~ **топографических карт** топографик карталар төзү

~ **топографического плана** топографик план төзү

~ **чертежа** сызым төзү

составлять төзөргә

софокусный фокусташ

сохранение *с* саклау, бетермәү

~ **надписей** язударны саклау (бетермәү)

сочетание с бергә килү; үзара ярашу
 ~ **элементов** элементларның бергә килүе; элементларның үзара ярашуы
сочленение с тоташу; тоташма; тоташу урыны
 ~ **оптическое карданное** оптик карданлы тоташу
 ~ **шаровое** шарлы тоташу
спектр м спектр
 ~ **видимого излучения** күренүчән нурланыш спектры
 ~ **инфракрасный** инфракызыл спектр
 ~ **солнечный электромагнитного излучения** электромагнит нурланышының кояш спектры
спектральный спектраль
спектрограф м спектрограф
 ~ **шкаловой** шкалалы спектрограф
спектрография ж спектрография
 ~ **классическая** классик спектрография
спектрометр м спектрометр
список м исемлек
сплюснутость ж Землі Жирнең ямьшәйгәнлеге
сползание с шуу
 ~ **нуля отсчётной шкалы** исәпләү шкаласы нуленен шууы
способ м ысул
 ~ **абсолютного ориентирования** абсолют ориентлашу ысулы
 ~ **автоматический** автоматик ысул
 ~ **автоматического вычерчивания** сызымнарны автоматик сызу ысулы
 ~ **аддитаментов** аддитаментлар ысулы
 ~ **анаглифии** анаглифия ысулы
 ~ **барометрической станции** барометрик станция ысулы
 ~ **всевозможных комбинаций** мөмкин булган комбинациялар ысулы
 ~ **вычерчивания** сызым сызу ысулы
 ~ **вычислений** исәпләп чыгару ысулы
 ~ **вычисления, графический** исәпләп чыгаруның график ысулы
 ~ **геодезический** геодезик ысул
 ~ **геодезических измерений** геодезик үлчәүләр ысулы

~ **геодезических определений** геодезик билгеләмәләр ысулы
 ~ **«глаз и ухо»** «күз һәм колак» ысулы
 ~ **горизонтальной** горизонтальләр ысулы
 ~ **горизонтальной съёмки** төшерүдә горизонтальләр ысулы
 ~ **графический** график ысул
 ~ **двух барометрических станций** ике барометрик станция ысулы
 ~ **засечек** (нокталарның координатларын) билгеләү [тәгаенләү]
 ~ **измерения** үлчәү ысулы
 ~ **измерения азимутов** азимутлар үлчәү ысулы
 ~ **измерения горизонтальных углов** горизонталь почмакларны үлчәү ысулы
 ~ **измерения расстояний** араларны үлчәү ысулы
 ~ **измерения углов** почмакларны үлчәү ысулы
 ~ **измерения углов во всех комбинациях** почмакларны барлык комбинацияләрдә үлчәү ысулы
 ~ **изображения, картографический** картографик сурәтләү ысулы
 ~ **изображения, конформный** конформ сурәтләү ысулы
 ~ **изображения, эквивалентный** эквивалент сурәтләү ысулы
 ~ **линейных измерений** сызыкча үлчәүләр ысулы
 ~ **наблюдения** күзәтү ысулы
 ~ **наблюдения точек реверсии** реверсия noktаларын күзәтү ысулы
 ~ **наземной съёмки** жирдән торып төшерү ысулы
 ~ **наименьших квадратов** иң кечкенә квадратлар ысулы
 ~ **обратный, фотограмметрический** фотограмметрик кире ысул
 ~ **оптический** оптик ысул
 ~ **параллельных галсов** параллель галслар ысулы
 ~ **перекрёстных галсов** кисешкән галслар ысулы
 ~ **построения горизонтальных углов на планшете** планшетта горизонталь почмаклар төзү ысулы

~ **представления в цифровом виде** цифрлы рәвештә бирү ысулы
 ~ **проведения (напр. линий) (сызыклар)** үткәрү ысулы
 ~ **прямой** туры ысул
 ~ **прямоугольных координат** турыпочмаклы координатлар ысулы
 ~ **стереофотограмметрической обработки** стереофотограмметрик эшкәртү ысулы
 ~ **тахеометрический** тахеометрик ысул
 ~ **топографический** топографик ысул
 ~ **условных измерений** шартлы үлчәүләр ысулы
 ~ **фотограмметрический** фотограмметрик ысул
 ~ **фотограмметрической обработки** фотограмметрик эшкәртү ысулы
способность *ж* үзлек; сәләт; мөмкинлек
 ~ **глаза, разрешающая** күзнең объектларны аеру сәләте
 ~ **преломляющая** сындыру үзлеге
 ~ **рефлектора, разрешающая** рефлекторның объектларны (төгәл) аера алу мөмкинлеге
 ~ **стереоскопического зрения, разрешающая** стереоскопик күрүнең объектларны аеру сәләте
спутник *м* иярчен
 ~ **автоматический** автоматик иярчек
 ~ **геодезический** геодезик иярчен
 ~ **для исследований природных ресурсов, искусственный** табигый байлыкларны тикшерү өчен ясалма иярчен
 ~ **Земли, активный искусственный** ясалма актив Жир иярчене
 ~ **Земли без радиостанции** радиостанциясез Жир иярчене
 ~ **Луны, искусственный** Айның ясалма иярчене
 ~ **метеорологический** метеорологик иярчен
сравнение *с* чагыштыру
 ~ **времени** вакытны чагыштыру
 ~ **нивелировок** нивелировкаларны чагыштыру

~ **сигналов** сигналларны чагыштыру
 ~ **часов** сәгатьләрне чагыштыру
средина *ж* урталык
 ~ **арифметическая** арифметик урталык
 ~ **геометрическая** геометрик урталык
средство *с* чара
 ~ **графического изображения** график сурәтләү чарасы
срисовывать карап рәсемен ясау
стабилизатор *м* стабилизатор
стабилизация *ж* стабилизация; стабильләштерү; стабилләшү
 ~ **автоматическая** автоматик стабилләшү
 ~ **гироскопическая** гироскопик стабилләшү
 ~ **изображений** сурәтләрне стабилләштерү
стабилизировать стабилләштерергә
стабильность *ж* стабиллек, тотрыклылык
 ~ **земной коры** Жир кабыгының стабиллеге
 ~ **оси** күчәрнең тотрыклылыгы
 ~ **частоты** ешлыкның стабиллеге
стадия *ж* стадия
 ~ **проектирования** проект төзү стадиясе
 ~ **строительства** төзелеш стадиясе
стандарт *м* стандарт
стандартизация *ж* стандартлаштыру
 ~ **времени, международная** халыкара вакытны стандартлаштыру
 ~ **масштабов** масштабларны стандартлаштыру
станция *ж* станция
 ~ **астрономических наблюдений** астрономик күзәтү станциясе
 ~ **ведомая** иярүче станция
 ~ **ведущая** ияртүче станция
 ~ **временная барометрическая** вакытлы барометрик станция
 ~ **гидроэлектрическая** гидроэлектр станциясе
 ~ **гравиметрическая** гравиметрия станциясе

~ для **передачи сигналов времени** вакыт сигналларын тапшыру станциясе
 ~ **доплеровских наблюдений** Доплерча күзәтү станциясе
 ~ **космическая** космик станция
 ~ **межпланетная** планетаара станция
 ~ **метеорологическая** метеорологик станция
 ~ **передвижная барометрическая** күчмә барометрик станция
 ~ **полевая** кыр станциясе
 ~ **радиогодезической системы, ведущая** радиогодезик системаның ияртүче станциясе
 ~ **тахеометрическая** тахеометрик станция
статистика *жс* статистика
 ~ **математическая** математик статистика
статоскоп *м* статоскоп
 ~ **самопишущий** яздыргычлы статоскоп
ствол *м* кәүсә; көпшә; кое
 ~ **шахтный** шахта коесы
створ *м* створ
створоуказатель *м* створкүрсәткеч, створбилгеләгеч
створофиксатор *м* створтеркәгеч
 ~ **лазерный** лазерлы створтеркәгеч
стекло *с* пыяла
 ~ **защитное** саклагыч пыяла
 ~ **зеркальное** көзгесыман пыяла
 ~ **матовое** тонык пыяла
 ~ **оптическое, увеличительное** зурлайткыч оптик пыяла
стеноп *м* стеноп
степень *жс* дәрәжә
 ~ **константности** константлык (тотрыклылык) дәрәжәсе
 ~ **поглощения** йотылу дәрәжәсе
 ~ **подробности изображения местности** (на карте) (картада) чагылдыруның жентеклелек дәрәжәсе
 ~ **свободы (вращения)** (эйләнү) иреклеге дәрәжәсе
 ~ **стереоскопического восприятия** стереоскопик кабул итү дәрәжәсе
 ~ **точности** төгәллек дәрәжәсе

стер *м* стер
стереоавтограмметрия *жс* стереоавтограмметрия
стереоавтограф *м* стереоавтограф
стереогониометр *м* стереогониометр
стереограмма *жс* стереограмма
стереограф *м* стереограф
стереографик *м* (фотограмметрический прибор) стереографик
стереографический стереографик
стереография *жс* стереография
стереоизображение *с* стереосурәт
 ~ **переменное** алмашынучан стереосурәт
стереокамера *жс* стереокамера
 ~ **двухобъективная** ике объективлы стереокамера
 ~ **зеркальная** көзгеле стереокамера
 ~ **с переменным базисом съёмки** төшерү базисы алмашынучан стереокамера
стереокартограф *м* стереокартограф
стереокинокамера *жс* стереокинокамера
стереокомпаратграф *м* стереокомпаратграф
стереокомпаратор *м* стереокомпаратор
 ~ **высокоточный** үтә төгәл (югары төгәллекле) стереокомпаратор
 ~ **для обработки снимков с отклонёнными осями** авышкан күчәрле сурәтләрне эшкәртү стереокомпараторы
стереометр *м* стереометр
 ~ **топографический** топографик стереометр
стереометрический стереометрик
стереометрия *жс* стереометрия
стереомикрометр *м* стереомикрометр
 ~ **портативный** портатив стереомикрометр
стереомодель *жс* стереомодель
стереопантометр *м* стереопантометр
стереопараллак *м* стереопараллак
стереопланиграф *м* стереопланиграф
 ~ **портативный** портатив стереопланиграф
стереопласт *м* стереопласт

стереоплёттер *м* стереоплоттер
стереоприбор *м* стереоприбор
 ~ для создания аналоговой фото-
триангуляции аналог фототриангуля-
 ция ясау очен стереоприбор
 ~ универсального типа универсаль
 типтагы стереоприбор
стереопроёктор *м* стереопроектор
стереопроёкция *ж* стереопроекция
стереосимплекс *м* стереосимплекс
стереоскоп *м* стереоскоп
 ~ графический график стереоскоп
 ~ двзеркальный ике көзгеле стерео-
 скоп
 ~ дешифрировочный дешифрировка
 стереоскопы
 ~ зеркально-линзовый көзгеле-
 линзалы стереоскоп
 ~ зеркальный көзгеле стереоскоп
 ~ полевой кыр стереоскопы
 ~ с микрометром микрометрлы сте-
 реоскоп
 ~ шарнирный шарнирлы стерео-
 скоп
стереоскопический стереоскопик,
 стереоскоп ...-ы/-е
стереоскопия *ж* стереоскопия
 ~ с большим базисом зур базислы
 стереоскопия
стереоснимок *м* стереосурат
стереосъёмка *ж* стереосурат төшерү
стереотип *м* стереотип
стереотоп *м* стереотоп
стереотопограф *м* стереотопограф
стереотопометр *м* стереотопометр
стереотруба *ж* стереоторба
стереофотоаппарат *м* стереофотоап-
 парат
 ~ двухобъективный ике объективлы
 стереофотоаппарат
 ~ зеркальный көзгеле стереофотоап-
 парат
 ~ с переменным базисом съёмки
 төшерү базисы алмашынучан стерео-
 фотоаппарат
 ~ стереофотограмметрический сте-
 реофотограмметрик стереофотоаппарат

стереофотограмметрия *ж* стереофо-
 тограмметрия
 ~ аналоговая аналог стереофото-
 грамметрия
стереофотография *ж* стереофото-
 графия
стереофототопография *ж* стереофо-
 тотопография
стереоэффект *м* стереоэффект; полу-
 чать ~ стереоэффект алу
 ~ ортоскопический ортоскопик сте-
 реоэффект
стереофот *м* стереофот
стержень *м* кендек, үзек
 ~ магнитный магнит үзек
 ~ намагниченный магнитланган
 үзек
 ~ рубиновый рубин үзек
стигмограф *м* стигмограф
столб *м* багана
 ~ без кургана кургансыз багана
 ~ воздуха хава баганасы
 ~ геодезический геодезик багана
 ~ граничный чик баганасы
 ~ километровой чакрым баганасы
 ~ межевой межа [ызан] баганасы
 ~ опорный терек багана
столк *м* өстэл
 ~ измерительный үлчәү өстәл
 ~ Карті Карти өстәл
стопор *ж* стопор
сторона *ж* як
 ~ аэрофотоснимка, обратная аэро-
 фотосуратнең тискәре ягы
 ~ базисная базис ягы
 ~ измеренная үлчәнгән як
 ~ километровой сетки километрлы
 челтәрнең ягы
 ~ опорной сети терек челтәрнең ягы
 ~ рейки, лицевая, ~ рейки со шка-
 лой рейканың уң ягы, рейканың шкала-
 лы ягы
 ~ триангуляции триангуляция ягы
 ~ угла почмакның ягы
 ~ эмульсионная эмульсияле як
стратиграфия *ж* стратиграфия
стратопауза *ж* стратопауза
стратосфера *ж* стратосфера

стрёлка *ж* ук
 ~ **буссо́ли**, ~ **ко́мпа́са** буссоль угы, компас угы
 ~ **магнѳ́тная** магнит угы
строѳ́ение *с* төзелеш
 ~ **геодези́ческой се́ти** геодезик чел-тэрнең төзелеше
 ~ **геологическое** геологик төзелеш
 ~ **земно́го ша́ра** Жир шарының төзелеше
 ~ **треуго́льников в се́ти** челтэрдэге өчпочмакларның төзелеше
структу́ра *ж* структура, төзелеш
 ~ **ба́нка да́нных** мағълүмат банкының структурасы
 ~ **изобра́ения** сурэт төзелеше
ступе́нь *ж* баскыч
 ~ **высо́ты, барометри́ческая** барометрик биеклек баскычы
стык *м* тоташу ноктасы
 ~ **двѳ́х пере́ходных кривѳ́х** ике күчеш кәкресенең тоташу ноктасы
су́мма *ж* сумма; жыелма
 ~ **изме́ренных пре́выше́ний** үлчәнгән арттыруларның суммасы
 ~ **квадратов** квадратлар суммасы
сумма́тор *м* сумматор, сумма жыйгыч, сумма чыгаргыч
су́ппорт *м* суппорт
су́ша *ж* коры жир
сфе́ра *ж* сфера; күк йөзе
 ~ **небе́сная** күк йөзе
 ~ **соприкаса́ющаяся** (*к сферо́иду*) (*сфероидка*) орынып торган сфера
сфе́рический сферик
сфе́ричность *ж* сфериклык
сферо́ид *м*
 ~ **земно́й** Жир сфероиды
 ~ **уро́веньный** шартлы сфероид
сфероидальный сфероидаль
сферо́метр *м* сферометр
схе́ма *ж* схема
 ~ **геодези́ческой се́ти** геодезик чел-тэр схемасы
 ~ **исполни́тельная** башкару схемасы
 ~ **перспекти́вной аэрофото́сѳёмки** перспективалы аэрофотога төшерү схемасы

~ **полиго́метри́ческой се́ти** полигонометрик челтэр схемасы
 ~ **располо́жения листо́в ка́рты** карта битләренең урнашу схемасы
 ~ **геодези́ческой се́ти** геодезик чел-тэр схемасы
 ~ **синопти́ческая** синоптик схема
 ~ **триангуля́ции** триангуляция схемасы
 ~ **уча́стка ме́стности** урынның бер кишәрлеге схемасы
схе́матиза́ция *ж* схематизация, схемалаштыру
схе́матизи́ровать схемалаштырырга
схе́мати́ческий схема рәвешендәге
схе́мати́чно схема рәвешендә
сходи́мость *ж* чиклелек
 ~ **итерацио́нных ме́тодов** итерацион ысулларның чиклелеге
 ~ **последова́тельных прибли́жений** эзлекле итерацияләр санының чиклелеге
 ~ **систе́мы** системаның чиклелеге
 ~ **спо́соба** алымның чиклелеге
сходи́щийся чикле
схожде́ние *с* якынлашу; тоташу; бетү
сѳѳѳчик *м* санагыч, сѳѳѳчик
 ~ **ка́дров** кадр санагыч
 ~ **оборо́тов** әйләнеш санагыч
 ~ **опти́ческий** оптик санагыч
счисле́ние *с* санау системасы
 ~ **двена́дцатери́чное** уникешәрле санау системасы
 ~ **десяти́чное** унарлы санау системасы
сѳѳѳтывање *с* (берәр мағълүмат йөрткечтән) уку
сѳѳѳывать (берәр мағълүмат йөрткечтән) укурга
сѳѳѳма *ж* төшерү (*эше, процессы*)
 ~ **аэрофото́топографи́ческая** аэрофототопографик төшерү
 ~ **батиметри́ческая** батиметрик төшерү
 ~ **в во́енных це́лях** хәрби максатларда төшерү
 ~ **вертика́льно-конверге́нтная** вертикаль-конвергент төшерү
 ~ **в инфра́красных луча́х** инфракызыл нурларда төшерү

~ **геодезическая** геодезик төшерү
 ~ **гидрографическая** гидрографик төшерү
 ~ **детальная гравиметрическая** жен-текле гравиметрик төшерү
 ~ **засечками** (*ноктаның координатларын*) билгеләү юлы белән төшерү
 ~ **космическая** космостан төшерү
 ~ **крупномасштабная** зур масштабта төшерү
 ~ **мелкомасштабная** кече масштабта төшерү

~ **по частям** (*последовательная*) өлешләп (эзлекле) төшерү
 ~ **с воздушного шара** һава шарыннан төшерү
 ~ **с использованием вертикальной рейки**, **тахеометрическая** вертикаль рейка кулланып тахеометрик төшерү
 ~ **тепловым инфракрасным излучением** жылы инфракызыл нурланыш белән төшерү
съёмщик *м* төшерүче

Т

таблица *жс* таблица (*см. тж. таблицы*)
 ~ **барометрическая** барометрик таблица
 ~ **высот** биеклекләр таблицасы
 ~ **листов карты, сборная** карта бит-ләренең жыелма таблицасы
 ~ **логарифмическая** логарифмик таблица
 ~ **ошибок** хаталар таблицасы
 ~ **условных знаков** шартлы билгеләр таблицасы
 ~ **фотометрическая** фотометрик таблица
 ~ **цветовая** төсләр таблицасы
таблицы *жс мн* (*см. тж. таблица*) таблицалар
 ~ **астрономические** астрономик таблицалар
 ~ **для вычислений проекции** проекция исәпләү таблицалары
 ~ **клотоид** клотоида таблицалары
 ~ **тахеометрические** тахеометрик таблицалар
табл *с* табло
 ~ **прибора** прибор таблосы
тальвег *м* тальвег
тангенс *м* тангенс
тангенциальный тангенс ...-ы/-е
тахеограф *м* тахеограф
тахеометр *м* тахеометр
 ~ **оптический** оптик тахеометр
 ~ **со шкалой уклонов** авышулар шкаласы булган тахеометр

тахеометр-буссоль *м* тахеометр-буссоль
тахеометрический тахеометрик
тахеометрия *жс* тахеометрия
тахиметр *м* тахиметр
телекамера *жс* телекамера
телеметр *м* телеметр
телеметрия *жс* телеметрия
 ~ **космическая** космик телеметрия
 ~ **лазерная** лазерлы телеметрия
телеметрóграф *м* телеметрóграф
телеобъектив *м* телеобъектив
 ~ **зеркально-линзовый** көзгеле-линзалы телеобъектив
телескоп *м* телескоп
 ~ **бинокулярный** бинокуляр телескоп
 ~ **в инфракрасном диапазоне** инфракызыл диапазондагы телескоп
 ~ **вспомогательный** ярдәмче (өстәмә) телескоп
 ~ **навигационный** навигация телескобы
 ~ **системы Максútова** Максүтов системасы телескобы
 ~ **Шмидта электронный** электрон Шмидт телескобы
 ~ **телескопический** телескопик, телескоп ...-ы/-е
телестереоскоп *м* телестереоскоп
телесъёмка *жс* телевизион төшерү
телетоп *м* телетоп
температура *жс* жылылык; температура

~ **исходная** баштагы жылылык
 ~ **рабочая** эш температурасы
тензодатчик *м* тензодатчик
тензо́метр *м* тензометр
тензор *м* тензор
теодоли́т *м* теодолит
 ~ **астрономический** астрономик теодолит
 ~ **аэрологический** аэрологик теодолит
 ~ **высокоточный** үтэ төгөл [югары төгөллөклө] теодолит
 ~ **мáлой точности** түбэн төгөллөклө теодолит
 ~ **маркшейдерский** маркшейдер теодолиты
 ~ **оптический** оптик теодолит
 ~ **с верньерами** верньерлы теодолит
 ~ **электронный** электрон теодолит
теодоли́т-буссо́ль *м* теодолит-буссо́ль
 ~ **с градусовой шкалой** градлы шкалалы теодолит-буссо́ль
 ~ **с градусной шкалой** градуслы шкалалы теодолит-буссо́ль
теодоли́т-нивели́р *м* теодолит-нивелир
 ~ **технический** техник теодолит-нивелир
 ~ **точный** төгөл теодолит-нивелир
теодоли́т-тахеоме́тр *м* теодолит-тахеометр
теорéма *жс* теорема
 ~ **Бру́нса** Брунс теоремасы
 ~ **Лежа́ндра** Лежандр теоремасы
 ~ **Пифаго́ра** Пифагор теоремасы
 ~ **Сто́кса** Стокс теоремасы
теорети́ческий теоретик
тео́рия *жс* теория
 ~ **вероятностей** ихтималлык теориясе
 ~ **движения искусственного спутника** ясалма иярчен хэрэкэте теориясе
 ~ **дисперсии** дисперсия теориясе
 ~ **приливов и отливов** су күтэрелеше һәм чигенеше теориясе
термина́тор *м* терминатор
термины *м* *мн* терминнар
 ~ **местные географические** жирле географик терминнар
термобаро́граф *м* термобарограф

термобаро́метр *м* термобарометр
термогигро́граф *м* термогигрограф
термо́граф *м* термограф
терра́метр *м* терраметр
терра́са *жс* терраса
 ~ **морская** дингез террасасы
террико́н *м* террикон
терри́тория *жс* территория
 ~ **застроенная** корылмалар булган территория
 ~ **незастроенная** корылмалар булмаган территория
 ~ **снямая** төшерелэ торган территория
 ~ **снятая** төшерелгэн территория
тэхника *жс* техника
 ~ **съёмки** төшерү техникасы
тэхник-гео́метр *м* техник-геометр
тэхник-землеустро́итель *м* жирдэн файдалануны оештыру технигы
тэхник-топо́граф *м* техник-топограф
техноло́гия *жс* технология
 ~ **измерения** үлчәү технологиясе
 ~ **картографических работ** картографик эшләр технологиясе
 ~ **съёмки** төшерү технологиясе
тече́ние *с* агым
 ~ **атмосфе́рное** атмосфера агымы
 ~ **воды** су агымы
 ~ **возду́шное** һава агымы
 ~ **гравитацио́нное** гравитация агымы
толщи́на *жс* калынлык
 ~ **линзы** линза калынлыгы
 ~ **штриха́** штрих калынлыгы
толщи́номер *м* калынлыгүлчөгеч
топо́граф *м* топограф
топографичес́ки топографик рәвештә; топография нигезендә; топография чаралары белән
топографический топографик
топография́ *жс* топография
 ~ **воённая** хәрби топография
 ~ **морская, морского́ дна** дингез топографиясе, дингез төбе топографиясе
 ~ **подводная** су асты топографиясе
тополо́гия *жс* топология
топо́метр *м* топометр
топомётрия *жс* топометрия

топонимика *жс* топонимика
топонимия *жс* топонимия
топоцентрический топоцентрик
топь *жс* саз
тор *м* тор
тормоз *м* тормоз
 ~ **магнитной стрелки** магнит угы-
 ның тормозы
тороидальный тороидаль, тор фор-
 масындагы
торсион *м* торсион
 ~ **ленточный** тасма торсион
точка *жс* нокта (*см. тж. точки*)
 ~ **аналлатическая** аналлатик нокта
 ~ **дополнительная** өстәмә нокта
 ~ **изменения уклона** авышлык үзгөрү
 ноктасы
 ~ **искомая** эзләнә торган нокта
 ~ **исходная высотная** биеклекләр
 күрсәтелгән баштагы нокта
 ~ **касания стороны угла к окружности**
 почмак ягының эйләнәгә тию ноктасы
 ~ **опорная** терек нокта
 ~ **определяемая** билгеләнә торган
 нокта
 ~ **отсчёта, начальная, ~ отсчёта, ну-**
левая исәпләүнең башлангыч ноктасы,
 исәпләүнең нуленче ноктасы
 ~ **пересечения осей рамки** рамка
 күчәрләренең кисешү ноктасы
 ~ **переходная** күчеш ноктасы
 ~ **проекции, центральная** үзек про-
 екция ноктасы
 ~ **реверсии** реверсия ноктасы
 ~ **с известными координатами** коор-
 динатлары билгеле нокта
 ~ **узловая** төен нокта
 ~ **фокальная** фокус ноктасы
точки *жс мн* нокталар (*см. тж. точ-*
ка); **закреплять** ~ нокталар беркетү,
обозначать ~ **на местности** урында
 нокталар билгеләү
 ~ **равных высот** бертигез биеклекләр
 нокталары
 ~ **равных параллаксков** бертигез пар-
 аллакслар нокталары
точность *жс* төгәллек
 ~ **абсолютная** абсолют төгәллек

~ **внутренняя** эчке төгәллек
 ~ **измерения углов, средняя** почмак-
 ларны үлчәүдә уртача төгәллек
 ~ **изображения элементов местно-**
сти на карте урынның элементларын
 картада чагылдыру төгәллеге
 ~ **карт** карталарның төгәллеге
 ~ **максимальная** максимал төгәллек
 ~ **механическая (прибора) (прибор-**
ның) механик төгәллегә
 ~ **нивелирования** нивелирлау төгәл-
 ләге
 ~ **относительная** чагыштырма тө-
 гәллек
 ~ **полученная** килеп чыккан төгәллек
 ~ **стереоскопического наблюдения**
 стереоскопик күзәтү төгәллеге
траектория *жс* траектория
 ~ **лучей** нурларның траекториясе
 ~ **прямолинейная** турысызыклы тра-
 ектория
тракт *м* тракт
трактриса *жс* трактриса
транскрибирование *с* транскрип-
 цияләү
транскрипция *жс* транскрипция
 ~ **географических названий** геогра-
 фик атамалар транскрипциясе
 ~ **упорядоченная** эзлекле транскрип-
 ция
транспортёр *м* транспортёр
трансформатор *м* трансформатор
 ~ **графический** график трансформа-
 тор
 ~ **частоты** ешлык трансформаторы
трансформирование *с* трансформа-
 цияләү
 ~ **аэроснимков по опорным точкам**
 аэросурәтләрне терек нокталар буенча
 трансформацияләү
 ~ **блоками** блоклап трансформацияләү
 ~ **по зонам** зоналап трансформацияләү
трансформировать трансформация-
 ләргә
трансформируемый трансформация-
 ләнә торган
траншея *жс* траншея
трапедия *жс* трапедия

трасса *ж* трасса
 ~ **полёта** очыш трассасы
трассирование *с* трасса билгеләү, трасса пректы төзү
 ~ **автодорог** автомобиль юл трассаларын билгеләү
 ~ **по цифровой модели** цифрлы модель нигезендә трасса пректы төзү
трассировать трасса билгеләргә, трасса пректы төзәргә
трассировка *ж* трассировка
трассировщик *м* трассировщик, трасса проекты төзүче
трафарет *м* трафарет
требования *с ми* таләпләр
 ~ **допустимые** рөхсәт ителгән [кабул итәрлек] таләпләр
 ~ **количественные нормативные** санча [санлы] норматив таләпләр
трегер *м* трегер
треног *ж* очаяк
 ~ **визирной марки** визир маркасы очаягы
треугольник *м* өчпочмак
 ~ **астрономический** астрономик өчпочмак
 ~ **навигационный** навигация өчпочмагы
 ~ **параллактический** параллакс өчпочмагы
 ~ **плоский** яссы өчпочмак
 ~ **с градуированной стороной, чертёжный** градусланган яклы сызым өчпочмагы
треугольный өчпочмаклы
трёхгранник *м* өчкырлык
трёхсторонний өчъяклы
трёхцветный өчтөслә
триангулятор *м (прибора) (прибор-ның)* триангуляторы
триангуляция *ж* триангуляция; **создавать триангуляцию** триангуляция ясау
 ~ **вспомогательная** ярдәмче [икенчел] триангуляция
 ~ **дополнительная** өстәмә триангуляция

~ **ниžшего класса** түбән класслы триангуляция
триангуляционный триангуляцион
тригонометрический тригонометрик
тригонометрия *ж* тригонометрия
 ~ **на плоскости**, ~ **прямолинейная** ясылыкча тригонометрия, турысызыклы тригонометрия
 ~ **сферическая** сферик тригонометрия
трилатерация *ж* трилатерация
тропик *м* тропик
 ~ **Козерога** Кәжәмөгез тропигы
 ~ **Рака** Кысла тропигы
тропопуза *ж* тропопуза
тропосфера *ж* тропосфера
трос *м* трос
труба *ж* торба
 ~ **в бетонном монолите для установки марки** бетон монолитта марка урнаштыру торбасы
 ~ **геодезического инструмента, зрительная** геодезик коралның карау торбасы
 ~ **дальномёрная** ераклыгүлчөгеч торба
 ~ **дренажная** дренаж торбасы
 ~ **оптическая** оптик торба
 ~ **подзорная** күзәтү торбасы
 ~ **прямого визирования, зрительная** турыдан-туры визирлау өчен карау торбасы
 ~ **цапфенного нивелира, зрительная** цапфалы нивелирның карау торбасы
труба-искатель *ж* эзлөгеч торба
 ~ **ломаная** сынык эзлөгеч торба
трубка *ж* көпшә
 ~ **барометра**, ~ **барометрическая** барометр көпшәсе
 ~ **визирная** визир көпшәсе
 ~ **окулярная** окуляр көпшәсе
 ~ **электроннолучевая** электрон нурлы көпшә
туманность *ж* туманлык
тур *м* тур
тяготение *с* тартылыш
 ~ **всемірное** бетендөнья тартылышы

У

увал *м* сырт (*текэ булмаган озынча, тар тау*)

увеличение *с* зурайту; зураю; эреләтү

~ **изображения в фронтальной плоскости** сурәтне фронталь яссылыкта зурайту

~ **линейное** сызыкча зурайту

~ **по частям** өлешләп зурайту

~ **угловое** почмакча зурайту

~ **частичное** өлешчә зурайту

увеличивать зурайтырга; күбәйтәргә

увеличитель *м* зурайтыкчы

увлекание *с* тарту, ияртү

~ **лимба алидадой** алидаданың лимбны тартуы [ияртүе]

увязка *ж* бәйләнеш, бәйләү

~ **мэнзульного хода** мензула йөрешен бәйләү

~ **снимков, последовательная** сурәтләрнең эзлекле бәйләнеше

~ **углов** почмакларның бәйләнеше

угломёр *м* почмагүлчәгеч

угломёрный почмагүлчәгеч, почмак үлчи торган

углубление *с* батынкы, чокыр; тирәнәйтү; тирәнәү

углы *м* *мн* почмаклар

~ **«мёртвого» пространства** «үле» пространство почмаклары

~ **перспективы** перспектива почмаклары

угол *м* почмак

~ **вертикальный** вертикаль почмак

~ **визирования** визирлау почмагы

~ **вращения** әйләнү почмагы

~ **засечки** (*ноктаның координатлары*) билгеләү [тәгәсләү] почмагы

~ **конвергенции зрительных осей** карау күчәрләре конвергенциясе почмагы

~ **крёна** ян авышлык почмагы

~ **линейный** сызыкча почмак

~ **между осями** күчәрләр арасындагы почмак

~ **между тангенсом и хордой** тангенс белән хорда арасындагы почмак

~ **мёртвой зоны** үле зона почмагы

~ **ориентирный** ориентир почмагы

~ **ориентирования** ориентлашу почмагы, ~ **ориентирующий** ориентация бирүче почмак

~ **отклонения магнитной стрелки** магнит угының тайпылыш почмагы

~ **отражения** чагылдыру почмагы

~ **охвата** (*экспонметра*) (*экспонметрның*) колачлау почмагы

~ **падения лучей** нурлар төшү почмагы

~ **параллактический** параллакс почмагы

~ **пересечения** кисешү почмагы

~ **поворота** борылыш почмагы

~ **польный** тулы почмак

~ **поля изображения** сурәт кыры почмагы

~ **предельный** чик почмак

~ **преломления** сыну почмагы

удаление *с* 1. ераклашу 2. ераклык

~ **воспринимаемое** кабул ителә торган ераклык, ~ **ощутимое** сизелә торган ераклык

удалённость *ж* еракта урнашкан булу, ераклык

удвойтель *м* икеләткеч

удлинение *с* озайту; озаю

удлинитель *м* озайтыкчы

үзел *м* төен

~ **восходящий** өскә юнәлгән төен

~ **нисходящий** аска юнәлгән төен

~ **работавший** (*прибора*) (*приборның*) эшләп торган төене

узловой төен ...-ы/-е

указание *с* күрсәтү; күрсәтмә

указатель *м* күрсәткеч, билге; ишарә

~ **меридиана** меридиан күрсәткече

~ **положения плоскости меридиана** меридиан яссылыгы торышының күрсәткече

~ **уровня** биеклек күрсәткече

уклуб *м* авышлык
 ~ **относительный** чагыштырма авышлык
 ~ **первичный** беренчел авышлык
 ~ **поперечный** аркылы авышлык
уклонение *с* авышу; тайпылыш
 ~ **астрономо-геодезическое** астрономик-геодезик тайпылыш
 ~ **гравиметрическое** гравиметрик тайпылыш
 ~ **топографическое** топографик тайпылыш
 ~ **топографо-изостатическое** топографик-изостатик тайпылыш
уклономёр *м* авышлыгүлчөгеч
 ~ **карманный** кесэ авышлыгүлчөгече
 ~ **уменьшать** киметергэ; кечерэйтергэ
 ~ **в соответствии с масштабом** масштабка туры китереп кечерэйтергэ
уменьшение *с* кимету; кечерэйтү
уплотнение *с* тыгызлау
управление *с* идарэ итү; идарэ
 ~ **автоматическое** автоматик идарэ
 ~ **камерой** камера белэн идарэ итү
управляемость *ж* идарэ ителүчәнлек
управляемый идарэ ителэ торган
уравнение *с* тигезләмэ (*см. т.ж.*
уравнения)
 ~ **времени** вакыт тигезләмәсе
 ~ **движения** хәрәкәт тигезләмәсе
 ~ **начальное условное** башлангыч шартлы тигезләмә
 ~ **ошибок** хаталар тигезләмәсе
 ~ **плоскости** яссылык тигезләмәсе
 ~ **поправок для фотограмметрических измерений** фотограмметрик үлчәүләр өчен төзәтмәләр тигезләмәсе
 ~ **проекции** проекция тигезләмәсе
 ~ **углов** почмаклар тигезләмәсе
 ~ **условное** шартлы тигезләмә
уравнения *с* *мн* тигезләмәләр (*см. т.ж. уравнение*)
 ~ **ортогональные условные** ортогональ шартлы тигезләмәләр
 ~ **редуцированные нормальные** редукциялэнгән гадәти тигезләмәләр
 ~ **редуцированные условные** редукциялэнгән шартлы тигезләмәләр

~ **результатов наблюдения, эквивалентные** күзәтү нәтижәләренә эквивалент тигезләмәләр
уравнение *с* исәпләп чыгару [исәпләп чыгарып дөреслеген тикшерү]
 ~ **астрономо-геодезическое** астрономик-геодезик исәпләп чыгару
 ~ **глобной сети по независимым моделям** блоклар челтәрен бәйсез модельләр нигезендә исәпләп чыгару
 ~ **векторное** векторча исәпләп чыгару
 ~ **методом боковой аэротриангуляции** ян аэротриангуляция ысулы белән исәпләп чыгару
 ~ **одновременное** берьюлы исәпләп чыгару
 ~ **результатов измерений** исәпләп чыгарып үлчәү нәтижәләренә дөреслеген тикшерү
 ~ **способом глобной аналоговой фототриангуляции** блоклы аналог фототриангуляция ысулы белән исәпләп чыгару
 ~ **способом параллельных линий, графическое** параллель сызыклар ысулы белән график исәпләп чыгару
уравнивать исәпләп чыгарырга [исәпләп чыгарып дөреслеген тикшерергә]
уравновешивание *с* тигезләү, тигезләштерү
 ~ **величин, связанных условиями с неизвестными** билгесезле шартлар белән бәйле зурлыкларны тигезләштерү
 ~ **непосредственно измеренных величин** турыдан-туры үлчәнгән зурлыкларны тигезләштерү
уравновешивать тигезләргә, тигезләштерергә
урез *м* **воды** су чиге
уровень *м* **1.** биеклек **2.** уровень; тигезләгеч; **устанавливать по уровню** уровень белән тикшереп урнаштыру **3.** дәрәжә
 ~ **верхнего бьефа** югары бьефның биеклеге

~ **воды по футштоку** суның футшток күрсәткән биекlege

~ **воды** су биекlege

~ **воды, нормальный** суның гадәти биекlege

~ **воды, средний** суның уртача биекlege

~ **высокочувствительный** үтә сизгер уровень

~ **исходный** баштагы биеклек

~ **круглый** түгәрәк уровень

~ **моря** диңгез биекlege

~ **на водомёрном посту** су үлчәүләре постындагы биеклек

~ **нижнего бьефа** түбән бьефның биекlege

~ **нулевой** нуль биекlege, нуленче биеклек

~ **радиации** радиация дәрәжәсе

~ **с двумя ампулами** ике ампулалы уровень

~ **с диоптрами** диоптрлы уровень

~ **с приспособлением для жёсткого крепления, круглый** селкенмәслек итеп беркетү жайланмасы булган түгәрәк уровень

~ **условный исходный** башлангыч шартлы биеклек

~ **цилиндрический** цилиндрик уровень

~ **чувствительный** сизгер уровень

~ **электронный** электрон уровень

уровнемёр *м* су биекlegen үлчәгеч

усадка ж (*напр. фотоплёнки*) утыру

~ **поверхности (фото)снимка** (фото) сурәтнең өслеге утыру

~ **поперечная** аркылыга [ине] утыру

~ **продольная** буйга утыру

усиление *с* көчәю

усиливать көчәйтәргә

усилие *с* (*квелган*) көч

~ **тяговое** тарту көче

усилитель *м* көчәйткеч

~ **квантовый** квантлы көчәйткеч

~ **квантовый рубиновый** квантлы рубин көчәйткеч

ускорение *с* тизләнеш

~ **абсолютное** абсолют тизләнеш

~ **силы тяжести, нормальное** авырлык көченең гадәти тизләнеше

~ **углово́е** почмакча тизләнеш

ускоритель *м* тизләткеч

ускоря́ть тизләтергә

усло́вие *с* шарт (*см. т.ж. условия*)

~ **ба́зиса** базис шарты

~ **грани́чное** чиктәш шарт

~ **графи́ческое** график шарт

~ **доста́точное** житәрлек шарт

~ **на жё́сткость** катылык шарты

~ **необхо́димое** зарур шарт

~ **непрерывности** өзлексезлек шарты

~ **пересече́ния** кисешү шарты

~ **перспекти́вы** перспектива шарты

~ **равнове́сия** тигезләнеш шарты

~ **си́нусов** синуслар шарты

~ **статисти́ческое** статистик шарт

~ **сто́ро́н** яклар шарты

~ **та́нгенсов** тангенслар шарты

~ **трансформиро́вания, геометри́ческое** трансформацияләнүнең геометрик шарты

~ **фи́гур** фигуралар шарты

усло́вия *с мн* шартлар (*см. т.ж. условия*)

~ **азимута́льные** азимуталь шартлар

~ **атмосфе́рные** атмосфера шартлары, хава шартлары

~ **ви́димости** күренүчәнлек шартлары

~ **внешние** тыш шартлар

~ **во вре́мя рабо́ты, атмосфе́рные** эш барышындагы атмосфера шартлары (хава шартлары)

~ **восстано́вления свя́зок луче́й** нурлар бәйләмен торгызу шартлары

~ **временные** вакыт шартлары

~ **геологические** геологик шартлар

~ **геометри́ческие** геометрик шартлар

~ **гидрологи́ческие** гидрологик шартлар

~ **земно́й пове́рхности, геологические** җир өслегенең геологик шартлары

~ **земно́й пове́рхности, орографи́ческие** җир өслегенең орографик шартлары

~ **изображения** сурэтлэу шартлары
 ~ **исходные** баштагы шартлар
 ~ **климатические** климат шартлары
 ~ **космические** космик шартлар, космос шартлары
 ~ **местные климатические** жирле климат шартлары
 ~ **метеорологические** метеорологик шартлар
 ~ **наблюдения** күзэтү шартлары
 ~ **начальные** башлангыч шартлар
 ~ **нормальные** гадети шартлар
 ~ **оптические** оптик шартлар
 ~ **освещения** яктылык [яктыртылыш] шартлары
 ~ **погодные, ~ погоды** хава шартлары, хава торышы белән бэйле шартлар
 ~ **полёта** очу [очыш] шартлары
 ~ **предельные** чик шартлар
 ~ **производственные** житештерүдәге шартлар; хезмэт шартлары
 ~ **работы, ~ рабочие** эш [эшлэу] шартлары
 ~ **района, физико-географические** районның физик-географик шартлары
 ~ **сходимости** чиклеклек шартлары
 ~ **съёмки (фотога)** төшерү шартлары
 ~ **температурные** температура шартлары, жылылык шартлары
 ~ **теоретические** теоретик шартлар
 ~ **технические** техник шартлар
 ~ **топографические** топографик шартлар
 ~ **трассирования** трасса сызыгын билгеләу шартлары
 ~ **фотограмметрической обработки** фотограмметрик эшкәртү шартлары
условный шартлы
устанавливать урнаштырырга, куярга
установка ж 1. урнаштыру, кую, ... хэлгә китерү **2.** корылма; жайланма
 ~ **алидады** алидаданы урнаштыру
 ~ **базиса** базисны урнаштыру
 ~ **в вертикальное положение** вертикаль хэлгә китерү
 ~ **в заданном направлении** бирелгән юнәлештә урнаштыру

~ **в отвёсное положение** вертикаль хэлгә китерү
 ~ **в плане** планда урнаштыру
 ~ **в плановое положение** пландагы хэлгә китерү
 ~ **визирных знаков** визир билгеләрен урнаштыру
 ~ **гидравлическая** гидравлик жайланма
 ~ **гироскопическая** гироскопик жайланма
 ~ **гиростабилизирующая** гиростабиляштерү жайланмасы
 ~ **грубая** якынча урнаштыру
 ~ **инструмента над центром знака** инструментны билгенен үзәге турысына урнаштыру
 ~ **лимба** лимбны урнаштыру
 ~ **межевых знаков** межа билгеләрен урнаштыру
 ~ **модели** (*на фотограмметрическом приборе*) модельне (*фотограмметрик приборда*) урнаштыру
 ~ **навигационная гироскопическая** гироскопик навигация жайланмасы
 ~ **по глазу** күздән урнаштыру
 ~ **по отвёсу** шакул белән тикшереп урнаштыру
 ~ **по уровню** уровень белән тикшереп урнаштыру
 ~ **подвесная** асылган хэлдә беркетү, элп урнаштыру
 ~ **прибора, грубая, ~ прибора, пред-варительная** приборны чама белән [төгәллексез] урнаштыру, приборны вакытлыча урнаштыру
 ~ **пузырька уровня в нуль-пункт** уровеньның куыгын нуль ноктасына урнаштыру
 ~ **снимков** (*в фотограмметрическом приборе*) сурәтләрен урнаштыру
 ~ **стрелки** укны урнаштыру
 ~ **точная** төгәл урнаштыру
установление с билгеләү
 ~ **границ кадра** кадр чикләрен билгеләү
 ~ **корреляционной зависимости** корреляцион бәйлелекне билгеләү

~ **масштаба сѣти** челтэрнең масштаб-
бын билгеләү
~ **предельного числа точек** нокта-
ларның чик санын билгеләү
устойчивость *жс* тотрыклылык
~ **абсолютная** абсолют тотрыклылык
~ **относительная** чагыштырма тот-
рыклылык
~ **частоты** ешлыкның тотрыклылыгы
устойчивый тотрыклы
устранение *с* бетерү
~ **аббераций** абберацияләрне бетерү
~ **астигматизма** астигматизмны бе-
терү
устройство *с* жайланма
~ **автоколлимационное** автоколли-
мацион жайланма
~ **визирное** визирлы жайланма
~ **гироскопическое** гироскопик жай-
ланма
~ **для задания направления** юнәлеш
жайланмасы
~ **для зарядки аккумулятора** аккумулятор
кору жайланмасы
~ **для измерения отклонений**, ~ **для**
измерения смещений тайпылышларны
үлчәү жайланмасы
~ **для отражения лучей** нурларны
чагылдыру жайланмасы
~ **для сдвига фаз** фазаларны шудыру
жайланмасы
~ **для стабилизации изображений**
суратларне стабильләштерү жайлан-
масы
~ **лазерное** лазерлы жайланма
~ **наводящее** юнәлтү [төбәү, төзәү]
жайланмасы
~ **натяжное** тарттыру жайланмасы

~ **оптико-электронное** оптик-элек-
трон жайланма
~ **оптическое** оптик жайланма
~ **осветительное** яктырту жайлан-
масы
~ **передающее** тапшыргыч жайланма
~ **переключающее** күчрегеч жай-
ланма
~ **приёмное** кабул итү жайланмасы
~ **регистрирующее** теркәү жайланма-
сы, теркәгеч жайланма
~ **пусковое** ычкындыргыч жайланма
~ **сравнивающее** чагыштыру жай-
ланмасы, чагыштыргыч жайланма
~ **стабилизирующее** стабильләштер-
геч жайланма
~ **чертёжное** сызым сызу жайлан-
масы
~ **широкого диапазона, измеритель-**
ное киң диапазонлы үлчәү жайланмасы
утёс *м* кыя
участок *м* участок; жир; урын; ки-
шәрлек
~ **гравиметрической сѣти** гравиме-
трик челтәр участогы
~ **залесённый** урманланган кишәрлек
~ **земной поверхности, невозделан-**
ный жир өслегенә эшкәртелмәгән уча-
стогы
~ **земной поверхности сельскохозяй-**
ственного пользования жир өсле-
генә авыл хужалыгы максатларында
кулланылган участогы
~ **растрового изображения, светлый**
растрлы сурәттә якты урын
~ **растрового изображения, тёмный**
растрлы сурәттә караңгы урын
~ **строительный** төзелеш участогы

Ф

фа́за *жс* фаза
~ **колебаний** тирбәнешләр фазасы
~ **несущей волны** йөрткеч дулкын-
ның фазасы
~ **строительства** төзелеш фазасы
фазовращатель *м* фаза әйләндергеч
фазометр *м* фаза үлчәгеч

фа́зы *жс мн* фазалар
~ **Луны** Айның фазалары
ферромагнетизм *м* ферромагнетизм;
ферромагнетиклык
физика *жс* физика
~ **Земли** Жир физикасы
фикса́ж *м* фиксаж

фиксатор *м* 1. теркәү жайланмасы
2. беркеткеч

~ **байонетный** байонетсыман беркеткеч

фиксация *ж* 1. теркәү (эше); теркәлеш; фиксация 2. беркетү; беркетелеш

фиксировать 1. теркәргә 2. беркетергә

фильтр *м* фильтр

~ **поляризаціонный** полярлаштыру фильтры

~ **солнечный** кояш фильтры

~ **стеклянный** пыяла фильтр

фильтрация *ж* фильтрация; фильтрау

~ **оптическая** оптик фильтрация

флинтглас *м* флинтглас

флуктуации *ж* *мн* флуктуациялар, тайпылышлар

~ **вращения Земли** Жир әйләнешендәгә флуктуациялар

фокальный фокаль; фокустагы; фокуслы

фокус *м* фокус

~ **задний** арткы фокус

~ **мнимый** уйланма фокус

~ **неустойчивый** тотрыксыз фокус

~ **передний** алгы фокус

~ **устойчивый** тотрыклы фокус

фокусирование *с* фокуслау; фокуслау, фокусланыш

фокусировать фокусларга

фокусировка *ж* фокуслау; фокуслау; фокусировка

~ **на бесконечность** чиксезлеккә фокуслау

~ **постоянная** даими фокусировка

фон *м* фон

~ **звезд**, ~ **звездного неба** йолдызлар фоны, йолдызлы күк фоны

фонд *м* фонд

~ **картографический архивный** картографик архив фонды

форма *ж* форма, рәвеш, шәкел (*см. т.ж. формы*)

~ **аналитическая** аналитик форма

~ **геодезической сети** геодезик челтәр формасы

~ **контра** контур формасы

~ **рельефа** рельеф формасы

формат *м* формат

~ **изображения**, ~ **кадра** сурәтнең форматы, кадрның форматы

~ **пластинки** пластинканың форматы

~ **стандартный** стандарт формат

~ **фотоплёнки** фототасманың форматы

формация *ж* формация

~ **геологическая** геологик формация

формула *ж* формула

~ **вычисления горизонтального проложения** горизонталь сузылганлыкны исәпләп чыгару формуласы

~ **Стокса** Стокс формуласы

формы *ж* *мн* формалар (*см. т.ж. форма*)

~ **микрорельефа** микрорельеф формалары

~ **рельефа земной поверхности** жир өслеген рельеф формалары

~ **рельефа морского дна** диңгез төбең рельеф формалары

~ **рельефа, характерные** рельефның үзәнчәлекле формалары

фот *м* фот

фотоалидада *ж* фотоалидада

фотоаппарат *м* фотоаппарат

~ **двухобъективный** ике объективлы фотоаппарат

~ **зеркальный** көзгеле фотоаппарат

~ **плёночный** тасмалы фотоаппарат

~ **стереоскопический** стереоскопик фотоаппарат

фотобумага *ж* фотокәгазь

~ **армированная** ныгытылган [жепле] фотокәгазь

~ **высокой светочувствительности**,

~ **высокочувствительная** яктылыкка үтә сизгер фотокәгазь, сизгерлеге югары булган фотокәгазь

~ **контрастная** контрастлы фотокәгазь

~ **на металлической подложке** металл астарлы фотокәгазь

фотогеология *ж* фотогеология

фотогониометр *м* фотогониометр

фотогравирование с фотогравировка
ясау

~ на металлe металлда фотогравировка ясау

фотогравюра ж фотогравюра

фотограмма ж фотограмма

фотограмметри́ст м фотограмметрист

фотограмметри́ческий фотограмметрик

фотограмметрия ж фотограмметрия

~ **аналитическая** аналитик фотограмметрия

~ **археологическая** археологик фотограмметрия

~ **архитектурная** архитектура фотограмметриясе

~ **градостроительная** шәһәр төзелеше фотограмметриясе

~ **движущихся объектов** хәрәкәттәге объектлар фотограмметриясе

~ **мэнзүльная** мэнзула фотограмметриясе

~ **одиночного снимка** аерым сурәт фотограмметриясе

~ **при комбинированном методе аэрофототопографической съёмки** катлаулы аэрофототопографик төшерү ысулы кулланылган фотограмметрия

~ **промышленная** сәнәгать фотограмметриясе

~ **с использованием данных мэнзүльной съёмки** мэнзулалы төшерү мәгълүматлы кулланылган фотограмметрия

~ **цифровая** цифрлы фотограмметрия

фотографирование с фотога төшерү

~ **в инфракрасных лучах** инфракызыл нурларда фотога төшерү

~ **звёзд йолдызлары** фотога төшерү

фотогруппа ж фотогруппа

фотодалномер м фотоераклыгүлчәгеч

фотодетектор м фотодетектор

фотоизображение с фотосурәт

фотокамера ж 1. фотокамера

2. см. фотоаппарат

~ **высокоточная измерительная** юга-ры төгәллекле [үтә төгәл] фотокамера

~ **для съёмки пластинками** пластинкалар белән төшерү фотокамерасы

~ **плёночная универсальная** тасмалы универсаль фотокамера

~ **правая** уң фотокамера

~ **сферическая панорамная** панорамалы сферик фотокамера

~ **цилиндрическая панорамная** панорамалы цилиндрик [цилиндрсыман] фотокамера

~ **широкоформатная измерительная** үлчәгеч киң форматлы фотокамера

фотокарта ж фотокарта

~ **землепользования** жирдән файдалану фотокартасы

фотокартограф м фотокартограф

фотокартон м фотокартон

фотокопирование с фотокүчермә ясау, фотонөсхә алу

~ **документов** документлардан фотокүчермә ясау

фотокопия ж фотокүчермә, фотонөсхә

фотолаборатория ж фотолаборатория

фотолиграфировать фотолиграфия ясарга

фотолиграфический фотолиграфик, фотолиграфия ...-ы/-е

фотолиграфия ж фотолиграфия

фотоматериал м фотоматериал

фотометр м фотометр

фотометрический фотометрик

фотомеханический фотомеханик

фотомонтаж м фотомонтаж

фотонегатив м фотонегатив

фотопанорама ж фотопанорама

фотоперспектограф м фотоперспектограф

фотопечатать ж фотобасма; фотолар бастыру

фотоплан м фотоплан

~ **масштаба 1 : 500** 1 : 500 масштаблы фотоплан

~ **мозаичный** мозаик фотоплан

фотоплёнка ж фототасма, фотоплёнка

~ **высокочувствительная** үтә сизгер фототасма

~ **инфракроматическая** инфрахроматик фототасма
 ~ **монокромная** монокром фототасма
 ~ **неэкспонированная** экспозициясез фототасма
 ~ **ортохроматическая** ортохроматик фототасма
 ~ **равной плотности** тигез тыгызлык-лы фототасма
 ~ **экспонированная** экспозицияле фототасма
фотополигонометрия ж фотополигонометрия
 ~ **аналитическая** аналитик фотополигонометрия
фотопроектор м фотопроектор
фоторегистрация ж фоторегистрация, фототеркэү
фотоснимки м мн фотосурэтлэр
 ~ **параллельные** параллель фотосурэтлэр
 ~ **стереоскопические** стереоскопик фотосурэтлэр
фотоснимок м фотосурэт
 ~ **звёзд** йолдызлар фотосурэте
 ~ **звёздного неба** йолдызлы күк йөзе фотосурэте
 ~ **левый** (*стереопары*) (*стереопарный*) сул фотосурэте
 ~ **трансформированный** трансформациялэнгэн [үзгэртелгэн] фотосурэт
 ~ **многозональный** күпзонылы фотосурэт
 ~ **одиночный** аерым фотосурэт
 ~ **панорамный** панорамалы фотосурэт
 ~ **панхроматический** панхроматик фотосурэт
 ~ **перспективный** перспективалы фотосурэт
 ~ **полученный при съёмке со спутника** иярченнэн төшереп алынган фотосурэт
 ~ **правый** (*стереопары*) (*стереопарный*) уң фотосурэте
 ~ **спектральный** спектраль фотосурэт

~ **увеличенный** зурайтылган фотосурэт
 ~ **цветной** төсле фотосурэт
фотосхема ж фотосхема
 ~ **из чёрно-белых аэроснимков** аклы-каралы аэросурэтлэрдэн торган фотосхема
 ~ **мозайчная** мозаик фотосхема
 ~ **с координатной сеткой** координат челтэрле фотосхема
 ~ **цветная** төсле фотосхема
фотосъёмка ж фотографиягэ төшерү (см. т.ж. **фотографирование**)
 ~ **наземная** жирдөн [жир өстеннөн] фотографиягэ төшерү
 ~ **ортоскопическая** ортоскопик фотографиягэ төшерү
 ~ **панорамная** панорамалы фотографиягэ төшерү
фототахеометр м фототахеометр
фототека ж фототека
фототеодолит м фототеодолит
 ~ **полевой** кыр фототеодолиты
 ~ **стереоскопический** стереоскопик фототеодолит
фототопография ж фототопография
 ~ **наземная** жир өслеге фототопографиясе
фототрансформатор м фототрансформатор
 ~ **полуавтоматический** ярымавтомат фототрансформатор
 ~ **частично автоматизированный** өлөшчэ автоматлаштырылган фототрансформатор
фототрансформирование с фототрансформациялэү; фототрансформациялэнү
 ~ **проективное** проекциядэ фототрансформациялэү
фототриангуляция фототриангуляция, фототриангуляциялэү
 ~ **аналитическая** аналитик фототриангуляция
 ~ **блочная** блоклап фототриангуляциялэү
 ~ **двухмаршрутная** ике маршрутлы фототриангуляция

~ **из главных точек** төп нокталардан фототриангуляцияләү

~ **построенная дифференцированным способом** дифференциаль ысул белән төзелгән фототриангуляция

~ **радиальная** радиусча [радиаль] фототриангуляция

фотоэлемент *м* фотоэлемент

~ **германиевый** германийлы фотоэлемент

фотоэффект *м* фотоэффект

функция *жс* функция

~ **алгебраическая** алгебраик функция

~ **Лапласа** Лаплас функциясе

~ **нормированная линейная** нормалаштырылган сызыкча функция

~ **опорная** терәк функциясе

~ **ошибка по Гауссу** Гауссча хаталар функциясе

~ **тригонометрическая** тригонометрик функция

футляр *м* футляр, тартма

~ **для транспортировки** (*прибора*) (*приборны*) күчәрәп йөртү тартмасы

~ **защитный** саклагыч футляр

~ **металлический** металл тартма

~ **пирамидальный** пирамидаль [пирамидасыман] футляр

Х

характер *м* характер, үзенчәлекләр
~ **местности, топографический** урынның топографик характеры

~ **почвы** туфракның үзенчәлекләре

~ **систематический** (*ошибка*) (*хаталарның*) систематик характеры

~ **территории** территориянең характеры

характеристика *жс* характеристика (*см. тжс. характеристика*)

~ **модуляционная** модуляция характеристикасы

~ **стереоскопического зрения** стереоскопик күрүнең характеристикасы

характеристики *жс* *мн* характеристикалар, күрсәткечләр, үлчәмнәр (*см. тжс. характеристика*)

~ **количественные** сәнча күрсәткечләр

~ **объектива** (*технические*) объективның (*техник*) күрсәткечләре

~ **основные** төп күрсәткечләр

~ **сенситметрические** сизгерлек күрсәткечләре

ход *м* **1.** сызык [линия]; **прокладывать** ~ сызык [линия] үткәрергә, салырга **2.** әйләнеш, йөреш **3.** адым

~ **азимутальный** азимуталь сызык [линия]

~ **боковой нивелирный** нивелир ярдәмдә үткәрелгән ян сызык [линия]

~ **буссольный** буссоль ярдәмдә үткәрелгән сызык [линия]

~ **винта, мертвый** винтның үле әйләнеше

~ **второстепенный** икенчел [өстәмә] сызык [линия]

~ **высотный** биеклекләр күрсәтелгән сызык [линия]

~ **двойной нивелирный** нивелир ярдәмдә үткәрелгән икеле сызык [линия]

~ **диафрагмы** диафрагма йөреше

~ **замкнутый** йомык [суқыр] сызык

~ **магистральный** магистраль сызык [линия]

~ **нивелирный, нивелирования** нивелир ярдәмдә үткәрелгән сызык [линия], нивелирлау сызыгы [линиясе]

~ **низшего класса** (*точности*) (*төгәллеге белән*) түбән класслы сызык [линия]

~ **обратный** кире йөреш [әйләнеш]

~ **разомкнутый** өзелгән [йомылмаган] сызык [линия]

~ **сбмкнутый** йомык сызык [линия]

~ **теодолитный** теодолит ярдәмдә үткәрелгән сызык [линия]

~ **точный** төгәл сызык [линия]

~ **холостой** буш йөреш [әйләнеш]

холм *м* калкулык

хорда *жс* хорда

~ **кривой** (*прове́са*) (*сыгылу*) кәкресе хордасы

хребёт *м* сырт
 ~ **гóрный** тау сырты
 ~ **прямолинейный** турыга сузылган сырт
хроматизм *м* хроматизм
 ~ **положения фокусов** фокусларнын торышы белэн бэйле хроматизм
 ~ **увеличения** зурайту хроматизмы
хронограф *м* хронограф
 ~ **ленточный** тасмалы хронограф
 ~ **печатающий** бастыру хронографы

~ **самопишущий** яздыргычлы хронограф
 ~ **с двойной секундной стрелкой** секунд угы ике булган хронограф
хронометр *м* хронометр
 ~ **эталонный** эталон хронометр
хронометраж *м* хронометраж
хронометрировать хронометраж ясарга
хронофотография *ж* хронофотография

Ц

цапфа *ж* цапфа
 ~ **зрительной трубы** карау торбасы цапфасы
 ~ **оси** күчэр цапфасы
 ~ **оси зрительной трубы** карау торбасы күчөренен цапфасы
цвет *м* төс
 ~ **пастельный** пастель төс
цветной төслө
цветоделение *с* төслэр бүленеше
цветочувствительность *ж* төскө сизгерлек
цветочувствительный төскө сизгер **цели** *ж* *мн*, **картографические** картографик максатлар
целик *м* целик [төзөгөч, төбөгөч]
 ~ **визира** визир целигы
цель *ж* цель; **наводить на** ~ цельгө төбөү
 ~ **в виде конуса, визирная** конуссыман визир целе
 ~ **геодезическая визирная** геодезик визир целе
 ~ **наземная** жирдөгө цель
 ~ **на марке, визирная** маркадагы визир целе
цена *ж* кыйммэт
 ~ **деления** бүлөм кыйммэте
 ~ **деления верньера, переменная** верньер бүлөменен алмашынучан кыйммэте
 ~ **деления верньера, постоянная** верньер бүлөменен даими кыйммэте

~ **деления уровня** уровень бүлөменен кыйммэте
 ~ **деления шкалы микрометра** микрометр шкаласы бүлөменен кыйммэте
центр *м* үзөк; **закреплять** ~ **пункта** пункт үзөгөн беркетүү
 ~ **геодезический** (*в виде каменного монолита*) (*таш монолит рәвшендөгө*) геодезик үзөк
 ~ **геодезического пункта** геодезик пунктның үзөгө
 ~ **гомотетии** гомотетия үзөгө
 ~ **перспективы** перспектива үзөгө
 ~ **проектирования, ~ проекции** проекцияләү үзөгө, проекция үзөгө
 ~ **пункта триангуляции** триангуляция пунктның үзөгө
 ~ **симметрии** симметрия үзөгө
 ~ **снимка, оптический** сурәтнең оптик үзөгө
 ~ **тригонометрического пункта** тригонометрик пунктның үзөгө
 ~ **фотоснимка** фотосурәтнең үзөгө
центральный үзөк
центрiр *м* центрир
 ~ **оптический** оптик центрир
центрирование *с* центрировкалау
 ~ **высокоточное** үтә төгәл центрировкалау
 ~ **изображения** сурәтне центрировкалау
 ~ **инструмента** кораллы центрировкалау

~ с помощью шарика, принудительное шарчык ярдәмендә мәжбүри центрировкалау

~ способом совмещения тәңгәл китерү ысулы белән центрировкалау

центрировка ж центрировка

цепочка ж чылбыр, тезмә

~ **треугольников** өчпочмаклар чылбыры

цепь ж чылбыр, тезмә

~ **горная** таулар тезмәсе

~ **пунктов** пунктлар чылбыры

~ **ромбическая** ромбсыман чылбыр

~ **треугольников** өчпочмаклар чылбыры

цех м цех

~ **автоматического составления карт** карталарны автоматик төзү цехы

~ **картографический** картография цехы

цикл м цикл

~ **измерений** үлчәүләр циклы

~ **итерации** итерация циклы

~ **наблюдений** күзәтүләр циклы

~ **полный** тулы цикл

циклический циклик

циклон м циклон

цилиндрический цилиндрик

циркуль м циркуль; **измерять циркулем** циркуль белән үлчәргә

~ **делительный** бүлү циркуле

~ **измерительный** үлчәү циркуле

~ **пропорциональный** пропорциональ циркуль

~ **пружинный** пружиналы циркуль

~ **рычажный** көянтәле циркуль

~ с **рейсфедером, чертёжный** рейсфедерлы сызым циркуле

циркуль-измеритель м үлчәгеч циркуль

циркуляция ж циркуляция

циферблат м циферблат

~ **хронометра** хронометр циферблаты

цифра ж цифр

~ **горизонтально расположенная** горизонталь урнашкан цифр

~ **десятичная** унарлы цифр

цуг м цуг

~ **волн** дулкыннар цугы [төркеме, пакеты]

Ч

час м сәгать (см. тж часы)

~ **звёздный** йолдыз сәгәте

частота ж ешлык

~ **биений** тибеш ешлыгы

~ **колебаний** тибрәнеш ешлыгы

~ **модуляции** модуляция ешлыгы

~ **ошибок** хата ешлыгы

~ **эталонная** эталон ешлык

часть ж өлеш

~ **деления** бүленеш өлеше

~ **десятая** уннан бер өлеш

~ **оптическая** оптик өлеш

~ **систематическая** систематик өлеш

~ **случайная** очраклы өлеш

~ **составная** состав өлеше

часы мн сәгать

~ **астрономические** астрономик сәгать

~ **звёздные** йолдыз сәгәте

~ **лунные** ай сәгәте

~ **солнечные** кояш сәгәте

~ **эталонного времени** эталон вакыт сәгәте

чекá ж чәкүшкә

черта ж сызык

~ **прерывистая** өзекле сызык

~ **сплошная** тоташ [өзлексез] сызык

чертёж м сызым

~ **земной поверхности** жир өслегенен сызымы

~ **плана** план сызымы

~ **рабочий** эш сызымы

~ **разбóвочный** бүлгәләү сызымы

~ с **деформированным изображением** деформациялэнгән [бозылган] сурәтле сызым

чертёжник м сызымчы

чертёжник-картограф м сызымчы-картограф

черти́ть сызарга

черчэние *с* сызым сызу
 ~ **картографическое** картографик
 сызым сызу
 ~ **пером** калэм белэн сызым сызу
 ~ **топографическое** топографик сызым сызу
чёртверть *жс* чирек
 ~ **Луны** Ай чиреге
чёткость *жс* ачыктык, жетелек
 ~ **изображения** сурэтнең жетелеге
 ~ **плана** планның жетелеге
чётность *жс* жөплек
четырёхугольник *м* дүртпочмак
 ~ **геодезический** геодезик дүртпочмак
четырёхугольный дүртпочмакты
чехол *м* тышлык, чехол
 ~ **для мэнзульной доски**, ~ **для планшета** мензула тактасы чехолы, планшет чехолы
 ~ **защитный** саклагыч чехол
число *с* сан
 ~ **действительное** чын сан
 ~ **измерений** үлчәүләр саны
 ~ **иррациональное** иррациональ сан
 ~ **повторений** кабатлаулар саны
 ~ **условий** шартлар саны

читаемость *жс* укылучанлык
 ~ **карты** картаның укылучанлыгы
член *м* буын (*см. т.ж. члены*)
 ~ **остаточный** калдык буын
 ~ **свободный (уравнения)** (тигезләмәнең) ирекле буыны
члены *м* *мн* буыннар (*см. т.ж. член*)
 ~ **долгопериодические** озын периодлы буыннар
 ~ **короткопериодические** кыска периодлы буыннар
чтение *с* уку
 ~ **аэроснимков** аэросурәтләрне уку
 ~ **карты** картаны уку
 ~ **плана** планы уку
чувствительность *жс* сизгерлек, сизүчәнлек
 ~ **восприятия рельефа** рельефны кабул итү сизгерлеге
 ~ **магнитной стрелки** магнит угының сизгерлеге
 ~ **монокюлярного зрения** монокуляр күрүнең сизгерлеге
 ~ **пузырька уровня** уровень куыгының сизгерлеге
чувствительный сизгер

Ш

шаг *м* адым
 ~ **винта** винт адымы
 ~ **шагомера** адымүлчәгеч адымы
шар *м* шар
 ~ **земной** Жир шары
шар-зонд *м* шар-зонд
шарик *м* шарчык
 ~ **центрировочный** центрировка шарчыгы
шарнир *м* шарнир
 ~ **шаровой** шарлы шарнир
шаровидный шарсыман
шасси *с* шасси
шахта *жс* 1. шахта 2. кое
 ~ **световая** яктылык коесы
шейка *жс* муен; муентык
шельф *м* шельф
 ~ **континентальный** континенталь шельф, континент шельфы

шероховатость *жс* кытыршылык
 ~ **поверхности** өслекнең кытыршылыгы
шип *м* шырпы, тырнак
 ~ **с насечкой** киртле шырпы
ширина *жс* киңлек, иң
 ~ **маршрута**, ~ **полосы** маршрутның киңлеге, полосаның иңе
широкоугольный (*об объективе*) кинпочмакты (*объектив турында*)
широтa *жс* киңлек
 ~ **астрономическая** астрономик киңлек
 ~ **в равноугольной проекции** тигезпочмакты проекциядә киңлек
 ~ **географическая** географик киңлек
 ~ **геодезическая** геодезик киңлек
 ~ **изометрическая** изометрик киңлек
 ~ **магнитная** магнит киңлек

~ **се́верная** төньяк кичдлек
 ~ **эклипти́ческая** эклиптик кичдлек
 ~ **южная** көньяк кичдлек
шифр *м* шифр
шифрование *с* шифрлау
шкала *ж* шкала
 ~ **бараба́на** барабан шкаласы
 ~ **буссо́льная** буссоль шкаласы
 ~ **вернё́рная** верньер шкаласы
 ~ **вре́мени** вакыт шкаласы
 ~ **высо́т** биеклеклэр шкаласы
 ~ **глуби́н** тирэнлеклэр шкаласы
 ~ **диафра́гмы** диафрагма шкаласы
 ~ **кругова́я** түгэрэк шкала
 ~ **линейная** сызыкча шкала
 ~ **миллиметровая на стекле́** пыяладагы миллиметрлы шкала
 ~ **настро́йки** көйлэу шкаласы
 ~ **паралла́ксов** параллакслар шкаласы
 ~ **рассто́янный** ераклыклар шкаласы
 ~ **сантиметровая штриховая** сантиметрлы штрихлы шкала
 ~ **стереоскопическая** стереоскопик шкала
 ~ **стоградусная** йөз градуслы шкала
 ~ **стратиграфическая** стратиграфик шкала
 ~ **укло́нов** авышлыклар шкаласы
 ~ **цветна́я** төсле шкала
 ~ **Цельсия** Цельсий шкаласы
 ~ **экспози́ций** экспозициялэр шкаласы
 ~ **эталонная** эталон шкала
шкаф *м* шкаф
 ~ **суши́льный** киптерү шкафы
шланг *м* шланг
 ~ **пита́ния** туендыру шлангы
шлифовка шомарту, тигезлэу
 ~ **усту́пов** (*при изотомлении рельефной карты*) (*рельефлы карта ясаганда*) киртлэчлэрне шомарту
шнур *м* шнур, бау
 ~ **для провешивания линий**, ~ **для разбивки линий** сызыкларны билгелэу өчен бау, сызыклар үткэрү бавы
шпиль шпиль, энэ
 ~ **буссо́ли**, ~ **ко́мпаса** буссоль энэсе, компас энэсе

~ **обводно́й** (*планиметра*) (*планиметрның*) тирэли сызу энэсе
шпилька *ж* шпилька, энэ
 ~ **к ме́рной ле́нте** үлчэу тасмасы энэсе
 ~ **юсти́ровочная** юстировка энэсе
шрифт *м* шрифт, хәрефләр
 ~ **жи́рный** калын шрифт
 ~ **курси́вный** курсив шрифт
 ~ **полужи́рный** ярымкалын шрифт
 ~ **прямо́й** туры шрифт
 ~ **све́тлый** калын булмаган, нечкә шрифт
 ~ **узкий** тар шрифт
 ~ **широ́кий** киң шрифт
штамп *м* штамп
штанга *ж* штанга
 ~ **измери́тельная** үлчэу штангасы
 ~ **соедини́тельная** тоташтыру штангасы
 ~ **центри́ровочная** центрировка штангасы
штангенци́ркуль *м* штангенциркуль
штатив *м* штатив; өчаяк
 ~ **деревя́нный** агач штатив
 ~ **для ре́йки** рейка штативы
 ~ **металли́ческий** металл штатив
штифт *м* штифт
 ~ **черте́жный** сызым штифты
штрих *м* штрих (*см. т.ж. штрихи́*)
 ~ **вернё́ра** верньер штрихы
 ~ **вертика́льный** вертикаль штрих
 ~ **горизонта́льный** горизонталь штрих
 ~ **двойно́й** икеле штрих
 ~ **нулево́й** нуленче штрих
 ~ **отсчё́тного индекса** исәпли башлау индексы штрихы
 ~ **поперё́чный** аркылы штрих
 ~ **продо́льный** буй штрих
 ~ **шкалы́ ре́йки** рейка шкаласы штрихы
штрих-индекс *м* штрих-индекс
штрихи́ *м* *мн* штрихлар (*см. т.ж. штрих*)
 ~ **кра́йние** чик штрихлар
 ~ **кргу́га, двойно́е** түгэрәкнең икеле штрихлары
 ~ **орографи́ческие** орографик штрихлар

~ **равноудалённые** (*от оси*) (күчэр-дән) бер ераклыктагы штрихлар
штриховать штрихларга
штриховка *ж* штрихлау; штрихлар
штурвал *м* штурвал
 ~ **абсцисс** (*в фотограмметрическом приборе*) (*фотограмметрия приборын-да*) абсциссалар штурвалы

~ **высёт** (*в стереоавтографе*) (*стереоавтографта*) биеклеклар штурвалы
 ~ **ножной** аяк штурвалы
штырь *м* штырь
 ~ **магнитомётра** магнитометр штыре
 ~ **центрировочный** центрировка штыре

Щ

щель *ж* ярык
 ~ **диоптра** диоптр ярыгы

~ **зарубная** киртлек ярыгы, кирт ярыгы
 ~ **узкая** тар ярык

Э

экватор *м* экватор
 ~ **географический, земной** Жирнең географик экваторы
 ~ **магнитный** магнит экваторы
 ~ **небесный** күк йөзе экваторы
экваториал *м* экваториал (*астрономик әсбап*)
экваториальный экваториаль
эквивалентность *ж* эквивалентлык
экзосфера *ж* экзосфера
экер *м*
 ~ **двузеркальный** ике көзгеле экер
 ~ **двупризменный** ике призмалы экер
 ~ **конический** конус экер
 ~ **крестообразный** эвернэ экер
 ~ **призменный** призма экер
 ~ **простой** гади экер
 ~ **цилиндрический** цилиндр экер
эклиметр *м* эклиметр
эклиптика *ж* эклиптика
эклиптический эклиптик
экрán *м* экран
 ~ **проекционный** проекция экраны
 ~ **флуоресцентный** флуоресцент экран
экспозиция *ж* экспозиция
экспонирование *с* экспозиция куу
экспонированный экспозицияле
экспонировать экспозиция куу
экспонóметр *м* экспонóметр
 ~ **автоматический** автоматик экспонóметр

~ **фотоэлектрический** фотоэлектрик экспонóметр
экстензóметр *м* экстензометр
экстраполирование *с* экстраполяция ясау
эксéнтрик эксцентрик
эксцентриситét *м* эксцентриситет
 ~ **алидады** алидада эксцентриситеты
 ~ **визирной оси** визир күчэре эксцентриситеты
 ~ **земного эллипсоида** Жир эллипсоиды эксцентриситеты
 ~ **лимба** лимб эксцентриситеты
 ~ **линейный** сызыкча эксцентриситет
эксцентрический эксцентрик
экспéсс *м* эксцесс
 ~ **сферический** сферик эксцесс
электроразвédка *ж* электроразведка
элемент *м* элемент (*с.м. т.ж. элементы*)
 ~ **гиротеодолита, чувствительный** гиротеодолитның сизгер элементы
 ~ **трассировки** трассировка элементы
элементы *м* *мн* элементлар (*с.м. т.ж. элемент*)
 ~ **абсолютного ориентирования** абсолют ориентлашу элементлары
 ~ **геодезические** геодезик элементлар
 ~ **картографические** картографик элементлар
 ~ **местности, характерные** урынның үзенчәлекле элементлары

~ **орбiт** орбиталарның элементлары
 ~ **рельефа и гидрографии** рельеф
 һәм гидрография элементлары
 ~ **эллипс** *м* эллипс
 ~ **меридианный** меридиан эллипсы
 ~ **ошибок, вероятный** ихтимал хаталар эллипсы
 ~ **ошибок, нормальный** гадәти хаталар эллипсы
 ~ **эллипсограф** *м* эллипсограф
 ~ **эллипсоид** *м* эллипсоид
 ~ **дисперсии** дисперсия эллипсоиды
 ~ **Кларка** Кларк эллипсоиды
 ~ **трёхосный** өч күчәрле эллипсоид
 ~ **Хейфорда** Хейфорд эллипсоиды
 ~ **эллипсоидальный** эллипсоидаль, эллипсоидсыман
 ~ **эллиптичность** *жс* эллиптиклык
 ~ **элонгация** *жс* элонгация
 ~ **элювий** *м* элювий
 ~ **эмульсия** *жс* эмульсия
 ~ **высокочувствительная** үтә сизгер эмульсия
 ~ **инфрахроматическая** инфрахроматик эмульсия
 ~ **эпиноляр** *м* эпиноляр
 ~ **эпицентр** *м* эпицентр, эпиүзәк
 ~ **эпора** *жс* эпора
 ~ **эскиз** *м* эскиз

~ **юг** *м* көньяк
 ~ **южный** көньяк
 ~ **юстировать** юстировка ясарга; дөресләргә, көйләргә

~ **явление** *с* күренеш
 ~ **атмосферное** атмосфера күренеше
 ~ **дисторсии** дисторсия күренеше
 ~ **Керра** Керр күренеше
 ~ **ядро** *с* төш
 ~ **Земли**, ~ **земное** Жир төше
 ~ **яркость** *жс* ачыклык; ачыклык; жетелек
 ~ **бумаги** кәгазьнең ачыклыгы
 ~ **изображения** сурәтнең жетелеге
 ~ **кажущаяся** уйланылган ачыклык

~ **плáновый** план эскизы
 ~ **эталón** *м* эталон
 ~ **áтомной частоты** атом ешлыгы эталоны
 ~ **дешифрiрования, обобщённый** гомумиләштерелгән дешифрировкалау эталоны
 ~ **дешифрiрования, описáтельный** тасвирламалы дешифрировкалау эталоны
 ~ **длины** озынлык эталоны
 ~ **метра** метр эталоны
 ~ **частоты** ешлык эталоны
 ~ **эталонирование** *с* эталонлаштыру
 ~ **в полевых условиях** кыр шартларында эталонлаштыру
 ~ **прибора** приборны эталонлаштыру
 ~ **эталонировать** эталонлаштырырга
 ~ **этап** *м* этап
 ~ **промежуточный** ара этап
 ~ **эффéкт** *м* эффект
 ~ **актинический** актиник эффект
 ~ **гироскопический** гироскопик эффект
 ~ **Доплера** Доплер эффекты
 ~ **Керра** Керр эффекты
 ~ **фотоэлектрический** фотоэлектрик эффект
 ~ **эхолот** *м* эхолот

Ю

~ **юстировка** *жс* юстировка; дөресләү, көйләү
 ~ **юстируемый** юстировка ясала торган; дөресләнә, көйләнә торган

Я

~ **мнiмая** ялгыш [ялган] ачыклык
 ~ **яность** *жс* ачыклык, аныклык
 ~ **ячейка** *жс* күзәнәк, оя
 ~ **Керра** Керр күзәнәге
 ~ **памяти** хәтер күзәнәге
 ~ **элементарная** элементар күзәнәк
 ~ **ящик** *м* эржә, тартма
 ~ **для транспортирóвки** (*прибора*) (*приборны*) күчәрел йөртү тартмасы
 ~ **пирамидальный** пирамидаль тартма

ЭЧТӨЛӨК

Кереш сүз	5
Сүзлектөн файдалану турында	6
Шартлы кыскартылмалар	6
Сүзлек	7

Справочное издание

**РУССКО-ТАТАРСКИЙ СЛОВАРЬ
ГЕОДЕЗИЧЕСКИХ ТЕРМИНОВ**

Корректор *А.А. Давлетова*
Компьютерная верстка *Н.Т. Абдуллиной*
Дизайн обложки *А.В. Булатова*

Подписано в печать 15.12.2021.

Формат 60×84¹/₁₆. Бумага офсетная. Гарнитура Times New Roman
Печать офсетная. Усл. печ. л. 7,7. Уч.-изд. л. 7,5. Тираж 600 экз. Заказ

Оригинал-макет подготовлен
в Институте языка, литературы и искусства им. Г.Ибрагимова АН РТ
420111, Казань, ул. К. Маркса, 12

Издательство Академии наук Республики Татарстан
420111, Казань, ул. Баумана, 20